รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สุทธิกิตติ์ จังหาร

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2568
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

มหาวิทยาลัยพะเยา
UNIVERSITY OF PHAYAO

รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สุทธิกิตติ์ จังหาร

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2568
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

THE PARTICIPATORY SAFETY MANAGEMENT MODEL OF SECONDARY SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION

SUTTHIKIT JUNGHAN

A Dissertation Submitted to University of Phayao

in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Doctor of Philosophy Degree in Educational Administration

May 2025

Copyright 2025 by University of Phayao

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ของ สุทธิกิตติ์ จังหาร

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร. จิติมา วรรณศรี)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร. โสภา อำนวยรัตน์)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. น้ำฝน กันมา)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนทร คล้ายอ่ำ)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สันติ บูรณะชาติ)

..... คณบดีวิทยาลัยการศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. รักษิต สุทธิพงษ์)

เรื่อง: รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัย: สุทธิกิตติ์ จังหาร, วิทยานิพนธ์: กศ.ด. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2567

อาจารย์ที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ ดร. โสภา อำนวยรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำฝน กันมา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ

คำสำคัญ: การบริหารจัดการความปลอดภัย, การมีส่วนร่วม, โรงเรียนมัธยมศึกษา

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) สร้างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) ประเมินรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิธีดำเนินการวิจัย มี 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาองค์ประกอบและแนวทาง โดยสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและศึกษาแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศ จำนวน 5 คน และศึกษาองค์ประกอบและ แนวทางของการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 331 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบบันทึกการศึกษาเอกสาร แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสร้างข้อสรุป 2) การสร้างรูปแบบ โดยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มายกร่างและตรวจสอบรูปแบบโดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน และ 3) การประเมินรูปแบบ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 331 คน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ 3) องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) 2) กระบวนการ (Process) 3) ผลผลิต (Output) 4) ผลลัพธ์ (Outcome) และ 5) ผลกระทบ (Impacts) ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

Title: THE PARTICIPATORY SAFETY MANAGEMENT MODEL OF SECONDARY SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION

Author: Sutthikit Junghan, Dissertation: Ph.D (Educational Administration), University of Phayao, 2024

Advisor: Associate Professor Dr. Sopa Umnuayrat Co-advisor Assistant Professor Dr.Namfon Gunma Assistant Professor Dr.Sunthon Khlal um

Keywords: Safety Management, Participatory, Secondary Schools

ABSTRACT

This research aimed to develop a participatory safety management model for secondary schools under the Office of the Basic Education Commission. The specific objectives were to 1) study the components and guidelines for participatory safety management in secondary schools under the Office of the Basic Education Commission; 2) create a participatory safety management model for secondary schools under the Office of the Basic Education Commission; and 3) evaluate the participatory safety management model for secondary schools under the Office of the Basic Education Commission. The research methodology consisted of 3 steps: 1) study the components and guidelines by synthesizing relevant documents and research and study the participatory safety management guidelines by interviewing 5 qualified persons and school administrators with excellent practices; and study the components and guidelines of participatory safety management. The sample group consisted of 331 teachers and administrators of secondary schools under the Office of the Basic Education Commission. The instruments used were a document study record form, a questionnaire, and an interview form. The statistics used were mean, standard deviation, and content analysis, and draw conclusions. 2) create a model by using data from step 1 to draft and examine the model through focus group discussions with 9 qualified persons; and 3) evaluate the model. The sample group consisted of 331 school administrators. The statistics used were mean and standard deviation.

The research results found that the participatory safety management model of secondary schools under the Office of the Basic Education Commission consisted of 4 parts: 1) model principles, 2) objectives, 3) participatory safety management components, consisting of 5 aspects: 1) input factors (Input), 2) process (Process), 3) output (Output), 4) outcome (Outcome), and 5) impacts (Impacts). The results of the evaluation of suitability, usefulness were at the highest level and feasibility was at the highest level.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดีเพราะได้รับความอนุเคราะห์และเอาใจใส่ให้คำปรึกษาเป็นอย่างดียิ่งจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.โสภา อำนวยรัตน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำฝน กันมา ตลอดจนคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำตรวจสอบ แก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องรวมทั้งให้คำแนะนำองค์ความรู้ แนวทางในการศึกษาค้นคว้า ด้วยความเอาใจใส่และให้กำลังใจ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์และมีคุณค่ายิ่ง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา แช่มช้อย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บูรณะชาติ ดร.อนงค์ศรี สิทธิอาษา ดร.สุรินทร์ มั่นประสงค์ ดร.วันเพ็ญ บุรีสูงเนิน ดร.วิสิทธิ์ ใจเถิง ดร.อภิวัฒน์ กันสีเวียง ดร.ทวีป วงศ์ชาลีกุล ดร.ธีระศักดิ์ โนชัย ที่ได้กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญที่ทำหน้าที่ตรวจสอบเครื่องมือ และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม สัมภาษณ์ ที่ให้ข้อมูลที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้วิจัยจนช่วยให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จไปด้วยดี และทุกท่านที่ไม่อาจกล่าวได้หมดในที่นี ที่ได้ช่วยเหลือเอื้ออาทร และให้กำลังใจเสมอมา ขอขอบพระคุณกัลยาณมิตรรุ่นพี่และรุ่นน้องของมหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่านสำหรับความช่วยเหลือ ดูแลและเป็นกำลังใจ ให้ข้อมูลแนะนำวิธีการ ในการทำวิทยานิพนธ์ และขอขอบคุณเป็นพิเศษสำหรับคณะครูโรงเรียนบ้านหัวดง โรงเรียนบ้านโล๊ะป่าตุ้ม โรงเรียนดอนศิลาผางามวิทยาคม โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม 2 ทุกคน ที่คอยสนับสนุน ห่วงใย และเป็นแรงใจสำคัญขอขอบพระคุณเจ้าของเอกสารและงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและนำมาอ้างอิงในการทำวิจัย จนทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัวที่เป็นกำลังใจในการศึกษาดุษฎีนิพนธ์ครั้งนี้ คุณประโยชน์ใด ๆ จากงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอมอบความดีให้กับทุกท่านที่กล่าวมา

สุทธิกิตติ์ จังหาร

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ง

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... จ

กิตติกรรมประกาศ ..... ฉ

สารบัญ ..... ช

สารบัญตาราง ..... ญ

สารบัญภาพ ..... ฏ

บทที่ 1 บทนำ 1

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1

คำถามการวิจัย 5

วัตถุประสงค์ของการวิจัย 5

ขอบเขตของการวิจัย 5

นิยามศัพท์เฉพาะ 10

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย 14

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 15

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ 15

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา 28

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัย 42

นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 81

การบริหารแบบมีส่วนร่วม 85

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 104

กรอบแนวคิดการวิจัย 109

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย 110
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางในการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 113
ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 122
ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 127
บทที่ 4 ผลการวิจัย 133
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 134
ตอนที่ 2 ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 175
ตอนที่ 3 ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 213
บทที่ 5 บทสรุป 225
สรุปผลการวิจัย 226
อภิปรายผลการวิจัย 231
ข้อเสนอแนะ 241
บรรณานุกรม 242
ภาคผนวก 256
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ 257
ภาคผนวก ข รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ 258
ภาคผนวก ค รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม 259

ภาคผนวก ง แบบสังเคราะห์เอกสาร 260
ภาคผนวก จ แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย 262
ภาคผนวก ฉ แบบสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย 271
ภาคผนวก ช แบบสอบถามเพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ 278
ภาคผนวก ซ แบบประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ 298
ภาคผนวก ฌ ภาพการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 321
ภาคผนวก ญ ภาพการสนทนากลุ่ม 324
ประวัติผู้วิจัย 326

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องความปลอดภัยในสถานศึกษา 70

ตาราง 2 แสดงการจัดระบบรับ-ส่งนักเรียนที่ปลอดภัย 71

ตาราง 3 แสดงการกำหนดบริเวณเพื่อให้นักเรียนปลอดภัย 73

ตาราง 4 แสดงการสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยทั้งด้านกายภาพ บุคคล อาคารสถานที่ 74

ตาราง 5 แสดงการวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา 103

ตาราง 6 แสดงจำนวนประชากรการศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 115

ตาราง 7 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างการศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน..... 115

ตาราง 8 แสดงความถี่ และร้อยละของข้อมูลทั่วของผู้ตอบแบบสอบถาม..... 135

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ขององค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวม..... 137

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ขององค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายด้านความปลอดภัย..... 138

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ขององค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย..... 139

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ขององค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านโครงสร้างด้านความปลอดภัย..... 140

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ขององค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านมาตรการด้านความปลอดภัย 141

ตาราง 14 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ขององค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านวัฒนธรรมองค์การด้านความปลอดภัย 144

ตาราง 15 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ขององค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัย 145

ตาราง 16 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ขององค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการวางแผนเหตุความปลอดภัย 146

ตาราง 17 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ขององค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย 147

ตาราง 18 แสดงการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ทรงคุณวุฒิ 151

ตาราง 19 แสดงผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 152

ตาราง 20 แสดงข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 177

ตาราง 21 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 209

ตาราง 22 แสดงผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 213

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพ 1 แสดงขั้นตอนการสร้างรูปแบบความสัมพันธ์ 24

ภาพ 2 แสดงขั้นตอนการสร้างรูปแบบเพื่อศึกษาปรากฏการณ์ 24

ภาพ 3 แสดงองค์ประกอบของระบบ 39

ภาพ 4 แสดงการวิเคราะห์ระบบ 40

ภาพ 5 แสดงสาเหตุหลักของการเกิดอุบัติภัย 50

ภาพ 6 แสดงสาเหตุของการเกิดอุบัติภัย 50

ภาพ 7 แสดงสาเหตุของการเกิดอุบัติภัย 50

ภาพ 8 แสดงสาเหตุของอุบัติภัยตามรูปแบบนิเวศวิทยา 52

ภาพ 9 แสดงทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม 53

ภาพ 10 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 109

ภาพ 11 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 113

ภาพ 12 แสดงโมเดลองค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 148

ภาพ 13 แสดงร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 176

ภาพ 14 แสดงรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 196

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบัน การสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษาเป็นนโยบายสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการ โดยเน้นให้ทุกโรงเรียนเป็นพื้นที่ปลอดภัย (Safe School) สำหรับนักเรียน ครู และบุคลากรทุกคน ซึ่งปรากฏในแผนยุทธศาสตร์การศึกษาชาติ พ.ศ. 2560–2579 และนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2566 ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และปลอดภัยจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ยังได้ดำเนินโครงการสถานศึกษาปลอดภัยมาอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการส่งเสริมมาตรการความปลอดภัยในโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566, 19 พฤศจิกายน) สถานศึกษาเป็นพื้นที่สำคัญในการพัฒนาเยาวชนซึ่งถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ อย่างไรก็ตาม ปัญหาด้านความปลอดภัยในสถานศึกษายังคงเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่การเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยี และภัยพิบัติต่าง ๆ ทวีความซับซ้อนและรุนแรงมากขึ้น การบริหารจัดการความปลอดภัยภายในโรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีรูปแบบที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และที่สำคัญคือต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบและยั่งยืนประเด็นสำคัญลำดับแรก คือ ความปลอดภัยทางกายภาพ เช่น อุบัติเหตุภายในโรงเรียน อาคารสถานที่ไม่มั่นคง หรือการเกิดภัยพิบัติ เช่น น้ำท่วม แผ่นดินไหว ซึ่งมีผลต่อชีวิตและทรัพย์สินของนักเรียนและบุคลากรจากรายงานของ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), 2565) พบว่า โรงเรียนจำนวนมากยังไม่มีแผนรับมือภัยพิบัติหรือแผนบริหารความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ไม่ปลอดภัยยังส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนอีกด้วย (UNESCO, 2022) ประเด็นลำดับถัดมา คือ ความปลอดภัยด้านสุขภาวะทางจิตใจเด็กนักเรียนจำนวนไม่น้อยเผชิญกับภาวะซึมเศร้า ความเครียด และปัญหาสุขภาพจิตแบบอื่น อันมีสาเหตุมาจากความกดดันทางการเรียน ความรุนแรงในโรงเรียน หรือปัญหาครอบครัว จากงานวิจัยของ ศูนย์วิจัยสุขภาพจิตแห่งชาติ (2564) ระบุว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษามีแนวโน้มเกิดภาวะซึมเศร้าเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 23 ภายในระยะเวลา 3 ปี การดูแลด้านสุขภาวะจิตใจจึงควรเป็นหนึ่งในองค์ประกอบของการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ปลอดภัย โดยเฉพาะการส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบองค์รวมและมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานสนับสนุนภายนอก ในด้านความปลอดภัยทางสังคมและดิจิทัลปัญหาการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) และการถูกล่อลวงผ่านโซเชียลมีเดียเป็นภัยเงียบที่ทวีความรุนแรง โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่น งานวิจัยของ

ธนาคารโลก (World Bank, 2021) รายงานว่า ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมถึงประเทศไทย พบพฤติกรรมการใช้โซเชียลมีเดียอย่างไม่มีการกำกับดูแลในกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งเพิ่มความเสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ความรุนแรงทางเพศ และการเสพสื่อที่ไม่เหมาะสม การบริหารจัดการด้านนี้ต้องอาศัยการสร้างระบบเฝ้าระวังและเสริมสร้างทักษะดิจิทัลให้แก่ครู นักเรียน และผู้ปกครองอย่างทั่วถึง การบริหารจัดการสถานศึกษาปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม จึงเป็นแนวทางสำคัญที่สามารถตอบโจทย์ปัญหาที่ซับซ้อนเหล่านี้ โดยอาศัยความร่วมมือจากผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานภายนอก เพื่อออกแบบนโยบายและแนวปฏิบัติที่ตอบสนองต่อบริบทของแต่ละโรงเรียน งานวิจัยของ โกวิท อรรคศิริกานนท์ (2563) พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการโรงเรียนสามารถลดอัตราเกิดเหตุความไม่ปลอดภัยในโรงเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ เช่นเดียวกับงานของ Smith, et al. (2021) ในประเทศอังกฤษที่เสนอโมเดล “Whole School Approach” ซึ่งส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีบทบาทอย่างต่อเนื่องในการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน

โรงเรียนในฐานะองค์กรทางการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเยาวชน จำเป็นต้องมีระบบบริหารจัดการที่สามารถตอบสนองต่อความท้าทายด้านความปลอดภัยอย่างรอบด้าน การบริหารจัดการความปลอดภัยจึงไม่ใช่เพียงการวางแผนเชิงโครงสร้างหรือการมีมาตรการควบคุมเท่านั้น แต่ต้องมีการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม เช่น ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานท้องถิ่น เพื่อสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยที่ยั่งยืน (จันทร์เพ็ญ อุดมพงษ์, 2565) ข้อมูลจากรายงานของ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (2563) ระบุว่า ปัญหาความรุนแรงและอาชญากรรมในโรงเรียนยังคงเป็นประเด็นสำคัญ ทั้งการทะเลาะวิวาท การกลั่นแกล้ง และการล่วงละเมิดทางเพศ ขณะเดียวกัน ความไม่ปลอดภัยทางเทคโนโลยี เช่น การล่อลวงออนไลน์และการกลั่นแกล้งทางโซเชียลมีเดีย ก็เพิ่มมากขึ้นในยุคดิจิทัล นอกจากนี้ เหตุการณ์กราดยิงในสถานศึกษา เช่น กรณีในประเทศสหรัฐอเมริกาและไทย ทำให้สังคมตระหนักถึงความจำเป็นในการมีระบบบริหารจัดการความปลอดภัยอย่างมีประสิทธิภาพ (UNESCO, 2023) และ (ศูนย์ข่าว TCIJ, 2561, 2 ธันวาคม) ทั้งนี้แนวคิดการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษายุคใหม่ ได้ปรับเปลี่ยนจากการบริหารโดยผู้บริหารเพียงฝ่ายเดียว ไปสู่การมีส่วนร่วม (Participatory Management) ซึ่งเป็นแนวคิดที่มุ่งสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบต่อความปลอดภัยของโรงเรียน งานวิจัยในต่างประเทศ เช่น จากประเทศออสเตรเลียและฟินแลนด์ พบว่า โรงเรียนที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนและผู้ปกครอง มีความปลอดภัยสูงกว่าโรงเรียนที่มีการบริหารจัดการแบบบนลงล่าง (Smith, et al., 2021; Virtanen, et al., 2022) ความปลอดภัยในสถานศึกษาเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โดยมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความสุขในการเรียน การมีสัมพันธภาพที่ดี และการลดปัญหาพฤติกรรมรุนแรง ดังนั้น การบริหารจัดการสถานศึกษาปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม จึงไม่เพียงแต่สร้างความมั่นใจ

ให้กับผู้ปกครองและชุมชน แต่ยังเป็นรากฐานในการสร้างสังคมที่ปลอดภัยและยั่งยืน (องค์การยูนิเซฟ, 2022)

ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 โดยมีแนวคิดในการจัดการศึกษา (Conceptual Design) ซึ่งยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมและได้กำหนดให้มีการส่งเสริม การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา โดยมีเป้าหมายว่าทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนและพื้นที่จากแนวคิดสำคัญที่ปรากฏในกฎหมาย ยุทธศาสตร์และแผนงานข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าทิศทางในการพัฒนาการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจำเป็นต้อง มีการรวมกลุ่มของบุคคล คณะบุคคล องค์กรหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เป็นผู้ขับเคลื่อน การดำเนินงานส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่อิงบริบทพื้นที่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, 17 มีนาคม) จากความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตลอดจน มีหน้าที่กำกับดูแลและรักษาความปลอดภัยให้กับครู นักเรียนและสถานที่ ด้วยการบริหารจัดการความปลอดภัยของสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม โดยร่วมกำหนดมาตรการเฝ้าระวังและป้องกันภัยในสถานศึกษาเป็นโรงเรียนปลอดภัย (Safety School) และได้ดำเนินการขับเคลื่อนการเฝ้าระวังภัยในสถานศึกษา ด้วยมาตรการความปลอดภัยตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในคู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การประเมินสภาพความเสี่ยงด้านความปลอดภัยและจัดลำดับความเสี่ยง 2) การจัดทำแผนดำเนินการความปลอดภัย 3) การดำเนินการตามมาตรการ 4) การดำเนินการตามขอบข่ายความปลอดภัย และ 5) การกำกับ ติดตาม และประเมินผล ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดระบบความปลอดภัยของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564, 29 ธันวาคม)

นอกจากนี้การเสริมสร้างความปลอดภัยโดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของโรงเรียนที่จะช่วยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ต้องอาศัยการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ระบบเหล่านี้เป็นกระบวนการทำงานในสถานศึกษาตามมาตรฐานและตัวชี้วัดด้านปัจจัยและกระบวนการซึ่งล้วนมีความสัมพันธ์กัน การจัดระบบและการบริหารระบบในสถานศึกษาเป็นการจัดกลุ่มมาตรฐานและตัวชี้วัดกับงานที่สถานศึกษาดำเนินการให้เป็นระบบย่อยมีขั้นตอนการทำงานที่เป็นมาตรฐาน ทำให้สถานศึกษาจำเป็นต้องมีการจัดโครงสร้างการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาและการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับระบบ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถขับเคลื่อนไปตามบทบาทภารกิจและระบบการบริหารในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อองค์การในด้านต่าง ๆ คือ นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษามีองค์ความรู้ด้านความปลอดภัย ได้รับการปกป้องคุ้มครอง

ดูแล ช่วยเหลือ เยียวยา มีความมั่นคงและปลอดภัย บรรยากาศที่ดีก่อให้เกิดงานที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลและบรรลุเป้าหมาย (ธีรยุทธ เมืองแมน, 2566) จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าถ้าสถานศึกษามีการวางแผนและจัดระบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยที่ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยไว้ก่อน ผู้บริหาร คณะครูตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ มีการประสานกับหน่วยงานอื่นร่วมวางแผนและการนำความรู้สู่ผู้เรียน มีการจัดกิจกรรมให้ความรู้ด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาตลอด และได้รับการสนับสนุนจากชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และตระหนักถึงภัยพิบัติต่าง ๆ และสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันท่วงที เพราะสถานศึกษาเป็นสถานที่สำคัญในการพัฒนาคนคุณภาพให้กับประเทศชาติต่อไป ด้วยเหตุดังกล่าวส่งผลให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และศึกษาความแตกต่างจากวิธีปฏิบัติตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนาสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาทั่วไปซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยของสถานศึกษาและช่วยลดปัญหาด้านความปลอดภัยของสถานศึกษาในปัจจุบันต่อไป

จากข้อมูลข้างต้น จึงกล่าวได้ว่า แนวโน้มความปลอดภัยในสถานศึกษามีความจำเป็นและเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง ที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การพัฒนา ผลสัมฤทธิ์จะประสบความสำเร็จเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับการเรียนรู้อย่างมีความสุขของผู้เรียน และการได้รับการปกป้องคุ้มครองให้เกิดความปลอดภัย สถานศึกษาที่มีความปลอดภัยนั้น ผู้ปกครองก็จะเกิดความเชื่อมั่นในการส่งนักเรียนเข้าเรียนในสถานศึกษานั้นๆและเชื่อว่าผู้เรียน จะได้รับความรู้ทางสติปัญญา อารมณ์อย่างอบอุ่น และปลอดภัย ดังนั้น การรักษาความปลอดภัยในโรงเรียน จึงเป็นงานที่สำคัญยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาไม่สามารถละเลยได้ สถานศึกษาควรมีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่สะอาดถูกสุขลักษณะและมีความปลอดภัย โดยมีการป้องกัน อุบัติเหตุ อุบัติภัยและการดูแลรักษาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ หรือทรัพยากรอื่น ๆ ของสถานศึกษา ให้อยู่ในสภาพที่ดี ใช้การได้ และไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้เรียน ครู บุคลากรในสถานศึกษา จะเห็นว่าความปลอดภัยในสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่สถานศึกษาจะต้องเตรียมการวางแผนป้องกันเหตุจากด้านต่าง ๆ ให้พร้อมรับมือทุกสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต รวมทั้งการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนให้มีบทบาทในการดูแลนักเรียน ครู บุคลากร สถานที่ให้ปลอดภัยในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งมีความร่วมมือจากส่วนรวมในการสร้างภูมิคุ้มกันในการป้องกันตัวเองให้ปลอดภัย แม้จะมีนโยบายและแนวทางการดำเนินงานเรื่องความปลอดภัยในโรงเรียน แต่ปัญหาด้านความปลอดภัยยังเกิดขึ้นซ้ำซาก และในหลายกรณียังขาดการมีส่วนร่วมที่แท้จริงจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย งานวิจัยที่มีอยู่ในปัจจุบันส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นการประเมินมาตรการความปลอดภัยเฉพาะกิจ และขาดการศึกษาในเชิงระบบการมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม การบริหารจัดการสถานศึกษาปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการ

พัฒนาแนวทางการบริหารจัดการเชิงบูรณาการ เพื่อสร้างโรงเรียนที่ปลอดภัยอย่างยั่งยืนทั้งในมิติของการบริหารจัดการ และการให้ความร่วมมือของทุกฝ่ายสู่การบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสามารถพัฒนาสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาทั่วไป

คำถามการวิจัย

1. องค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะมีองค์ประกอบอะไรบ้างและจะมีแนวทางอย่างไร

2. รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะมีรูปแบบอย่างไร

3. ผลการประเมินความเป็นได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัยตามขั้นตอนการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ดำเนินการ 3 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวกับ 1) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม 2) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 3) ยุทธศาสตร์ศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560–2579 4) คู่มือสถานศึกษาปลอดภัย กระทรวงศึกษาธิการ 2564 5) เอกสารรางวัลสถานศึกษาปลอดภัย 6) นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัย 8) การบริหารแบบมีส่วนร่วม 9) รูปแบบและการพัฒนารูปแบบ และ 10) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัย และนำไปเป็นข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. การศึกษาองค์ประกอบในการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการใช้แบบสอบถาม

2.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีการศึกษา 2567 จำนวน 2,360 คน

2.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีการศึกษา 2567 จำนวน 331 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซี่มอร์แกน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จากประชากรจำนวน 2,360 คน เทียบขนาดที่จำนวน 2,400 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 331 คน ของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 อ้างถึงใน วัลลภ รัฐฉัตรานนท์, 2562)

2.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปร ได้แก่ การศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 8 ด้าน 1) วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายด้านความปลอดภัย

2) การวางแผนเหตุด้านความปลอดภัย 3) โครงสร้างด้านความปลอดภัย 4) มาตรการด้านความปลอดภัย 5) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายด้านความปลอดภัย 6) บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัย 7) ภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย 8) วัฒนธรรมด้านความปลอดภัย

3. การศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการสัมภาษณ์

3.1 ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับแนวการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นผู้บริหารการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำกับดูแลนโยบายการศึกษาและมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนการบริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 2 เป็นนักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีผลงานเกี่ยวกับการบริหารความปลอดภัยทางการศึกษา จำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 3 เป็นผู้บริหารสถานศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีการบริหารสถานศึกษา การวิจัย และการบริหารจัดการในโรงเรียน จำนวน 2 คน

3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวกับ หลักการ วัตถุประสงค์ ปัจจัยนำเข้าของการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม ผลลัพธ์และปัจจัยความสำเร็จ

3.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

ขอบเขตด้านตัวแปร ได้แก่ แนวทางในการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ ปัจจัย ผลลัพธ์และปัจจัยความสำเร็จของการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2. การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การยกร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 ผู้วิจัยนำองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มายกร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2 ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความเหมาะสม และการใช้ภาษา

1.3 ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขจัดทำร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับนำเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 9 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จากผู้ทรงคุณวุฒิโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 เป็นผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำกับดูแลนโยบายการศึกษาและ มีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุนการบริหารศึกษา จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 2 เป็นนักวิชาการหรืออาจารย์มหาวิทยาลัยหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการบริหารความปลอดภัย มีคุณวุฒิในระดับปริญญาเอก จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 3 เป็นผู้บริหารการศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาเอก

มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีการบริหารสถานศึกษา การวิจัย และการบริหารจัดการในโรงเรียน จำนวน 3 คน

2.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในขั้นตอนที่ 1 ประกอบด้วย การวิเคราะห์ร่างรูปแบบ การออกแบบร่างรูปแบบ การตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบ การประเมินผลและสรุปข้อเสนอแนะ

2.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.4.1 ร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.4.2 แบบประเมินความเหมาะสมรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการใช้แบบสอบถาม

1. ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 41 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการประเมินความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้

จากรูปแบบในขั้นตอนที่ 2 เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ ปัจจัยนำเข้าของการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม ผลลัพธ์และปัจจัยความสำเร็จ

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกองค์กรหรือชุมชน มีโอกาสเข้ามามีบทบาทอย่างแท้จริงในการกำหนดแนวทาง วางแผน ปฏิบัติ ติดตาม และประเมินผลมาตรการด้านความปลอดภัยร่วมกัน ที่ทุกฝ่ายรู้สึกตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทตนเอง ส่งเสริมให้เกิดความยั่งยืนด้านความปลอดภัยให้กลายเป็นวัฒนธรรมร่วมที่ทุกคนช่วยกันสร้างและรักษาของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยส่วนที่ 1 หลักการของการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนที่ 3 กระบวนการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จของการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. องค์ประกอบการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นกระบวนการที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย เพื่อให้ความปลอดภัยครอบคลุมทุกด้านประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

2.1 วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายด้านความปลอดภัย หมายถึง การกำหนดแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาอย่างมีทิศทาง มีการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่มีความท้าทาย ชัดเจน มีกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับบริบทของสถานศึกษาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว มีการกำหนดแผนงานกิจกรรม ด้านความปลอดภัยที่สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา บุคลากรรับรู้และเข้าใจวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์และเป้าหมายด้านความปลอดภัยร่วมกัน

2.2 การวางแผนด้านความปลอดภัย หมายถึง การจัดทำแผนและมาตรการเพื่อป้องกันและจัดการกับความเสี่ยงหรืออันตรายที่อาจเกิดขึ้นภายในสถานศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสภาพแวดล้อมในการทำงานในสถานศึกษา หลีกเลี่ยงกิจกรรมที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอันตราย จัดระบบดูแลความปลอดภัยอย่างใกล้ชิด ให้ความรู้นักเรียนร่วมกิจกรรมอย่างปลอดภัย ครูควบคุมดูแล ตรวจดูความเหมาะสมของสถานที่ ประสานงานเจ้าหน้าด้านการรักษาความปลอดภัยท้องถนนและจัดเตรียมหน่วยปฐมพยาบาล

2.3 โครงสร้างด้านความปลอดภัย หมายถึง โครงสร้างความปลอดภัยของสถานศึกษามีความยืดหยุ่น โดยกำหนดบทบาทหน้าที่บุคลากรอย่างชัดเจนแต่ปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของความรู้และทักษะ มีการกระจายอำนาจจากผู้บริหาร พร้อมกำกับติดตาม ประเมินผล และรายงานข้อมูลความปลอดภัยแก่ผู้เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ

2.4 มาตรการความปลอดภัยของสถานศึกษา หมายถึง แนวทางที่มุ่งเน้นให้เกิดความปลอดภัยต่อนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างยั่งยืน โดยเน้นมาตรการที่เข้มงวดในมาตรการ 3 ป ดังนี้ การดำเนินการตามมาตรการความปลอดภัยสถานศึกษา ตามหลัก 3 ป 1) การป้องกัน การดำเนินการเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา อุปสรรค หรือความไม่ปลอดภัย ต่อนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยการสร้างมาตรการป้องกันจากปัจจัยเสี่ยงที่อาจ เกิดขึ้นทั้งในและนอกสถานศึกษา 2) การปลูกฝัง การดำเนินการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ จิตสำนึกและเจตคติที่ดี และการสร้างเสริมประสบการณ์เพื่อให้เกิดทักษะในการป้องกันภัยให้แก่นักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) การปราบปราม การดำเนินการจัดการแก้ไขปัญหา การช่วยเหลือเยียวยา ฟื้นฟู และดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมาย

2.5 การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายด้านความปลอดภัย หมายถึง สถานศึกษาส่งเสริมความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายและชุมชนในการบริหารจัดการความปลอดภัย โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมอย่างเต็มใจ ตั้งแต่จัดทำแผน นโยบาย กิจกรรม ติดตามผล และประเมินความปลอดภัยร่วมกัน รวมถึงจัดประชุมเฝ้าระวังดูแลนักเรียนและรายงานผลแก่ผู้เกี่ยวข้องอย่างโปร่งใส เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตกลงร่วมกัน

2.6 บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัย หมายถึง สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ส่งเสริมความปลอดภัยทั้งทางกายภาพและพฤติกรรม โดยมีการตรวจสอบอาคารสถานที่และระบบไฟฟ้าอย่างสม่ำเสมอ แต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบดูแลความปลอดภัยจัดพื้นที่ปลอดภัยสำหรับนักเรียน และจัดกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมปลอดภัย พร้อมทั้งวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ

2.7 ภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย หมายถึง แนวความคิดของผู้นำที่ส่งผลให้เกิดการปฏิบัติที่มุ่งเน้นความปลอดภัยของบุคลากร นักเรียนในสถานศึกษา การสร้างการรับรู้ เพื่อเรียนรู้

ด้านความปลอดภัย มีเทคนิคการสังเกตความปลอดภัย การแก้ไขให้ถูกต้อง ด้วยการเสริมแรงบวก การสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยเพื่อความยั่งยืน ผู้นำในรูปแบบต่าง ๆ ในการนำด้านความปลอดภัย เพื่อให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์

2.8 วัฒนธรรมด้านความปลอดภัย หมายถึง พฤติกรรมของคนในสังคมที่แสดงถึงลักษณะและทัศนคติที่ตระหนักและเข้าใจถึงความปลอดภัยร่วมกันของบุคลากรร่วมกันขับเคลื่อนความปลอดภัยในสถานศึกษา นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการในเรื่องความปลอดภัย มีกลยุทธ์ที่ให้ความสำคัญด้านความปลอดภัย มีความสัมพันธ์ที่ดี มีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน มีการจูงใจและสร้างความพึงพอใจในงาน ตลอดจนมีการทำงานเป็นทีม

3. ปัจจัยนำเข้า (Input) หมายถึง ทรัพยากรหรือองค์ประกอบที่ใช้เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) นโยบายการศึกษาด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา 2) บุคลากรและความตระหนักความปลอดภัยในปัจจุบัน 3) โครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยีความ 4) ข้อมูลและการสื่อสารความปลอดภัยในสถานศึกษา 5) งบประมาณและความร่วมมือความปลอดภัยในสถานศึกษา

4. ผลผลิต (Output) หมายถึง ผลที่เกิดจากกระบวนการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ส่งผลให้เกิดความปลอดภัยกับนักเรียน ครู บุคลากร ได้แก่ 1) นโยบายและแผนความปลอดภัย 2) โครงสร้างและแนวทางการบริหารความ 3) มาตรการและแผนปฏิบัติความปลอดภัย 4) สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย 5) การพัฒนาศักยภาพบุคลากร 6) เครือข่ายความร่วมมือและการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน 7) วัฒนธรรมความปลอดภัยในสถานศึกษา

5. ผลลัพธ์ (Outcomes) หมายถึง ผลที่เกิดจากการนำรูปแบบไปใช้ ทำให้บุคคลมีความรู้ทักษะและพฤติกรรมในการดูแลตนเองและผู้อื่นอย่างปลอดภัย ลดความเสี่ยงต่ออันตรายในสถานศึกษา และเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยในชีวิตประจำวัน ได้แก่ 1) ความปลอดภัยทางกายภาพ 2) ความปลอดภัยทางสุขภาพจิต 3) ความปลอดภัยทางสังคม 4) ความปลอดภัยทางดิจิทัล 5) ความปลอดภัยเชิงนโยบายและข้อมูล 6) การประเมินความเสี่ยงส่วนบุคคล 7) การสื่อสารเพื่อความปลอดภัย 8) การสร้างเครือข่ายความปลอดภัยส่วนบุคคล

6. ผลกระทบ (Impacts) หมายถึง ผลที่เกิดจากการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมที่ส่งกระทบกับ 1) นักเรียน (Student Impacts) 2) ครูและบุคลากร (Staff Impacts) 3) ต่อผู้ปกครองและชุมชน (Parent & Community Impacts) 4) นโยบายการศึกษา (Educational Policy Impacts) 5) สังคมโดยรวม (Social Impacts)

7. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ (Key Success Factors) หมายถึง ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของรูปแบบกระบวนการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) การกำหนดนโยบาย 2) การสร้างการรับรู้และการเรียนรู้ 3) การวางแผนและดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบ 4) การจัดหางบประมาณและบุคลากร 5) การใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการและติดตามความปลอดภัย 6) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน 7) การดำเนินการที่รวดเร็ว 8) การตระหนักถึงความปลอดภัย 9) การกำกับติดตามและประเมินผล

8. รูปแบบ หมายถึง วิธีดำเนินการ ที่ใช้เป็นตัวแทนในการจัดกระบวนการจัดประสบการณ์ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการบริหารจัดการ และเงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งเป็นการผสมผสานงานหลาย ๆ ด้านของสถานศึกษา

9. ความเหมาะสมของรูปแบบ หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตอบสนองต่อบริบทเฉพาะของสถานศึกษา โครงสร้าง กระบวนการ และผลลัพธ์ โดยพิจารณาความสมดุลระหว่างความครอบคลุมของมาตรการ ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง การยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และความสอดคล้องกับกฎหมาย และทรัพยากรที่มีอยู่ รูปแบบที่เหมาะสมควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง สร้างความตระหนักร่วม และนำไปสู่การลดความเสี่ยงอย่างยั่งยืน

10. ความเป็นไปได้ของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย ที่มีต่อการนำรูปแบบบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปใช้ มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้พัฒนาการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

11. ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย ที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปใช้ ในการนำรูปแบบมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

12. ความปลอดภัย หมายถึง การปราศจากภัยหรืออันตรายที่อาจจะเกิดขึ้น รวมไปถึงการไม่มีโรคที่เกิดจากการมาโรงเรียน นอกจากร่างกายแล้วความปลอดภัยยังร่วมไปถึงทรัพย์สินต่าง ๆ อีกด้วย โดยความปลอดภัยในโรงเรียนจะมากหรือน้อยไม่ได้ขึ้นอยู่เพียงแค่กับมาตรฐานรักษาความปลอดภัย

ของโรงเรียน แต่ทุกคนจำเป็นต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดและกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัดเพื่อความปลอดภัยของทั้งตนเองและส่วนร่วม

13. การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ร่วมกันคิด วางแผน ตัดสินใจ ดำเนินงาน และประเมินผลด้านความปลอดภัยในโรงเรียนอย่างแข็งขัน โดยเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นมีบทบาทหน้าที่ชัดเจน และร่วมรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยอย่างยั่งยืนผ่านความร่วมมือของทุกคน

14. สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

15. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยหรือครูที่รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. ได้องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้

2. เป็นแนวทางในการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา ที่หน่วยงานต้นสังกัดผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

3. ได้รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาระบบความปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าหลักการแนวคิดและทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัย
4. นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. การบริหารแบบมีส่วนร่วม
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิด

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

ความหมายของรูปแบบ

รูปแบบ (Model) ตามความหมายใน Dictionary of Education (Good, 1973) มีหลายความหมายที่แตกต่างกัน ซึ่งหมายถึง 1) แบบอย่างของบางสิ่งที่เป็นแนวทางในการสร้างหรือการทำซ้ำ 2) ตัวอย่างสำหรับการเลียนแบบ เพื่อยึดถือเป็นมาตรฐานในการฝึกฝน 3) แผนภูมิหรือรูปสามมิติที่เป็นตัวแทนของวัตถุ หลักการ หรือแนวคิด และ 4) ชุดของปัจจัยหรือตัวแปรที่รวมกันเป็นองค์ประกอบซึ่งสัมพันธ์กัน และเป็นสัญลักษณ์ของระบบสังคม

เช่นเดียวกับ อุทุมพร จามรมาน (2541, หน้า 22) ที่อธิบายว่า รูปแบบหมายถึงโครงสร้างของความเกี่ยวข้องของหน่วยต่าง ๆ หรือตัวแปรต่าง ๆ รูปแบบจึงน่าจะมีมากกว่าหนึ่งมิติ และมีหลายตัวแปร ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกันทั้งเชิงความสัมพันธ์และเชิงเหตุผล

ทิศนา แขมมณี (2557, หน้า 220)) ให้ความหมายของรูปแบบว่าเป็นรูปธรรมของความคิดที่เป็นนามธรรม ซึ่งบุคคลแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น เช่น แสดงออกมาเป็นคำอธิบาย แผนผัง ไดอะแกรม หรือแผนภาพ โดยรูปแบบเป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบหาคำตอบ ความรู้ความเข้าใจ

ในปรากฏการณ์ต่างๆ เช่นเดียวกันกับสมมติฐาน ที่บุคคลอาจสร้างขึ้นจากความคิด ประสบการณ์ การใช้อุปมาอุปไมย หรือจากทฤษฎีและหลักการต่าง ๆ ได้ ซึ่งเมื่อผู้วิจัยต้องการศึกษาเรื่องใด ก็จะต้องตั้งคำถามที่ต้องการคำตอบ และมีการตั้งสมมติฐานหรือชุดของสมมติฐานที่เป็นคำตอบที่คาดคะเนไว้ล่วงหน้า สมมติฐานเหล่านั้นมักจะได้มาจากข้อค้นพบที่ผ่านมา หรืออาจเกิดจากประสบการณ์การหยั่งรู้ (Intuition) ของผู้ศึกษาวิจัย หรืออาจเกิดจากทฤษฎี หลักการต่าง ๆ โดยสมมติฐานเหล่านี้เป็นข้อความที่บ่งบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ของสถานการณ์นั้น และเป็นเพียงเครื่องมือในการแสวงหาคำตอบเพียงเท่านั้น จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์ว่าสมมติฐานนั้นเป็นจริง จึงจะสามารถนำไปใช้ในการทำนายหรืออธิบายปรากฏการณ์ได้

สอดคล้องกับ Willer (1986) ที่ให้ความหมายรูปแบบว่าเป็นการสร้างมโนทัศน์ของชุดปรากฏการณ์ โดยอาศัยหลักการของระบบรูปนัยเพื่อให้เกิดความชัดเจนของนิยาม ความสัมพันธ์และประพจน์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรูปแบบที่มีความเที่ยงตรงจะพัฒนาเป็นทฤษฎีต่อไป

Hausser (1980) ก็ได้ให้ความหมายของรูปแบบ ว่าหมายถึงสิ่งที่ออกแบบมาเพื่อแสดงองค์ประกอบและกระบวนการตรวจสอบความแตกต่างระหว่างความสัมพันธ์เชิงทฤษฎีกับปรากฏการณ์จริง

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2549, หน้า 27) ให้ความหมายของรูปแบบว่าเป็นวิธีการที่บุคคลถ่ายทอดความคิด จินตนาการ ความเข้าใจที่มีต่อปรากฏการณ์ ผ่านการสื่อสารในลักษณะต่าง ๆ เช่น แผนภูมิ แผนผังต่อเนื่อง ภาพวาด ภาพเหมือน หรือสมการทางคณิตศาสตร์ เพื่อให้บุคคลสามารถเข้าใจได้ง่าย กระชับ โดยมีหลักการอย่างเป็นระบบ

รัตนะ บัวสนธ์ (2552, หน้า 124) ได้นิยามความหมายของรูปแบบมุมมองที่หลากหลาย โดยให้ความหมายว่า 1) รูปแบบคือแผนภาพหรือภาพร่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ยังไม่สมบูรณ์เหมือนของจริง 2) รูปแบบคือแบบแผนความสัมพันธ์ของตัวแปรหรือสมการทางคณิตศาสตร์ และ 3) รูปแบบคือแผนภาพที่แสดงถึงองค์ประกอบการทำงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจเรียกได้ว่าเป็นภาพย่อส่วนของทฤษฎีหรือแนวคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น รูปแบบการบริหาร รูปแบบการประเมิน รูปแบบการสอน

วาโร เพ็งสวัสดิ์ (2553) ได้สรุปความหมายของรูปแบบว่า หมายถึงกรอบความคิดด้านหลักการ วิธีการดำเนินงาน และเกณฑ์ต่างๆ ของระบบ ที่สามารถยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้

อุบลวรรณ หอมสิน (2563, หน้า 24) ได้นิยามความหมายของรูปในแบบการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การกระตุ้น และการควบคุม เพื่อนำไปสู่การพิจารณาและจัดการกับบุคคล รวมทั้งทรัพยากรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่องค์การต้องการ

ดังนั้น จึงนิยามคำว่ารูปแบบได้ว่า หมายถึงกรอบแนวคิดที่เป็นนามธรรม และเป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบหาคำตอบ โดยมีความเกี่ยวข้องกันทั้งเชิงความสัมพันธ์และเชิงเหตุผล ซึ่งเป็นแบบอย่างของบางสิ่งในการสร้างหรือการทำซ้ำ โดยบุคคลแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น เช่น แสดงออกมาเป็นคำอธิบาย แผนผัง ไดอะแกรม หรือแผนภาพ รูปแบบ นอกจากนี้ รูปแบบยังเป็นหลักการ วิธีการดำเนินงาน และเกณฑ์ต่างๆ ของระบบ ที่สามารถยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้

ประเภทของรูปแบบ

ประเภทของรูปแบบตาม Kaplan (1964 อ้างถึงใน ทิศนา แขมมณี, 2557, หน้า 220-221) แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogue Model) ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกในลักษณะของการเปรียบเทียบสิ่งต่าง ๆ อย่างน้อย 2 สิ่งขึ้นไป รูปแบบนี้นิยมใช้ในด้านวิทยาศาสตร์กายภาพ สังคมศาสตร์ และพฤติกรรมศาสตร์

2. รูปแบบเชิงภาษา (Semantic Model) ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกผ่านทางการใช้ภาษาทั้งพูดและเขียน รูปแบบนี้นิยมใช้ในด้านศึกษาศาสตร์

3. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกผ่านทางสูตรคณิตศาสตร์ มักเกิดขึ้นหลังจากได้รูปแบบเชิงภาษาแล้ว

4. รูปแบบเชิงแผนผัง (Schematic Model) ได้แก่ ความคิดที่แสดงออกผ่านทางแผนผัง แผนภาพ ไดอะแกรม และกราฟ

5. รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) ได้แก่ ความคิดที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ของสภาพการณ์หรือปัญหาใด ๆ โดยรูปแบบด้านศึกษาศาสตร์มักเป็นรูปแบบประเภทนี้

Smith, et al. (1980, p. 461) แบ่งรูปแบบออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) ประกอบด้วย

1.1 รูปแบบคล้ายจริง (Iconic Model) คือรูปแบบที่มีลักษณะคล้ายของจริง เช่น เครื่องบินจำลอง หุ่นตามร้านตัดเสื้อผ้า หุ่นไล่กา เป็นต้น

1.2 รูปแบบเสมือนจริง (Analog Model) คือ รูปแบบที่มีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์จริง เช่น การทดลองในห้องปฏิบัติการก่อนทำการทดลองจริง เครื่องบินจำลองที่สามารถบินได้หรือเครื่องสำหรับฝึกหัดบิน โดยรูปแบบเหมือนจริงนี้จะมีความใกล้เคียงความจริงมากกว่ารูปแบบคล้ายจริง

2. รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Model) ประกอบด้วย

2.1 รูปแบบข้อความ (Verbal Model) หรือรูปแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Model) คือรูปแบบที่ใช้ข้อความในการอธิบายโดยย่อ เช่น การอธิบายในการเขียนคำอธิบายรายวิชา เป็นต้น

2.2 รูปแบบทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) หรือรูปแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Model) เช่น สมการ และโปรแกรมเชิงเส้น

Steiner (1988 อ้างถึงใน เสรี ชัดแช้ม, 2538, หน้า 7) แบ่งรูปแบบออกเป็น 2 ประเภท ที่แตกต่างออกไป ได้แก่

1. รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) ประกอบด้วย

1.1 รูปแบบของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Model of) เช่น รูปแบบเครื่องบินขนาดเล็กที่สร้างเหมือนจริง

1.2 รูปแบบสำหรับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Model for) คือรูปแบบที่ออกแบบไว้สำหรับเป็นต้นแบบในการผลิต โดยเป็นรูปแบบที่มีขนาดเท่าของจริงที่จะผลิต เพื่อทำการผลิตสินค้าตามรูปแบบนั้น

2. รูปแบบเชิงแนวคิด (Conceptual Model) ประกอบด้วย

2.1 รูปแบบเชิงแนวคิดของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Conceptual Model of) คือรูปแบบหรือแบบจำลองที่สร้างหรือจำลองจากทฤษฎีที่มีอยู่แล้ว เช่น รูปแบบที่สร้างจากทฤษฎีการคงอยู่ของผู้เรียนในโรงเรียน เป็นต้น

2.2 รูปแบบเชิงแนวคิดเพื่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Conceptual Model for) คือรูปแบบที่สร้างขึ้นเพื่ออธิบายทฤษฎี หรือปรากฏการณ์ เช่น รูปแบบที่สร้างจากทฤษฎีคัดสรรตามธรรมชาติเพื่อนำไปใช้ในการอธิบายทฤษฎีการคงอยู่ของผู้เรียนในโรงเรียน เป็นต้น

ชิรวัฒน์ นิจเนตร (2560, หน้า 78) กล่าวถึงประเภทของรูปแบบว่า รูปแบบมีหลายประเภท ทั้งเชิงกายภาพที่เป็นรูปธรรม และเชิงแนวคิดที่เป็นนามธรรม รวมทั้งได้แบ่งประเภทของรูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์ ได้เป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. รูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปไมยเทียบเคียงปรากฏการณ์ เป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม

2. รูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ รูปภาพ

3. รูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์ เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ

4. รูปแบบที่นำเอาตัวแปรต่างๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น

ดังนั้น อาจจำแนกรูปแบบได้เป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่ 1) รูปแบบเชิงกายภาพ ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีลักษณะคล้ายสิ่งของหรือสถานการณ์จริง 2) รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นรูปแบบ

ที่แสดงออกผ่านทางสมการคณิตศาสตร์ แผนผัง กราฟ หรือข้อความต่าง ๆ และ 3) รูปแบบเชิงแนวคิด ซึ่งเป็นรูปแบบที่เป็นนามธรรม ใช้ในการอธิบายแนวคิด ทฤษฎี สถานการณ์ หรือเหตุผลต่าง ๆ

องค์ประกอบของรูปแบบ

องค์ประกอบของรูปแบบตามแนวคิดของ Brown and Moberg (1980, pp. 16-17) ที่สังเคราะห์มาจากแนวคิดเชิงระบบ (System Approach) และหลักการบริหารตามสถานการณ์ (Contingency Approach) ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) สภาพแวดล้อม (Environment) 2) เทคโนโลยี (Technology) 3) โครงสร้าง (Structure) 4) กระบวนการจัดการ (Management Process) และ 5) การตัดสินใจสั่งการ (Decision Making)

จากแนวคิดของ Ivancevich, et al. (1989) ระบุว่า รูปแบบต้องประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่

1. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เป็นการกำหนดว่าจะสร้างและพัฒนารูปแบบเพื่อวัตถุประสงค์ในงานด้านใด โดยทั่วไปรูปแบบมักถูกพัฒนาขึ้นเพื่อแก้ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ขององค์การ

2. ทฤษฎีพื้นฐานและหลักการของรูปแบบ โดยต้องมีการกำหนดว่ารูปแบบนั้นสร้างขึ้นจากทฤษฎีหรือหลักการใดบ้าง

3. ระบบงานและกลไกของรูปแบบ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามหลักการและบรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบ เช่น การจัดโครงสร้างองค์การ การตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานที่จำเป็น โดยมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ ความสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันกับกลไกเหล่านั้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบที่ได้กำหนดไว้

4. วิธีการดำเนินงานของรูปแบบ คือการกำหนดภารกิจ กระบวนการ วิธีการ กิจกรรมที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบ

5. แนวทางการประเมินผลการดำเนินงานของรูปแบบ เป็นการกำหนดแนวทางและเครื่องมือในการประเมินผลรูปแบบตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ว่าเป็นไปตามระบบงานที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบว่ารูปแบบได้ทำหน้าที่ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ เพียงใด รวมทั้งกำหนดแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงรูปแบบให้สมบูรณ์ และตอบสนองการดำเนินงานให้มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

6. คำอธิบายประกอบรูปแบบ เป็นการอธิบายคำศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการสร้างและพัฒนารูปแบบ เพื่อให้สื่อความได้เข้าใจตรงกันเมื่อนำรูปแบบไปใช้

7. การระบุเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ การสร้างและพัฒนารูปแบบควรมีการระบุเงื่อนไขและข้อควรระวังของรูปแบบ เนื่องจากแต่ละรูปแบบต่างมีข้อจำกัด เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการนำรูปแบบไปใช้ รวมถึงเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

Keeves and Adams (1997, pp. 386-387) ระบุว่ารูปแบบประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ข้อมูลนำเข้า ประกอบด้วย หลักการพื้นฐาน วัตถุประสงค์ การระบุปัญหา รวมถึงสภาพแวดล้อม องค์ประกอบนี้มีความสำคัญอย่างมากในกระบวนการพัฒนาและการคาดการณ์ รวมถึงการทดสอบ

2. โครงสร้าง คือการสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษา โดยมีจุดประสงค์เพื่อสร้างกรอบความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและเหตุการณ์

3. การทดลอง เพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์และปรับปรุงคุณภาพของการปฏิบัติ ประกอบด้วยการทดลองแบบย้อนกลับที่ใช้ข้อมูลในอดีต และการทดลองปัจจุบันที่กำลังดำเนินการในปัจจุบัน

4. เงื่อนไข คือ การรับรู้ภาพลักษณ์แห่งความสำเร็จ เกี่ยวข้องกับการกำหนดเกณฑ์และเงื่อนไขสำหรับการพิจารณาผลลัพธ์ของความสำเร็จ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาและประเมินรูปแบบ

องค์ประกอบของรูปแบบตามแนวคิดของ Gluck (2004, p. 152) ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่

1. สถาบัน เป็นส่วนย่อยของระบบสังคมที่กำหนดแนวปฏิบัติของหน่วยย่อย ทั้งด้านบทบาทและความคาดหวัง โดยบทบาทคือลักษณะของตำแหน่งและสถานะภายในสถาบันที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลที่มีบทบาทเหล่านั้น ส่วนความคาดหวังคือเกณฑ์หรือมาตรฐานทางสังคมหรือสถาบันที่บุคคลในบทบาทเหล่านั้นคาดหวังให้บรรลุ องค์ประกอบนี้ช่วยให้สามารถมอบหมายงานในแต่ละบทบาทตามลำดับชั้น เพื่อให้มั่นใจว่าสถาบันดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์

2. บุคคล แสดงถึงองค์ประกอบส่วนบุคคลของระบบสังคมที่มีอิทธิพลต่อการทำงานขององค์กร ประกอบด้วยบุคลิกภาพและความต้องการของ โดยบุคลิกภาพมีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจพฤติกรรมของบุคคลในแต่ละบทบาทที่ได้รับมอบหมาย ในขณะที่ความต้องการของแต่ละบุคคล หมายถึง แรงจูงใจและความปรารถนาส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการทำงานภายในองค์กร

จากงานวิจัยของ สมาน อัศวภูมิ (2567) ที่ศึกษารูปแบบและการพัฒนารูปแบบโดยการวิจัยในการบริหารการศึกษา ระบุว่ารูปแบบควรประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่

1. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ คือเป้าหมายของรูปแบบที่ตั้งไว้เพื่อการบรรลุผล เช่น แนวทางการแก้ปัญหา หรือแนวทางการดำเนินงาน

2. หลักการของรูปแบบ คือหลักการหรือทฤษฎีพื้นฐานที่เป็นหลักสำคัญของรูปแบบ

3. องค์ประกอบหลักของรูปแบบ คือชุดขององค์ประกอบย่อยที่มีความสัมพันธ์กันและร่วมกันทำหน้าที่อย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยรูปแบบอาจประกอบด้วยกระบวนการทำงานหรือระบบการทำงานที่ชี้แนะว่าควรทำงานอย่างไรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

4. การประเมินผลของรูปแบบ ที่ประกอบด้วยแนวทางและเกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด

5. เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ เป็นการระบุเงื่อนไขหรือข้อกำหนดของรูปแบบเพื่อช่วยให้การนำรูปแบบไปใช้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ได้มากขึ้น

ดังนั้น องค์ประกอบของรูปแบบ ควรประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบหรือการระบุปัญหา 2) หลักการ แนวคิด ทฤษฎี ของรูปแบบ 3) วิธีการดำเนินงานหรือการทดลองรูปแบบ และ 4) ข้อจำกัดหรือเงื่อนไขของรูปแบบ

ลักษณะของรูปแบบที่ดี

Keeves and Adams (1997, pp. 386-387) ระบุว่า รูปแบบควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. รูปแบบต้องนำไปสู่การทำนายของผลที่ตามมา โดยต้องสามารถทดสอบและพิสูจน์ได้ รวมทั้งสามารถนำไปสร้างเครื่องมือเพื่อการพิสูจน์ทดสอบได้

2. โครงสร้างของรูปแบบต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่สามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์นั้นได้

3. รูปแบบต้องสามารถช่วยสร้างแนวคิด ความสัมพันธ์ และจินตนาการ รวมทั้งช่วยขยายขอบเขตของการสืบเสาะความรู้ได้

4. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง

สอดคล้องกับ วาโร เพ็งสวัสดิ์ (2553) ที่อธิบายลักษณะของรูปแบบที่ดีไว้ ดังนี้

1. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงธรรมดา แต่อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงก็มีประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบ

2. รูปแบบควรนำไปสู่การทำนายผลที่สามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ หากทดสอบแล้วพบว่ารูปแบบนั้นไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ รูปแบบนั้นต้องถูกยกเลิก

3. รูปแบบควรอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาได้อย่างชัดเจน

4. รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างความคิดรวบยอดใหม่ และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรใหม่ที่จะเป็นการเพิ่มองค์ความรู้ในเรื่องที่ศึกษา

5. รูปแบบเป็นอย่างไร ขึ้นอยู่กับกรอบของทฤษฎีของเรื่องนั้น ๆ

กฤติมา มะโนพรม (2562, หน้า 126) กล่าวว่า คุณลักษณะของรูปแบบที่ดีจะต้องสามารถอธิบายทฤษฎี หรือแนวปฏิบัติที่ต้องการศึกษาได้อย่างชัดเจน นำไปสู่การทำนายผลได้ และสามารถนำไปทำเป็นเครื่องมือสร้างความคิดรวบยอดได้

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ลักษณะของรูปแบบที่ดี ควรนำไปสู่การทำนายผลที่สามารถพิสูจน์ได้ด้วยหลักฐานเชิงประจักษ์ เป็นเครื่องมือในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ สร้างแนวคิด ความสัมพันธ์ และจินตนาการในเรื่องที่ศึกษา รวมทั้งประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่สามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้อย่างชัดเจน และควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง

การสร้างและพัฒนารูปแบบ

Willer (1986, p. 83) ระบุว่า การพัฒนารูปแบบ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้าง (Construct) รูปแบบ และ 2) การหาความเที่ยงตรง (Validity) ของรูปแบบ สอดคล้องกับบุญชม ศรีสะอาด (2535, หน้า 104-106) ที่ระบุว่าการพัฒนารูปแบบประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ได้แก่

1. การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ ผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาตามสมมติฐานด้วยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีและแนวคิดที่มีผู้พัฒนาไว้แล้ว เพื่อกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ของรูปแบบ ซึ่งการพัฒนารูปแบบจะต้องอยู่บนหลักของเหตุและผล รวมทั้งมีการศึกษาค้นคว้าอย่างลึกซึ้ง

ผู้วิจัยอาจคิดโครงสร้างของรูปแบบขึ้นมาก่อน จากนั้นปรับปรุงรูปแบบโดยอาศัยข้อสนเทศจากการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี หรือศึกษาตัวแปรและองค์ประกอบย่อยแต่ละตัวแล้วจึงเลือกองค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรที่สำคัญเหล่านั้นมาประกอบขึ้นเป็นโครงสร้างของรูปแบบก็ได้ นอกจากนี้ควรกำหนดหลักในการพัฒนารูปแบบอย่างชัดเจน เช่น เป็นรูปแบบที่ไม่ซับซ้อน สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ง่าย ตัวแปรในรูปแบบมีน้อยแต่สามารถอธิบายผลได้มาก เป็นต้น ดังนั้นในการวิจัยบางเรื่องจึงจำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม

2. การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ หลังจากพัฒนารูปแบบในขั้นต้นแล้ว จำเป็นต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าว เนื่องจากรูปแบบที่พัฒนาขึ้นเป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐาน ถึงแม้ว่าจะเป็นรูปแบบที่พัฒนาจากทฤษฎี ผลการวิจัย หรือผ่านการกลั่นกรองจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว แต่จำเป็นต้องผ่านการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานการณ์จริง หรือทดลองนำไปใช้ในสถานการณ์จริงเพื่อทดสอบว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ ซึ่งบางครั้งอาจเรียกว่าการทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบ

วาโร เพ็งสวัสดิ์ (2553) แบ่งการพัฒนารูปแบบออกเป็น 2 ขั้นตอนเช่นเดียวกัน ได้แก่ 1) การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ และ 2) การตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ โดยแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

1. การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ ประกอบด้วยขั้นตอนย่อยดังต่อไปนี้

1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำสารสนเทศที่ได้มาวิเคราะห์

1.2 การศึกษาจากบริบทจริง โดยในขั้นตอนนี้อาจจะดำเนินการได้หลายวิธี ดังนี้

1.2.1 การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการในปัจจุบันของหน่วยงาน โดยศึกษาความคิดเห็นจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง (Stakeholder) ซึ่งวิธีศึกษาอาจจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสอบถาม การสำรวจ การสนทนากลุ่ม เป็นต้น

1.2.2 การศึกษารายกรณี (Case Study) หรือพหุกรณีจากหน่วยงานที่ประสบผลสำเร็จ หรือมีแนวปฏิบัติที่ดีในเรื่องที่ศึกษา เพื่อนำมาเป็นสารสนเทศที่สำคัญในการพัฒนารูปแบบ

1.2.3 การศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ วิธีศึกษาอาจใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นต้น

1.3 การจัดทำรูปแบบ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะใช้สารสนเทศที่ได้ในข้อ 1.1 และ 1.2 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อนำมาจัดทำรูปแบบ

ผู้วิจัยยังอาจศึกษาเพิ่มเติมโดยใช้กระบวนการวิจัยแบบเดลฟาย (Delphi Technique) หรือการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในการพัฒนารูปแบบก็ได้

2. การตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ หลังจากพัฒนารูปแบบในขั้นตอนแรกแล้ว จำเป็นต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าว เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวังหรือไม่ การเก็บรวมรวมข้อมูลหรือทดลองในสถานการณ์จริงจะช่วยให้ทราบอิทธิพลหรือความสำคัญขององค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรต่าง ๆ ในรูปแบบ โดยผู้วิจัยอาจปรับปรุงรูปแบบใหม่ด้วยการตัดองค์ประกอบหรือตัวแปรที่พบว่าไม่มีอิทธิพลหรือมีความสำคัญน้อยออกจากรูปแบบ จะทำให้ได้รูปแบบที่มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

ในขณะที่ Keeves and Adams (1997, pp. 559-562) ระบุว่า การสร้างรูปแบบเป็นการกำหนดมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ เพื่อชี้ให้เห็นว่ารูปแบบนั้นนำเสนอเรื่องอะไร อย่างไร เพื่อจุดประสงค์อะไรและสิ่งที่ได้นั้นอธิบายปรากฏการณ์หรือนำไปสู่ข้อค้นพบอะไรใหม่ ๆ บ้าง ดังภาพ

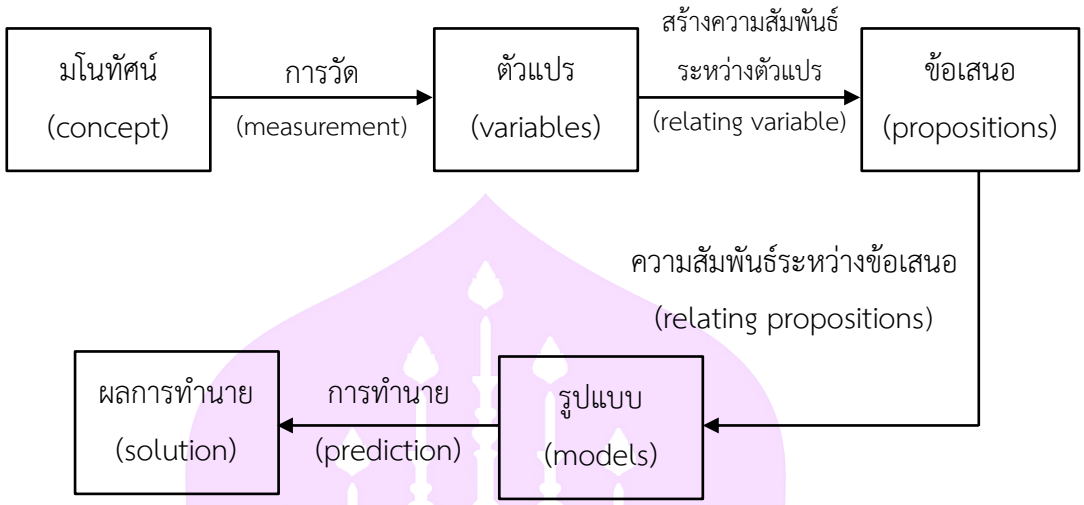

ภาพ 1 แสดงขั้นตอนการสร้างรูปแบบความสัมพันธ์

จากแนวคิดของ มิยากาวะ ทาดาโอะ (2550, หน้า 3) ระบุว่า การสร้างรูปแบบเป็นการศึกษาปรากฏการณ์ทางธรรมชาติหรือสังคมเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ไม่สามารถศึกษาได้โดยตรง แต่จะศึกษาจากการสร้างรูปแบบเพื่อหาข้อสรุปที่สามารถนำไปอธิบาย ทำนาย หรือควบคุมปรากฏการณ์ที่ศึกษาได้ ดังภาพ

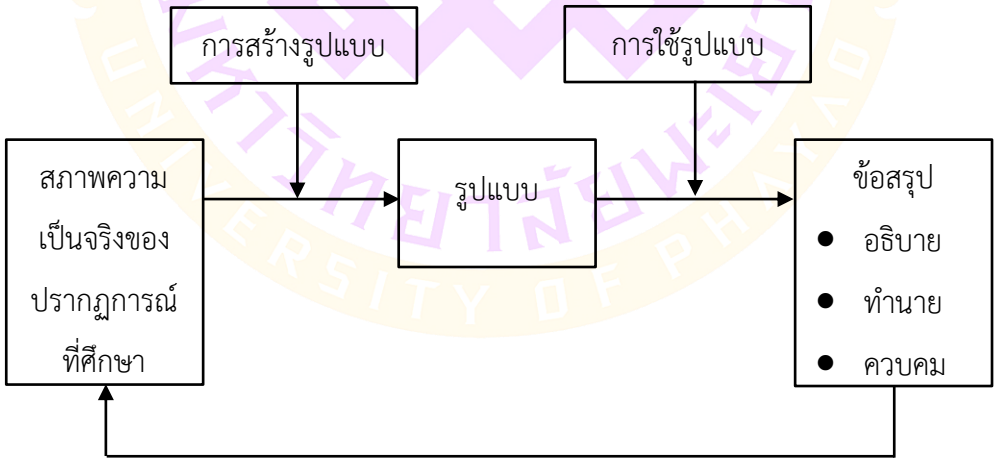

ภาพ 2 แสดงขั้นตอนการสร้างรูปแบบเพื่อศึกษาปรากฏการณ์

Joyce and Weil (1972) ได้เสนอแนะการพัฒนารูปแบบ 4 ประเด็น ดังนี้

1. รูปแบบต้องมีทฤษฎีรองรับ

2. เมื่อสร้างและพัฒนารูปแบบแล้ว ก่อนนำไปใช้ต้องมีการวิจัยเพื่อทดสอบทฤษฎีและตรวจสอบคุณภาพการใช้งานในสถานการณ์จริง รวมทั้งนำข้อค้นพบมาปรับปรุงแก้ไขอยู่เรื่อยๆ

3. การพัฒนารูปแบบอาจออกแบบให้ใช้ได้อย่างกว้างขวาง หรือเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้

4. การพัฒนารูปแบบแต่ละรูปแบบต้องมีจุดมุ่งหมายหลักเป็นตัวตั้ง และควรเลือกรูปแบบไปใช้ให้ตรงกับจุดมุ่งหมาย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด อย่างไรก็ตามรูปแบบสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่นได้หากพิจารณาแล้วเห็นว่าเหมาะสม แต่การบรรลุผลอาจน้อยลง

พัฒนา พรหมณี และคณะ (2560, หน้า 132-133) กล่าวว่า การสร้างและพัฒนารูปแบบมีขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. ศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐาน เพื่อการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และข้อค้นพบจากการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน หรือปัญหาจากเอกสารผลการวิจัย หรือจากการสังเกต สอบถามผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. กำหนดหลักการ เป้าหมาย และองค์ประกอบอื่นๆ ของรูปแบบให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐาน และ สัมพันธ์กันอย่างเป็นระเบียบ การกำหนดเป้าหมายของรูปแบบจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถเลือกรูปแบบไปใช้ให้ตรงจุดมุ่งหมาย เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลสูงสุด

3. กำหนดแนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย รายละเอียดของวิธีการและเงื่อนไขต่างๆ เช่น ใช้ดำเนินงานกับกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มย่อย เพื่อให้การใช้รูปแบบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

4. การประเมินรูปแบบ เป็นการประเมินเพื่อทดสอบความมีประสิทธิภาพของรูปแบบที่สร้างขึ้น โดยทั่วไปจะใช้วิธีการต่อไปนี้

4.1 ประเมินความเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎี โดยคณะผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งจะประเมินความสอดคล้องภายในระหว่างองค์ประกอบต่างๆ

4.2 ประเมินความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติการ โดยนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริง ในลักษณะของการวิจัยเชิงทดลองหรือกึ่งทดลอง

5. การพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบ เมื่อพบข้อบกพร่องแล้วต้องนำมาปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยทั่วไปการปรับปรุงรูปแบบ มี 2 ระยะ คือ

5.1 ระยะก่อนนำรูปแบบไปทดลองใช้ การปรับปรุงรูปแบบในระยะนี้ ใช้ผลจากการประเมินความ เป็นไปได้เชิงทฤษฎีเป็นข้อมูลในการปรับปรุง

5.2 ระยะหลังการนำรูปแบบไปทดลองใช้ การปรับปรุงรูปแบบในระยะนี้ อาศัยข้อมูลจากการ ทดลองใช้เป็นตัวชี้นำในการปรับปรุง และอาจมีการนำรูปแบบไปทดลองใช้และปรับปรุงซ้ำจนกว่าจะได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

การตรวจสอบและประเมินรูปแบบ

Madaus,et al. (1983, pp. 399-402) ได้เสนอหลักการประเมินตามมาตรฐานของการตรวจสอบรูปแบบ ว่าควรประกอบด้วยมาตรฐาน 4 ด้าน ได้แก่

1. มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) เป็นการประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง

2. มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) เป็นการประเมินการตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ

3. มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) เป็นการประเมินความเหมาะสมทั้งด้านกฎหมายและศีลธรรมจรรยา

4. มาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม (Accuracy Standards) เป็นการประเมินความน่าเชื่อถือ และการได้สาระครอบคลุมครบถ้วนตามความต้องการอย่างแท้จริง

จากแนวคิดของ Eisner (1976, pp. 192-193) ระบุว่า ในบางครั้งการทดสอบรูปแบบไม่สามารถทำได้จากข้อมูลเชิงประจักษ์ ไม่สามารถทดสอบได้ด้วยการประเมินค่าพารามิเตอร์ของรูปแบบ หรือการทดสอบด้วยวิธีการทางสถิติ จึงเสนอแนวคิดการทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จะเน้นการวิเคราะห์และวิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่ถูกพิจารณา โดยไม่จำเป็นต้องเกี่ยวโยงกับวัตถุประสงค์หรือบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไป แต่อาจผสมผสานกับปัจจัยต่าง ๆ ในการพิจารณาเข้าด้วยกันตามวิจารณญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับข้อมูลเชิงคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความเหมาะสมของสิ่งที่จะทำการประเมิน

2. รูปแบบการประเมินที่เป็นความชำนาญเฉพาะทาง (Specialization) โดยพัฒนามาจากแบบการวิจารณ์งานศิลปะ (Art Criticism) ที่มีความละเอียดอ่อน ลึกซึ้ง และต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงเป็นผู้วินิจฉัย เนื่องจากเป็นการวัดคุณค่าที่ไม่สามารถใช้เครื่องวัดใด ๆ ในการประเมินได้และต้องอาศัยความรู้ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริง ในวงการศึกษานิยมนำรูปแบบนี้มาใช้เพราะเป็นเรื่องที่ลึกซึ้งและเป็นความเชี่ยวชาญเฉพาะ

3. รูปแบบที่ใช้ตัวบุคคล ซึ่งได้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นเครื่องมือในการประเมิน เนื่องจากเชื่อถือว่าผู้ทรงคุณวุฒิมีความเที่ยงธรรมและมีดุลพินิจที่ดี โดยมาตรฐานและเกณฑ์การพิจารณาต่าง ๆ จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒิ

4. รูปแบบที่มีความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิตามอัธยาศัย และตามความถนัดของแต่ละคน ตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่จะนำมาพิจารณา การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล รวมถึงวิธีการนำเสนอ

วาโร เพ็งสวัสดิ์ (2553) อธิบายว่า การตรวจสอบและประเมินรูปแบบ อาจทำได้ใน 4 ลักษณะ โดย 2 ลักษณะแรกควรมีหลักการตรวจสอบและประเมินรูปแบบตาม Madaus, et al. (1983, pp. 399-402) และ Eisner (1976, pp. 192-193) ข้างต้น และได้เสนอการตรวจสอบและประเมินรูปแบบในอีก 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การทดสอบรูปแบบโดยการสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มักใช้กับการพัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟาย โดยเมื่อผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบด้วยเทคนิคเดลฟายเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในรอบสุดท้ายมาจัดทำเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) เพื่อนำไปสำรวจความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ

2. การทดสอบรูปแบบโดยการทดลองใช้รูปแบบ โดยผู้วิจัยจะนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย มีการดำเนินการตามกิจกรรมอย่างครบถ้วน และผู้วิจัยจะนำข้อค้นพบที่ได้จากการประเมินไปปรับปรุงรูปแบบต่อไป

อุทุมพร จามรมาน (2541) กล่าวว่า การทดสอบหรือตรวจสอบรูปแบบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของการสร้างรูปแบบ ซึ่งการตรวจสอบรูปแบบสามารถทำได้หลายวิธี อาจใช้การวิเคราะห์จากหลักฐานเชิงคุณลักษณะ (Qualitative) และเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยการตรวจสอบรูปแบบจากหลักฐานเชิงคุณลักษณะอาจใช้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบ ส่วนการตรวจสอบรูปแบบจากหลักฐานเชิงปริมาณอาจใช้เทคนิคทางสถิติ ทั้งนี้ควรตรวจสอบรูปแบบใน 2 คุณลักษณะ ดังนี้

1. ตรวจสอบความมากน้อยของความสัมพันธ์ ความเกี่ยวข้อง หรือเหตุผลระหว่างตัวแปร

2. ตรวจสอบการประมาณค่าพารามิเตอร์ของความสัมพันธ์ที่สามารถประมาณข้ามกาลเวลา กลุ่มตัวอย่าง หรือสถานที่ได้ (Across Time, Samples, Sites)

ชัยวิชิต เชียรชนะ (2560, หน้า 8-9) กล่าวว่า การประเมินรูปแบบ มีบทบาทเพื่อการพิสูจน์ตรวจสอบหลังการทดลองใช้หรือทดสอบรูปแบบแล้ว โดยมีหลักการประเมินรูปแบบที่ประยุกต์ใช้จากแนวคิดของ Joint Committee on Standard of Educational Evaluation ในปี 1994 ที่กล่าวถึงมาตรฐานการประเมิน 4 ด้าน ได้แก่

1. มาตรฐานด้านอรรถะประโยชน์ (Utility)

2. มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility)

3. มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety)

4. มาตรฐานด้านความถูกต้องแม่นยำ (Accuracy)

ซึ่งได้นิยามการประเมินเพิ่มเติม 2 มาตรฐานคือ มาตรฐานด้านอรรถะประโยชน์ และมาตรฐานด้านความถูกต้องแม่นยำ โดยกล่าวว่า มาตรฐานด้านอรรถะประโยชน์ (Utility) เป็นลักษณะของโมเดลที่สามารถรับประกันถึงการให้สารสนเทศที่มีประโยชน์ มีคุณค่า สามารถสนองตอบต่อผู้ใช้ ส่วนมาตรฐานด้านความถูกต้องแม่นยำ (Accuracy) เป็นลักษณะของโมเดลที่สามารถรับประกันถึงสารสนเทศที่ได้ให้ครอบคลุมตรงตามลักษณะสิ่งที่ต้องการศึกษา แหล่งข้อมูลน่าเชื่อถือ เครื่องมือที่ใช้ตรงตามสิ่งที่มุ่งศึกษา และการวิเคราะห์รวมทั้งการนำเสนอผล มีความถูกต้อง

นอกจากนี้ยังกล่าวว่า ในบางงานวิจัยอาจจะเพิ่มรายการประเมินคือ ความสะดวกง่ายในการนำไปใช้ ซึ่งมีนิยามการประเมิน คือ ความสะดวกง่ายในการนำไปใช้ เป็นลักษณะของโมเดลที่สามารถรับประกันถึงการนำไปปฏิบัติได้ง่าย ไม่ซับซ้อนต่อกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้น การตรวจสอบและประเมินรูปแบบ ควรวิเคราะห์จากทั้งหลักฐานเชิงคุณลักษณะด้วยการประเมินค่าพารามิเตอร์ของรูปแบบ หรือการทดสอบด้วยวิธีการทางสถิติ และควรตรวจสอบรูปแบบด้วยหลักฐานเชิงปริมาณโดยมีผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบ เพื่อนำไปสู่การพิจารณามาตรฐานของรูปแบบด้านความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง ด้านความเป็นประโยชน์ซึ่งเป็นการประเมินการตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ ด้านความเหมาะสมทางกฎหมาย ศีลธรรมจรรยา และด้านความถูกต้องครอบคลุม ได้สาระครบถ้วนตามความต้องการอย่างแท้จริง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

ความหมายของการบริหาร

แต่เดิม คำว่า “การบริหาร” (Administration) ยังไม่มีคำจำกัดความที่แน่ชัด มักนิยมใช้อย่างกว้างๆ เกี่ยวกับการดำเนินการ (Perform) การรับผิดชอบ (Take Care Of) หรือการปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งให้งานลุล่วงไป (Accomplish) เพียงเท่านั้น โดยตั้งแต่ช่วงพุทธศตวรรษที่ 25 เป็นต้นมา การบริหารเริ่มมีคำจำกัดความที่ชัดเจนมากขึ้น ในช่วงแรกคำว่า “การบริหาร” มีความหมายที่เน้นในด้านรัฐประศาสนศาสตร์ (Public Administration) เป็นหลัก นักวิชาการยังไม่ได้ให้ความสนใจในด้านการบริหารธุรกิจและอุตสาหกรรมมากนัก ซึ่งการบริหารเริ่มได้รับความสนใจจากนักวิชาการในมหาวิทยาลัยในภายหลัง จนพัฒนาการบริหารให้เป็น “ศาสตร์” สาขาหนึ่ง และมีการศึกษาเทคนิควิธีการบริหารใหม่ ๆ เพื่อใช้ในราชการมากขึ้น กระทั่งหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ประมาณ พ.ศ. 2463 เริ่มมีคำใหม่ ๆ ที่ใช้ในการบริหารมากขึ้น เช่น อำนาจหน้าที่ (Authority) และการวางแผน (Coordination, Control, Process, Organization, Purpose) (ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ และวิบูลย์ โตวณะบุตร, 2542, หน้า 1-3) โดย ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ และวิบูลย์ โตวณะบุตร (2542, หน้า 6) ได้อธิบายการบริหารไว้ว่า ต้องมีคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มาร่วมมือกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง

หรือหลายอย่างด้วยความสัมพันธ์ มีระบบ ระเบียบ กฎเกณฑ์ โดยใช้ทรัพยากรและเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งหรือหลายอย่างที่กำหนดไว้และวัตถุประสงค์นั้นกลุ่มคนต้องรับรู้ร่วมกันและเห็นตรงกัน

เช่นเดียวกับ สมศักดิ์ คงเที่ยง (2540, หน้า 1) ที่ได้อธิบายความหมายของการบริหารว่าหมายถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างที่บุคคลร่วมกันกำหนด โดยใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบใช้ทรัพยากรรวมทั้งเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

ในขณะที่ สมยศ นาวีการ (2543, หน้า 14) ได้ให้ความหมายของการบริหารที่แตกต่างออกไปว่า คือ กระบวนการของการทำงานให้สำเร็จโดยใช้บุคคลอื่น โดยมีผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการทำงานให้สำเร็จโดยใช้บุคคลอื่น คือ ผู้บริหาร

Terry (1979 อ้างถึงใน สำเริง บุญเรืองรัตน์, 2554) ได้นิยามการบริหารว่าเป็นทั้งกระบวนการวางแผน การจัดการ การจูงใจ และการควบคุมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์การโดยใช้ทรัพยากรมนุษย์และอื่น ๆ เช่นเงิน วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่มีอยู่

สำเริง บุญเรืองรัตน์ (2549) ก็ได้เคยให้นิยามของการบริหาร ว่าคือการแก้ปัญหาอย่างมีระบบร่วมกันของบุคลากรระดับต่าง ๆ ขององค์การ เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การ

เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร (2563, หน้า 17) ได้สรุปความหมายของการบริหารว่า หมายถึง เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินงานในองค์การเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายที่ตั้งไว้ การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยการใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบ โดยอาศัยปัจจัยทรัพยากรทางการบริหารคือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์และการจัดการ ดังนั้น การบริหารจึงเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารจำเป็นต้องใช้ทั้ง “ศาสตร์” และ “ศิลป์” ในการชักจูงให้คนหันมา ช่วยเหลืองานขององค์การ เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน เพื่อให้ได้รับผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งผู้บริหารต้องทำหน้าที่เป็นทั้งหัวหน้า ผู้นำ และผู้ประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยกระบวนการ 7 ประการ คือ การวางแผน การจัดองค์กร การจัดการด้านบุคคล การอำนวยการ การประสานงาน การรายงาน และการจัดการงบประมาณ

ดังนั้น จึงนิยามความหมายของการบริหารได้ว่า เป็นกระบวนการทำงานและการแก้ปัญหาที่เกิดจากความร่วมมือของบุคลากรในองค์กรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยอาศัยทรัพยากรมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

วิโรจน์ สารรัตนะ (2557, หน้า 10) ให้นิยามของการบริหารสถานศึกษาว่า หมายถึงกระบวนการทำงานด้วยบุคคลและทรัพยากรในการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนและสังคมมีความเจริญงอกงาม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกการอบรม การสืบสวนทางวัฒนธรรม

การสร้างสรรค์ จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชา การการสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดการสิ่งแวดล้อมสังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุน ให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

นอกจากนี้ วิโรจน์ สารรัตนะ (2542, หน้า 11) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาว่าหากไม่มีการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการที่ดีพอ สถานศึกษาจะไม่สามารถจัดการศึกษาได้ยืดหยุ่นหลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชนที่แตกต่างกันได้ เนื่องจากสถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติงานสำคัญในพื้นที่ ไม่มีอำนาจตัดสินใจ บุคคล องค์กรต่าง ๆ ในสังคม ชุมชน ไม่มีโอกาสมีส่วนร่วมและรับผิดชอบการจัดการศึกษากับสถานศึกษาและกับรัฐ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการจัดการศึกษาใหม่เพื่อปรับบทบาทเชิงรุกและมีพลังสร้างสรรค์ ให้เป็นสังคมแห่งปัญญาและการเรียนรู้ในยุคข้อมูลข่าวสาร และการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์

จันทรานี สงวนนาม (2551, หน้า 3) ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษา ว่าเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ผู้บริหารจะต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ ตลอดจนความสามารถในการติดต่อสื่อสารด้วยภาวะผู้นำมนุษยสัมพันธ์ เพื่อบริหารงานให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Bush and Coleman (2001, pp. 4-6) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นศาสตร์ทางการศึกษาสาขาหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การกำหนดทิศทาง จุดประสงค์ และตั้งเป้าหมายที่ชัดเจน ถือเป็นหลักสำคัญของการบริหารสถานศึกษา และจุดประสงค์ของการบริหารสถานศึกษา คือ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนและเพื่อเป็นรูปแบบของกระบวนการเรียนรู้

Good (1973) ให้นิยามเกี่ยวกับการการศึกษาว่า คือการอำนวยการดูแล ควบคุม จัดการเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา และการดำเนินการด้านกระบวนการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับครู นักเรียน และกิจกรรมอื่น ๆ ที่ต้องคำนึงถึงผลของการศึกษาเป็นสำคัญ

แนวคิดการบริหารสถานศึกษาโดย ธีระ รุญเจริญ (2557, หน้า 11-12) ระบุว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นหนึ่งในภารกิจหลักของสถานศึกษานอกเหนือจากการจัดการศึกษาที่ต้องใช้ทั้งกระบวนการและปัจจัยจึงจะบรรลุผล โดยในกระบวนการต้องอาศัยทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและครู ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีศักยภาพหลายด้านจึงจะสามารถนำสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จได้

ภัทรา จรรยาธรรม (2564, หน้า 1) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึงกระบวนการดำเนินงานของสถานศึกษาที่มุ่งสู่ผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามนโยบายและวัตถุประสงค์ที่กำหนด ได้แก่ 1) การวางแผนกำหนดกรอบ 2) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 3) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาเอกชน 4) การคัดเลือกทรัพยากรบุคคล และ 5) การพัฒนา

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยบุคลากรทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีศักยภาพรอบด้าน รวมทั้งอาศัยทรัพยากรเพื่อให้บรรลุ

เป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยการบริหารสถานศึกษาเป็นทั้งศาสตร์ และศิลป์ ที่มีจุดมุ่งหมายหลัก คือ การอำนวยความสะดวกในการสร้างองค์ความรู้ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสังคมมีความเจริญงอกงาม

หลักการบริหารสถานศึกษา

สำเริง บุญเรืองรัตน์ (2554) กล่าวว่า หลักการบริหารสถานศึกษามักประยุกต์จากหลักการบริหารองค์การในวงการอุตสาหกรรมและธุรกิจ เช่นทฤษฎีการบริหารแบบระบบราชการของ Weber (1974; Hoy and Miskel, 2008 อ้างถึงใน สำเริง บุญเรืองรัตน์, 2554) ซึ่งเป็นทฤษฎีการบริหารเชิงวิทยาศาสตร์ ได้นำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษามาอย่างยาวนาน ซึ่งพบว่ายังคงมีอิทธิพลต่อสถานศึกษาจนถึงปัจจุบัน โดยมีหลักการบริหารดังนี้

1. มีโครงสร้างของการบริหารลดหลั่นเป็นลำดับลงมา (Hierarchy of Authority) ในสถานศึกษา เช่น ผู้อำนวยการ หัวหน้าสาขาวิชา เป็นต้น

2. มีการแบ่งเป็นแผนก คณะ ภาควิชา (Division of Labor and Specialization) ในสถานศึกษา เช่น แบ่งเป็นสาขาวิชา แบ่งระดับชั้น ได้แก่ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา

3. มีการออกระเบียบและเกณฑ์ในการปฏิบัติงาน (Rules and Regulations)

4. มีการตัดสินใจที่คำนึงถึงข้อเท็จจริงและเหตุผล (Impersonal Orientation) แทนการตัดสินใจที่คำนึงถึงความรู้สึก

5. ถือว่าวิชาชีพครูและวิชาการศึกษาเป็นวิชาชีพชั้นสูง (Professional Career หรือ Career Orientation) เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

นอกจากนี้ สำเริง บุญเรืองรัตน์ (2554) ยังระบุว่า ในปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาได้เปลี่ยนมาเป็นรูปแบบการจัดการแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งมีหลักในการยึดถือ 5 ประการ (อุทัย บุญประเสริฐ, 2543) ดังนี้

1. หลักการกระจายอำนาจ คือการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปให้สถานศึกษา

2. หลักการมีส่วนร่วม คือการเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู ประชาชน ผู้มีส่วนได้ส่วนร่วมกันตัดสินใจบริหารสถานศึกษา

3. หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน คือการคืนอำนาจให้ท้องถิ่นและประชาชนในท้องถิ่นจัดการศึกษาเอง

4. หลักการบริหารตนเอง คือการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน การบริหารวิชาการ บุคลากร การเงิน บริหารทั่วไป มอบอำนาจให้โรงเรียนบริหารเองในรูปคณะกรรมการสถานที่ประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้แทน ครู ผู้แทนประชาชน ผู้แทนศิษย์เก่า เป็นต้น

5. หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล ส่วนกลางมีหน้าที่กำหนดนโยบายและควบคุมมาตรฐาน มีองค์การอิสระทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพการบริหารการศึกษา

หลักการบริหารสถานศึกษาและจัดการศึกษาตามกรอบแนวคิดของ ธีระ รุญเจริญ (2557, หน้า 11-12) ระบุว่า ต้องอาศัยทั้งกระบวนการและปัจจัย ดังนี้

1. อาศัยกระบวนการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเป็นผู้นำด้านวิชาการและสรรถภาพอันเกิดจากพื้นฐานเดิมและจากการศึกษาอบรม รวมทั้งอาศัยกระบวนการของครูผู้สอน

2. อาศัยปัจจัย ด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และหน่วยงานหรือองค์กรในการบริหารสถานศึกษา

โดยผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ในการบริหาร ดังนี้

1. บริหารโดยอาศัยคุณธรรม จริยธรรม การมีส่วนร่วม ความเป็นผู้นำทางวิชาการ การใช้ทรัพยากร และการประกันคุณภาพ

2. จัดการศึกษาตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ โดยมีจุดหมาย แนวทาง หลักการ รูปแบบและหลักสูตรในการบริหารการศึกษา

นอกจากนี้ วิโรจน์ สารรัตนะ (2546) ได้เสนอ 13 ยุทธศาสตร์สำหรับนักการศึกษาหรือนักบริหารการศึกษาสำหรับนำไปปฏิบัติและประยุกต์ใช้ในการบริหาร ดังนี้

1. วิเคราะห์และส่งต่อนโยบาย
2. เรียนรู้ปัญหาเพื่อแก้ไขและป้องกัน
3. ใช้ผลการวิจัยให้เป็นประโยชน์
4. นำทฤษฎีมาประยุกต์ใช้
5. พัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อนโยบาย
6. ติดตาม ประเมิน และวิจัยเพื่อพัฒนา
7. มุ่งชนะสิ่งต่อต้านการเปลี่ยนแปลง
8. มุ่งเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง
9. ศึกษาอนาคตเพื่อวิสัยทัศน์ ริเริ่ม และสร้างสรรค์
10. ทบทวนข้อวิจารณ์ต่อการศึกษา
11. ทบทวนข้อเสนอเพื่อปฏิรูปการศึกษา
12. ทบทวนเพื่อเข้าใจในนโยบาย
13. พัฒนาตัวแบบกระบวนการนโยบายของหน่วยงาน

ศุภรินทร์ พรมรินทร์ (2562, หน้า 40) ได้สังเคราะห์แนวทางการบริหารสถานศึกษาที่มุ่งความเน้นความเป็นเลิศ ระบุว่าแนวทางการบริหารศึกษาประกอบด้วย ผู้นำมีภาวะผู้นำและการมีวิสัยทัศน์ นโยบายการบริหาร การจัดโครงสร้าง การบริหาร บทบาทหน้าที่ การวางแผน การกำหนดเป้าหมาย การพัฒนาบุคลากร การดำเนินงานอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ การจัดกิจกรรม

การเรียนรู้ การสร้างขวัญกำลังใจ การประสานงาน การสื่อสาร ความสัมพันธ์อันดี การนิเทศ กำกับติดตามและข้อมูลสารสนเทศ รายงานผล ให้ข้อมูล ย้อนกลับ

ดังนั้น การบริหารสถานศึกษาควรเป็นหลักการบริหารที่เกิดจากการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปให้สถานศึกษา ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู ประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกันตัดสินใจบริหารสถานศึกษา และมีหลักการบริหารตนเองโดยการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ภายใน พร้อมทั้งตรวจสอบคุณภาพการบริหารการศึกษา โดยอาศัยปัจจัยด้านบุคลากร งบประมาณ ทรัพยากรต่าง ๆ และหน่วยงานหรือองค์กรในการบริหารสถานศึกษาเพื่อจัดการศึกษาให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่มีจุดหมาย แนวทาง หลักการรูปแบบ และหลักสูตรในการบริหารการศึกษา

ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการแบ่งขอบข่ายการบริหารงานและภารกิจการบริหารจัดการสถานศึกษาออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556ข) มีรายละเอียดนี้

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ มีขอบข่ายของการบริหารงานดังนี้

1.1 การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น

1.2 การวางแผนงานด้านวิชาการ

1.3 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

1.4 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

1.5 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

1.6 การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

1.7 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

1.8 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

1.9 การนิเทศการศึกษา

1.10 การแนะแนว

1.11 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

1.12 การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

1.13 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

1.14 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานสถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

1.15 การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา

1.16 การคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา

1.17 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2. ด้านการบริหารงานงบประมาณ มีขอบข่ายของการบริหารงานดังนี้

2.1 การจัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอต่อเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง

2.3 การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร

2.4 การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ

2.5 การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ

2.6 การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ

2.7 การตรวจสอบ ติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ

2.8 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

2.9 การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา

2.10 การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา

2.11 การวางแผนพัสดุ

2.12 การกำหนดแบบรูปรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.13 การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ

2.14 การจัดหาพัสดุ

2.15 การควบคุมดูแล บำรุงรักษา และจำหน่ายพัสดุ

2.16 การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน

2.17 การเบิกเงินจากคลัง

2.18 การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน

2.19 การนำเงินส่งคลัง

2.20 การจัดทำบัญชีการเงิน

2.21 การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน

2.22 การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์ บัญชี ทะเบียน และรายงาน

3. ด้านการบริหารงานบุคคล มีขอบข่ายของการบริหารงานดังนี้

3.1 การวางแผนอัตรากำลัง

3.2 การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.3 การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง

3.4 การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.5 การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน

3.6 การลาทุกประเภท

3.7 การประเมินผลการปฏิบัติงาน

3.8 การดำเนินการทางวินัย และการลงโทษ

3.9 การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน

3.10 การรายงานการดำเนินการทางวินัย และการลงโทษ

3.11 การอุทธรณ์และการร้องทุกข์

3.12 การออกจากราชการ

3.13 การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ

3.14 การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

3.15 การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.16 การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ

3.17 การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ

3.18 การส่งเสริมวินัย คุณธรรม และจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.19 การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.20 การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การดำเนินการที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

4. ด้านการบริหารงานทั่วไป มีขอบข่ายของการบริหารงานดังนี้

4.1 การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ

4.2 การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา

4.3 การวางแผนการบริหารงานการศึกษา

4.4 งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน

4.5 การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร

4.6 การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน

4.7 งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

4.8 การดำเนินงานธุรการ

4.9 การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม

4.10 การจัดทำสำมะโนผู้เรียน

4.11 การรับนักเรียน

4.12 การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิกสถานศึกษา

4.13 การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย

4.14 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

4.15 การทัศนศึกษา

4.16 งานกิจการนักเรียน

4.17 การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา

4.18 การส่งเสริม สนับสนุน และประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

4.19 การประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น

4.20 การรายงานผลการปฏิบัติงาน

4.21 การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน

4.22 แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน

จากแนวคิดแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach: W.S.A.) ที่ได้รับการส่งเสริมให้ใช้ในสถานศึกษา ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้การพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบดำเนินไปด้วยความราบรื่น คือ ผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีกิจกรรมที่สำคัญในการบริหารจัดการ 3 ประการ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ และกิจกรรมสถานศึกษา หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่สถานศึกษาจัดขึ้นนอกเหนือจากกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ มีขอบข่ายของการบริหารจัดการ 4 ด้าน ดังนี้ (Hoy and Miskel, 2001)

1. การบริหารจัดการ เป็นบทบาทหน้าที่ของผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องในการทำหน้าที่อำนวยการ ส่งเสริม สนับสนุน ประสานงาน นิเทศ ควบคุม กำกับติดตาม ประเมินผล แก้ไข ปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ และงานอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับนโยบาย เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา

2. การจัดการเรียนการสอน เป็นบทบาทหน้าที่ของบุคลากรในโรงเรียน ที่มีหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

3. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นบทบาทของบุคลากรทุกฝ่ายที่เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ในการทำกิจกรรมประจำวัน ประจำสัปดาห์ ประจำภาคเรียน ประจำปี และกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ

4. การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ เป็นกิจกรรมที่บุคลากรในโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ โดยให้ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ เข้ามาร่วมในกระบวนการ โดยเป็นเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และส่งเสริมการเรียนรู้สู่ชุมชน

ชามา เทียนโสภา (2566, หน้า 17) กล่าวว่า ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การวางแผนกำหนดกรอบ สถานศึกษาควรวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อจัดทำแผนที่ครอบคลุมและเกี่ยวข้องกับบริบท 2) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 3) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 4) การคัดเลือกทรัพยากรบุคคล 5) การพัฒนาทรัพยากรบุคคล 6) การวางแผนงบประมาณต้องครอบคลุม และ 7) การสนับสนุนและใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการศึกษา รวมถึงการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อพัฒนาแผนที่ครอบคลุมและเข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการจัดการกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปของสถานศึกษา ออกแบบกลยุทธ์การสอนที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งการพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสำหรับนักเรียน ผู้บริหารควรมีความรู้และทักษะความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมในยุคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา ควรมีขอบข่ายของการบริหารงานที่ชัดเจนและครอบคลุมรอบด้าน ทั้งด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้และกิจกรรมให้แก่ผู้เรียน รวมทั้งด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ซึ่งสถานศึกษาแบ่งภารกิจการบริหารจัดการหลักได้เป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ 2) ด้านการบริหารงานงบประมาณ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล และ 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป

หลักการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมด้วย PDCA

การบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษา ถือเป็นภารกิจสำคัญของโรงเรียนในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ทั้งทางกายภาพ จิตใจ และสังคม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน หลักการหนึ่งที่นิยมใช้ในการบริหารจัดการความปลอดภัยคือ หลักการ PDCA ซึ่งย่อมาจาก Plan (วางแผน), Do (ดำเนินการ), Check (ตรวจสอบ), และ Act (ปรับปรุง) มุ่งเน้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ในทุกระดับของการจัดการโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565)

ขั้นตอน Plan (วางแผน) สถานศึกษาจะต้องเริ่มจากการวิเคราะห์บริบท ปัญหา และความเสี่ยงด้านความปลอดภัยที่อาจเกิดขึ้น เช่น อุบัติเหตุในพื้นที่เรียน พฤติกรรมรุนแรงในโรงเรียน หรือภัยพิบัติทางธรรมชาติ จากนั้นจึงกำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์ และมาตรการความปลอดภัยอย่างชัดเจน โดยอิงกับนโยบายของสถานศึกษาและข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้อง เช่น ครู นักเรียน

และผู้ปกครอง (จิตรลดา ลีละวัฒน์ และสมิต สัชฌุกร, 2565) จัดตั้งคณะทำงานความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมโดยมีตัวแทนจากทุกหน่วยงาน มีการระดมสมอง (Brainstorming) และแผนผังเหตุและผล (Cause-and-Effect Diagram) เพื่อระบุอันตราย กำหนดมาตรการป้องกันโดยคำนึงถึงข้อเสนอแนะจากผู้ปฏิบัติงานจริง (กรมควบคุมโรค, 2565)

ขั้นตอน Do (ดำเนินการ) เป็นการนำแผนไปปฏิบัติจริงผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดอบรมให้ความรู้เรื่องความปลอดภัย การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน การติดตั้งอุปกรณ์ป้องกันอันตราย รวมถึงการส่งเสริมวินัยและการมีส่วนร่วมของนักเรียนในกิจกรรมความปลอดภัย โดยให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความตระหนักรู้ด้านความปลอดภัย นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการรายงานความเสี่ยง เช่น แอปพลิเคชันบนมือถือ (Safe School Initiative, 2022)

ขั้นตอน Check (ตรวจสอบ) โรงเรียนควรมีระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยใช้เครื่องมือ เช่น แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต หรือรายงานเหตุการณ์ เพื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายและตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ หากพบจุดอ่อนหรือปัญหา จะต้องนำมาพิจารณาในขั้นตอนถัดไป จัดให้มีคณะกรรมการติดตามผลประกอบด้วยตัวแทนจากทุกฝ่าย ใช้แบบประเมินความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Safety Assessment) วิเคราะห์ข้อมูลอุบัติเหตุและอุบัติการณ์เกือบพลาด (Near Miss) ร่วมกัน (Smith and Brown, 2021)

ขั้นตอน Act (ปรับปรุง) เป็นการปรับแก้ข้อบกพร่องและพัฒนามาตรการต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยอาจปรับปรุงทั้งในด้านการบริหาร กระบวนการ และเครื่องมือที่ใช้ พร้อมทั้งส่งต่อผลการดำเนินงานและแนวปฏิบัติที่ดีไปยังบุคลากรทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและพัฒนาอย่างยั่งยืน นำผลการประเมินมาปรับปรุงแผนงานร่วมกัน ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างแผนกผ่านกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ จัดทำคู่มือความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมโดยรวบรวมข้อเสนอแนะจากผู้ปฏิบัติงาน (Johnson, 2023)

งานวิจัยของ พัชรา หงคำมี (2565) ที่พบว่า หลังการประยุกต์ใช้วงจร PDCA โรงเรียนสามารถลดอุบัติเหตุและสร้างพฤติกรรมความปลอดภัยเชิงบวกในนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ การประยุกต์ใช้หลักการ PDCA จึงไม่เพียงเป็นเครื่องมือจัดการ แต่ยังเป็นแนวทางสำคัญในการขับเคลื่อนวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน หากดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละโรงเรียน ย่อมสามารถสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเกื้อกูลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนได้อย่างแท้จริง การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบ PDCA โดยการมีส่วนร่วมช่วยให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน เพิ่มความตระหนักรู้ และสร้างความรับผิดชอบร่วมกันในการดูแลความปลอดภัยในโรงเรียน

สรุปการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมด้วยหลัก PDCA เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเน้นการวางแผนที่ชัดเจน การดำเนินการที่เป็นระบบ การตรวจสอบผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และการปรับปรุงกระบวนการอย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้การบริหารจัดการความปลอดภัยมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วิธีระบบ (System Approach)

ความหมายของคำว่า "ระบบ" คือ ภาพส่วนรวมของโครงสร้างหรือของขบวนการอย่างหนึ่งที่มีการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ที่รวมกันอยู่ในโครงการหรือขบวนการนั้น (เปรื่อง กุมุท และทิพย์เกสร บุญอำไพ, 2547)

ลักษณะสำคัญของวิธีระบบ

1. เป็นการทำงานร่วมกันเป็นคณะของบุคคลที่เกี่ยวข้องในระบบนั้น ๆ
2. เป็นการแก้ปัญหาโดยการใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์
3. เป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสม
4. เป็นการแก้ปัญหาใหญ่ โดยแบ่งออกเป็นปัญหาย่อย ๆ เพื่อสะดวกในการแก้ปัญหาอันจะเป็นผลให้แก้ปัญหาใหญ่ได้สำเร็จ
5. มุ่งใช้การทดลองให้เห็นจริง
6. เลือกแก้ปัญหาที่พอจะแก้ไขได้และเป็นปัญหาเร่งด่วนก่อน

องค์ประกอบของระบบ

ภาพ 3 แสดงองค์ประกอบของระบบ

1. สิ่งที่ป้อนเข้าไป (Input) หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในกระบวนการหรือโครงการต่าง ๆ เช่น ครู นักเรียน ชั้นเรียน หลักสูตร ตารางสอน วิธีการสอน เป็นต้น
2. กระบวนการหรือการดำเนินงาน (Process) หมายถึง การนำเอาสิ่งที่ป้อนเข้าไปมาจัดกระทำเพื่อให้เกิดผลบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ เช่น การสอนของครู การให้นักเรียนทำกิจกรรม เป็นต้น

3. ผลผลิตหรือการประเมินผล (Output) หมายถึง ผลที่ได้จากการกระทำในขั้นที่สอง ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผลงานของนักเรียน เป็นต้น

การวิเคราะห์ระบบ (System Analysis)

เป็นวิธีการนำเอาผลที่ได้ (Feed Back) จากผลผลิตหรือการประเมินผล (Evaluation) มาพิจารณาปรับปรุงระบบให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า วิธีระบบเป็นขบวนการต่อเนื่องและมีลักษณะเช่นเดียวกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์

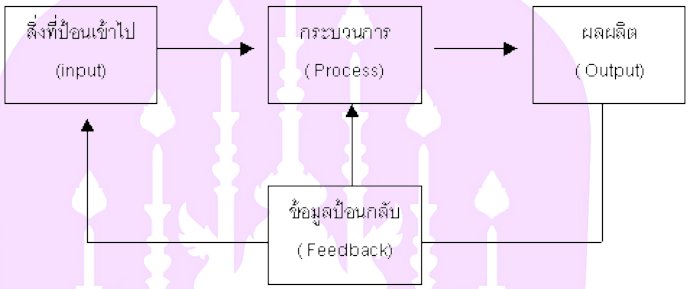

ภาพ 4 แสดงการวิเคราะห์ระบบ

ขั้นตอนของการวิเคราะห์ระบบ

ดร.เลห์แมน (Lehmam) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของวิธีระบบไว้ดังนี้

1. ปัญหา (Identify Problem) คือ การศึกษาวิเคราะห์ปัญหาที่แท้จริงในการปฏิบัติว่าคืออะไร หาความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ควรจะเป็นกับสิ่งที่มีอยู่ แล้วมาจัดลำดับและกำหนดระดับความสำคัญของปัญหา

2. จุดมุ่งหมาย (Objectives) การระบุจุดมุ่งหมายจะต้องชัดเจน สามารถวัดได้ และสอดคล้องกับปัญหา

3. ศึกษาข้อจำกัดต่าง ๆ (Constraints) เป็นการศึกษาและทำรายการข้อจำกัดเกี่ยวกับทรัพยากร (Resources) ที่มีอยู่

4. ทางเลือก (Alternatives) คือ การสร้างทางเลือกสำหรับใช้ในการแก้ปัญหา

5. การพิจารณาทางเลือกที่เหมาะสม (Selection) เป็นการประเมินหาทางเลือกที่จะส่งผลต่อจุดมุ่งหมายที่ต้องการมากที่สุด และด้วยทุนที่น้อยที่สุด

6. การทดลองปฏิบัติ (Implementation) เป็นการนำเอาทางเลือกที่ได้ไปทดลองเพื่อดูว่าสามารถนำไปปฏิบัติได้หรือไม่

7. การประเมินผล (Evaluation) เป็นการประเมินผลการทดลองเพื่อพิจารณาดูว่าได้ผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่

8. การปรับปรุงแก้ไข (Modification) คือการนำข้อบกพร่องที่พบจากการประเมินผลมาปรับปรุงแก้ไขจนเป็นที่พอใจ แล้วจึงนำไปใช้กับการแก้ปัญหาในระบบ

ลักษณะของระบบที่ดี

ระบบที่ดีสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Efficiency) และมีความยั่งยืน (Sustainable) ต้องมีลักษณะ 4 ประการ คือ

1. มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม (Interact with Environment) ระบบทุก ๆ ระบบจะมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งรอบ ๆ ตัว ที่เรียกว่า “สิ่งแวดล้อม” ซึ่งทำให้ระบบดังกล่าวกลายเป็นระบบเปิด (Open System) คือ ระบบจะรับปัจจัยนำเข้า (Input) จากสิ่งแวดล้อม เช่น พลังงาน อาหาร ข้อมูล แล้วเปลี่ยนแปลงปัจจัยนำเข้านี้ให้กลายเป็นผลผลิต (Output) แล้วจึงส่งกลับไปให้สิ่งแวดล้อมอีกทีหนึ่ง

2. มีจุดหมายหรือเป้าประสงค์ (Purpose) คือ ระบบจะต้องมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนแน่นอนสำหรับตัวของมันเอง เช่น ระบบการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ก็มีจุดมุ่งหมายอย่างชัดเจนว่า “เพื่อรักษาสภาพการมีชีวิตไว้ให้ได้ให้ดีที่สุด”

3. มีการรักษาสภาพตนเอง (Self-regulation) ทำได้โดยการแลกเปลี่ยน Input และ Output กันระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบหรือระบบย่อย เช่น ระบบย่อยอาหารของร่างกายมนุษย์ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย หรือระบบย่อยต่าง ๆ เช่น ปาก น้ำย่อย น้ำดี หลอดอาหาร กระเพาะอาหาร ฯลฯ

4. มีการแก้ไขตนเอง (Self-correction) เพื่อการรักษาสภาพของตนเอง เช่น การปฏิสัมพันธ์ระหว่างร่างกายกับอากาศหนาว (สภาพแวดล้อม) อาจจะทำให้เกิดอาการหวัดขึ้นได้ ในสถานการณ์นี้ถ้าระบบร่างกายไม่สามารถที่จะรักษาสภาพตัวเองได้อย่างดี ร่างกายก็จะต้องผลิตภูมิคุ้มกันออกมาต้านหวัดเพื่อที่จะต่อสู้กับอาการหวัดนั้น

การบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมด้วยทฤษฎีระบบ

การบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมด้วยทฤษฎีระบบ เป็นแนวทางการจัดการที่มององค์กรเป็นระบบเชิงซ้อนที่มีส่วนประกอบต่างๆ เชื่อมโยงและพึ่งพาอาศัยกัน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายในการสร้างระบบความปลอดภัยที่สมบูรณ์ แนวทางนี้พิจารณาองค์ประกอบ 4 ด้านหลัก ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs) 2) กระบวนการ (Processes) 3) ผลลัพธ์ (Outputs) และ 4) ปัจจัยแวดล้อม (Environment) ซึ่งทั้งหมดต้องทำงานประสานกันอย่างมีประสิทธิภาพ (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, 2565) การจัดการแบบนี้ช่วยให้สามารถระบุและแก้ไขปัญหาความปลอดภัยได้อย่างเป็นระบบ โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ ขององค์กรและสภาพแวดล้อมภายนอก

วิธีการบริหารจัดการด้วยทฤษฎีระบบ

การวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) เริ่มจากการวิเคราะห์สถานศึกษาประกอบด้วย บุคลากร นักเรียน อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และชุมชน เพื่อเข้าใจความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเหล่านี้ จัดทำแผนที่ระบบความปลอดภัย (Safety System Mapping) โดยระบุองค์ประกอบหลักและความสัมพันธ์ระหว่างกัน ใช้เครื่องมือวิเคราะห์ระบบ เช่น แผนผังความสัมพันธ์ (Relationship Diagram) เพื่อแสดงการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงาน จัดประชุมระดมสมองร่วมกับผู้แทนจากทุกหน่วยงานเพื่อระบุจุดเชื่อมต่อที่อาจเกิดความเสี่ยง (Safe School Initiative, 2023)

การออกแบบระบบ (System Design) พัฒนาโครงสร้างระบบความปลอดภัยที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ออกแบบกลไกการสื่อสารระหว่างหน่วยงานเพื่อการรายงานความเสี่ยงที่รวดเร็ว สร้างกระบวนการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ข้อมูลจากทุกระดับขององค์กร (Smith, et al., 2021) วางแผนและออกแบบมาตรการความปลอดภัยที่ครอบคลุมทุกองค์ประกอบของระบบ เช่น การจัดอบรมให้ความรู้ การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน และการจัดทำแผนเผชิญเหตุ

การดำเนินการตามระบบ (System Implementation) จัดตั้งคณะกรรมการความปลอดภัยแบบข้ามสายงาน (Cross-functional Safety Committee) พัฒนาระบบรายงานความเสี่ยงออนไลน์ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้งานได้ง่าย จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่างๆ ในระบบ (Anderson, 2021) นำแผนที่วางไว้ไปปฏิบัติจริง โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ในการดำเนินกิจกรรมความปลอดภัยต่าง ๆ

การประเมินและปรับปรุงระบบ (System Evaluation and Improvement) ดำเนินการประเมินระบบเป็นระยะโดยใช้ตัวชี้วัดทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ จัดประชุมทบทวนระบบร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักทุกไตรมาส นำผลการประเมินมาปรับปรุงระบบอย่างต่อเนื่อง (Brown and Davis, 2023)

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัย

ความหมายและความสำคัญของความปลอดภัยในสถานศึกษา

เฉิดศักดิ์ สืบทรัพย์ (2555, หน้า 23) ได้ให้ความหมายของความปลอดภัย คือ การปราศจากภัยซึ่งในทางปฏิบัติเป็นไปไม่ได้ที่จะขจัดภัยทุกชนิดให้หมดไปโดยสิ้นเชิงความปลอดภัยจึงให้รวมถึงการปราศจากอันตรายที่มีโอกาสจะเกิดขึ้นด้วย

กระทรวงสาธารณะสุขและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) (2566, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของความปลอดภัย (Safety) หมายถึง สภาวะความเสี่ยงที่คนจะได้รับ

บาดเจ็บหรือเสียชีวิต ถูกทำให้ลดลงและดำรงไว้ในระดับที่ยอมรับได้ โดยอาศัยกระบวนการระบุอันตรายและการจัดการความเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ สุวรรณ ภู่เต็ง (2563) ได้ให้ความหมายของความปลอดภัย (Safety) หมายถึง สภาวะความเสี่ยงที่บุคคลจะได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตหรือ ทรัพย์สินจะได้รับความเสียหาย ถูกลดลง และดำรงไว้ในระดับต่ำ ซึ่งเป็นระดับที่ยอมรับได้ (As Low as Reasonably and Practicable: ALARP) โดยอาศัยกระบวนการระบุอันตราย (Hazard Identification) และการจัดการความเสี่ยง (Risk Management) อย่างต่อเนื่อง

เอมอัชฌา วัฒนบุรานนท์ (2548, หน้า 4) ได้สรุปความหมายของความปลอดภัยไม่เพียงแต่หมายถึงการไม่มีอุบัติเหตุเกิดขึ้นเท่านั้น แต่ความปลอดภัยยังมีความหมายรวมทั้งการดำรงชีวิตอยู่อย่างสุขกาย สุขใจ ไม่เสี่ยงภัย มีความมั่นใจในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ และมีการเตรียมป้องกันภัยไว้ล่วงหน้าอย่างถูกต้อง เหมาะสมและสม่ำเสมออีกด้วย

ศุภร ธนะภานุ และคณะ (2564, หน้า 66) ได้ให้ความหมายของความปลอดภัย หมายถึง การไม่มีอุบัติเหตุทั้งการดำรงชีวิตอยู่อย่างสุขกาย สุขใจ ไม่เสี่ยงภัย มีความปลอดภัยในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ และมีการเตรียมการไว้ล่วงหน้าอย่างถูกต้องเหมาะสมและสม่ำเสมอ และกล่าวถึงความหมายของการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินการที่จัดขึ้นเพื่อป้องกัน หลีกเลี่ยงอันตรายที่เกิดขึ้นได้ทุกขณะตั้งแต่เด็กปฐมวัยและบุคลากรเข้ามาภายในสถานศึกษาและออกจากสถานศึกษา

ชญตว์ ปานนับร้อย (2566, หน้า 15) กล่าวโดยสรุปว่า ความปลอดภัยในสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการเพื่อการป้องกันและหลีกเลี่ยงอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นกับเด็ก ตั้งแต่เดินทางมาสถานศึกษาจนถึงกลับสู่บ้านอย่างปลอดภัย

สมิต สัชฌุกร (2551, หน้า 93) กล่าวถึงความสำคัญการของพิจารณาให้ลูกเข้าโรงเรียน คือ การนึกถึงความปลอดภัยของลูกเป็นอันดับแรก พ่อแม่อาจขอทางโรงเรียนดูอาคาร สถานที่สนามเด็กเล่น และบริเวณโดยรอบโรงเรียน สังเกตการณ์สื่อสารของผู้บริหารและครู

เอมอัชฌา วัฒนบุรานนท์ (2548, หน้า 101) กล่าวถึง ความสำคัญของความปลอดภัยในสถานศึกษา ดังนี้ สถานศึกษานับว่าเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีสำคัญต่อเด็กมาก ทั้งนี้เนื่องจากเด็กจะต้องใช้ชีวิตอยู่วันละประมาณ 6-7 ชั่วโมง ความรู้ ทัศนคติ ค่านิยม และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เด็กได้รับในโรงเรียนย่อมมีอิทธิพลต่อจิตใจ ความสนใจ และอุคมคติในชีวิตการเรียนต่อไปจนถึงชีวิตในการทำงานของเด็กทุกคน ประการสำคัญสถานศึกษาเป็นสถานบันที่จะสร้างเสริมประชาชนให้มีสุขภาพดี มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด และมีพฤติกรรมที่ปลอดภัย สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติได้เต็มความสามารถอย่างไรก็ตาม สิ่งแวดล้อมหรือการกระทำต่างๆ ภายในสถานศึกษาก็ก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้มากมายเช่นกัน การจัดสิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษา

ให้ปลอดภัย การจัดบริการความปลอดภัยในสถานศึกษา และการจัดการเรียนการสอนความปลอดภัยในสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยให้นักเรียน ครู และบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุ ตระหนักถึงความสำคัญของความปลอดภัย มีจิตสำนึกที่ดีและมีนิสัยที่ดีในเรื่องความปลอดภัยอันที่จะป้องกันตนเองและผู้อื่นให้พ้นภัยหรือลดอัตราการเกิดอุบัติเหตุลงได้

จากความหมายและความสำคัญของความปลอดภัยในสถานศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า ความปลอดภัย คือ การลดสภาวะความเสี่ยงที่บุคคลจะได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต โดยมีกระบวนการหรือขั้นตอนที่ได้รับการยอมรับ เพื่อลดสภาวะเสี่ยงดังกล่าว สถานศึกษาถือได้ว่าเป็นบ้านหลังที่สองของนักเรียน เป็นสถานที่ที่นักเรียนใช้เวลาส่วนใหญ่ในแต่ละวันในการบ่มเพาะความรู้ ทักษะ ที่มีความเป็นต่อการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น ความปลอดภัยในสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญ ผู้บริหาร คณะครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรตระหนักและวางแนวทางรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะความปลอดภัยเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อสภาพร่างกาย จิตใจ ตลอดจนคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

สภาพปัญหาความปลอดภัยในสถานศึกษา

สถานการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบัน พบว่า เกิดเหตุการณ์ที่ทำให้สถานศึกษาต้องหันกลับมาให้ความสำคัญกับความปลอดภัยสถานศึกษา ซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ของสังคมไทยในอนาคต ผู้วิจัยได้สืบค้นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึง 4 กลุ่มภัยที่เป็นขอบข่ายความปลอดภัยของสถานศึกษา ระบุในคู่มือการดำเนินความปลอดภัยสถานศึกษา จัดทำโดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564, หน้า 17) อันเป็นสภาพปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยในสถานศึกษาของไทย

ภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรง (Violence) บีบีซีไทย (2565, 6 พฤศจิกายน) รายงานข่าวการเกิดเหตุกราดยิงสังหารหมู่เด็กเล็กที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จ.หนองบัวลำภู เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2565 โดยผู้ก่อเหตุสังหารเด็กนักเรียนไป 24 ราย และครู 2 ราย ก่อนกลับไปถึงบ้านแล้วยิงภรรยาและลูกเสียชีวิต แล้วยิงตัวตาย ทำให้ยอดผู้เสียชีวิตรวมเป็น 36 ราย ไม่นับรวมผู้ก่อเหตุ หลังเหตุการณ์ดังกล่าวรัฐบาลได้ออกมาตรการเกี่ยวกับอาวุธปืน มาตรการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มาตรการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด และมาตรการที่จะพัฒนาและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต อีกทั้งยังมีการนำแผนเผชิญเหตุความปลอดภัยในสถานศึกษาฝึกซ้อมให้กับผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ นอกจากการใช้ความรุนแรงเกี่ยวกับอาวุธแล้วสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานศึกษายังประสบกับภัยในรูปแบบการกลั่นแกล้ง (บูลลี่) ซึ่งนับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นจนเป็นเหตุให้ถึงแก่ชีวิต เช่น ไทยพีบีเอส (2566, 23 มกราคม) นำเสนอข่าวเกิดเหตุสลดเด็กหญิงอายุ 15 ปี ในพื้นที่ตำบลท่ากระดาน อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ผูกคอเสียชีวิตอยู่ในบ้านหลังหนึ่ง พร้อมกับทิ้งจดหมาย ระบุข้อความในเชิงตัดพ้อเรื่องการถูกเพื่อนในโรงเรียนบูลลี่

ภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ (Accident) ภัยอันเกิดจากอุบัติเหตุในสถานศึกษานั้นจัดอยู่ในอันต้น ๆ ของภัยที่สามารถพบได้ทั่วไปในสถานศึกษา แม้ว่าจะมีมาตรการการป้องกันที่ดีและมีประสิทธิภาพเพียงใด มักมีเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดเกิดขึ้นอยู่เสมอ ผู้วิจัยจะขอนำเสนอข่าวที่เกิดจากการซักซ้อมแผนเผชิญเหตุ มีผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์นี้ โดย (คมชัดลึก, 2567, 22 เมษายน) ได้รายงานข่าวเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2566 เกิดเหตุถังดับเพลิงระเบิด เกิดขึ้นระหว่างที่มีการสาธิตดับเพลิงโดยการใช้ถังดับเพลิงแบบ ชนิด CO_2 ก่อนเกิดเหตุระเบิดของถังดับเพลิงเจ้าหน้าที่ให้เด็กทดลองใช้ถังดับเพลิงจริง แต่ปรากฏว่าถังดับเพลิงเกิดระเบิดขึ้น และกระเด็นไปถูกเด็กนักเรียนที่นั่งชมการสาธิตอยู่ เหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลให้มีนักเรียนเสียชีวิต 1 ราย และบาดเจ็บอีกจำนวนหลายคน

ภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ์ (Right) มติชนออนไลน์ (2567) นำเสนอสถิติการคุกคามทางเพศกับระบบอำนาจนิยมในสังคมไทย โดยกล่าวว่า จากการเก็บข้อมูลการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์จำนวน 13 ฉบับ ในปี 2564 พบข่าวความรุนแรงทางเพศถึง 98 ข่าว แบ่งเป็นข่าวข่มขืน 38.8% ความรุนแรงทางเพศในครอบครัว 30.6% ข่าวอนาจาร 11.2% ข่าวการคุกคามทางเพศทางออนไลน์, พูดจาแทะโลม 11.2% ข่าวความรุนแรงทางเพศกรณีชายกระทำต่อชาย 5.1% ข่าวพรากผู้เยาว์ 3.1% สำหรับผู้กระทำคือ คนรู้จักคุ้นเคย เช่น ครู เพื่อนบ้าน อดีตแฟน เพื่อนในวงเหล้าคิดเป็น 46.4% คนในครอบครัว เช่น พ่อเลี้ยง, พ่อกระทำลูก, ลุง 30.9% บุคคลแปลกหน้า 20.6% และถูกกระทำจากคนรู้จักผ่านโซเชียล 2.1%

ภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาวะทางกายและจิตใจ (Unhealthiness) ในปี 2562 ทั่วโลกได้เผชิญกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโคโรน่า 2019 ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ เศรษฐกิจ การทำงาน ตลอดจนการศึกษา โดย เดชรัต สุขกำเนิด (2564, 27 สิงหาคม) ได้นำเสนอผลกระทบโควิด-19 ต่อการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน ดังนี้

1. การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยถดถอยลง 0.32-0.39 ปี
2. 70% ของเยาวชน อายุ 15-19 ปี มีความเครียดและความวิตกกังวลในด้านต่าง ๆ
3. นักเรียน 271,888 คน เข้าไม่ถึงการเรียนออนไลน์
4. นักเรียนยากจน 100,000 คน มีความเสี่ยงต่อสภาวะขาดแคลนอาหาร
5. ภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาต่อรายได้สูงขึ้นในครัวเรือนรายได้น้อยและครัวเรือนที่มีเยาวชนระดับอุดมศึกษา
6. มีเด็กหลุดออกจากระบบการศึกษา ปี 2563 จำนวน 57,500 คน และในปี 2564 จำนวน 65,000 คน
7. มีเด็กสูญเสียบุพการี/ผู้ปกครองจากสถานการณ์โควิด-19

จากสถานการณ์ข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การให้ความสำคัญและคำนึงถึงความปลอดภัยในสถานศึกษาเป็นสิ่งแรก จะช่วยลดอัตราการสูญเสียของผู้เรียนและบุคลากรในสถานศึกษาได้จาก

การศึกษาเอกสารของผู้วิจัย มีนักวิชาการวิเคราะห์เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการเลือกสถานศึกษาต่อสำหรับบุตรหลาน ดังนี้

สมิต สัชฌุกร (2551, หน้า 95) กล่าวเกี่ยวกับเกณฑ์การพิจารณาเกี่ยวกับความปลอดภัยในสถานศึกษาดังนี้

1. มีรั้วรอบขอบชิดไม่ให้เด็กเล็ดลอดไปข้างนอก
2. มีสระน้ำหรืออ่างน้ำทรงสูงหรือไม่
3. มีคุณครู คอยคุมดูแลสนามเด็กเล่นหรือไม่
4. เครื่องเล่นในสนามเด็กเล่นมั่นคง แข็งแรงพอหรือไม่ มีมุมที่แหลมคม มีเสี้ยนไม้ สนิมเหล็ก และทาสีที่มีสารตะกั่วปนเปื้อนเป็นอันตรายต่อพัฒนาการทางสมองของเด็กหรือไม่
5. สนามเด็กเล่นมีรั้วกั้นให้เข้าเล่นเฉพาะเมื่อมีครูอยู่ดูแลใกล้ชิดหรือไม่
6. สนามเด็กเล่นเป็นพื้นหญ้า หรือพื้นดิน มีพื้นเรียบที่จะไม่ทำให้สะดุดล้มหรือไม่
7. บริเวณสถานศึกษาไม่มีแหล่งมั่วสุมยาเสพติดและอบายมุข
8. มีคุณครูควบคุมรถรับ-ส่งนักเรียนที่รอบคอบเพียงใด
9. มีพนักงานขับรถรับ-ส่งนักเรียนเป็นคนเช่นไร
10. พ่อแม่ต้องไปเยี่ยมชมและสังเกตดูแลความปลอดภัยที่มีต่อเด็ก
11. อย่ามองสนามเด็กเล่นเป็นเพียงสถานที่เสริมสร้างร่างกายให้แข็งแรงและแข็งแกร่ง แต่เป็นสถานที่ซึ่งจะสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สำคัญ ทั้งการประสานการทำงานระหว่างแขน ขาและร่างกายส่วนอื่น ๆ ทั้งจะช่วยให้เกิดพัฒนาการทางด้านสติปัญญา และส่งผลต่อบุคลิกภาพในการเป็นผู้มุ่งมั่นในความสำเร็จ มีความกล้าที่จะเรียนรู้ และมีความเพียรพยายาม

เอมอัชฌา วัฒนบุรานนท์ (2548, หน้า 103) กล่าวถึงสถานที่เกิดอุบัติเหตุในสถานศึกษา ดังนี้

1. สถานที่ตั้งในสถานศึกษา
2. สนามและบริเวณรอบสถานศึกษา
3. อาคารเรียน
4. ห้องเรียน ห้องทดลอง
5. ห้องพยาบาล
6. ห้องประชุม
7. ห้องน้ำ ห้องส้วม
8. ห้องสมุด ห้องทำงาน
9. ห้องพัสดุเก็บอุปกรณ์
10. โรงพลศึกษา
11. โรงฝึกงาน

12. โรงอาหาร

โดยสาเหตุที่สำคัญของการเกิดอุบัติเหตุในสถานศึกษามีดังนี้

1. ตัวบุคคล ขาดความรู้ประสบการณ์ มีความบกพร่องทางร่างกายและจิตใจ ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ขาดความรับผิดชอบ ความประมาทเลินเล่อไม่รู้จักระมัดระวัง และชอบฝ่าฝืนกฎระเบียบ

2. สิ่งแวดล้อม เช่น อาคารสถานที่ อาคารเรียน สนาม แสงสว่าง อากาศ หากสถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมไม่ปลอดภัย บริเวณโดยรอบสกปรกรกรุงรัง เป็นหลุมเป็นบ่อ อาคารห้องเรียนหรืออุปกรณ์การเรียนชำรุดทรุดโทรม ไม่ได้รับการดูแลปรับปรุงซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพที่ดี ย่อมเป็นสาเหตุให้เกิดอุบัติเหตุขึ้นได้

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (2566) แนะนำจุดเสี่ยงอันตรายป้องกันอุบัติภัยในสถานศึกษา ดังนี้

1. อาคารเรียน
    1.1 ตรวจสอบราวบันไดให้มั่นคง แข็งแรง จัดทำลูกกรงเหล็กกั้นระเบียงและหน้าต่าง
2. ตู้น้ำดื่ม
    2.1 ติดตั้งสายดินป้องกันไฟฟ้ารั่ว
    2.2 ให้เด็กใช้แก้วรองน้ำจากก๊อกตู้น้ำดื่ม
3. โต๊ะ/เก้าอี้
    3.1 อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน ไม่โยกเยก และไม่มีตะปูยื่นออกมา
4. สนามกีฬา
    4.1 แบ่งพื้นที่ให้เป็นสัดส่วน แยกตามประเภทกีฬา
    4.2 ตรวจสอบพื้นสนามและอุปกรณ์กีฬาให้อยู่ในสภาพปลอดภัย
5. ประตูหน้าโรงเรียน
    5.1 ตรวจสอบรางประตูและล้อเลื่อนให้อยู่ในสภาพปลอดภัย
6. สนามเด็กเล่น
    6.1 พื้นสนามเรียบ และปูด้วยทรายหรือยางสังเคราะห์
    6.2 ตรวจสภาพเครื่องเล่นให้อยู่ในสภาพมั่นคง แข็งแรง
7. สระน้ำ/บ่อน้ำ
    7.1 จัดทำรั้วล้อมรอบแหล่งน้ำและติดป้ายเตือนอันตรายบริเวณริมน้ำ
    7.2 จัดให้มีอุปกรณ์ช่วยเหลือคนตกน้ำ
8. ถนนบริเวณหน้าสถานศึกษา
    8.1 จัดให้มีผู้ดูแลความปลอดภัยในการรับ-ส่งเด็ก

8.2 ประสานเจ้าหน้าที่ตำรวจอำนวยการจราจรบริเวณหน้าสถานศึกษา

9. ท่อน้ำ/รางน้ำ

9.1 จัดให้มีฝาครอบหรือตะแกรงปิดกั้นมิดชิด

จากการศึกษาสภาพปัญหาความปลอดภัยในสถานศึกษา สรุปได้ว่า จุดเสี่ยงที่ควรระมัดระวัง แบ่งออกเป็น ด้านสภาพแวดล้อม เช่น อาคารเรียน โต๊ะ เก้าอี้ ประตู สนามเด็กเล่น ควรมีความแข็งแรงและพร้อมใช้งาน เป็นต้น และด้านสภาพทางชีวภาพ เช่น ผู้บริหาร ครู เพื่อนร่วมชั้น คนขับรถรับ-ส่งนักเรียน บุคคลภายนอกที่อาจเข้ามาทำร้าย มั่วสุมยาเสพติด เป็นต้น ทั้งนี้การลดจุดเสี่ยงต่าง ๆ อาจต้องมีการวิเคราะห์สภาพปัญหาตามบริบทของสถานศึกษา และอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย เพื่อวางแนวทางการป้องกันอุบัติภัยต่าง ๆ และสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

แนวคิดและทฤษฎีความปลอดภัยในสถานศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีความปลอดภัย ดังนี้

มนัส ยอดคำ (2548, หน้า 26-60) ได้รวบรวมทฤษฎีเกี่ยวกับอุบัติเหตุต่าง ๆ ที่มีสาเหตุเกิดมาจากปัจจัยด้านบุคคล ระบบการทำงาน สิ่งแวดล้อม ไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีโดมิโน (Domino Theory) ทฤษฎีโดมิโนเกิดขึ้นเมื่อปี ค.ศ.1959 โดย H.W. Heinrich เชื่อว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะมีผลกระทบกับเหตุการณ์อื่น ๆ ตามลำดับอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เปรียบเหมือนตัวโดมิโน ที่เรียงเป็นแถวอยู่ใกล้กัน เมื่อโดมิโน ตัวใดตัวหนึ่งล้มก็จะทำให้โดมิโนตัวอื่น ๆ ล้มตามไป เช่น กรณีของการเกิดอุบัติภัยและการบาดเจ็บนั้น เกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งเหมือนโดมิโน 5 ตัว เรียงกันอยู่ คือ

1.1 สภาพแวดล้อมทางสังคมหรือภูมิหลังของบุคคล (Social Environment, Back Ground and Ancestry) ซึ่ง หมายถึงสิ่งแวดล้อมทางสังคม อันได้แก่ การเมือง การศึกษา เศรษฐกิจ ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม และวัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคน ส่วนภูมิหลังของบุคคลนั้นหมายถึง พันธุ์กรรม ค่านิยม ความเชื่อ ที่ถูกถ่ายทอดมาทั้งทางกรรมพันธุ์และเรียนรู้มาจากสังคม เช่น ความเฉื่อยชา ความมุทะลุ ความสะเพร่า ความบ้าบิ่น

1.2 ความบกพร่องของบุคคล (Defects of Person) หมายถึง ความบกพร่องหรือความผิดปกติของบุคคล ซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจากภูมิหลังหรือสภาพแวดล้อมทางสังคมของบุคคลนั้นก็ได้ เช่น ความบกพร่องทางด้านร่างกาย อันได้แก่ ความพิการของร่างกาย แขน ขา หู ตา ประสาทสัมผัสเสีย และความบกพร่องทางด้านจิตใจ อันได้แก่ ความโกรธ ความโมโหฉุนเฉียว อารมณ์ร้อน วิตกกังวล ความเครียด เป็นต้น

1.3 การกระทำที่ไม่ปลอดภัยและสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe Acts and Unsafe Conditions) หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำต่างๆ ของบุคคลที่เสี่ยงต่อการเกิดหรือทำให้เกิดอุบัติเหตุ เช่น ไม่ใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายในขณะปฏิบัติงาน ขับรถเร็ว ขับรถด้วย

ความประมาท คึกคะนอง และสภาพการณ์ต่างๆ ที่ไม่ปลอดภัย เช่น เครื่องจักรชำรุด ฝนตกถนนลื่น หมอก ควันไฟ อากาศร้อน เครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการปฏิบัติงานชำรุด

1.4 อุบัติภัย (Accident) เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเนื่องจากปัจจัยทั้ง 3 ด้านข้างต้น แล้วทำให้เกิดผลเสียต่อร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สิน ทั้งของตนเองและบุคคลอื่น เช่น รถชน มีดบาด ไฟไหม้น้ำร้อนลวก เรือล่ม

1.5 บาดเจ็บและการสูญเสีย (Injury and Damages) เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องหรือภายหลังจากการเกิดอุบัติภัย และทำให้เกิดการบาดเจ็บกับร่างกายแต่เพียงอย่างเดียวหรืออาจจะทำให้เกิดความสูญเสียทั้งทางร่างกาย ชีวิต จิตใจและทรัพย์สิน ตั้งแต่ขนาดเบาไปจนถึงขนาดหนัก เช่น เป็นแผล นิ้วขาด แขน ขาขาด เสียชีวิต รถเสียหาย บ้านเรือนพินาศ เกิดมลพิษในอากาศ เป็นต้น

ตามทฤษฎีโดมิโนจะเห็นว่าการบาดเจ็บและสูญเสียนั้นเป็นเหตุการณ์ที่เกิดต่อเนื่องจากปัจจัยของอุบัติภัยและอุบัติภัยที่เกิดขึ้นก็เพราะโดมิโนตัวที่ 3 คือ การกระทำและสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย ดังนั้นการป้องกันภัยตามแนวทางของทฤษฎีนี้ก็คือ ตัดวงจรการล้มของโดมิโน นั่นคือ เอาโดมิโนตัวใดตัวหนึ่งออกเพื่อป้องกันไม่ให้โดมิโนตัวอื่นล้ม โดยเชื่อว่าถ้าตัดโดมิโนที่เป็นการกระทำที่ไม่ปลอดภัยและสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัยออก ก็จะทำให้ไม่เกิดอุบัติภัยและบาดเจ็บตามมา โดยไม่สนใจโดมิโนตัวที่ 1 และตัวที่ 2 ซึ่งเป็นเรื่องที่แก้ไขยาก

2. ทฤษฎีสาเหตุทวีคูณ (Multiple Causation Theory) ทฤษฎีสาเหตุทวีคูณเกิดขึ้นโดย Dan Peterson ได้วิพากษ์วิจารณ์แนวคิดของ Heinrich ว่า การที่จะบอกว่าการเกิดอุบัติภัยในแต่ละครั้งนี้มีสาเหตุมาจากการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งหรือสภาพการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งนั้น ยังไม่เพียงพอเพราะแท้จริงแล้วการเกิดอุบัติภัยนั้นมีทั้งปัจจัยหลักและปัจจัยย่อย ๆ อีกมากมายมาผสมผสานกันแล้วผลักดันให้เกิดอุบัติภัยขึ้น ทฤษฎีนี้เชื่อว่าสาเหตุของการเกิดอุบัติภัยนั้นเกิดจากเหตุและปัจจัยผสมผสานหลายขั้น ทั้งที่เป็นสาเหตุหลักและสาเหตุย่อยร่วมกัน ดังภาพ

Single Cause Single Effect

ภาพ 5 แสดงสาเหตุหลักของการเกิดอุบัติภัย

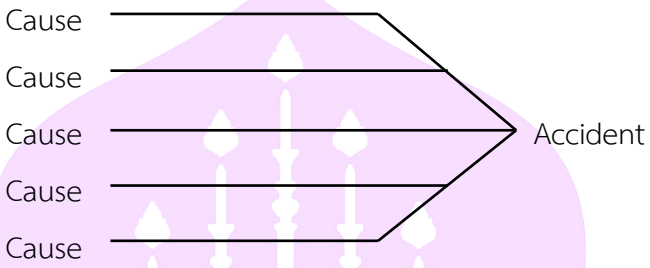

Multiple Cause Single Effect

ภาพ 6 แสดงสาเหตุของการเกิดอุบัติภัย

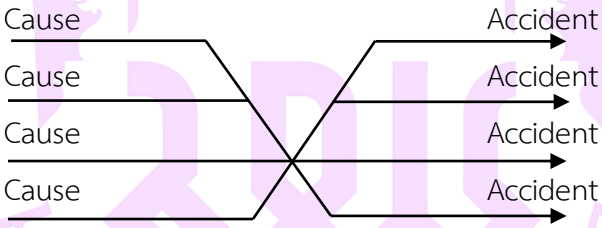

Multiple Cause Multiple Effect

ภาพ 7 แสดงสาเหตุของการเกิดอุบัติภัย

Multiple Cause Single Effect ก็คือ การเกิดอุบัติภัยในแต่ละครั้งนั้นอาจจะมีสาเหตุมาจากหลาย ๆ สาเหตุผสมกัน และทำให้เกิดผลเสียหรือเกิดอุบัติภัยแต่เพียงอย่างเดียว เช่น อุบัติภัยรถยนต์ชนคน อาจจะมีสาเหตุมาจากสภาพถนนไม่ดี สภาพรถบกพร่อง คนขับเมาสุรา หรือคนเดินข้ามไม่ระมัดระวังร่วมกันก็ได้

Multiple Cause Multiple Effect นั้นเป็นการอธิบายว่าการเกิดอุบัติภัยนั้นนอกจากมีสาเหตุมาจากหลาย ๆ สาเหตุแล้ว สาเหตุเหล่านั้นอาจจะทำให้เกิดอุบัติภัยหรือเกิดการบาดเจ็บและสูญเสียหลายอย่าง เช่น จากเหตุการณ์สมมติข้างบน ถ้ารถยนต์คันดังกล่าวชนคนเดินถนนแล้ว

คนกระเด็นไปตกบนถนนอีกฟากหนึ่งที่มีรถกำลังวิ่งมาด้วยความเร็วสูง ตกใจเลยเบรคพร้อมกับหักหลบทำให้รถที่วิ่งตามมาข้างหลังอีกหลายคันชนกันระเรระนาด จะเห็นว่าทฤษฎีทวีคูณนั้นมีการมองสาเหตุของอุบัติภัยแตกต่างไปจากทฤษฎีโดมิโน โดยทฤษฎีสาเหตุทวีคูณนั้นมองปัญหาของการเกิดอุบัติภัยอย่างเป็นระบบมากขึ้น แต่ก็ยังมองปัญหาแบบ Mechanistic อยู่เพราะทฤษฎีนี้เชื่อว่า ถ้าสามารถวิเคราะห์ได้ว่าอุบัติภัย เกิดขึ้นเพราะเหตุและปัจจัยใดบ้างแล้วกหาวิธีการแก้ไขสาเหตุพบทั้งหมด เช่น พบว่า สาเหตุของการเกิดอุบัติภัยรถชนคนนั้นมีสาเหตุมาจากสภาพถนนไม่ดี สภาพรถบกพร่อง คนขับเมาสุรา คนเดินไม่ระมัดระวัง แล้วจัดการกับปัญหาเหล่านี้โดยการปรับปรุงถนน ออกกฎหมายตรวจสภาพรถ ออกกฎหมายห้ามคนเมาสุราขับรถ ให้ความรู้เรื่องกฎจราจรกับคนขับ โดยอาศัยวิธีการจัดการอย่างเป็นระบบก็จะแก้ไขปัญหาอุบัติภัยได้ ซึ่งก็ยังลืมคำนึงถึงสาเหตุของการมีพฤติกรรม ที่ไม่ปลอดภัยหรือการกระทำที่ไม่ปลอดภัยของคนอยู่อีกนั่นเอง

3. ทฤษฎีความโน้มเอียงของการเกิดอุบัติภัย (Accident Proneness Theory) ทฤษฎีนี้เกิดจากนักวิจัยชาวอังกฤษ 2 คน ชื่อ Major Greenwood และ Hilda M.woods ที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการเกิดอุบัติภัยของคนงานและได้มีการศึกษาเพิ่มเติมโดยมีนักจิตวิทยาชาวเยอรมัน ชื่อ Karl Marbe จนกระทั่งมีการพัฒนาขึ้นมาเป็นทฤษฎี โดยทฤษฎีนี้ได้เปลี่ยนแปลงแนวคิดในการศึกษาถึงสาเหตุการเกิดอุบัติภัยจากปัจจัยเดิม ๆ คือ จากสิ่งแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัยและการกระทำที่ไม่ปลอดภัยไปศึกษา ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งเป็นสาเหตุแห่งการเกิดอุบัติภัยแทน

4. ทฤษฎีการผันแปรของชีวิต (The Life Change Unit Theory) ทฤษฎีนี้เกิดขึ้นจากการศึกษาของ Thomas H. Holmes แห่งมหาวิทยาลัยวอชิงตัน ซึ่งศึกษาเรื่องความเครียดจากเหตุการณ์ในชีวิตของคน และต่อมาได้มีการพัฒนาจนกลายเป็นทฤษฎีหน่วยการผันแปรของชีวิต ซึ่งเชื่อว่า คนจะเกิดความเครียดเพราะเหตุการณ์หลายๆ อย่างในชีวิต และความเครียดจะเพิ่มขึ้นตามความรุนแรงของเหตุการณ์ในชีวิตนั้น ๆ ซึ่งคิดเป็นหน่วยเรียกว่า Lcu’s (Life Change Unit) เมื่อความเครียดเกินขนาดของแต่ละบุคคลจะทำให้บุคคลนั้นเกิดอาการเหนื่อยล้าจนถึงขั้นเจ็บป่วยหรือทำให้การปฏิบัติงานผิดพลาดจนเกิดอุบัติภัยขึ้นได้ เป็นการมองปัญหาการเกิดอุบัติภัยแบบแยกมองเฉพาะปัจจัยส่วนบุคคล โดยเฉพาะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันแล้วทำให้เกิดความเครียด แล้วมีแนวโน้มว่า จะนำไปสู่ความผิดปกติของบุคคลในสภาพแวดล้อมของเหตุการณ์ชีวิตที่แตกต่างกัน ดังนั้น ทฤษฎีนี้จึงเป็นทฤษฎีที่ใช้เพื่อทำนายเหตุการณ์ในอนาคตของบุคคลเพื่อจะได้เฝ้าระวังและเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้การสนับสนุนและช่วยเหลือบุคคลใกล้ชิด เพื่อที่จะช่วยลดโอกาสเสี่ยงต่อการเจ็บไข้ได้ป่วยหรือเกิดความเบี่ยงเบนทางสุขภาพอันนำไปสู่การทำงานผิดพลาดและเกิดอุบัติภัยในที่สุด แต่ทฤษฎีนี้ไม่ได้อธิบายว่าถ้าค่า Lcu’s ต่ำกว่าที่กำหนดไว้แต่เกิดขึ้นระยะเวลาอันสั้นจะเป็นอย่างไรกับบุคคลนั้น

5. ทฤษฎีรูปแบบทางนิเวศน์วิทยา (The Ecological Model) มีการนำแนวคิดทางระบบนิเวศน์วิทยามาใช้เพื่ออธิบายสาเหตุของการเกิดอุบัติภัยโดยเชื่อว่าการเกิดอุบัติภัยนั้นไม่ได้เกิดจากสาเหตุหรือเกิดจากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียว ดังนั้น ถ้าจะหาแนวทางในการป้องกันการเกิดอุบัติภัยให้ได้ผลจะต้องพิจารณาให้ครอบคลุมทั้งปัจจัยภายในและภายนอกตัวบุคคล ดังภาพ

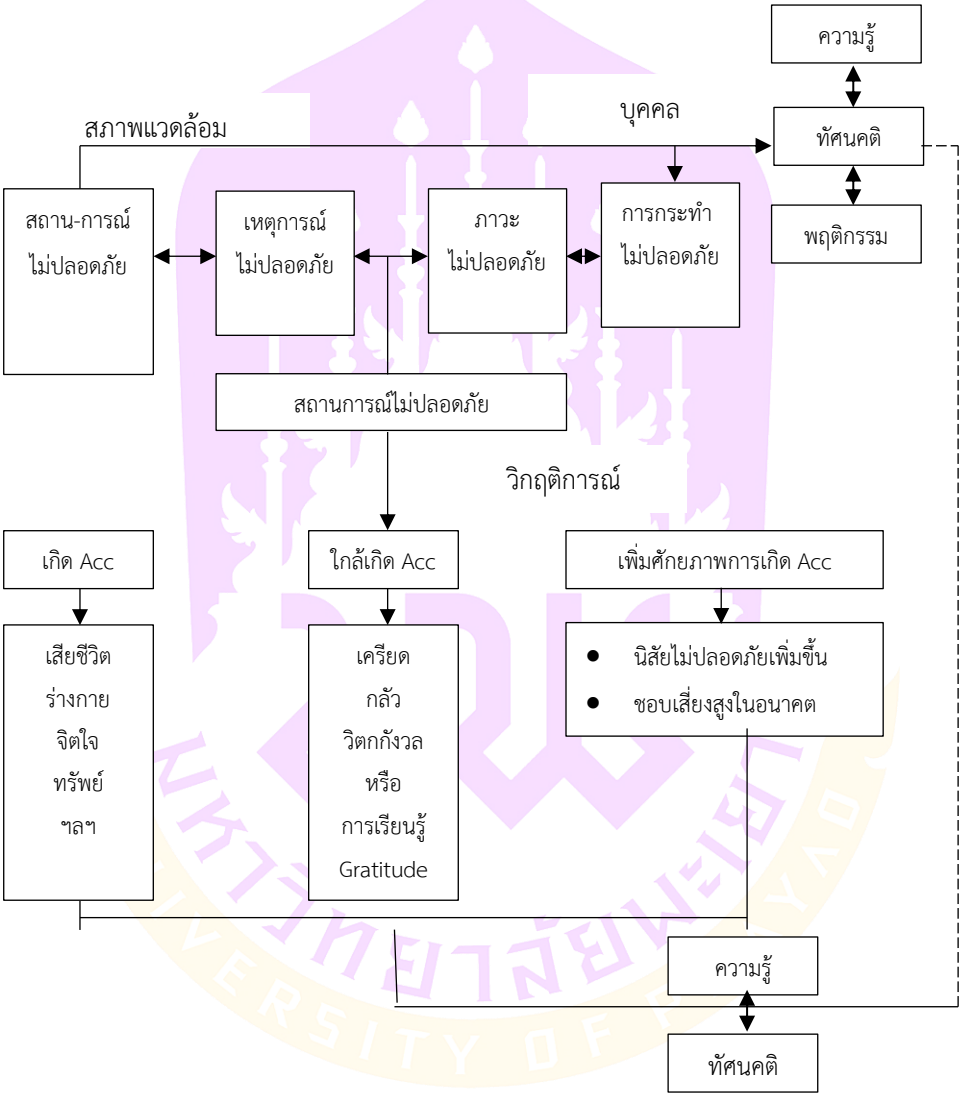

ภาพ 8 แสดงสาเหตุของอุบัติภัยตามรูปแบบนิเวศวิทยา

ทฤษฎีทางนิเวศวิทยาได้มองว่าการเกิดอุบัติภัยนั้นมีสาเหตุมากจากทั้งปัจจัยภายใน คือ ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยภายนอก คือ สิ่งแวดล้อมเป็นตัวทำให้เกิดร่วมกัน

6. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ได้รับการพัฒนาโดยนักจิตวิทยาชาวคานาดา ชื่อ Albert Bandura จากทฤษฎีเดิมที่มีชื่อว่าทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีนี้คือ Bandura เชื่อว่าพฤติกรรมของคนเราไม่ได้เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องมีปัจจัยส่วนบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมเป็นตัวกำหนดและมีอิทธิพลต่อกันและกันอย่างเป็นเหตุเป็นผล ดังภาพ

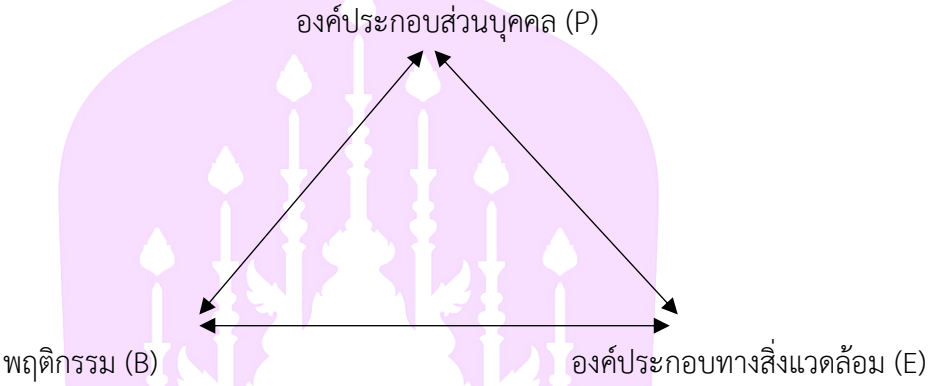

ภาพ 9 แสดงทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม

7. ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action) พัฒนาโดย Ajzn & Fishbein ซึ่งอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรม นั่นคือทัศนคติของบุคคลจะมีอิทธิพลต่อการกระทำ การกระทำหรือพฤติกรรมบุคคลจะถูกกำหนดโดยความตั้งใจ และความตั้งใจจะถูกกำหนดด้วยความรู้สึกนึกคิดของตนและอิทธิพลของสังคม ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลอยู่บนสมมติฐานที่ว่า มนุษย์เป็นผู้มีเหตุผล และใช้ข้อมูลที่มีอยู่อย่างมีระบบ มนุษย์จะพิจารณาผลจากการกระทำก่อนแสดงหรือไม่แสดงพฤติกรรม แต่พฤติกรรมจะถูกกำหนดด้วยความตั้งใจ และความตั้งใจจะถูกกำหนดด้วยทัศนคติต่อพฤติกรรม (Attitude toward the Behavior) และความคาดหวังของสังคม (Subjective Norm)

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีความปลอดภัย ข้างต้นจะเห็นว่าอุบัติเหตุต่าง ๆ นั้นมีสาเหตุเกิดมาจากหลากหลายปัจจัย อาทิ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคล หรือในบางครั้งปัจจัยส่วนบุคคลก็มีอิทธิพลต่อปัจจัยสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน

การจัดระบบการรักษาความปลอดภัยของนักเรียนในสถานศึกษา

ศุภกร ธนะภานุ และคณะ (2564, หน้า 66) ได้ให้ความหมายของการจัดระบบการรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษา คือ กระบวนการดำเนินการที่จัดขึ้นเพื่อป้องกัน หลีกเลี่ยงอันตรายที่เกิดขึ้นได้ทุกขณะตั้งแต่เด็กปฐมวัยและบุคลากรเข้ามาและออกจากสถานศึกษา

ในการจัดระบบการรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษานั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้จัดทำคู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้านความปลอดภัย โดยมีเป้าหมายให้นักเรียน ครูและบุคลากรการศึกษาได้รับการปกป้อง คุ้มครอง ดูแลช่วยเหลือ เยียวยา มีความมั่นคงและปลอดภัยผ่านการจัดระบบการรักษาความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ เน้นมาตรการที่เข้มงวดในมาตรการ 3 ป ดังนี้

1. ป้องกัน หมายถึง การดำเนินการเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา อุปสรรค หรือความไม่ปลอดภัยต่อผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยการสร้างมาตรการป้องกันจากปัจจัยเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นทั้งในและนอกสถานศึกษา ดังนี้

1.1 การประเมินปัจจัยเสี่ยงของสถานศึกษา

1.2 การกำหนดพื้นที่ความปลอดภัย

1.3 การกำหนดแผนความปลอดภัยสถานศึกษา

1.4 การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของสถานศึกษา

1.5 จัดโครงสร้างบริหารจัดการความปลอดภัยสถานศึกษา

1.6 การจัดโครงสร้างข้อมูลสารสนเทศความปลอดภัยสถานศึกษา

1.7 การสร้างการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาและภาคเครือข่าย

1.8 การจัดระบบช่องทางการสื่อสารด้านความปลอดภัยสถานศึกษา

1.9 การจัดระบบคัดกรองและดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.10 การประเมินนักเรียนรายบุคคล ด้านร่างกาย จิตใจ สังคม สติปัญญา และความต้องการช่วยเหลือ

2. การปลูกฝัง หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความรู ความเข้าใจ จิตสำนึก และเจตคติที่ดีและการสรางเสริมประสบการณเพื่อให้เกิดทักษะในการปองกันภัยให้แกผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ดังนี้

2.1 การสรางจิตสำนึก ความตระหนัก การรับรู และความเขาใจดานความปลอดภัยให้กับตนเองและผูอื่น

2.2 การจัดกิจกรรมสร้างความรูความเขาใจ และพัฒนาองค์ความรูเกี่ยวกับความปลอดภัย ให้แกผู้เรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา และผูปกครอง

2.3 การจัดกิจกรรมเสริมสรางทักษะ ประสบการณ และสมรรถนะดานความปลอดภัยใหแกผู้เรียน

3. การปราบปราม หมายถึง การดำเนินการจัดการแกไขปญหา การชวยเหลือ เยียวยา ฟนฟู และดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมาย ไดแก

3.1 การจัดการแกไขปญหาความไมปลอดภัยในสถานศึกษา

3.2 การชวยเหลือ เยียวยา ฟนฟู จิตใจบุคคลผูประสบเหตุความไมปลอดภัย

3.3 การดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายที่เกี่ยวของ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564, หน้า 18)

โดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556ก, หน้า 20) ได้กำหนดแนวทางหรือมาตรการเกี่ยวกับความปลอดภัยของสถานศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างนักเรียน ครู ชุมชน และเครือข่ายโดยร่วมกันวางแผนป้องกัน แก้ไข ควบคุม กำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงาน ในการจัดทำแผนรักษาความปลอดภัยให้พิจารณาองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ ดังนี้

1. สาระสำคัญของแผนรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา

มีมาตรการและกิจกรรมเพื่อให้รับประโยชน์สูงสุดตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 พร้อมทั้งนโยบายของสักนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพทั่วไปของสถานศึกษา ชุมชน ความเข้มแข็งของเครือข่าย เพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุ อุบัติภัย และภัยจากสภาพแวดล้อมทางสังคม

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดมาตรการหลักเพื่อป้องกันและหรือแก้ไข

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดมาตรการเสริมให้เหมาะสมกับความเชื่อ วัฒนะธรรม ประเพณีของท้องถิ่น และสภาพความเสี่ยงของท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดกิจกรรมสนับสนุนมาตรการหลักและมาตรการเสริม

ขั้นตอนที่ 5 การกำหนดเวลาและผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้

2. รูปแบบของแผนรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา

สถานศึกษาสามารถนำแนวทางและมาตรการรักษาความปลอดภัยไปกำหนดเป็นแผนรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาได้ตามความเหมาะสมกับสถานศึกษา สภาพแวดล้อม สภาพทางภูมิศาสตร์ และความต้องการของท้องถิ่น

การจัดระบบการรักษาความปลอดภัยของนักเรียนในสถานศึกษา เป็นการดำเนินการเพื่อปกป้อง คุ้มครอง ดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้อยู่ในสถานศึกษาอย่างปลอดภัย การจัดระบบการรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษานั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความร่วมมือ การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

ผู้เรียน ครู ผู้บริหาร ชุมชนและภาคีเครือข่าย ในการวางแผนการรักษาความปลอดภัย ตามมาตรการ 3 ป คือป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปราม ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องความปลอดภัยในสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556ก, หน้า 24) ได้กำหนดมาตรการความปลอดภัยสถานศึกษา และแนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหา ซึ่งมาจากสาเหตุต่าง ๆ 6 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ มักมีสาเหตุมาจากความประมาทขาดการดูแลเอาใจใส่ในเรื่องอาคารเรียน สถานที่ วัสดุอุปกรณ์และสภาวะแวดล้อมของสถานศึกษา

ด้านที่ 2 มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติภัย แบ่งประเภทของภัยพิบัติได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) ภัยที่เกิดจากธรรมชาติ (Natural Disaster) เป็นภัยที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย แผ่นดินไหม คลื่นสึนามิ แผ่นดินถล่ม หลุมยุบ ภาวะโลกร้อน เป็นต้น 2) ภัยที่เกิดจากมนุษย์ (Man-made Disaster) ภัยที่เกิดขึ้นอย่างจงใจ เช่น ก่อการร้ายในรูปแบบต่าง ๆ สงคราม อาวุธ ชีวภาพ ภัยที่เกิดขึ้นอย่างไม่จงใจ เช่น ไฟไหม้ ตึกถล่ม เป็นต้น

ด้านที่ 3 มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคม ประกอบด้วย การล่วงละเมิดทางร่างกายและจิตใจ การทำร้ายตัวเองและการฆ่าตัวตาย สารเสพติด การทะเลาะวิวาท การถูกล่อลวงและลักพา พฤติกรรมชู้สาว อินเทอร์เน็ตและเกม

ด้านที่ 4 มาตรการรักษาความปลอดภัยด้านสุขอนามัยของนักเรียน สุขอนามัยที่ดี ย่อมมากจากอากาศที่ดี การบริโภคอาหารที่ครบถ้วนถูกหลักอนามัย ปราศจากโรคติดต่อที่อาจเป็นอันตรายถึงชีวิต

ด้านที่ 5 มาตรป้องกันและแก้ไขปัญหาจากสัตว์และแมลงมีพิษ จัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้มีความปลอดภัย จากการได้รับอันตรายจากสัตว์มีพิษกัดต่อย ถือได้ว่าเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ทุกที่ ไม่ว่าจะเป็นบริเวณส่วนต่าง ๆ ของสถานศึกษา สิ่งที่ตามมาอาจกระทบต่อสภาพร่างกาย การเจริญเติบโต การเรียนรู้และพัฒนาการด้านต่าง ๆ จึงต้องให้ความสำคัญและตระหนักในเรื่องของความปลอดภัยจากสัตว์มีพิษ

ด้านที่ 6 มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านผลกระทบจากการสู้รบและความไม่สงบ

ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564, หน้า 18) ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องความปลอดภัยในสถานศึกษา แต่จัดหมวดหมู่รูปแบบของภัยต่าง ๆ เป็น 4 กลุ่มภัย คือ ภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ (Violence) ภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ (Accident) ภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ์ (Right) และภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาวะทางกายและจิตใจ (Unhealthiness) มีการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษาตามมาตรการ 3 ป ได้แก่ การป้องกัน การปลูกฝัง และการปราบปราม ซึ่งแต่ละมาตรการมีแนวปฏิบัติ ดังนี้

1. ภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ (Violence)

จิระสุข สุขสวัสดิ์ (2554, หน้า 11) นำเสนอความหมายของความรุนแรง หมายถึ การกระทำที่เป็นความจงใจใช้กำลังหรืออำนาจทางกายข่มขู่ คุกคาม ทำร้ายตนเอง ผู้อื่น กลุ่มคน หรือสังคม ทำให้เกิดการบาดเจ็บ เสียชีวิต การทำร้ายจิตใจ ยับยั้ง และปิดกั้นการเจริญงอกงาม สูญเสีย หรือจำกัดสิทธิบางประการ

องค์การอนามัยโลก ได้แบ่งความรุนแรงออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ความรุนแรงต่อตนเอง หมายถึง ลักษณะความรุนแรงที่เกิดจากการที่บุคคลกระทำต่อตนเอง แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทย่อย ได้แก่ พฤติกรรมฆ่าตัวตาย และพฤติกรรมทำร้ายตัวเอง

2. ความรุนแรงระหว่างบุคคล หมายถึง ความรุนแรงที่กระทำโดยบุคคลอื่น หรือกลุ่มบุคคลอื่น แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทย่อย ได้แก่ ได้แก่ ความรุนแรงในครอบครัวและคู่ครอง และความรุนแรงในชุมชน

3. ความรุนแรงระดับกลุ่ม หมายถึง ความรุนแรงที่กระทำโดยกลุ่มบุคคลแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทย่อย ได้แก่ ความรุนแรงทางสังคม ความรุนแรงทางการเมือง และความรุนแรงทางเศรษฐกิจ

ส่วนลักษณะของการกระทำความรุนแรงหรือวิธีการที่ใช้ในการแสดงออกถึงความรุนแรงมีดังนี้

1. ความรุนแรงทางร่างกาย หมายถึง การได้รับบาดเจ็บโดยผู้กระทำความรุนแรงต่อผู้ถูกกระทำ เช่น การทะเลาะวิวาท เตะ ต่อย และเป็นเหตุการณ์ที่ไม่ใช่อุบัติเหตุ

2. ความรุนแรงทางเพศ หมายถึง การกระทำต่างๆ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ผู้ถูกกระทำเป็นเครื่องตอบสนองความต้องการทางเพศของผู้กระทำ โดยอาจใช้กำลังบังคับ หลอกลวง ข่มขู่ หรือชักชวนให้สิ่งตอบแทน

3. ความรุนแรงทางจิตใจ หมายถึง การถูกทำร้ายจิตใจและควบคุมบังคับจิตใจ ทำให้รู้สึกอับอาย รู้สึกด้อยค่า หรือลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ลง

4. ความรุนแรงจากความสูญเสียหรือการถูกละเลยทอดทิ้ง หมายถึง การไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่และคุ้มครองอย่างเหมาะสม การถูกละเลยในเรื่องปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิต หรือสุขภาพอนามัย จนเกิดอันตรายต่อร่างกายและจิตใจ

สมาคมจิตวิทยาแห่งอเมริการายงานว่าความรุนแรงเกิดจากสาเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายสาเหตุ ดังต่อไปนี้

1. การแสดงออก-บุคคลใช้ความรุนแรงเพื่อเป็นการปลดปล่อยความรู้สึกโกรธ หรือหงุดหงิด การที่บุคคลคิดว่าตัวเขาไม่มีคำตอบสำหรับปัญหาจึงกลายเป็นความรุนแรงในการแสดงอารมณ์ที่ปราศจากการควบคุม

2. ความต้องการควบคุมจัดการ-การเลือกใช้วิธีการควบคุมให้ผู้อื่นทำตามสิ่งที่ตนต้องการ รวมทั้งการแก้แค้นผู้อื่นหรือบุคคลที่เขารักที่ทำให้เขาเจ็บปวด

3. การเรียนรู้จากตัวแบบ-เมื่อบุคคลเห็นว่าตัวแบบใช้การรุนแรงในการแก้ปัญหาและได้รับในสิ่งที่ต้องการหรือไม่ได้รับโทษจากความรุนแรงนั้น บุคคลก็จะรับรู้และซึมซับความรุนแรงเป็นแนวทางหนึ่งในการตอบสนองของตน

เช่นเดียวกับพฤติกรรมอื่น ๆ ความรุนแรงสามารถเปลี่ยนแปลงได้ แต่ไม่ใช่เรื่องง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากความรุนแรงไม่ได้เกิดจากสาเหตุเพียงสาเหตุเดียว การใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่งในการแก้ปัญหาจึงทำได้ยาก สิ่งที่ดีที่สุด คือ การสังเกตสิ่งที่เป็นสัญญาณเตือนถึงความรุนแรงแล้วรีบดำเนินการช่วยเหลือ

2. ภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ (Accident)

กาญจนา นาคสกุล (2554) ให้ความหมาย อุบัติเหตุ ไว้ว่า (อุ-บัด-ติ-เหด) เป็นคำที่เกิดจากคำว่า อุบัติ ซึ่งแปลว่า เกิดขึ้น กับคำว่า เหตุ อุบัติเหตุ หมายความว่า เหตุที่เกิดขึ้น แต่มักใช้เฉพาะเหตุร้ายที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด เหตุร้ายที่บังเอิญเกิดขึ้น เช่น การที่รถชนกันเป็นอุบัติเหตุ การที่เรือโดยสารล่มเป็นอุบัติเหตุ การที่โป๊ะล่มมีคนเสียชีวิตเป็นอุบัติเหตุ แม้ว่าตามรูปศัพท์ อุบัติเหตุจะไม่ได้มุ่งเฉพาะเหตุร้าย แต่ในการใช้โดยทั่วไปมักจะหมายถึงเหตุร้าย อย่างที่ภาษาอังกฤษใช้ว่า Accident

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556ก, หน้า 24) กล่าวว่า อุบัติเหตุ หมายถึง อันตรายที่เกิดขึ้นโดยฉับพลัน ซึ่งไม่คาดคิดมาก่อน อันเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือการกระทำของมนุษย์ ส่งผลให้เกิดความเสียหายทั้งทางร่างกายและทรัพย์สิน อุบัติเหตุเกิดขึ้นได้กับทุกคนทุกเวลาและทุกสถานที่ หากไม่มีการศึกษาและการป้องกันที่ดีพอย่อมมีโอกาสเกิดอุบัติเหตุได้โดยง่าย อุบัติเหตุในสถานศึกษามักมีสาเหตุมาจากความประมาทขาดการดูแลเอาใจใส่จากอาคารเรียน บริเวณต่างๆของสถานศึกษา สภาพแวดล้อม เครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์ต่าง ๆ การเดินทางไป-กลับ สถานศึกษา การพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ การนำนักเรียนไปร่วมกิจกรรม

3. ภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ์ (Right)

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย (2564) กล่าวว่า สิทธิมนุษยชน คือ คุณลักษณะประจำตัวของมนุษย์ทุกคนในฐานะที่เกิดมา เป็นมนุษย์และด้วยเหตุผลแต่เพียงอย่างเดียวว่า เขาเกิดมาเป็นมนุษย์ ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพเหล่านี้ อยู่แล้วตั้งแต่ก่อนที่จะมีสังคมการเมืองที่เรียกว่า “รัฐ” (State) เกิดขึ้น

Klaus Stern ได้อธิบาย ความหมายของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ว่า หมายถึง คุณค่าอันมีลักษณะเฉพาะและเป็นคุณค่าที่มีความผูกพันอยู่กับความเป็นมนุษย์ซึ่งบุคคลในฐานะที่เป็นมนุษย์ทุกคนได้รับคุณค่าดังกล่าวโดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงเพศ เชื้อชาติ ศาสนา วัย หรือคุณสมบัติ

ของบุคคลนั้นในความหมายนี้“ศักดิ์ศรี” จึงหมายถึง ลักษณะบางประการที่เป็นคุณค่าเฉพาะตัวของมนุษย์ อันเป็นสารัตถะในการกำหนดความรับผิดชอบของตนเอง และเป็นสารัตถะที่ มนุษย์แต่ละคนได้รับเพื่อแสดงความเป็นมนุษย์ของบุคคลนั้น (Klaus Stern, 1994)ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง ผู้นำประเทศต่างๆ ได้ ตระหนักว่า การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งสำคัญที่จะก่อให้เกิดสันติภาพแลความเจริญก้าวหน้าขึ้นในโลก ดังนั้น จึงได้ร่วมมือกันจัดตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้น เพื่อเป็น องค์การโลกที่จะคุ้มครองมนุษยชาติให้ได้รับความเป็นธรรมอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน สมัชชาสหประชาชาติได้มีมติรับปฏิญญา สากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human Rights) เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 และมีมติประกาศให้ วันที่ 10 ธันวาคมของทุกปี เป็นวันสิทธิมนุษยชน (Human Rights Day)

ในส่วนของประเทศไทยนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ใช้กันมาในอดีตได้กล่าวถึงสิทธิมนุษยชนไว้เป็นบางส่วน จนกระทั่งได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบัน ได้เน้น เรื่องสิทธิมนุษยชนไว้ค่อนข้างจะสมบูรณ์ เช่น “มาตราที่ 4 ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์สิทธิ และเสรีภาพของ บุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง”

ภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ์ที่พบเจอบ่อย ได้แก่ การละเมิดทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งจากรายงานประจำปี Ending Violence in Childhood ที่จัดทำขึ้นโดย Know Violence in Childhood ซึ่งเป็นองค์กรระหว่างประเทศที่เคลื่อนไหวเรื่องการใช้ความรุนแรงต่อเด็ก รายงานนี้ ระบุว่า เด็กและเยาวชน 1,700 ล้านคน จากจำนวนเด็กและเยาวชนทั่วโลก ตกเป็นเหยื่อหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรงทุก ๆ ปี รวมถึงการรังแก กลั่นแกล้ง การต่อสู้ การทารุณกรรมและความรุนแรงทางเพศ รวมทั้งการลงโทษทางร่างกายทั้งในบ้านและในสถานศึกษา

สำหรับประเทศไทย พบว่า เด็ก 56% หรือนับเป็นจำนวนมากกว่าครึ่งของประชากรเด็กอายุระหว่าง 1-18 ปี ถูกทำโทษด้วยการทำร้ายร่างกายและการล่วงละเมิดทางเพศ มีข้อมูลจากศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน เปิดเผยว่าในปี พ.ศ. 2556-2562 มีทั้งหมด 1,186 กรณี มี 482 กรณีที่บุคคลอื่นกระทำทารุณกับเด็ก ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนมากที่สุด บุคคลอื่นในที่นี้ยังรวมไปถึงเจ้าหน้าที่รัฐที่ใช้ความรุนแรงต่อเด็ก รองลงมาเป็นกรณีเด็กกระทำกับเด็กด้วยกัน 464 กรณี คนในครอบครัวทำกับเด็ก ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ของเด็กหรือแม้แต่ญาติผู้ใหญ่ที่ฝากเลี้ยง 135 กรณี สาเหตุหลัก ๆ ที่ทำให้เด็กถูกทารุณกรรม สาเหตุแรก ตัวพ่อแม่เด็ก เช่น พ่อแม่ที่มีอายุน้อยไม่พร้อมมีลูกทำให้มีปัญหาในครอบครัว สภาพจิตใจไม่ปกติ ทำให้ไม่รักและใส่ใจลูกเท่าที่ควร และสุดท้ายเมื่อมีปัญหาก็หันไปใช้กำลังกับลูก สาเหตุต่อมาคือเกิดจากตัวเด็กเองเช่น เด็กเลี้ยงยากหรือซนก็จะทำให้ผู้ปกครองไม่พอใจลงมือทำร้ายร่างกายเด็กและสาเหตุสุดท้าย เกิดจากสิ่งแวดล้อมที่บีบบังคับ เช่น ครอบครัวยากจน ขาดเสาหลักค้ำจุนครอบครัว ทำให้เกิดความเครียดและหันไประบายกับลูก และมี 105 กรณีที่ครูหรือบุคลากรการศึกษากระทำกับเด็ก

การใช้ความรุนแรงกับเด็กทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการในการเจริญเติบโตของเด็ก ทำให้มีพัฒนาการที่ผิดปกติ ขาดสารอาหารและทำให้เด็กรู้สึกขาดความมั่นคงทางด้านจิตใจ หวาดระแวง ซึมเศร้า และไม่กล้าเข้าสังคม อาจนำไปสู่การใช้สารเสพติด คิดทำร้ายผู้อื่นและท้ายที่สุดเด็กอาจจะคิดฆ่าตัวตายได้

ต่อมาเป็นเรื่องของการละเมิดสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออก เสรีภาพในการแสดงออก เป็นเงื่อนไขที่จำเป็นในการที่จะส่งเสริมความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์และถือเป็นองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ในสังคมประชาธิปไตย เพราะเสรีภาพดังกล่าวจะเป็นกลไกสำคัญในการแลกเปลี่ยนซึ่งความคิดเห็นอันนำไปสู่การพัฒนาสังคมการเมือง และนำมาซึ่งการปกป้องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและสังคมโดยรวม อีกทั้ง ยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเปลี่ยนผ่านไปสู่สังคมที่ดี เสรีภาพในการพูด (Freedom of Speech) หรือเสรีภาพในการแสดงออก (Freedom of Expression) ถือเป็นสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศทั้งนี้เสรีภาพในการแสดงออกยังครอบคลุมไปถึงการแสดงออกของเด็กที่ระบุไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Right of the Child) ข้อที่ 13 ที่ให้รับรองเสรีภาพในการแสดงออกของเด็ก ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กในวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2535 โดยให้ความมั่นใจว่าจะดำเนินการเพื่อให้เด็กๆได้เข้าถึงสิทธิที่พวกเขาพึงมี ซึ่งรวมถึงสิทธิในการมีส่วนร่วมและการแสดงความคิดเห็นโดยได้รับการรับฟัง

แต่ในปัจจุบันการแสดงออกของเด็กได้ถูกปิดกั้นประหนึ่งกับการเอากุญแจล็อคปิดปาก กุญแจที่ว่านี้มี 2 ประเภทด้วยกัน คือ

1. ค่านิยม: กุญแจประเภทนี้มักเป็นประเภทที่ผู้ใหญ่ใช้อ้างในการที่เด็กแสดงออกทางความคิดเห็นหรือแสดงท่าทางที่ไม่ถูกใจผู้ใหญ่ ด้วยค่านิยมที่ว่า “เป็นเด็กควรเคารพผู้ใหญ่” หรือ “ผู้ใหญ่อาบน้ำร้อนมาก่อน” ซึ่งผู้เขียนไม่ได้หมายความว่าค่านิยมนี้ผิด ทว่าบริบทการใช้ค่านิยมผิดๆ ต่างหากที่ทำให้ใครบางคนได้ทำการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของเด็กโดยไม่รู้ตัว อันเป็นการปลูกฝังที่ทำให้เด็กไม่มีความกล้าแสดงออก

2. อำนาจนิยม: กระแสอำนาจนิยมมีมานานและกดทับสิทธิในเสรีภาพการแสดงออกของเด็ก เป็นปัญหาที่ถูกทำให้เป็นความเคยชินที่เด็กต้องเผชิญ ในปัจจุบันท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความคิดและการตื่นตัวในการแสดงออกเพื่อการเรียกร้องสิทธิของเด็กและเยาวชนทำให้เด็กเริ่มมีพื้นที่ให้แสดงออกและสะท้อนอำนาจที่กดทับในสถาบันต่างๆ ทางสังคมมากขึ้น ส่งผลให้เห็นปัญหาของอำนาจนิยมที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมของเด็ก ดังนี้

อำนาจนิยมในสถาบันครอบครัว: ซึ่งมักจะแสดงให้เห็นในรูปแบบของบุญคุณที่ต้องทดแทน ในที่นี้ผู้เขียนไม่ได้หมายความว่าการตอบแทนบุญคุณเป็นสิ่งที่ไม่ดี แต่ทว่าการใช้ค่านิยมที่ผิด ๆ ต่างหาก ที่ไปจำกัดสิทธิ เสรีภาพและโอกาสที่เด็กควรจะได้รับ เช่น สิทธิที่จะเลือกศึกษา

วิชาชีพ ซึ่งในบางกรณีพ่อแม่มักจะใช้อำนาจในการที่จะบังคับลูกให้ศึกษาวิชาชีพตามที่ตนคิดว่าดีและอยากให้ลูกประกอบวิชาชีพนั้นๆ โดยไม่คำนึงถึงความถนัด พัฒนาการ และความสบายใจในการศึกษาของลูกซึ่งเป็นการนำไปสู่ภาวะความเครียดที่เกิดขึ้นต่อเด็ก และอาจนำไปสู่การหลุดออกจากระบบการศึกษาได้

อำนาจนิยมในสถานศึกษา : ระบบการศึกษาไทยในปัจจุบันทำหน้าที่อย่างน้อยสองอย่าง คือ ให้ความรู้และการขัดเกลาทางสังคม (socialization) ซึ่งอำนาจนิยมในสถานศึกษามักจะเจอในรูปแบบของการการขัดเกลาทางสังคมเพราะระบบการศึกษาไทยให้น้ำหนักต่อการขัดเกลาทางสังคมมากกว่าความรู้ ซึ่งการขัดเกลาทางสังคมรูปแบบที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ การปลูกฝังให้เชื่อฟังผู้มีอำนาจโดยปราศจากการตั้งคำถาม ทำให้เด็กไม่สามารถใช้สิทธิในเสรีภาพการแสดงความคิดเห็น ได้อย่างอย่างเต็มที่

อำนาจนิยมในสังคม : ปัจจุบัน อำนาจนิยมในสังคมไทยที่เห็นได้ชัดเจน คือ อำนาจนิยมทางชนชั้น ไม่ว่าจะเป็นนายจ้างหรือตัวรัฐเอง ทั้งนี้ อำนาจนิยมที่เป็นปัญหาในการจำกัดสิทธิในเสรีภาพการแสดงออกทางสังคมของเด็ก โดยเฉพาะการแสดงออกทางการเมือง มักจะเกิดจากรัฐโดยที่รัฐใช้กฎหมายเพื่อปิดกั้นการแสดงออกทางการเมือง จากการเก็บข้อมูลของผู้เขียนที่ได้จากการสังเกตการณ์การชุมนุมผ่านการเป็นอาสาสมัครของเว็บไซต์ม็อบดาต้าไทยแลนด์ (Mob Data Thailand) ที่พัฒนาขึ้นโดย แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย และโครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (ไอลอว์) ต่อการจัดการชุมนุมหรือเข้าร่วมการชุมนุมของนักเรียนนักศึกษาในช่วงปลายปี พ.ศ. 2563 ถึงต้นปี พ.ศ. 2564 ซึ่งหลายครั้งการสลายการชุมนุมที่เกิดขึ้นมีเด็กอยู่ในเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นจำนวนมากและมีเด็กได้รับบาดเจ็บจากการสลายการชุมนุม เช่นได้รับบาดเจ็บจากกระสุนยาง แก๊สน้ำตา และการใช้กำลังในการจับกุม อีกทั้งยังมีการใช้คดีที่มีโทษสูงต่อเด็กที่แสดงออกทางการเมืองไม่ต่ำกว่า 33 คน 34 คดี ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคดีอาญาเช่น คดีมาตรา 112 โดยมีเด็กที่ถูกกล่าวหาด้วยคดีนี้ไม่ต่ำกว่า 5 คน 6 คดี มาตรา 116 จำนวน 1 คน คดีความผิดฐานฝ่าฝืน พ.ร.ก.ฉุกเฉินและคดีอื่น ๆ อีกหลายคดี

4. ภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาวะทางกายและจิตใจ (Unhealthiness)

4.1 ติดเกม

ปรานี ปวีณชนา (2553) กล่าวถึง การเสพติดเกม (Game Addiction) ในช่วง 10 กว่าปีที่ผ่านมา เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ทำให้รูปแบบการใช้ชีวิตของเราต้องเปลี่ยนตามอย่างปฏิเสธไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นสมาร์ตโฟนที่เกือบทุกคนสามารถซื้อได้ โซเชียลมีเดียรูปแบบต่าง ๆ ความไวและการเข้าถึงของอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีพลิกโลกอื่น ๆ ปรากฏการณ์อย่างหนึ่งที่มีการพูดถึงกันมากขึ้นเรื่อย ๆ คือ การเสพติดเกม ช่วงอายุของคนที่เสพติดเกมมักเป็นเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นเด็กชั้นประถม มัธยม ไปจนถึงนักศึกษา แม้แต่ผู้ใหญ่เองก็สามารถเป็นโรคเสพติดเกมได้

เช่นกัน ในปัจจุบันการเสพติดเกมจัดเป็นโรคอย่างหนึ่ง ผลเสียที่ตามมาจากการเสพติดเกมเกิดทั้งกับตัวเด็ก ครอบครัว ไปจนถึงสังคมส่วนรวม ดังนั้นการให้สังคมมีความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคนี้จึงเป็นสิ่งที่สำคัญ เพื่อที่คนในสังคมจะได้ให้ความช่วยเหลือเด็กตั้งแต่แรกเริ่ม ทั้งการป้องกัน รักษา และฟื้นฟู

"โรคติดเกม" เป็นอาการติดเกมจนควบคุมไม่ได้ โดยผู้ป่วยจะเลือกเล่นเกมเป็นอันดับแรกตั้งแต่ตื่นจนกระทั่งเข้านอน โดยไม่สนใจกิจกรรมอื่นๆ แม้กระทั่งกิจวัตรในชีวิตประจำวันจนกระทั่งส่งผลกระทบต่อการรับผิดชอบหน้าที่ต่างๆ และล่าสุด นับเป็นครั้งแรกที่องค์การอนามัยโลก (WHO) บรรจุอาการผิดปกติในการเล่นเกม หรือการติดเกม ลงในคู่มืออ้างอิงโรคฉบับใหม่ "International Classification of Diseases 11th revision" (ICD-11) ในหมวดหมู่ความผิดปกติทางจิต กลุ่มการติดสารเสพติดและการเสพติดพฤติกรรม ซึ่งอาการติดเกมนี้มักมีอาการคล้ายกับการติดสุรา สารเสพติดหรือการพนันได้

4.2 ยาเสพติด

อัญชลี จุมพฎจามีกร (2561) กล่าวถึง การติดยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนมักจะเนื่องมาจากครอบครัว ไม่เป็นสุขมีความขัดแย้ง หรือปล่อยปละละเลยจนถูกชักจูงไปเสพได้ง่าย หรือใช้ยาเสพติดเป็นทางออกของชีวิต การสร้างบรรยากาศที่อบอุ่น ในครอบครัว การให้ความรักความเข้าใจ แก่เด็กและเยาวชนบุตรหลานของท่าน อย่างมีเหตุผลที่ถูกต้องเหมาะสมก็จะเป็นการป้องกันปัญหาการติดยาเสพติดได้

นอกจากนั้นครูก็มีส่วนสำคัญในการช่วยเหลือเด็ก ถ้าครูให้ความสนใจต่อเด็กบ้างทักทาย ถามปัญหา ถึงแม้บางครั้งจะช่วยได้ไม่มาก แต่ครูก็สามารถที่จะแนะนำเด็กในทิศทางที่ถูกต้องและควร จะหาใครให้ช่วยเหลือ ครูที่เข้าใจและเห็นใจเด็กจะเปรียบเสมือนผู้ใหญ่ในแบบฉบับที่เป็นจริงที่เด็กจะได้พึ่งพิงและเอาเยี่ยงอย่าง ไม่ใช่เป็นผู้ใหญ่ในโลกสมมุติเหมือนที่เด็กใช้ยาเสพติด เพื่อสร้างภาพเงานั้นขึ้นมา

4.3 โรคระบาดในมนุษย์

พิพัฒน์ กระแจะจันทร์ (2564) กล่าวว่า มนุษย์ต้องเผชิญกับโรคระบาดมาอย่างน้อยตั้งแต่ 6 ล้านปีมาแล้ว ซึ่งมันไม่ได้ส่งผลเพียงแค่ทำให้คนตายเป็นจำนวนมากเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และประชากรอย่างรุนแรง ถึงอย่างนั้น โรคระบาดก็เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เราเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมมนุษย์ในแต่ละช่วงเวลาอย่างน่าสนใจ ซึ่งควรนำมาตั้งคำถามกับการเกิดขึ้นของโรคระบาดโควิด-19 ครั้งนี้ด้วยว่า โควิด-19 กำลังชี้ให้เราเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงใดบ้างในสังคม

เมื่อสังคมมนุษย์ก้าวเข้าสู่ความเป็นสังคมหมู่บ้านขนาดใหญ่ และเป็นเมืองเมื่อ 3,000-6,000 ปีมาแล้ว ส่งผลให้ประชากรเกิดความหนาแน่นและกระจุกตัว ทำให้โรคระบาด

สามารถแพร่กระจายได้รวดเร็วขึ้น และเป็นโรคที่มักเกิดขึ้นประจำในชุมชน เช่น ไข้หวัด อหิวาตกโรค โรคติดเชื้อทางเดินหายใจ

การระบาดของโรคนั้นสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของมนุษย์จากอดีตมาถึงปัจจุบัน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในแต่ละครั้งเกี่ยวข้องกับ หนึ่ง การนำสัตว์ป่ามาเลี้ยงและกิน สอง การเกิดขึ้นของสังคมเมืองที่แออัด สาม การค้าขายและติดต่อกันในอัตราที่สูง หรือจะเรียกว่าโลกาภิวัตน์ก็ได้ สามปัจจัยนี้เป็นผู้เล่นที่มีบทบาทสำคัญมาโดยตลอดในประวัติศาสตร์มนุษยชาติ

4.4 ภัยไซเบอร์

ธิติรัตน์ สมบูรณ์ (2566) กล่าวว่า อาชญากรรมทางไซเบอร์ (Cybercrime) คือ การกระทำความผิดทางกฎหมายโดยใช้คอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เป็นเครื่องมือในการก่อให้เกิดความเสียหาย และ/หรือแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวโดยมิชอบด้วยกฎหมาย อาชญากรรมทางไซเบอร์สามารถเกิดขึ้นในหลายรูปแบบ อาทิ การโจมตีระบบคอมพิวเตอร์ การทำลาย-แก้ไข-ขโมยข้อมูล การหลอกลวงให้เสียทรัพย์ เป็นต้น การรู้เท่าทันอาชญากรรมทางไซเบอร์ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตการทำงานและชีวิตประจำวันจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

คุณรุ่งโรจน์ กิตติถาวรกุล ผู้อำนวยการสำนักบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ จุฬาฯ เผยถึงผลกระทบของอาชญากรรมทางไซเบอร์ว่าสามารถทำให้เกิดความเสียหายและความไม่สงบในสังคมได้ จากสถิติการก่ออาชญากรรมทางไซเบอร์ (Cybercrime) รูปแบบต่าง ๆ ที่ติดอันดับสูงสุด 3 อันดับแรกในปี 2565 ได้แก่

1. การหลอกลวงโดยการแอบอ้าง เป็นการหลอกลวงโดยใช้วิธีการแอบอ้างตนเองให้ดูเหมือนเป็นผู้ที่น่าเชื่อถือ เพื่อเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลหรือข้อมูลที่เป็นความลับ ตัวอย่างเช่น การใช้ E-mail, SMS, Website ปลอม เพื่อหลอกให้กรอกข้อมูลส่วนตัว หรือคลิกลิงก์ที่อันตราย

2. การละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล เป็นการกระทำที่ทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลถูกเข้าถึงโดยไม่ได้รับอนุญาต ถูกเปลี่ยนแปลงแก้ไข ถูกทำให้เสียหาย หรือถูกนำไปเผยแพร่ต่อผู้อื่น ซึ่งอาจเกิดจากภัยคุกคามไซเบอร์ที่เกิดจากการบุกรุก และ/หรือการโจมตีระบบผ่านทางช่องโหว่

3. การลอกลวงซื้อขายสินค้าและบริการ เป็นการใช้เทคนิคการหลอกลวงให้ผู้ซื้อทำธุรกรรมผ่านทางออนไลน์โดยไม่ได้รับสิทธิในการรับสินค้าหรือบริการตามที่ถูกตกลง ตัวอย่างเช่น หลอกให้โอนเงินและไม่ได้รับสินค้า หรือการช้อปปิ้งสินค้าแบรนด์เนมแท้แต่ได้ของปลอม

จากการศึกษาการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องความปลอดภัยในสถานศึกษา ทั้ง 4 กลุ่มภัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วกระทรวงศึกษาธิการยังมีนโยบายวาระเร่งด่วนด้านความปลอดภัยนักเรียนซึ่งความปลอดภัย ตามนโยบายสถานศึกษาปลอดภัย นักเรียนนักศึกษาไทยอบอุ่น อันเป็นความรับผิดชอบของทุกฝ่ายที่ที่จะมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการวิกฤติจากอันตรายและความเสี่ยงในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการป้องกัน การปลูกฝังและปราบปรามสอดรับกับ

ขอบข่ายความปลอดภัยของสถานศึกษา 1 กลุ่มภัย คือ 1) ภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ (Violence) 2) ภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ (Accident) 3) ภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ์ (Right) 4) ภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาวะทางกายและจิตใจ (Unhealthiness) ด้วยการเสริมสร้างการรู้วิธีรับมือจากปัจจัยเสี่ยงใน 8 ด้าน

1. ภัยสังคม

ภัยจากการถูกชักจูง ภัยจากการถูกคุกคามและการถูกอนาจารและทำร้าย และภัยจากการอยู่ในสถานการณ์ความรุนแรง

การป้องกันและการปลูกฝังการมีทัศนคติ ค่านิยมที่รู้เท่าทันและถูกต้องจากภัยจากการถูกชักจูงให้มีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนต่อเหล้า บุหรี่ ยาเสพติดและการพนันที่มีผลต่อสุขภาพกาย ใจ และการสูญเสียทางทรัพย์สิน รวมถึงการรู้วิธีรับมือและหลีกหนีจากการถูกคุกคาม การถูกทำอนาจารและการทำร้าย การอยู่รอดปลอดภัยในสถานการณ์รุนแรง แบ่งประเภทภัยได้เป็น 3 ประเภท

1.1 ภัยจากการถูกชักจูง

การปลูกฝังให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเพื่อปรับความเข้าใจใหม่ต่อค่านิยมที่ผิดในเรื่องเหล้า บุหรี่ การ พนัน ยาเสพติด รวมถึงการให้เด็กฝึกการใช้คำพูดในการปฏิเสธ ผู้ที่มาชักชวนให้ลองเสพ และรู้วิธีการหลีก หนีและการขอความช่วยเหลือเพื่อป้องกันตนเองและคนใกล้ชิด

1.2 ภัยจากการถูกคุกคาม

การถูกอนาจารและทำร้าย การปลูกฝังความรู้ความเข้าใจ และความไวต่อการสังเกตสัญญาณอันตราย จากพฤติกรรมที่จะนำไปสู่การ ถูกคุกคามทั้งทางสายตา วาจาและทางกาย หรือการถูกเข้าใกล้จนรู้สึกไม่ปลอดภัย การฝึกคิดตัดสินใจแก้ ปัญหาเฉพาะหน้าเพื่อสามารถ หลีกหนีและรู้จักปฏิเสธจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศ ถูกกลั่นแกล้งรังแก ถูกข่มขู่ การหลีกหนีหรือเลี่ยงจากสถานการณ์การทะเลาะวิวาท ถูกล่อลวง ลักพาตัว การถูกโกง รวมทั้ง การขอความช่วยเหลือ

1.3 ภัยจากการอยู่ในสถานการณ์ความรุนแรง

การปลูกฝังและการรู้วิธีการป้องกันตัว หากอยู่ในสถานการณ์ความรุนแรง การชุมนุมประท้วง การจลาจล การก่อวินาศกรรม การระเบิด การรู้วิธีการเคลื่อนย้ายนักเรียนไปสู่ที่ปลอดภัย

2. ภัยพิบัติ

ภัยจากการขาดความรู้และการสังเกตสัญญาณของการเปลี่ยนแปลงปรากฏการณ์ธรรมชาติ และภัยขณะเผชิญกับภัยธรรมชาติ

การป้องกันและปลูกฝังความรู้รอบตัวเพื่อไวต่อการรับรู้การเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ธรรมชาติ รวมถึงมีทักษะการรับมือและการเอาตัวรอดจากปรากฏการณ์ธรรมชาติที่มีผลต่อร่างกายและทรัพย์สิน แบ่งประเภทภัยได้เป็น 2 ประเภท

2.1 ภัยจากการขาดความรู้และการสังเกตสัญญาณของการเปลี่ยนแปลงปรากฏการณ์ธรรมชาติการปลูกฝังความรู้พื้นฐานและความไวต่อการสังเกตสัญญาณของการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ธรรมชาติ เพื่อให้นักเรียนเตรียมตัวที่จะเอาตัวรอดจากสถานการณ์หรือการเตรียมอุปกรณ์ช่วยเหลือหากต้องเผชิญกับภัยธรรมชาติ

2.2 ภัยขณะเผชิญกับภัยธรรมชาติ

การปลูกฝัง ความรู้รอบตัวและการคิดตัดสินใจแก้ปัญหาเฉพาะหน้าขณะเผชิญกับภัยธรรมชาติ เพื่อสามารถพาตนเอง หรือคนรอบตัวให้รอดปลอดภัย จากภัยธรรมชาติประเภทต่าง ๆ เช่น อันตรายที่เกิดจากปรากฏการณ์จากดิน (แผ่นดินไหว ติดถ้ำ แผ่นดินถล่ม) อันตรายที่เกิดจากปรากฏการณ์จากน้ำ (ฝนตก น้ำท่วม น้ำป่า) อันตรายที่เกิดจากปรากฏการณ์จาก ลม (พายุ ฝุ่นเข้าตา ลูกเห็บ) อันตรายที่เกิดจากจากปรากฏการณ์จากไฟ (ฟ้าแลบ ฟ้าผ่า ไฟไหม้ ไฟป่า) หรืออันตรายที่เกิดจากปรากฏการณ์จากอากาศ (หมอกควัน โอโซน อุกาบาต)

3. ภัยจากการเล่น

ภัยจากการขาดการรู้วิธีการใช้อุปกรณ์ ภัยจากการสัมผัสสารเคมี ภัยจากกิจกรรมการเล่น/ออกกำลังกายไม่ถูกวิธี ภัยจากการอยู่ในอาคารและการเข้าใกล้สิ่งก่อสร้าง

การป้องกันและปลูกฝังนิสัยความระมัดระวังจากการมีความรู้และทักษะการใช้อุปกรณ์เครื่องเล่น ของเล่น หรือการใช้วัตถุอันตราย สารเคมีที่มีผลต่อการบาดเจ็บของร่างกาย การรู้วิธีการเล่นปลอดภัย การปฏิบัติกิจกรรมหรือการออกกำลังกายอย่างปลอดภัยต่อตนเองและผู้อื่น การรู้วิธีการเดินและอยู่อย่างปลอดภัยในอาคารหรือเมื่ออยู่ใกล้บริเวณที่เป็นสิ่งก่อสร้าง รวมถึงการปฐมพยาบาลเบื้องต้นเมื่อประสบอุบัติเหตุ แบ่งประเภทภัยได้เป็น 4 ประเภท

3.1 ภัยจากการขาดความรู้ในการใช้อุปกรณ์ การปลูกฝังและวิธีการป้องกันตนเองจากการใช้วัตถุอันตราย การเล่นบนเครื่องเล่น ของมีคม ฯลฯ และการปฐมพยาบาลเบื้องต้น รวมถึงการสร้างเสริมนิสัยระมัดระวัง ความรับผิดชอบต่อการใช้และจัดเก็บอุปกรณ์ ของเล่นเพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อตนเองและผู้อื่น

3.2 ภัยจากการสัมผัสสารเคมี การปลูกฝังความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง หากมีการใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีสารเคมี เช่น น้ำยา ผงซักฟอก ฯลฯ และการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

3.3 ภัยจากกิจกรรมการเล่น/ออกกำลังกายไม่ถูกวิธี การปลูกฝังและป้องกันตนเองจากการเล่น หรือออกกำลังกายที่ถูกวิธีเพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุต่อตนเองและผู้อื่น เช่น การเล่นน้ำที่ไม่ทำให้เกิดการจมน้ำ สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการระวังตัวหากทัศนศึกษาที่ปลอดภัยหรือเมื่อเข้าค่ายและการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

3.4 ภัยจากการเล่นในบริเวณอาคารและเข้าใกล้สิ่งก่อสร้าง การปลูกฝังความรู้และนิสัยระมัดระวังจากการสังเกตสิ่งต่าง ๆ รอบตัวที่อาจนำมาซึ่งอันตรายต่อร่างกาย รวมถึงการตระหนักถึง

ความไม่ปลอดภัยของสถานที่ต่าง ๆ เช่น ระเบียง ประตู หน้าต่าง การใช้บันได บันไดเลื่อน ลิฟต์ หรือสิ่งที่ควรระวังเมื่อเข้าใกล้สถานที่บริเวณเขตก่อสร้าง

4. ภัยการเดินทาง

ภัยจากความประมาทขณะเดินทาง ภัยจากความประมาทในการใช้อุปกรณ์สร้างความปลอดภัยขณะเดินทาง และภัยจากการขาดความรู้และเข้าใจความหมายของสัญญาณและสัญลักษณ์จราจร

การป้องกันและปลูกฝัง ความรู้และทักษะการเดินทางปลอดภัย การใช้อุปกรณ์สร้างความปลอดภัยอย่างถูกวิธีและสม่ำเสมอ รวมถึงความรู้ในเรื่องสัญญาณและสัญลักษณ์จราจร แบ่งประเภทภัยได้เป็น 3 แบบ

4.1 ภัยจากความประมาทขณะเดินทาง

การปลูกฝัง ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความปลอดภัยขณะเดินข้ามถนนหรือเดินในที่สาธารณะ การรับส่งนักเรียนหน้าบริเวณโรงเรียน การไปทัศนศึกษา การขับขี่จักรยานหรือการโดยสารยานพาหนะแบบต่าง ๆ เช่น จักรยาน รถจักรยานยนต์ รถไฟ เดินบนทางเท้า ทางน้ำ (เรือ) ทางอากาศ (เครื่องบิน) รวมถึงการเสริมสร้างนิสัยให้มีความรอบคอบระมัดระวังก่อนการขับขี่หรือการเดินทาง เช่น การตรวจสภาพยานพาหนะและอุปกรณ์ในยานพาหนะก่อนใช้งาน และความรอบคอบในการเตรียมตัวเพื่อกันการพลัดหลง

4.2 ภัยจากความประมาทในการใช้อุปกรณ์สร้างปลอดภัยขณะเดินทาง

การปลูกฝังความตระหนักในความไม่ประมาทขณะเดินทางด้วยการใช้อุปกรณ์ปลอดภัยอย่างเคร่งครัดและสม่ำเสมอ เช่น การคาดเข็มขัดนิรภัย การสวมหมวกนิรภัย การสวมห่วงยาง รวมถึงการรู้วิธีการใช้อย่างถูกวิธี

4.3 ภัยจากการขาดความรู้และความเข้าใจในความหมายของสัญญาณและสัญลักษณ์จราจร

การปลูกฝัง ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความหมายของสัญญาณหรือสัญลักษณ์จราจร และสิ่งที่พึงปฏิบัติ

5. ภัยจากการใช้เทคโนโลยี

ภัยจากไซเบอร์ ภัยจากเลียนแบบเพราะการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ภัยจากการใช้สื่อออนไลน์ที่มีผลต่อร่างกาย

การป้องกันและปลูกฝังการรู้เท่าทัน และการใช้สื่อออนไลน์ประเภทต่าง ๆ จากไซเบอร์ รวมถึงการใช้สื่ออย่างเคารพสิทธิของผู้อื่น

6. ภัยจากการขาดวินัย

ภัยจากการขาดวินัยต่อตนเอง และภัยจากการขาดความรับผิดชอบต่อระเบียบในสังคมการป้องกันและปลูกฝัง การมีวินัยต่อตนเอง ในวิถีปฏิบัติในกิจวัตรอันจะมีผลต่อการมีสุขภาพที่ดี รวมถึงการรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุข แบ่งประเภทภัยได้เป็น 2 ประเภท

6.1 ภัยจากการขาดวินัยต่อตนเอง

การปลูกฝัง นิสัยและทัศนคติของความรับผิดชอบต่อตนเอง ในกิจวัตรประจำวันที่มีผลต่อสุขภาพ การกิน การอยู่ ความเป็นระเบียบ การขับถ่าย การนอนที่มีคุณภาพ การออกกำลังกายและการดูแลรักษาความสะอาดของร่างกาย เสื้อผ้าข้าวของเครื่องใช้ส่วนตัวและอุปกรณ์

6.2 ภัยจากการขาดความรับผิดชอบต่อกฎระเบียบในสังคม

การปลูกฝัง นิสัยและทัศนคติของการการเคารพกติกา กฎระเบียบของกลุ่มหรือของสังคมอันจะมีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุ และการทะเลาะวิวาท เช่น การต่อแถว เข้าคิว การแบ่งปันการใช้และ การจัดเก็บของใช้ส่วนรวม

7. ภัยจากตนเอง

ภัยจากขาดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ภัยจากการรู้สึกด้อยค่า ภัยจากการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสิทธิเด็ก และภัยจากทางโรคจิตเวช

การป้องกันและปลูกฝังให้รู้สึกว่าตนมีค่า ปลอดภัยจากการขาดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง การรู้สึกด้อยค่าจากการถูกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม และการถูกละเมิดสิทธิเด็กที่พึงได้รับด้านการพัฒนาและการมีส่วนร่วม รวมถึงภัยจากโรคทางจิตเวชอันจะมีผลต่อจิตใจและการทำร้ายตนเองและผู้อื่น การร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญเพื่อวินิจฉัยความเป็นกลุ่มเสี่ยง อาการเบื้องต้นที่พึงสังเกตและเข้าช่วยเหลือ การรู้วิธีและแหล่งที่จะขอความช่วยเหลือ แบ่งประเภทภัยได้เป็น 3 ประเภท

7.1 ภัยจากการขาดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง

การปลูกฝังและสร้างความตระหนักในคุณค่าของตนเองสร้างความรู้สึกดีต่อความภูมิใจต่อตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น หน้าตา รูปร่าง สีผิว ฐานะ เพศสภาพ ความสามารถ รวมถึงความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ ความเครียด และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงเมื่อต้องเผชิญเหตุการณ์กดดันแบบต่าง ๆ เช่น ความน้อยใจ ความอิจฉา ความกลัว ความโกรธจากการต้องปรับตัวหรือจากความรู้สึกหากรู้สึกว่าถูกทอดทิ้ง ถูกละเลย ถูกเอาเปรียบเทียบ ถูกล้อเลียน ถูกตีตรา ถูกเหยียดผิว รวมถึงการรู้วิธีการขอความช่วยเหลือ

7.2 ภัยจากการไม่ได้รับความเป็นธรรมในสิทธิเด็ก

การปลูกฝัง การจัดการกับอารมณ์ หากนักเรียนรู้สึกว่าถูกละเลยการได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น รวมถึงวิธีการแสดงความคิดเห็นที่สุภาพ ยอมรับและเคารพในความแตกต่างทางความคิด

7.3 ภัยจากโรคทางจิตเวช

การปลูกฝัง การตระหนักในอารมณ์ประเภทซึมเศร้า ประสาทหลอน อารมณ์สองขั้ว (ไบโพลาร์) สมองเสื่อม วิตกกังวล ตื่นตระหนก ออร์ติสซึ่ม และการรู้วิธีการขอความช่วยเหลือ

8. ภัยจากโรคและมลพิษ

ภัยจากโรคติดต่อ ภัยจากโรคที่ไม่ติดต่อและโรคภัยจากการขาดความรู้ ความรอบคอบในการอ่านฉลากและการใช้ยา และภัยจากมลพิษ

การป้องกันและปลูกฝังความรู้และทักษะการรับมือจากโรคระบาดและมลพิษ การรู้และสังเกตอาการเบื้องต้นที่พึงระวัง และแนวทางการดูแลป้องกันตนเองและสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัยตามหลัก 7R แบ่งประเภทภัยออกเป็น 4 ประเภท

8.1 ภัยจากโรคติดต่อ

การปลูกฝังความรู้ความเข้าใจ และนิสัยระมัดระวังหากอยู่ในสถานการณ์ที่มีโรคติดต่อที่ร้ายแรงระบาด และโรคติดต่อที่ไม่ร้ายแรง รวมถึงวิธีการดูแลและป้องกันตนเองและสิ่งแวดล้อมจากโรคระบาดในมนุษย์

8.2 ภัยจากโรคที่ไม่ติดต่อ

การปลูกฝังความรู้ความเข้าใจ และการรู้จักสังเกตอาการการเปลี่ยนแปลงของร่างกายเมื่อโดนแดด หรือสัมผัสกับสิ่งแปลกปลอมต่าง ๆ เช่น การแพ้ การโดนแมลง สัตว์ กัดต่อยทั่วไป รวมถึงวิธีการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

8.3 ภัยจากการขาดความรู้ ความรอบคอบในการอ่านฉลากและการใช้ยา

การปลูกฝัง ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องการรับประทานยาถูกวิธี การรู้จักสังเกตอาการหากมีการแพ้ยา หรือการรู้จักอ่านฉลากยาและวันหมดอายุของอาหารและยาประเภทต่าง ๆ รวมทั้งการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

8.4 ภัยจากมลพิษ

การปลูกฝัง ความรู้ ความเข้าใจ ภัยพิบัติจากมนุษย์ เพื่อการดูแลและป้องกันตนเองและการไม่สร้างมลพิษทางอากาศ เสียง แหล่งน้ำ การทิ้งขยะ และผลกระทบที่ได้จากภาวะโลกร้อนต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่และที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในธรรมชาติ รวมถึงวิธีการป้องกันหรือบรรเทาด้วยการปรับนิสัยและวิถีความเป็นอยู่ เช่น การลดการบริโภคแบบล้นเกิน และการปฏิบัติตามหลัก 7R (Refuse การปฏิเสธ การใช้สิ่งของหรือบรรจุภัณฑ์ที่สร้างปัญหาขยะและมลพิษ Refill การเลือกใช้

สินค้าประเภทเติม Return การเลือกใช้สินค้าที่สามารถส่งคืนบรรจุภัณฑ์กลับสู่ผู้ผลิตได้ Repair การซ่อมแซมเครื่องใช้ให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ต่อไปไม่ให้กลายเป็นขยะ Reuse การนำบรรจุภัณฑ์ที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ Recycle การแยกขยะที่ยังใช้ประโยชน์ได้ให้ง่ายต่อการจัดเก็บและแปรรูป Reduce การลดการบริโภคและหาหนทางเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งานของสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ศุภร ธนะภานุ และคณะ (2564, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนเอกชน จังหวัดปทุมธานี พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องความปลอดภัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดปทุมธานี มีดังนี้ 1) การสร้างความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ 2) ด้านระบบคุ้มครองเด็ก 3) ด้านหลักสูตรความปลอดภัย 4) ด้านแผนฉุกเฉินในโรงเรียน

ชญตว์ ปานนับร้อย (2566, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนพนาสวรรค์ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการความปลอดภัย มีดังนี้ 1) ปัจจัยสนับสนุนด้านบุคลกร ผู้บริหารสถานศึกษา นโยบาย งบประมาณด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา วัสดุอุปกรณ์ การรายงานต่อผู้บังคับบัญชา 2)ปัจจัยฉุดรั้งด้านบุคลากร ครูผู้รับผิดชอบมีภาระอื่น นักเรียนขาดทัศคติจากความปลอดภัยด้านวัสดุอุปกรณ์ อุปกรณ์ไม่พร้อมใช้งาน การป้องกันอุบัติเหตุภายในสถานศึกษา การป้องกันการล่วงละเมิดทางร่างกายและจิตใจ

อดิศร ดีปานธรรม (2561, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบการจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุในสถานศึกษา 2) ปัจจัยด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติภัยในสถานศึกษา 3) ปัจจัยด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคม 4) ปัจจัยด้านมาตรการรักษาความปลอดภัยในสุขภาพอนามัยของนักเรียน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในสถานศึกษาในภาพรวมนั้นแม้ว่านักวิจัยแต่ละท่านวิเคราะห์ปัจจัยความปลอดภัยในสถานศึกษาแตกต่างกัน แต่โดยนัยของความหมายแล้วมีความเหมือนกัน ดังนั้นผู้วิจัยสรุปและนำเสนอปัจจัยที่เกี่ยวข้องความปลอดภัยในสถานศึกษา ดังนี้

ตาราง 1 แสดงการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องความปลอดภัยในสถานศึกษา

นักวิจัย / ปัจจัยความปลอดภัย	สพฐ. (2556ก)	สพฐ. (2564)	กระทรวงศึกษาธิการ	ศุภร ธนะภานุ และคณะ (2564)	ชญตว์ ปานน้ำร้อย (2566)	อดิศร ดีปานธรรม (2561)	ความถี่
ภัยจากอุบัติเหตุ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
ภัยจากอุบัติภัย	✓	✓	✓	✓		✓	5
ภัยสังคม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
ภัยเกี่ยวกับสุขอนามัย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
ภัยจากสัตว์และแมลงมีพิษ	✓	✓	✓				3
ภัยจากการสู้รบและความไม่สงบ	✓	✓					2

จากตาราง 1 จะเห็นได้ว่า ความถี่ทางด้านภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ ภัยทางสังคมและภัยที่เกี่ยวกับสุขอนามัย มีนักวิจัยได้กล่าวถึงมากที่สุด ลำดับที่สอง คือ ภัยจากอุบัติภัย ลำดับที่สาม คือ ภัยจากสัตว์และแมลงมีพิษ และลำดับสุดท้าย คือ ภัยจากการสู้รบและความไม่สงบ จะเห็นว่าปัจจัยต่าง ๆ มีองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการ คือ ภัยอันเกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอก และภัยที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในของบุคคล

มาตรฐานความปลอดภัยในสถานศึกษา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2545) ได้ให้ความหมายไว้ว่า มาตรฐาน (มาดตฺระ-) น. สิ่งที่ถือเอาเป็นเกณฑ์ที่รับรองกันทั่วไป เช่น เวลามาตรฐานกรีนิช, สิ่งที่ถือเอาเป็นเกณฑ์สำหรับเทียบกำหนด ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ เช่น มาตรฐานอุตสาหกรรม หนังสือนี้ยังไม่เข้ามาตรฐาน

จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับความปลอดภัยในสถานศึกษา พบว่า ความปลอดภัยในสถานศึกษานั้นมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องมีมาตรฐานในการรักษาไว้ซึ่งความปลอดภัย เพื่อเป็นบรรทัดฐาน เพื่อเป็นแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง เหมาะสมกับสถานการณ์ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษามาตรฐานความปลอดภัยในสถานศึกษา ดังนี้

มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก (2561) ได้กำหนดมาตรฐานโรงเรียนคุ้มครองเด็ก ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 นักเรียนมีความปลอดภัยจากสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และบุคคลที่อาจก่ออันตรายต่อนักเรียนในโรงเรียน

ตัวชี้วัดที่ 1 มีการจัดทำแผนการดำเนินการทั้งการป้องกัน เฝ้าระวัง แก้ไขในเรื่องอันตรายจากสิ่งแวดล้อม สุขอนามัย ภัยพิบัติและบุคคลทั้งในและนอกบริเวณโรงเรียน โดยบุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะครู และบุคลากรในโรงเรียน นักเรียน ผู้เชี่ยวชาญ พ่อแม่ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นต้น

1. มีกฎเกณฑ์หรือมาตรการหรือแนวทางในการดูแลความปลอดภัยที่ป้องกันอันตรายจากบุคคลทั้งจากภายในและภายนอกโรงเรียน และป้องกันอันตรายจากสิ่งแวดล้อม ภัยพิบัติ (Safety Rules) โดยพิจารณาดูในประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้

1.1 มีการจัดระบบรับ-ส่งนักเรียนที่ปลอดภัยให้กับนักเรียนทุกคนในการเดินทางไป-กลับระหว่างบ้านกับโรงเรียนอย่างเหมาะสม รวมทั้งการจัดท่าข้อมูลการเดินทางไป-กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียนของนักเรียน ทั้งกรณีนักเรียนไป-กลับโดยรถรับ-ส่ง นักเรียนเดินเท้าไป-กลับบ้าน นักเรียนนำรถจักรยานหรือรถจักรยานยนต์มาโรงเรียนด้วยตัวเอง และกรณีมีผู้ปกครองมารับ-ส่ง โดยพิจารณาตามสภาพบริบทของโรงเรียน ดังนี้

ตาราง 2 แสดงการจัดระบบรับ-ส่งนักเรียนที่ปลอดภัย

	การดำเนินงานของโรงเรียน
1) กรณีมีรถรับ-ส่ง	
ก. รถรับ-ส่งของโรงเรียน	โรงเรียนจะต้องจัดระบบที่คำนึงถึงความปลอดภัยของนักเรียน ได้แก่ การตรวจสอบสภาพรถรับ-ส่ง คนขับอย่างสม่ำเสมอ ตรวจสอบประวัติและความพร้อมในการขับรถของคนขับ (ไม่มีอาการมึนเมา ไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้สารเสพติด ไม่มีโรคประจำตัวที่อาจจะก่อให้เกิดอุบัติเหตุในขณะขับรถ) มีกฎกติกาสำหรับคนขับรถเพื่อความปลอดภัยของนักเรียน มีการกำหนดให้มีผู้ใหญ่อีก 1 คนอยู่ในรถรับ-ส่งนอกเหนือจากคนขับรถ เป็นต้น
ข. รถรับส่งนอกโรงเรียน	โรงเรียนจะต้องจัดระบบที่คำนึงถึงความปลอดภัยของนักเรียน เช่นเดียวกับกรณีรถรับ-ส่งของโรงเรียน ได้แก่ สร้างความร่วมมือกับคนขับรถจากภายนอกโรงเรียน จัดประชุมระหว่างโรงเรียนและผู้รับผิดชอบถึงกฎเกณฑ์ความปลอดภัยของนักเรียน มีการจดทะเบียนรถ ทำประวัติผู้ขับ มีการให้ความรู้เรื่องการขับขี่อย่างปลอดภัย มีการกำหนดให้มีผู้ใหญ่อีก 1 คนอยู่ในรถรับส่งนอกเหนือจากคนขับรถ มีการกำหนดให้มีผู้ใหญ่อีก 1 คนอยู่ในรถรับส่งนอกเหนือจากคนขับรถ เป็นต้น

ตาราง 2 (ต่อ)

	การดำเนินงานของโรงเรียน
2) กรณีนักเรียนเดินเท้าไป-กลับ	ให้มีการจัดกลุ่มนักเรียนที่อยู่บริเวณบ้านใกล้เคียงให้กลับบ้านพร้อมกัน โดยอาจมีหัวหน้ากลุ่มนักเรียนหรือผู้ปกครองอาสาสมัครแต่ละกลุ่มคอยช่วยกันดูแล
3) กรณีนักเรียนนำรถจักรยานยนต์หรือจักรยานมาโรงเรียน	กรณีรถจักรยานยนต์ ผู้ขับขี่และผู้ซ้อนท้ายจะต้องสวมหมวกนิรภัย ตลอดการขับขี่ โรงเรียนจะต้องมีมาตรการไม่ให้นักเรียนนำรถจักรยานยนต์ออกจากโรงเรียนก่อนเวลาเลิกเรียน มีการบันทึกอายุผู้ขับขี่และจำนวนนักเรียนที่นำรถจักรยานยนต์มาโรงเรียน มีการบันทึกทะเบียนรถของนักเรียน มีการบันทึกการอนุญาตใช้รถจากผู้ปกครอง มีการตรวจความปลอดภัยของสภาพรถและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ
4) กรณีมีผู้ปกครองมารับ-ส่ง	โรงเรียนจะต้องดำเนินการเพื่อให้มั่นใจว่าผู้ที่มารับนักเรียน คือ ผู้ปกครอง เช่น การทำบัตรรับ-ส่งนักเรียนให้แก่ผู้ปกครองซึ่งผู้ที่มารับเด็กจะต้องแสดงบัตรผู้ปกครองให้แก่ครูทุกครั้ง หรือมีการลงลายมือชื่อรับนักเรียนทุกครั้ง หรือตามความเหมาะสมในบริบทของโรงเรียน กรณีผู้ปกครองนำรถจักรยานยนต์มารับ-ส่งนักเรียน ให้มีการสวมหมวกนิรภัยทั้งผู้ขี่และผู้ซ้อน เป็นต้น

1.2 มีการกำหนดแผนเตรียมความพร้อมรับมือกับภัยพิบัติล่วงหน้า ได้แก่ น้ำท่วม แผ่นดินไหว ไฟป่า หมอกควันและพายุฤดูร้อน เป็นต้น เพื่อให้นักเรียนปลอดภัย โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือเชิญวิทยากรให้ความรู้สร้างความตระหนัก และการปฏิบัติตนขณะเกิดเหตุในเรื่องภัยพิบัติต่าง ๆ ให้กับนักเรียน จัดให้มีการฝึกซ้อมและการจัดเตรียมพื้นที่ที่ปลอดภัยสำหรับการเคลื่อนย้ายนักเรียนเมื่อเกิดภัยพิบัติ

1.3 มีการกำหนดขอบเขตที่เหมาะสม หมายถึง โรงเรียนมีการกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับขอบเขตที่เหมาะสมระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน และมีการประชุมเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ครู นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนได้รับทราบและปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเพื่อป้องกันภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้น เช่น ห้ามครูกับนักเรียน และห้ามนักเรียนกับนักเรียนต่างเพศอยู่ตามล่าพังสองต่อสองในห้องเรียน หรือ ที่ลับตาคน หากจำเป็นจะต้องมีเพื่อนอยู่ด้วยอย่างน้อย 1–2 คน รวมถึงการแสดงออกของครูกับนักเรียนควรเป็นไปอย่างเหมาะสม

1.4 มีการสอดส่องดูแลภัยอันตรายที่จะเกิดกับนักเรียนตลอดเวลาที่นักเรียนอยู่ในโรงเรียน เช่น มีครูเวร หรือสภานักเรียนอยู่ตามจุดต่างๆของโรงเรียนทั้งช่วงเช้า พักกลางวัน และหลังเลิกเรียน ให้มีการเปิดประตูหน้าต่างห้องเรียนอยู่เสมอในเวลาพักกลางวัน นักเรียนอนุบาล

มีครูดูแลตลอดเวลา รวมถึงในขณะที่นักเรียนเล่นในสนามเด็กเล่น มีผู้ดูแลอย่างน้อย 2 คน อยู่ในโรงเรียนเมื่อนักเรียนคนแรกมาถึงโรงเรียนและเมื่อนักเรียนคนสุดท้ายออกจากโรงเรียน

2. มีการกำหนดบริเวณเพื่อให้นักเรียนปลอดภัย (Safety Zone) หมายถึง การกำหนดพื้นที่และจัดให้นักเรียนอยู่ในบริเวณที่มีความปลอดภัย ดังนี้

ตาราง 3 แสดงการกำหนดบริเวณเพื่อให้นักเรียนปลอดภัย

จุดต่าง ๆ ของโรงเรียน	การดำเนินงานของโรงเรียน
2.1 กำหนดบริเวณที่อยู่ให้นักเรียน	มีการกำหนดบริเวณที่อยู่ที่เหมาะสมให้กับนักเรียนในช่วงเช้าก่อนเข้าเรียน พักกลางวันและหลังเลิกเรียนและมีครูเวรคอยดูแลอย่างเหมาะสม
2.2 กำหนดบริเวณเฉพาะสำหรับผู้ปกครองหรือบุคคลภายนอก	มีการกำหนดบริเวณเฉพาะส่าหรับผู้ปกครองหรือบุคคลภายนอกที่มาติดต่อโรงเรียน หรือมีการระบุเขต ห้ามผู้ปกครองหรือบุคคลภายนอกเข้ามาในบริเวณที่กำหนด
2.3 กำหนดพื้นที่จอดรถและจุดรับ-ส่งนักเรียน	มีการกำหนดพื้นที่จอดรถของครู นักเรียน ผู้ปกครองและผู้มาติดต่อกับโรงเรียนและจุดรับ-ส่งนักเรียนที่ชัดเจน โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของนักเรียนเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นจุดจอดรถโรงเรียน รถรับ-ส่งนักเรียน รถรับจ้างสาธารณะ หรือรถของผู้ปกครอง
2.4 ระบบการควบคุมพื้นที่เสี่ยงบริเวณรอบโรงเรียนและระหว่างบ้านของนักเรียนกับโรงเรียน	โรงเรียนมีการสำรวจพื้นที่เสี่ยงอย่างสม่ำเสมอภาคเรียนละ 1 ครั้ง และประสานความร่วมมือกับประชาชนในพื้นที่ในการดูแล เฝ้าระวังด้านความปลอดภัยในการเดินทางของนักเรียนตลอดเส้นทาง

3. จัดสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยทั้งด้านกายภาพ บุคคล อาคารสถานที่ สนามเด็กเล่น และเครื่องเล่นอุปกรณ์การเรียนการสอน อาหารและเครื่องดื่ม ต้องไม่ก่ออันตรายแก่นักเรียน ไม่มีจุดลับตาในพื้นที่โรงเรียน ดังนี้

ตาราง 4 แสดงการสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยทั้งด้านกายภาพ บุคคล อาคารสถานที่

อาคารสถานที่	การดำเนินงานของโรงเรียน
3.1 อาคารเรียน	สภาพตัวอาคาร ราวบันได ประตู หน้าต่าง พื้นอาคาร ฯลฯ มีความปลอดภัย ไม่มีรอยร้าว หรือรอยแยก ไม่มีการชำรุดที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ มีการติดตั้งอุปกรณ์ดับเพลิงประจำอาคารและอยู่ในสภาพพร้อมใช้งานได้ทันที
3.2 ห้องน้ำ	จุดที่ตั้งอยู่ไม่มีมุมอับ/ลับตาคน มีการแยกสัดส่วนของห้องน้ำชาย-หญิงอย่างชัดเจนและปลอดภัย เช่น ห้องน้ำชาย-หญิงอยู่ต่างอาคาร หรืออยู่ต่างมุมของอาคาร หรืออยู่ในอาคารเดียวกันแต่มีกำแพงทึบกั้นและไม่มีช่องว่างระหว่างรอยต่อของห้องน้ำชาย-หญิง พื้นห้องน้ำไม่ส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุ ห้องน้ำสะอาดถูกสุขอนามัย ฯลฯ
3.3 ห้องพยาบาล	มีผู้รับผิดชอบคอยดูแลในขณะที่นักเรียนมาใช้บริการ สภาพห้องมีความสะอาดและมีความปลอดภัย การจัดวางยาแยกประเภทยาอย่างถูกต้องและเหมาะสม มีการตรวจสอบวันหมดอายุของยา มีฉลากยาบอก มีการแยกเตียงพยาบาลสำหรับนักเรียนชาย-หญิงที่ชัดเจน เช่น มีม่านกั้นแยกชาย-หญิงหรือแยกห้องอุปกรณ์ต่าง ๆ มีความปลอดภัย ฯลฯ
3.4 โรงอาหาร และการประกอบอาหาร	บริเวณหุงต้มอาหารกับสถานที่รับประทานอาหารของนักเรียนมีการแยกสัดส่วนชัดเจน ปลอดภัย มีความสะอาด เช่น มีการป้องกันไม่ให้แมลงหรือสัตว์นำโรคเข้าไปในบริเวณโรงอาหาร และมีสุขลักษณะที่ดีของผู้ประกอบอาหาร
3.5 ประตูโรงเรียน รั้วโรงเรียน	สภาพประตู หรือรั้วมีความแข็งแรง ไม่ชำรุด และมีการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ
3.6 ระบบไฟฟ้า	ตรวจสอบปลั๊กไฟ พัดลม โทรทัศน์ ตู้น้ำเย็น และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้มีความปลอดภัย ไม่มีไฟรั่ว มีการติดตั้งสายดิน อุปกรณ์ไฟฟ้าไม่ชำรุดหรือเก่า มีการติดตั้งอุปกรณ์ป้องกันไฟรั่ว มีการตรวจสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าและเปลี่ยนอุปกรณ์ไฟฟ้าที่ชำรุดหรือเก่าเป็นประจำทุกภาคเรียน

ตาราง 4 (ต่อ)

อาคารสถานที่	การดำเนินงานของโรงเรียน
3.7 จุดลับตาคน หรือมุมอับจุดเสี่ยง	โรงเรียนไม่มีจุดลับตาคนหรือมุมอับ จุดเสี่ยงทั้งในอาคารเรียนและบริเวณภายในโรงเรียน เช่น ห้องน้ำ ห้องเก็บของหลังอาคารเรียน ฯลฯ
3.8 สนามเด็กเล่นและเครื่องเล่น	สภาพเครื่องเล่นปลอดภัย ไม่ชำรุดมีระยะห่างระหว่างเครื่องเล่นที่เหมาะสม เครื่องเล่นทุกชนิดมีการยึดฐานติดกับพื้นอย่างแข็งแรง พื้นสนามเด็กเล่นมีการรองรับการกระแทก เช่น พื้นยาง พื้นทราย พื้นดิน หรือพื้นหญ้ามีการตรวจสอบสภาพเครื่องเล่นและสนามเด็กเล่นเป็นประจำ และมีการตรวจสภาพเครื่องเล่นอย่างละเอียดทุกภาคเรียน มีการดูแลการใช้งานที่เหมาะสมตามวัยของนักเรียน ฯลฯ
3.9 บริเวณสนามกีฬาและอุปกรณ์กีฬา	จุดที่ตั้ง บริเวณโดยรอบ อุปกรณ์สนาม (โดยเฉพาะประตูฟุตบอลและแป้นบาสเก็ตบอล) พื้นสนาม ฯลฯต้องอยู่ในสภาพที่แข็งแรงและปลอดภัย พื้นสนามมีความยืดหยุ่น ไม่แข็งจนเกินไป มีการตรวจสอบสภาพพื้นสนามกีฬาเป็นประจำ ไม่มีเศษแก้วหรือวัสดุที่จะก่อให้เกิดอันตรายและการบาดเจ็บตกหล่นอยู่ตามพื้นสนามกีฬา
3.10 อุปกรณ์การเรียนการสอน	อุปกรณ์หรือเครื่องมือการทดลอง อุปกรณ์การเกษตร ฯลฯ อยู่ในสภาพปกติ ไม่ชำรุดเสียหาย มีการจัดเก็บเป็นสัดส่วน และมีการนำไปใช้งานอย่างปลอดภัย
3.11 วัสดุอุปกรณ์ในห้องเรียน	โต๊ะ เก้าอี้ ฝ้า เพดาน หน้าต่าง พัดลม โทรทัศน์ ตู้หรือชั้นวางอุปกรณ์ในห้องเรียนมีการยึดฐานที่มั่นคง อยู่ในสภาพปกติ ไม่ชำรุด หรือ เก่าจนอาจเกิดอุบัติเหตุได้
3.12 การจัดสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยด้านกายภาพและบุคคลอื่น ๆ ที่โรงเรียนดำเนินการ	ตามการดำเนินการของโรงเรียน

4. จัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้และทักษะให้นักเรียนในเรื่องความปลอดภัยทั้งด้านสิ่งแวดล้อม อุบัติเหตุ ภัยพิบัติ บุคคล และสุขอนามัย เช่น การซ้อมหนีไฟ กิจกรรมตัวฉันเป็นของฉัน เด็กไทยรู้ทัน การป้องกันการรังแกกัน การเดินทางบนท้องถนนอย่างปลอดภัย ฯลฯ

5. สำรวจจุดเสี่ยง (Safety Round) อันประกอบด้วย อาคารเรียน ห้องน้ำ ห้องพยาบาล โรงอาหาร ประตูโรงเรียน รั้วโรงเรียน ระบบไฟฟ้า มุมอับ/จุดลับตาที่เป็นจุดเสี่ยง สนามเด็กเล่นและเครื่องเล่น สนามกีฬา อุปกรณ์กีฬา อุปกรณ์การเรียนการสอน และวัสดุอุปกรณ์ในห้องเรียน มีการสำรวจอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยมีครู นักเรียน และผู้ปกครองเข้าร่วมในการสำรวจจุดเสี่ยงและนำข้อมูลจากการสำรวจจุดเสี่ยงมาวิเคราะห์ วางแผนดำเนินการป้องกันและแก้ไข

6. บันทึกการเจ็บป่วย และบันทึกการบาดเจ็บทั้งแบบอุบัติเหตุและจงใจ (ถูกกระทำโดยบุคคล) และนำข้อมูลจากการบันทึกการบาดเจ็บและเจ็บป่วยมาวิเคราะห์และวางแผนดำเนินการป้องกันแก้ไข

ตัวชี้วัดที่ 2 มีโครงสร้าง ระบบ กลไก และผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการเรื่องความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อมและบุคคล

1. มีโครงสร้างการบริหารจัดการความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อมและบุคคลในโรงเรียนทั้งระดับนโยบาย ระดับประสานงาน และระดับปฏิบัติ

2. มีการวางแผน การดำเนินการ การกำกับดูแลติดตามและประเมินผลความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อมและบุคคลในโรงเรียน โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

3. มีผู้รับผิดชอบประจำในแต่ละส่วนและผู้รับผิดชอบมีการดำเนินการตามโครงสร้างที่วางไว้

ตัวชี้วัดที่ 3 นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนไม่มีการใช้ความรุนแรงต่อกัน

1. โรงเรียนมีการป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงต่อกัน ระหว่างครู/บุคลากรในโรงเรียนกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน

2. ครูและบุคลากรในโรงเรียนไม่ใช้ความรุนแรงกับนักเรียน

3. มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ ทักษะให้แก่ครูและนักเรียนในเรื่องการสร้างระเบียบวินัย การพัฒนาด้านอารมณ์ และการจัดการความรุนแรง อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

4. โรงเรียนมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศแห่งความเอื้ออาทร การเข้าถึงจิตใจซึ่งกันและกัน (Empathy) ในหมู่นักเรียน ครู และบุคลากรในโรงเรียน เช่น กิจกรรมพี่ดูแลน้อง กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนกิจกรรมการอบรมเยาวชนสมานฉันท์กิจกรรมที่ให้นักเรียนร่วมคิดร่วมวางแผน ร่วมกันแก้ปัญหา กิจกรรมที่ส่งเสริมการเข้าถึงจิตใจและความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างครูกับนักเรียน เช่น การให้ครูและนักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกันและช่วยเหลือกัน อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

มาตรฐานที่ 2 นักเรียนได้รับการเฝ้าระวัง การดูแล การช่วยเหลือและการคุ้มครองให้นักเรียนปลอดภัยทั้งในและนอกบริเวณโรงเรียน

ตัวชี้วัด 1 โรงเรียนมีระบบการคัดกรองเฝ้าระวัง การดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกคนอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือโดยมีการทำงานร่วมกับทีมเครือข่ายสหวิชาชีพในการช่วยเหลือนักเรียน

1. โรงเรียนมีการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคลตามมาตรฐานโรงเรียนคุ้มครองเด็กในประเด็นด้านสุขภาพกาย ด้านสุขภาพจิต ด้านสังคม (Bio Psycho Social) สติปัญญา (Intellectual) และปัจจัยเสี่ยง (Risk) ที่ทำให้นักเรียนไม่ปลอดภัย (ปัจจัยจากตัวนักเรียน ครอบครัว สภาพแวดล้อม)

2. มีการประเมินนักเรียนด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต สังคม (Bio Psycho Social Assessment) และสติปัญญา (Intellectual Assessment) ตามมาตรฐานโรงเรียนคุ้มครองเด็กประเด็นการประเมินปัจจัยเสี่ยง (Risk Assessment) และมีการประเมินความต้องการการช่วยเหลือของนักเรียน (Need Assessment)

3. โรงเรียนมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยมีการทำงานเชื่อมโยงกับเครือข่ายในการช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนหรือเครือข่ายสหวิชาชีพในพื้นที่

4. โรงเรียนได้แก้ปัญหานักเรียนรายกรณีตรงกับความต้องการ ความจำเป็นและประโยชน์สูงสุดของนักเรียนที่สอดคล้องกับความเร่งด่วนของสถานการณ์ปัญหาของนักเรียน

ตัวชี้วัดที่ 2 ครู ผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทำงานร่วมกันในการเฝ้าระวัง ดูแล และคุ้มครองนักเรียน

1. โรงเรียนมีการจัดประชุมว่าด้วยเรื่องการเฝ้าระวัง ดูแลและคุ้มครองนักเรียน เป็นการเฉพาะที่ร่วมกันระหว่างครูผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

2. มีรายงานการประชุมว่าด้วยเรื่องการเฝ้าระวัง ดูแลและคุ้มครองนักเรียนอันเกิดจากความร่วมมือระหว่างครูผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

3. มีคำสั่งแต่งตั้งเครือข่ายครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง ในการเฝ้าระวัง ดูแลและคุ้มครองนักเรียน

4. มีรายงานผลการดำเนินงานเรื่องการเฝ้าระวัง ดูแลและคุ้มครองนักเรียน อันเกิดจากความร่วมมือกันระหว่างครูผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

มาตรฐานที่ 3 การประสานความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชน และหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้อง ตามมาตรฐานโรงเรียนคุ้มครองเด็ก

ตัวชี้วัดที่ 1 โรงเรียนมีการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับผู้ปกครอง และผู้ปกครองกับนักเรียนครูกับชุมชน และองค์กรในท้องถิ่น โดยทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม

ตัวชี้วัดที่ 2 โรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกันส่งเสริมพัฒนานักเรียนตามพัฒนาการ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย จิตใจ สังคม สติปัญญาและครอบครัว

ตัวชี้วัดที่ 3 โรงเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และชุมชนร่วมกันส่งเสริมเพื่อให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อสังคม และมีความประพฤติที่เหมาะสม

ตัวชี้วัดที่ 4 โรงเรียนจัดให้นักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้นักเรียนมีความปลอดภัย

คมกฤช มุมไธสง (2564) ได้นำเสนอ แนวทางการดำเนินงานมาตรฐานความปลอดภัยในสถานศึกษา ตามโครงการสถานศึกษาปลอดภัย นักเรียนนักศึกษาไทยอบอุ่นของกรทรวงศึกษา ดังนี้

มาตรฐานด้านภัยที่ที่เกิดกับนักเรียนนักศึกษา ภัยจากอุบัติเหตุ อุบัติภัย ภัยจากการใช้ความรุนแรง ภัยจากการใช้สิทธิ์ และภัยจากปัญหาโรคติดต่อโรคระบาด โดยโรงเรียนต้องมีมาตรการความปลอดภัย แนวทางการดำเนินการเมื่อเกิดเหตุ คู่มือผู้ปกครองนักเรียนนักศึกษา ตลอดจนบทลงโทษและวิธีการปกครอง

มาตรฐานด้านโครงสร้างความปลอดภัย โดยมีโครงสร้างเครือข่ายสถานศึกษาปลอดภัย ดังนี้

1. ระดับสถานศึกษา (เครือข่ายนักเรียนนักศึกษา เครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน เครือข่ายในพื้นที่และเครือข่ายระดับองค์กร)
2. ระดับเขตพื้นที่การศึกษา (กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา)
3. ระดับจังหวัด (กลุ่มพัฒนาการศึกษา)
4. ระดับกระทรวง
5. กองทุนช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษา

จากการศึกษามาตรฐานความปลอดภัยในสถานศึกษา ประกอบด้วยมาตรฐานหลัก 2 ประการ คือ 1) มาตรฐานด้านโครงสร้างการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา 2) มาตรฐานในการป้องกัน แก้ปัญหา และปราบปราม เมื่อเผชิญกับภัยในรูปแบบต่าง ๆ โดยใช้มาตรการที่ผ่านกระบวนการพิจารณาตามโครงสร้างการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความปลอดภัยของสถานศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความปลอดภัยของสถานศึกษา ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2565) มีแนวคิดในการจัดการความปลอดภัยของสถานศึกษาผ่านระบบ MOE Safety Platform ด้วยรูปแบบ Practical Work ซึ่งเป็นช่องทางการแจ้งเหตุ โดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการแจ้งเหตุ ดังนี้ App : MOE Safety Center Line: @ MOESafety Center Website : www.moesafetycenter.com และ Call Center: 021266565 มีขั้นตอนการทำงาน ดังต่อไปนี้

1. เข้าใช้งานระบบบริหาร SC.MOESafetycenter.com
2. สร้างบัญชีในระบบ E-mail Address หน้าจอจะปรากฏ ☑ Successfully Verified E-mail
3. นำ E-mail เข้าสู่ระบบ
4. เข้าได้แล้วหน้าจอจะปรากฏชื่อหน่วยงาน
5. ตรวจสอบการรับเรื่อง ดูการรับเรื่อง/รับเรื่องทั้งหมด
6. พบเรื่องแจ้งเหตุ กดดูรายละเอียด กรอกข้อมูล ตรวจทานข้อมูล กดบันทึก
7. มอบหมายงานไปยัง SC Action ของสถานศึกษาหลักฐานที่เกี่ยวข้อง กดบันทึก
8. พบว่า ผู้แจ้งเหตุมีความพึงพอใจต่อการแก้ไข หรือเว้นระยะ 5-7 วัน ให้ปิดเรื่อง
9. การปิดเรื่อง อยู่หน้ารายละเอียด มุมล่างขวา กดดำเนินการ กดปิดเรื่อง ระบุรายละเอียด เหตุผลการปิดเรื่อง กดปิดเรื่อง สถานะจะขึ้น *ปิดเรื่อง*

ระบบ MOE Safety Center เป็นระบบมาตรฐานความปลอดภัยในสถานศึกษาโดยใช้หลัก Digital Based Management เป็นรูปแบบ วิธีการ หรือกระบวนการในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษา ให้เกิดการเรียนรู้ อย่างมีคุณภาพ มีความสุข และได้รับการปกป้อง คุ้มครองความปลอดภัยทั้งด้านร่างกายและจิตใจ รวมถึงการเสริมสร้างทักษะให้ผู้เรียนมีความสามารถในการดูแลตนเองจากภัยอันตรายต่างๆ

นอกจากแนวคิดในการจัดการความปลอดภัยของสถานศึกษาโดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เข้ามาช่วยในการแจ้งข้อมูลข่าวสารและสามารถให้การช่วยเหลือได้ทันท่วงทีแล้วอีกแนวคิดหนึ่งซึ่งเป็นแนวคิดพื้นฐานในการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา คือ การได้รับความร่วมไม้ร่วมมือจากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็น ผู้เรียน คณะครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ชุมชน ฯลฯ ล้วนแล้วแต่มีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาทั้งสิ้น อดิศร ดีปานธรรม (2561, หน้า 9) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วม ดังนี้ การมีส่วนร่วม หมายถึง การทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพความคิด ความเชื่อ และความยึดมั่นของแต่ละบุคคล แต่ละหน่วยงาน แต่ละองค์กร อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับกาลเวลาแต่ละยุคแต่ละสมัยอีกด้วย การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลัง

การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (Teamwork) ที่มีประสิทธิภาพการพัฒนา เพราะการมีส่วนร่วมทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วมเจ้าใจสถานการณ์และอุทิศมากยิ่งขึ้น เพื่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา สามารถแยกเป็นประเด็นสรุป ได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดขึ้นจาก เป้าหมายที่ต้องการ ค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี ความผูกพัน การเสริมแรง โอกาส ความสามารถ การสนับสนุนความคาดหมายในสิ่งที่ต้องการ โดยมีพื้นฐานของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1.1 การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของเหตุผล

1.2 การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของค่านิยม

1.3 การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของประเพณี

1.4 การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของความผูกพัน ความเสน่หา

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น เกิดจากจิตใจที่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคม ซึ่งการเร้าให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ผู้ดำเนินงานจะต้องมีความเข้าใจในวิธีการดำเนินชีวิต ค่านิยม ประเพณี ทัศนคติของบุคคล เพื่อให้เกิดความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม

3. ความสำคัญของการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม เป็นเหตุผลที่จำเป็นต่อการบริหารหรือการจัดการองค์กร คือ

3.1 ก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในการปฏิบัติงานที่มุ่งหวัง

3.2 กระบวนการตัดสินใจสามารถรองรับพฤติกรรมของบุคคลในองค์กรได้กว้างขวางและเกิดการยอมรับได้

3.3 เป็นหลักการของการบริหารที่เป็นผลต่อการดำเนินการเชิงวิเคราะห์ด้วยเหตุผลวิวัฒนาการเพื่อความคิด (การเปิดกว้าง) การระดมความคิด (ระดมสมอง) ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจได้

4. ขั้นตอนการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนนั้นมี 6 ขั้นตอน ได้แก่

4.1 การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา และแนวทางแก้ไข

4.2 ตัดสินใจกำหนดความต้องการ

4.3 ลำดับความสำคัญ

4.4 วางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน ทรัพยากร

4.5 ดำเนินงานตามโครงการ และ/หรือ สนับสนุนการดำเนินงาน

4.6 ประเมินผล

นอกจากนี้ยังมีแนวทางและหลักการพื้นฐานของระบบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาอื่น ๆ ดังที่ ธีรยุทธ เมืองแมน (2566, หน้า 80)ได้เสนอไว้ ดังนี้

1. แนวคิดการพัฒนาระบบ เป็นกระบวนการในการปรับปรุงปัจจัยหรือเปลี่ยนแปลงรายละเอียดขององค์ประกอบในระบบเดิมที่มีอยู่ ให้มีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น โดยการนำทรัพยากรที่มีมาสัมพันธ์เชื่อมโยงกันเพื่อนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา

2. แนวคิดการบริหารจัดการความปลอดภัย เป็นการดำเนินงานความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมตามมาตรการ 3ป ได้แก่ การป้องกัน การปลูกฝัง และการปราบปราม

3. แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม ที่เป็นหลักสำคัญ ๆ มี 4 ด้าน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การมีส่วนร่วมในการวางแผน

3.2 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

3.3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

3.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ติดตามผล

4. หลักการของระบบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา

ระบบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาเป็นเครื่องมือชี้นำการพัฒนาให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือกันอย่างจริงจังในสถานศึกษา ซึ่งสามารถเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กร เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษามีทัศนคติ ค่านิยมความปลอดภัย มีการบริหารปัจจัย ควบคุมกิจกรรม และกระบวนการต่าง ๆ เพื่อลดโอกาสที่จะทำให้เกิดความเสี่ยงด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา และการเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม ตัดสินใจในการปฏิบัติงานและการร่วมรับผิดชอบในการป้องกันความปลอดภัยในสถานศึกษา

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความปลอดภัยของสถานศึกษา สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษานั้น มีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับบริบทและสถานการณ์ความปลอดภัยที่อาจเกิดขึ้น แต่หลักการสำคัญคือรูปแบบนั้นต้องมีความยืดหยุ่นพร้อมรับในทุกสถานการณ์ และได้รับความร่วมไม้ร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ตลอดจนสามารถรับรู้ข่าวสารได้ทันท่วงที จึงจะสามารถป้องกันและแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567-2568 ด้านความปลอดภัย

1. ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพของสถานศึกษา เพื่อให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย อบอุ่น มีความสุข เอื้อต่อการเรียนรู้

2. สร้างเครือข่ายและกลไกในการดูแลความปลอดภัยให้กับผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา

3. สร้างภูมิคุ้มกันผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ไม่ให้ไปข้องเกี่ยวกับยาเสพติด

4. รับเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์ ดูแลความปลอดภัยของผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาผ่านระบบ OBEC Safety Center

นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ด้านความปลอดภัย

1. พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นพื้นที่ปลอดภัยของผู้เรียนทุกคน พร้อมเสริมสร้างระบบและกลไกในการดูแลความปลอดภัยอย่างเข้มข้น ให้กับผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาจากโรคภัยต่าง ๆ ภัยพิบัติ และภัยคุกคามทุกรูปแบบ

2. ส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดีและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3. สร้างภูมิคุ้มกัน การรู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยีในการดำเนินชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) และชีวิตวิถีปกติต่อไป (Next Normal)

พัฒนาระบบและกลไกในการดูแลความปลอดภัยให้กับผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษา จากภัยพิบัติและภัยคุกคามทุกรูปแบบ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี สามารถปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ

พัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบ ทุกระดับความรุนแรงที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศเป็นมาตรการในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถในการรับมือกับภัยคุกคาม รูปแบบใหม่ทุกรูปแบบ ทุกระดับความรุนแรง เช่น ภัยจากยาเสพติด ภัยจากความรุนแรง การคุกคามในชีวิตและทรัพย์สิน การค้ามนุษย์อาชญากรรมไซเบอร์และภัยพิบัติต่าง ๆ เป็นต้น ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาส่งเสริมสนับสนุน กำกับ ติดตาม และประเมินสถานศึกษาตามมาตรการที่กำหนด

2. สถานศึกษา

2.1 พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภัยคุกคามที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง ภัยจากยาเสพติด ความรุนแรงการคุกคามในชีวิตและทรัพย์สิน การค้ามนุษย์ อาชญากรรม ไซเบอร์ ภัยพิบัติและภาวะฉุกเฉินและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ตลอดจนรู้จักวิธีการป้องกัน และแก้ไขหากได้รับผลกระทบจากภัยดังกล่าว

2.2 มีมาตรการและแนวทางการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาและชุมชน

2.3 จัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้มีความมั่นคงปลอดภัย

2.4 มีระบบการดูแล ติดตาม และช่วยเหลือผู้เรียน ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้รับคำปรึกษาชี้แนะและความช่วยเหลืออย่างทันการณ์ ทันเวลา รวมทั้งการอบรมบ่มนิสัย

อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้านความปลอดภัย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้กำหนดแนวทางการบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงด้านภัยพิบัติเพื่อให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุดและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน มีรายละเอียดดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559, 29 ธันวาคม)

1. บูรณาการการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติเข้าสู่กระบวนการวางแผน ทั้งระดับชาติ ระดับชุมชนท้องถิ่น และสาขาการผลิตต่าง ๆ พัฒนาองค์ความรู้ สนับสนุนการประเมินและจัดทำแผนที่ความเสี่ยงจากภัยพิบัติในพื้นที่และภาคการผลิตที่มีลำดับความสำคัญสูง

2. เสริมสร้างขีดความสามารถในการเตรียมความพร้อมและการรับมือภัยพิบัติ สนับสนุนการจัดทำแผนรับมือภัยพิบัติในระดับพื้นที่ ส่งเสริมแนวทางการจัดการภัยพิบัติโดยมีชุมชนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมภาคเอกชนในการจัดทำแผนบริหารความต่อเนื่องของธุรกิจ สร้างจิตสำนึกความปลอดภัยสาธารณะ ส่งเสริมบทบาทของภาคเอกชนและชุมชนท้องถิ่นในการร่วมกันดำเนินการป้องกันและลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ

3. พัฒนาระบบการจัดการภัยพิบัติในภาวะฉุกเฉิน พัฒนาระบบการเตือนภัยให้มีความแม่นยำน่าเชื่อถือ และมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมกลไกการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ พัฒนาระบบฐานข้อมูลให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และสามารถเชื่อมโยง แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศได้ พัฒนากลไก บูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วนเพื่อเพิ่มศักยภาพการจัดการภัยพิบัติในภาวะฉุกเฉิน

4. พัฒนาระบบการฟื้นฟูบูรณะหลังการเกิดภัย ให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประสบภัยได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ยกระดับมาตรฐานการตรวจสอบความปลอดภัยภายหลังการเกิดภัยพิบัติ และปรับปรุงมาตรฐานความปลอดภัยของสิ่งก่อสร้างและโครงสร้างพื้นฐาน รวมถึงพัฒนามาตรฐานความปลอดภัยของโครงสร้าง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565, 24 ตุลาคม) ได้กำหนดเป้าหมายหลักของการพัฒนาการเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่ มุ่งสร้างความพร้อมในการรับมือและแสวงหาโอกาสจากการเป็นสังคมสูงวัย การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภัยโรคระบาด และภัยคุกคามทางไซเบอร์ มีการยกระดับศักยภาพระบบบริหารจัดการภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขเพื่อลดผลกระทบต่อบริการทางเศรษฐกิจและสุขภาพ

1. ปฏิรูประบบเฝ้าระวังและบริหารจัดการโรคระบาดและภัยคุกคามสุขภาพ

1.1 ปรับโครงสร้างการเฝ้าระวังและบริหารจัดการโรคระบาดและภัยคุกคามสุขภาพของประเทศที่เป็นเอกภาพ โดยให้มีหน่วยงานกลางกำหนดทิศทางสาธารณสุขระดับชาติในการบูรณาการการทำงานด้านการเฝ้าระวัง ป้องกัน เตรียมความพร้อม การตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน และฟื้นฟูหลังเกิดภาวะฉุกเฉินอย่างรวดเร็ว พร้อมทั้งให้มีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉินและระบบบัญชาการเหตุการณ์ ที่เป็นกลไกสำคัญในการบริหารจัดการภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุข ที่มีการประสานความร่วมมือและร่วมกันจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 พัฒนากลไกและระบบข้อมูลการเฝ้าระวังสุขภาพและสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการ โดยมีกลไกในการบริหารจัดการด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมที่บูรณาการในระดับนโยบายสู่ระดับปฏิบัติ และพัฒนาระบบการเชื่อมโยงข้อมูลภายใต้แนวคิดสุขภาพหนึ่งเดียว อาทิ ข้อมูลสุขภาพ ข้อมูลโรคจากสัตว์ ข้อมูลทางสิ่งแวดล้อม ข้อมูลทรัพยากรทางสาธารณสุขที่สำคัญ บนฐานการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการประมวลผล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการรับมือและจัดการภัยคุกคามทางสุขภาพได้อย่างทันการณ์

2. วางระบบการเตรียมความพร้อมด้านความมั่นคงทางสุขภาพในการจัดการภาวะฉุกเฉิน โดยวางแผนอัตรากำลังคนด้านการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคและภัยคุกคามทางสุขภาพ อาทิ ผู้เชี่ยวชาญด้านระบาดวิทยาคลินิกและภาคสนาม นักวิทยาศาสตร์ข้อมูล นักวิจัย นักสร้างตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ นักเทคนิคที่ปฏิบัติงานในห้องปฏิบัติการ เจ้าหน้าที่สอบสวนโรคและปัจจัยเสี่ยง ให้เหมาะสมกับสัดส่วนประชากรของประเทศ พร้อมการกำหนดค่าสนับสนุน ค่าตอบแทน สวัสดิการและความก้าวหน้าในวิชาชีพที่เหมาะสม รวมถึงการสนับสนุนให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังและป้องกันเมื่อเกิดภาวะฉุกเฉิน ตลอดจนจัดทำแผนเตรียมความพร้อมด้านยาและเวชภัณฑ์ วัคซีน อุปกรณ์ทางการแพทย์ และวัสดุอุปกรณ์ด้านสาธารณสุขที่จำเป็น ให้พร้อมรองรับการบริหารจัดการภาวะฉุกเฉินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์หลักที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) เพื่อให้แผนการศึกษาแห่งชาติบรรลุเป้าหมายตามจุดมุ่งหมาย วิสัยทัศน์ และแนวคิดการจัดการศึกษา โดยได้กำหนดในยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ปัจจุบันภัยคุกคามต่อความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและประเทศชาติมีความซับซ้อนและรุนแรงมากขึ้น อาทิ ความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ยาเสพติด ภัยพิบัติจากธรรมชาติ ภัยจากโรคอุบัติใหม่ ภัยจากไซเบอร์ เป็นต้น ความมั่นคงของชาติจึงมิได้ครอบคลุมเฉพาะมิติด้านการทหารหรืออำนาจอธิปไตยเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมมิติต่าง ๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิต วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ฯลฯ ซึ่งในแต่ละมิติล้วนมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ การป้องกันภัยคุกคามเหล่านี้จะต้องพิจารณาในมิติที่มีความเชื่อมโยงกันและการดำเนินการเพื่อวางรากฐานและกลไก

การสร้างความมั่นคงเพื่อป้องกันและป้องปรามภัยเหล่านี้นั้นจะต้องเริ่มที่กระบวนการจัดการศึกษาของประเทศ การดูแลและป้องกันภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ ไม่ว่าจะเป็นอาชญากรรม ความรุนแรงในสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ยาเสพติด ภัยพิบัติจากธรรมชาติ ภัยจากโรคอุบัติใหม่ ภัยจากไซเบอร์ เพื่อส่งเสริมให้เกิดความปลอดภัยและความมั่นคงในชีวิต ลดความเสี่ยงจากภัยคุกคามต่าง ๆ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ด้านความปลอดภัย ดังนี้

1. เร่งสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษาเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นของสังคม และป้องกันจากภัยคุกคามในชีวิตรูปแบบใหม่ และภัยอื่น ๆ โดยมีการดำเนินการตามแผนและมาตรการด้านความปลอดภัยให้แก่ผู้เรียน ครู และบุคลากรในรูปแบบต่างๆ อย่างเข้มข้น รวมทั้งดำเนินการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ติดตามประเมินผลการดำเนินการ และแสวงหาสถานศึกษาที่ดำเนินการได้ดีเยี่ยม (Best Practice) เพื่อปรับปรุง พัฒนาและขยายผลต่อไป

2. เร่งปลูกฝังทัศนคติ พฤติกรรม และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง โดยบูรณาการอยู่ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้และสร้างภูมิคุ้มกันควบคู่กับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในเชิงบวกและสร้างสรรค์ พร้อมทั้งหาแนวทางวิธีการปกป้องคุ้มครองต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา

3. เสริมสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และส่งเสริมคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

4. เร่งพัฒนาบทบาทและภารกิจของหน่วยงานด้านความปลอดภัยที่มีอยู่ในทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการให้ดำเนินการอย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ

การบริหารแบบมีส่วนร่วม

แนวคิดและทฤษฎีของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ศรัณย์ เจียระนัย และคณะ (2558, หน้า 47) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีวิวัฒนาการมาจากแนวคิดการบริหารเชิงมนุษยสัมพันธ์และการบริหารเชิงพฤติกรรม ซึ่งต่อมานักการศึกษาได้นำไปประยุกต์ใช้ในบริบทของการบริหารจัดการศึกษา โดยคำนึงถึงหลักการจัดสรรหน้าที่และอำนาจ การกระจายอำนาจการรวมตัวเป็นทีมงาน ความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนและองค์กร ความแตกต่างกันระหว่างสังคมภายนอกกับภายในองค์การ ลักษณะของการมีส่วนร่วมของคนในองค์การ รวมถึงการรวมพลังและความพยายามในการช่วยกันระดมทรัพยากรในทุก ๆ ด้าน

อุทัย บุญประเสริฐ (2546, หน้า 26-31) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมว่ามีแนวความคิดพื้นฐาน ดังนี้

1. ความเชื่อเรื่องธรรมชาติมนุษย์ (Assumption about Human Nature) ตามแนวคิดของ แมค เกรเกอร์ (McGregor) มี 2 แนวทาง คือ ทฤษฎี x และทฤษฎี y โดยแนวคิดของทฤษฎี x เชื่อว่า มนุษย์ขี้เกียจและขาดความรับผิดชอบ ดังนั้น ต้องใช้วิธีการบังคับหรือควบคุมการทำงานอย่างใกล้ชิด ส่วนทฤษฎี y เชื่อว่า มนุษย์มีความขยัน ชอบทำงานยิ่งหากสภาพการทำงานมีความเหมาะสมและคนมีส่วนร่วมในการทำงานโดยไม่ถูกบังคับ จะมีความรับผิดชอบมากขึ้น

2. ความคิดเกี่ยวกับความเป็นองค์การของสถานศึกษา (Concept of School Organization) แนวคิดของการบริหารปัจจุบันเชื่อว่าองค์การมิใช่เป็นเพียงเครื่องมือสำหรับการบรรลุเป้าหมายหรือผลผลิตเชิงปริมาณเท่านั้น แต่องค์การเป็นสถานที่สำหรับการดำรงชีวิตและการพัฒนาด้วย

3. ด้านรูปแบบการตัดสินใจ (Decision Making Style) การตัดสินใจสั่งการในระดับสถานศึกษาควรมีลักษณะร่วมมือกันใช้อำนาจระหว่างครู ผู้ปกครอง นักเรียน ตลอดจนศิษย์เก่าเพื่อสะท้อนสภาวการณ์ปัจจุบัน และความต้องการในอนาคต ซึ่งจะต้องระดมสติปัญญาและแนวคิดให้สมาชิกได้มีโอกาสเรียนรู้และพัฒนาให้บริหารสถานศึกษาได้สำเร็จ รวมทั้งการสร้างความรู้สึกผูกพันกับสถานศึกษา

4. แบบภาวะผู้นำ (Leadership Style) ตามทฤษฎีของ Sergiovanni ได้จัดระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 5 ระดับ คือ ภาวะผู้นำด้านเทคนิค ภาวะผู้นำด้านมนุษย์ ภาวะผู้นำทางการศึกษา ภาวะผู้นำเชิงสัญลักษณ์ และภาวะผู้นำทางวัฒนธรรม

5. กลยุทธ์การใช้อำนาจ (Use of Power) การใช้อำนาจมีความจำเป็นและเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการบริหารโดยทั่วไป ตามทฤษฎีของ French และ Raven ที่ว่าด้วยที่มาของอำนาจ (Source of Power) ได้แบ่งที่มาของอำนาจพื้นฐานเป็น 5 แบบ ได้แก่ อำนาจจากการให้รางวัล อำนาจจากการบังคับ อำนาจตามกฎหมาย อำนาจจากการอ้างอิง และอำนาจจากความรู้ความเชี่ยวชาญ

6. ทักษะเฉพาะในการบริหาร (Management Skills) ทักษะการบริหารแบบใหม่ ๆ ที่ได้รับการพัฒนาและนำมาใช้ในองค์การ เช่น การใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการวิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจ การใช้ทักษะการแก้ไขความขัดแย้ง การใช้กลยุทธ์เพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาองค์การ เป็นต้น

7. การใช้ทรัพยากร (Use of Resources) สถาบันการศึกษามีอำนาจในการใช้และบริหารทรัพยากรด้วยตนเองมากขึ้น ทำให้สถานศึกษาได้บริหารงานตามสถานการณ์ของตนเองอย่างมีประสิทธิผล ไม่ต้องสิ้นเปลืองบุคลากร งบประมาณ เวลาในการควบคุมและตรวจสอบ

จากแนวคิดของ Cohen and Uphoff (1980, p. 23) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท ระบุว่าการมีส่วนร่วมจะต้องประกอบด้วยการมีส่วนเกี่ยวข้องของประชาชน 4 ประการ ได้แก่ 1) การมีส่วนในกระบวนการตัดสินใจว่าจะทำอะไร และทำด้วยวิธีการอย่างไร 2) มีส่วนในการดำเนินโครงการ ตัดสินใจในการให้ทรัพยากรสนับสนุนโครงการ และการร่วมมือกับองค์กรหรือกลุ่มกิจกรรม

เป็นการเฉพาะ 3) มีส่วนในการแบ่งปันผลประโยชน์อันเกิดจากโครงการพัฒนา และ 4) มีส่วนในการประเมินโครงการ ซึ่งการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามขั้นตอนในการบริหารตามแนวคิดของ Cohan and Uphoff มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มโครงการ โดยมีการอภิปรายถึงปัญหาและความต้องการ มีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การกำหนดทางเลือกว่าควรจะทำโครงการหรือกิจกรรมใดบ้าง และการตัดสินใจว่าจะทำโครงการหรือกิจกรรมใด ซึ่งการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจยังครอบคลุมไปถึงการตัดสินใจในระหว่างการดำเนินโครงการ

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในทรัพยากรต่าง ๆ ให้กับโครงการทั้งในด้านการเงิน แรงงาน วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการบริหารและประสานงานโครงการต่าง ๆ

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) การมีส่วนร่วมประเภทนี้เป็นทั้งการร่วมรับประโยชน์และการร่วมรับผลสืบเนื่องทางลบจากโครงการพัฒนา โดยผลประโยชน์ที่ได้รับได้แก่ ผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ เช่น การมีรายได้และทรัพย์สินเพิ่มขึ้นและมั่นคงขึ้น หรือการมีสาธารณูปโภคที่เพียงพอ มีประสิทธิภาพหรือคุณภาพดี ผลประโยชน์ด้านสังคม ได้แก่ การได้รับการศึกษาหรือรู้หนังสือมากขึ้น รวมทั้งการให้บริการสังคมอื่น ๆ มากขึ้นและมีคุณภาพดีขึ้น ผลประโยชน์ส่วนบุคคล ได้แก่ การมีความนับถือตนเองมากขึ้น มีพลังอำนาจทางการเมืองมากขึ้นและมีความรู้สึกถึงความมีประสิทธิภาพของตนเอง

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เป็นการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินโครงการทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ รูปแบบการมีส่วนร่วมการประเมินอย่างเป็นทางการ เช่น การประชุมเพื่อทบทวนและประเมินผลการดำเนินงานที่ผ่านมา การร่วมเป็นคณะทำงานหรือคณะกรรมการในการประเมินผล หรือการเข้าร่วมเป็นคณะทำงานในการวิจัยประเมินผล สำหรับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอย่างไม่เป็นทางการ เช่น การประชุมกลุ่มย่อยอย่างไม่เป็นทางการ หรือการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินของโครงการ

การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ Sashkin (1982, pp. 110-113) ประกอบด้วย 4 รูปแบบ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมาย (Participation in Goal Setting) คือ การที่ผู้ปฏิบัติงานทั้งในระดับบุคคล ระดับผู้บังคับบัญชา หรือระดับกลุ่ม ได้มีส่วนร่วมเกี่ยวกับงานการกำหนดเป้าหมายของงานเพื่อการบรรลุเป้าหมายที่วางไว้และเกิดผลงานที่ดี

2. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Participation in Decision Making) คือ การมีส่วนร่วมของผู้ใต้บังคับบัญชาในการมีส่วนร่วมให้คำปรึกษาหารือในหลาย ๆ โอกาส มีอิทธิพลในการกำหนด

เป้าหมายของงาน มีส่วนร่วมรับผิดชอบในทางเลือกของวิธีการตัดสินใจ รวมถึงตรวจสอบและประเมินทางเลือกในการตัดสินใจต่าง ๆ

3. การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา (Participation in Problem Solving) คือ ความต้องการของผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นผู้มีความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูล พัฒนาแนวคิดใหม่ ๆ ในการพัฒนาและปรับปรุงงาน

4. การมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลง (Participation in Change) เป็นรูปแบบที่มีความยาก ซับซ้อน และถือเป็นจุดที่สำคัญที่สุด ซึ่งการมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้จะมาหลังจากการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา โดยทั้งผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างวิเคราะห์ และแปรความหมายของข้อมูลองค์การ เพื่อทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการแก้ไขปัญหาขององค์การ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาองค์การ ก่อให้เกิดความรู้สึกท้าทายให้กับพนักงาน ซึ่งเป็นเงื่อนไขอีกอย่างหนึ่งที่จำเป็นสำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพของงานตามหลักวิทยาศาสตร์

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2537, หน้า 5) กล่าวว่า การกระจายอำนาจเป็นหลักการหนึ่งของการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่มีการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ และการตัดสินใจจากส่วนกลางหรือศูนย์รวมอำนาจ ไปสู่ส่วนต่าง ๆ หรือลำดับชั้นขององค์การ โดยให้ทุกส่วนขององค์กรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทั้งนี้ในการให้บุคคล คณะบุคคล หรือท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหาร ย่อมเป็นรากฐานที่สำคัญของสังคมประชาธิปไตย ซึ่งการกระจายอำนาจทางการบริหารจะทำให้บางส่วนขององค์การมีความเป็นอิสระในการตัดสินใจ (Autonomy) ที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ความยืดหยุ่น ความรับผิดชอบที่จะตรวจสอบได้ และการเพิ่มผลผลิต โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญคือ การปรับปรุงและพัฒนา

คณะกรรมการบริหารงานวิจัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 (2564, หน้า 17) ได้สรุปแนวคิดของการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่า มีแนวคิดพื้นฐานมาจากความเชื่อเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ที่มีความต้องการพื้นฐาน ความคิดเกี่ยวกับความเป็นองค์การของโรงเรียน รูปแบบของการตัดสินใจ การสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แบบภาวะผู้นำ กลยุทธ์ในการใช้อำนาจ ทักษะเฉพาะในการบริหารตามทฤษฎีการบริหาร ตลอดจนความมีอิสระในการใช้และบริหารทรัพยากรด้วยตนเอง

กล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีของการบริหารแบบมีส่วนร่วมได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมมาจากความเชื่อพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมตามธรรมชาติของมนุษย์ ที่ต้องมีการจัดการหรือควบคุมให้เหมาะสมกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการตั้งเป้าหมาย การตัดสินใจ การรับผลประโยชน์ การแก้ปัญหา การประเมินผล และการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการระดมทรัพยากรในทุกด้าน โดยองค์กรไม่ควรเป็นเพียงสถานที่สำหรับการดำเนินงานเท่านั้น แต่ควรเป็นสถานที่สำหรับการดำรงชีวิตและการพัฒนาบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายใน

และภายนอกองค์กร เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะ ความรู้ความสามารถ ตลอดจนความผูกพันธ์กับองค์กร จนนำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

วีระยุทธ ชาตะกาญจน์ (2554, หน้า 115) ให้ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่า คือวิธีการบริหารหรือรูปแบบการตัดสินใจ โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับงานหรือการบริหารมีส่วนแสดงความคิดเห็น ซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้บริหาร

สอดคล้องกับ จันทรานี สงวนนาม (2551, หน้า 167) ที่กล่าวว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึงการที่บุคคลได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน ทั้งในด้านการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ และการปฏิบัติงาน ตลอดจนการประเมินผล

เมตต์ เมตต์การุณ์จิต (2553, หน้า 49-50) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาว่า คือการเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นซึ่งอาจเป็นบุคคลภายในหรือภายนอกหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการศึกษา และทำให้มองเห็นภาพของการมีส่วนร่วม การวางแผน การประสานงาน การกำหนดนโยบาย การใช้ทรัพยากร ตลอดจนการติดตามประเมินผล นอกจากนี้ยังให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการศึกษาว่า หมายถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารการศึกษา ทั้งการมีส่วนร่วมในการวางแผน การแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การประสานงาน ตลอดจนการประเมินผล ในลักษณะร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมแก้ไขปัญหาด้วยความเสียสละและเต็มใจ สมัครใจ มากกว่าถูกขอร้องแกมบังคับ โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจะช่วยให้มีการตัดสินใจที่ละเอียดถี่ถ้วน มีโอกาสผิดพลาดน้อย ก่อให้เกิดผลดีแก่หน่วยงาน ซึ่งหากประชาชนมีแนวคิดเช่นนี้เป็นส่วนมาก จะทำให้สังคมเข้มแข็ง และเป็นฐานสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยต่อไป

จรัส อติวทิยาภรณ์ (2553, หน้า 262) ให้ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่า คือ การที่ผู้บริหารใช้การจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมรับผิดชอบ เพื่อการพัฒนาให้การปฏิบัติมีคุณภาพสูงขึ้น

ประสาร พรหมณา (2553 อ้างถึงใน นภัสศรณ์ ลานนาพันธุ์, 2565, หน้า 29) ให้นิยามการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การบริหารที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้เข้ามาส่วนคิดตัดสินใจ ร่วมวางแผนร่วมทำงาน จึงก่อให้เกิดความรู้สึกผูกพัน ผูกมัดและตกลงใจร่วมกันในการบริหารโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมาย

ธีระ รุญเจริญ (2550, หน้า 85) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ การที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีบทบาทในการพิจารณาปัญหาและตัดสินใจร่วมกัน ร่วมรับผิดชอบในการบริหารงานบางอย่างเพื่อประโยชน์ในการระดมกำลังความคิด และแบ่งภาระหน้าที่ของผู้บริหาร

วันชัย โกลละสุต (2559, หน้า 23) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลในองค์กรหรือต่างองค์กรได้ร่วมกันเพื่อจัดการงานให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและสำเร็จ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมนั้น ๆ จะอยู่ในขั้นตอนใด ๆ ก็ตาม โดยขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถประสบการณ์ ข้อจำกัดขององค์กรในแต่ละกระบวนการของการดำเนินการบริหารเป็นเกณฑ์

Robbin (1990, p. 356) ได้อธิบายความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่าเป็นการที่ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจกับผู้บริหาร ซึ่งจะช่วยสร้างกำลังใจให้กับการปฏิบัติงาน ส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ มีประสิทธิภาพมากกว่าการปฏิบัติตามคำสั่ง นอกจากนี้การมีส่วนร่วมจะช่วยให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสนับสนุนเป้าหมายของกลุ่มวัตถุประสงค์ร่วมขององค์การนั้นด้วย การบริหารแบบมีส่วนร่วมจึงถือได้ว่าเป็นการการรวมเอาเป้าหมายของบุคคลและเป้าหมายขององค์การเข้าด้วยกัน โดยผู้บริหารจะจัดสภาพการบริหารและวิธีการปฏิบัติต่อบุคคลในองค์การ ส่งเสริมให้ประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย และควบคุมให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายขององค์การที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้

สันติ ฤาไชย (2563, หน้า 39) ได้สรุปความหมายของกรบริหารแบบมีส่วนร่วมว่า คือ ผลจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องความต้องการ และทิศทางของการเปลี่ยนแปลง และความเห็นพ้องต้องกันจนเกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติการทั้งหมด หรือการกระทำทั้งหมดที่ทำโดยกลุ่มหรือในนามกลุ่มนั้น ๆ กระทำผ่านองค์กร (Organization) ดังนั้นองค์การจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงได้ โดยมีการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมกำหนดนโยบาย ร่วมจัดทำแผน ร่วมศึกษาหาสาเหตุ และร่วมช่วยกันแก้ปัญหา ร่วมศึกษาความต้องการของผู้รับบริการ ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมประเมินผล เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ดังนั้น การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือการที่บุคคลในองค์กรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในและนอกหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือการบริหารจัดการ โดยมีผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาจัดสภาพการบริหาร ควบคุม ส่งเสริม และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันดำเนินการด้วยความเต็มใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์กรที่เห็นพ้องต้องกัน

องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม

ประสาร พรหมณา (2553, หน้า 1) ระบุว่า องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) บุคคล ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง กรรมการนักเรียน และผู้นำชุมชน 2) ผู้บริหาร ซึ่งรวมถึงภาวะผู้นำ ประสานงาน ทีมงาน กลยุทธ์ และเครือข่าย

3) กระบวนการบริหาร ได้แก่ SWOT Planning Doing Checking Action และ 4) ภาระงาน ซึ่งประกอบด้วย งานวิชาการ งานบุคลากร งานบริหารทั่วไป งานการเงิน และงานชุมชน

นุชนาถ สอนสง (2559, หน้า 41) ได้สรุปหลักการของการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่า มีลักษณะสำคัญ 6 ประการ คือ 1) การกระจายอำนาจและการใช้อำนาจในการตัดสินใจ 2) ความไว้วางใจกัน 3) การร่วมกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายและร่วมรับผิดชอบดำเนินการ 4) มีความเป็นอิสระที่จะรับผิดชอบและสามารถดูแลตนเองได้ 5) ความผูกพันต่อกันและรู้สึกเป็นเจ้าของหน่วยงานร่วมกัน และ 6) การใช้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนและทันสมัยต่อทุกคนที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

Swansburg (1996, pp. 391-394) ระบุว่าองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีดังนี้

1. การไวว้างใจกัน (Trust) การไว้วางใจเป็นปรัชญาพื้นฐานของการมีส่วนร่วม โดยผู้ร่วมงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชาจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างสมบูรณ์เรียบร้อยหากได้รับการยอมรับไว้วางใจจากผู้บริหาร

2. ความยึดมั่นผูกพัน (Commitment) บุคคลไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติงานล้วนต้องการความยึดมั่นผูกพัน ดังนั้นผู้บริหารควรให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และฝึกอบรมแก่ผู้ปฏิบัติงาน โดยผู้ปฏิบัติงานต้องมีโอกาสได้มีส่วนในการตัดสินใจร่วมกับผู้บริหาร ซึ่งประสบการณ์จากการเข้ามามีส่วนร่วมจะทำให้เกิดความยึดมั่นผูกพันธ์โดยไม่ทำให้เกิดโทษ

3. การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ (Goals and Objectives) การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ร่วมกันระหว่างผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงการปรับปรุงพัฒนาเป้าหมายองค์กร จะสามารถขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ ถ้าทุกคนมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์เดียวกัน มีการทำงานที่มีทิศทางเดียวกัน รวมทั้งมีความรับผิดชอบร่วมกัน

4. ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน (Autonomy) เป็นภาวะที่มีความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในการทำงาน ความมีอำนาจหน้าที่ และความสามารถในการรายงานสำหรับงานของแต่ละบุคคล โดยผู้ปฏิบัติงานต้องการความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน รวมถึงการตัดสินใจในงานของตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดความทุ่มเทและเต็มใจในการปฏิบัติงานงานอย่างเต็มที่ตามความรับผิดชอบที่ตนได้รับ

Anthony (1978, pp. 3-5) ระบุว่า ลักษณะสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนในการตัดสินใจ (Subordinate Involvement) โดยผู้ใต้บังคับบัญชาต้องตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของตน และตัดสินใจอย่างมีความรับผิดชอบด้วยความรอบคอบ มีเหตุผล และคำนึงถึงประโยชน์ขององค์กรเป็นหลัก

2. สิ่งที่ตัดสินใจต้องเป็นเรื่องสำคัญ (Involvement in Important Decisions or Issues) การบริหารแบบมีส่วนร่วมต้องเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ทั้งความสำคัญขององค์กรและผู้ใต้บังคับบัญชา หากผู้บริหารเลือกเฉพาะเรื่องที่ไม่สำคัญหรือไม่เกี่ยวข้องมาให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วม จะไม่ใช่ลักษณะของการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ถูกต้อง

3. มีการแบ่งอำนาจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา (Shared Authority) โดยการแบ่งอำนาจการตัดสินใจของผู้บริหารให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาไม่ได้ทำให้อำนาจของผู้บริหารลดลง แต่กลับทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบงานมากขึ้น หากผู้บริหารไม่ยอมแบ่งอำนาจการตัดสินใจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาเนื่องจากกลัวการเสียอำนาจ การบริหารแบบมีส่วนร่วมก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้

Bryman (1986, pp. 139) กล่าวว่า แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่มีผลต่อทัศนคติการปฏิบัติงานและการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชา ประกอบด้วย 4 แนวทาง ได้แก่

1. ควรทำให้บรรยากาศของการมีส่วนร่วมมีแนวทางการบรรลุเป้าหมายที่ชัดเจนยิ่งขึ้นและควรเป็นบรรยากาศที่มีลักษณะไม่เป็นทางการ

2. ผู้บังคับบัญชาควรเพิ่มเป้าหมายส่วนบุคคลกับเป้าหมายองค์การให้เท่าเทียมกัน

3. ผู้มีส่วนร่วมจะเกิดการควบคุมงานเพิ่มขึ้นถ้ามีแรงจูงใจและความเป็นอิสระเพิ่มขึ้นซึ่งจะส่งผลให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความเพียรพยายามในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน

4. การที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ

Davis and Newstrom (1985, pp. 195-196) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) บรรยากาศของการมีส่วนร่วม (Environment) 2) องค์การ (Organization) 3) ส่งเสริมสนับสนุนผู้ร่วมงาน (Employee) ให้มีโอกาสในการมีส่วนร่วมในการบริหาร 4) ภาวะผู้นำ (Leadership) และ 5) การใช้เทคโนโลยี (Technology) ในการบริหารแบบมีส่วนร่วม

พรเทพ นามกร และคณะ (2562, หน้า 98-99) สังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้ 4 องค์ประกอบหลัก และ 9 องค์ประกอบย่อย ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประกอบด้วย การร่วมกันตัดสินใจ และการตัดสินใจกำหนดความต้องการ เป้าหมาย และวิธีการร่วมกัน

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน ประกอบด้วย การร่วมกันวางแผนบริหารจัดการนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม และการร่วมวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญของปัญหาและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา

3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ/ปฏิบัติการ ประกอบด้วย การร่วมดำเนินงานหรือปฏิบัติการ การร่วมลงทุนหรือลงแรง และร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรม

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ประกอบด้วย การร่วมติดตาม ตรวจสอบและการร่วมประเมินผลนโยบาย แผนงาน โครงการ

จากการศึกษาองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วม สรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมควรมีองค์ประกอบหลัก ดังนี้

1. ด้านบุคคล ไม่ว่าจะเป็นผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกองค์กร ทุกฝ่ายควรปฏิบัติตามหน้าที่ของตนอย่างเต็มศักยภาพ ผู้บังคับบัญชาควรให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และฝึกอบรมแก่ผู้ปฏิบัติงาน เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและดำเนินงานในเรื่องที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องทั้งต่อองค์กรและต่อผู้มีส่วนร่วม โดยผู้ปฏิบัติงานเข้ามามีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจ สมัครใจ และร่วมมือร่วมใจกัน

2. ด้านการดำเนินงาน ผู้บริหารควรมีการกระจายอำนาจตัดสินใจให้บุคคลแต่ละฝ่ายอย่างเหมาะสม โดยไม่คำนึงถึงการกลัวเสียอำนาจของตน เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบงานมากขึ้น เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ จนนำไปสู่เป้าหมายขององค์กรร่วมกัน ซึ่งผู้ปฏิบัติงานควรตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของตน ปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบ รอบคอบ มีเหตุผล และคำนึงถึงประโยชน์ขององค์กรเป็นหลัก

3. ด้านอารมณ์ความรู้สึก การบรรลุเป้าหมายขององค์กรมักเกิดจากบรรยากาศการทำงานที่ไม่เป็นทางการมากจนเกินไป โดยหากผู้มีส่วนร่วมมีความเป็นอิสระในการรับผิดชอบและดูแลงานของตนด้วยการยอมรับและไว้วางใจจากผู้บริหาร จะมีแรงจูงในในการทำงานด้วยความเต็มใจและทุ่มเทมากขึ้น ในขณะเดียวกันความยึดมั่นผูกพันธ์และรู้สึกเป็นเจ้าของเป้าหมายร่วมกันจะสามารถขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้

ความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม จะทำให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกัน ทำให้เกิดความคิดที่หลากหลาย ลดการต่อต้าน มีการส่งเสริมการยอมรับ สามารถและเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพิ่มแรงจูงใจและมีความคิดริเริ่มเป็นผลมาจากการทำงานเป็นทีมและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นยิ่ง (ไชยา หานุภาพ, 2564, หน้า 39-40) ด้วยประโยชน์ข้างต้นนี้เองจึงถือได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมนั้นมีความสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริเกศ เพ็ชรขำ (2565, หน้า 22) การบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยให้การสื่อสารในหน่วยงานดีขึ้นระหว่างบุคลากรและผู้บริหาร ผู้บริหารสามารถบริหารบุคลากรในองค์กรได้ง่าย บุคลากรเกิดความไว้วางใจกัน

มีความรับผิดชอบต่องาน มีความผูกพันกับหน่วยงาน เข้าใจกฎระเบียบในหน่วยงาน และช่วยปัญหาความขัดแย้งในองค์กร นอกจากนั้นแล้ว อดิศร ดีปานธรรม (2561, หน้า 90) ซึ่งศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ได้สังเคราะห์ความสำคัญของการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1. ก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในการปฏิบัติงานที่มุ่งหวัง

2. กระบวนการตัดสินใจสามารถรองรับพฤติกรรมของบุคคลในองค์กรได้กว้างขวางและเกิดการยอมรับได้

3. เป็นหลักการของการบริหารที่เป็นผลต่อการดำเนินการเชิงวิเคราะห์ด้วยเหตุผล วิวัฒนาการเพื่อความคิด (การเปิดกว้าง) การระดมความคิด (ระดมสมอง) ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจได้

4. ลดช่องว่างของระบบการสื่อสารในองค์กร และขจัดปัญหาความขัดแย้ง

ประสาร พรหมณา (2553, หน้า 8) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมนั้นทำให้การบริหารโรงเรียนมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. ทำให้เกิดความร่วมมือ รวมพลังความสามัคคี การทำงานเป็นทีม สร้างผลงานได้มากขึ้นในเวลาที่จำกัด

2. บุคลากรมีขวัญ กำลังใจ ที่ได้มีส่วนร่วม ได้รับการยอมรับจากฝ่ายบริหาร มีความภาคภูมิใจ มีความกระตือรือร้นทำงานอย่างเต็มความสามารถ ช่วยเพิ่มพูนประสิทธิภาพการทำงานให้สูงขึ้น

3. การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ช่วยให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ลดความขัดแย้ง ลดปัญหาในการทำงาน

4. ทำให้เกิดกระบวนการประชาธิปไตย ร่วมกันทำงาน ร่วมกันรับผิดชอบ เพิ่มผลผลิต เพิ่มคุณภาพงาน

5. ทำให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกัน ทุกคนเป็นส่วนหนึ่งในองค์กร มีการทำงาน ควบคุมงานกันเอง เป็นการแบ่งเบาภาระของฝ่ายบริหารให้ลดลงทำให้ฝ่ายบริหารทำหน้าที่บริหารงานได้อย่างเต็มที่ ทำให้ผลงานดีขึ้น มีคุณภาพสูงขึ้น แสดงถึงการบริหารที่มีประสิทธิภาพ

การบริหารแบบมีส่วนร่วมนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและต่อเนื่อง ได้รับการสนับสนุน การมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ภายใต้การรู้สึกถึงการที่ทุกคนร่วมเป็นเจ้าของ เกิดเป็นแรงผลักดันที่อยากจะพัฒนาร่วมกัน รับผิดชอบร่วมกัน เป็นน้ำหนึ่งอันเดียวกัน

แนวทางการสร้างและรับการสนับสนุนการมีส่วนร่วม

การบริหารภายใต้การมีส่วนร่วมเป็นสิ่งที่ช่วยให้การพัฒนาโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนที่มีบุคลากรทุกคน รู้สึกถึงการเป็นเจ้าของย่อมเกิดการพัฒนาอย่างเต็มที่และมีความสุข ผู้วิจัยได้การศึกษาแนวทางการสร้างและรับการสนับสนุนการมีส่วนร่วมจากนักศึกษาโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ ดังนี้

ประชาสรรณ์ แสนภักดี (ม.ป.ป.) กล่าวถึง แนวทางการสร้างการมีส่วนร่วม ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

1. ขั้นตอนการสร้างความรู้ เป็นการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น รับฟังและหาข้อสรุปร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ในการกำหนดอนาคตหรือวิสัยทัศน์ โดยใช้การวาดรูปสร้างภาพพึงประสงค์ในอนาคตว่าต้องการพัฒนาอย่างไร

2. ขั้นตอนการสร้างแนวทางการพัฒนา เป็นขั้นตอนการหาวิธีการและเสนอทางเลือกในการพัฒนา ตามที่ได้สร้างภาพพึงประสงค์ หรือวิสัยทัศน์ เป็นการช่วยกันหามาตรการ วิธีการ กำหนดเป้าหมาย กำหนดกิจกรรมโครงการที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามภาพประสงค์

3. ขั้นตอนการสร้างแนวทางปฏิบัติ คือ ยอมรับและทำงานร่วมกันโดยนำเอาโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ มาสู่การปฏิบัติและจัดผู้รับผิดชอบ

นอกจากแนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมแล้วการได้รับการสนับสนุนจากองค์กรอื่น ๆ จะช่วยให้เป้าหมายที่วางไว้ประสบความสำเร็จได้ โดยปัจจัยที่สำคัญ ที่ส่งผลให้การมีส่วนร่วมบรรลุตามวัตถุประสงค์นั้น มีดังนี้

1. เน้นความเป็นกระบวน กล่าวคือ เน้นการระดมความคิด สร้างการยอมรับซึ่งกันและกัน การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร อันเป็นพลังเชิงสร้างสรรค์ในการพัฒนา

2. การศึกษา เข้าใจสภาพบริบท ศักยภาพ โอกาส เพื่อให้ได้ข้อมูลเพียงพอในการกำหนดอนาคตหรือวิสัยทัศน์

3. มีผู้ที่เข้าใจกระบวนการการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีไหวพริบ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าสามารถไกล่เกลี่ยหรือมีวิธีการในการจัดการกับความขัดแย้ง ที่เหมาะสมในกรณีที่อาจจะเกิดขึ้น

อรอุมา ภูมิบูรณ์ และคณะ (2565, หน้า 240) ได้เสนอแนวทางการสร้างและรับการสนับสนุนการมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) การบริหารจัดการ 2) ความสัมพันธ์ในระหว่างองค์กรเครือข่าย ซึ่งผู้อำนวยการเครือข่าย (Facilitator) ถือเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนงานทั้งในส่วนการบริหารจัดการและการเชื่อมความสัมพันธ์ นอกจากนั้นแล้วยังต้องส่งเสริมให้สมาชิกองค์กรเครือข่ายมีทักษะที่จำเป็นในการทำงาน มีการสื่อสารที่ดี และให้กำลังใจในการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ร่วมกัน

ประสาร พรหมณา (2553, หน้า 7) ได้บริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม โดยมีแนวทางการสร้างและรับการสนับสนุนการมีส่วนร่วม คือ

1. การบริหารโดยองค์คณะบุคคล โดยการบริหารที่เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้อง คือ ครู กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารในรูปแบบของคณะกรรมการ ซึ่งจะช่วยให้เกิดพลังความคิด ร่วมกันทำงาน ร่วมกันพัฒนาปรับปรุงแก้ไข

2. ใช้กระบวนการประชาธิปไตยเสริมสร้างพลังการมีส่วนร่วมให้เกิดประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน เคารพในความคิดเห็น

3. การใช้เทคนิคการทำงานร่วมกันเป็นทีม (Teem Works) เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีในการทำงาน

4. การใช้เทคนิคกลุ่มสร้างคุณภาพ (Quality Control Circle) คือ บุคลากรได้ร่วมกลุ่มขนาดเล็ก โดยรวมแบบอิสระ ตามความรู้ความสามารถ ได้ร่วมทำกิจกรรมเดียวกัน แก้ปัญหาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ทั้งการพัฒนาตนเองและพัฒนาซึ่งกันและกัน

5. การใช้เทคนิคการบริหารคุณภาพทั้งองค์กร (Total Quality Management) ให้สมาชิกมุ่งมั่นต่อคุณภาพของโรงเรียน เกิดการรับรู้ เข้าใจ เกิดจิตสำนึกทั่วทุกคน

6. การใช้หลักการบริหารแบบโรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) กระจายอำนาจสู่หน่วยย่อย ตัดสินใจร่วมเป็นเจ้าของโรงเรียน ร่วมรับผิดชอบจัดการศึกษา คืนอำนาจให้ชุมชนบางส่วน

อดิศร ดีปานธรรม (2561, หน้า 83) ได้สังเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางการสร้างและรับการสนับสนุนการมีส่วนร่วม สรุปได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมศึกษาปัญหา สาเหตุ และความต้องการ
2. การร่วมคิดค้น หาแนวทางเพื่อแก้ปัญหา
3. การร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด
4. ร่วมกันปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการให้บรรลุเป้าหมาย
5. ร่วมกันควบคุม ติดตามและประเมินผล

จากการศึกษาแนวทางการสร้างและรับการสนับสนุนการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยขอนำเสนอในรูปแบบตาราง โดยสรุปแนวทางที่นักการศึกษาแต่ละท่านได้ให้แนวทางที่มีความหมายใกล้เคียงกันดังนี้

องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายขององค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

Johnson (2023, pp. 112-115) ได้นิยามองค์ประกอบหลัก 6 ประการ ได้แก่ การสร้างภาวะผู้นำร่วม การมีส่วนร่วมของชุมชน การสื่อสารแบบหลายทิศทาง การประเมินความเสี่ยง การฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง และระบบการรายงานเหตุ โดยเน้นย้ำว่าการมีส่วนร่วมของนักเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของระบบ

Peterson and Skiba (2015, pp. 45-47) เสนอโมเดล 4 เสาหลักประกอบด้วย นโยบายความปลอดภัย โครงสร้างองค์กร กระบวนการมีส่วนร่วม และระบบการประเมินผล พบว่า โรงเรียนที่นำโมเดลนี้ไปใช้สามารถลดความรุนแรงลงได้ถึง 32% ในระยะเวลา 2 ปี

ธำรงค์ จั่นฤทธิ์ (2567, p. 7) มีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปัจจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วม 2) ผู้มีส่วนร่วมการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษา 3) ขอบข่ายความปลอดภัยในสถานศึกษา 4) กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม

Garcia (2022, pp. 93-97) ศึกษาองค์ประกอบด้านเทคโนโลยี โดยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัลในการสนับสนุนการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับการรายงานเหตุและติดตามผล องค์ประกอบเหล่านี้ทำงานร่วมกันเป็นวงจรคุณภาพ (PDCA Cycle) ที่ต้องมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง จากการวิเคราะห์งานวิจัย พบว่า องค์ประกอบที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดคือการมีส่วนร่วมของนักเรียนและชุมชนในกระบวนการตัดสินใจ สื่อสารที่โปร่งใส การฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมไม่เพียงแต่แก้ไขปัญหาด้านความปลอดภัยเท่านั้น แต่ยังช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชนอีกด้วย

ธำรงค์ จั่นฤทธิ์ (2567, บทคัดย่อ) เสนอองค์ประกอบเชิงปฏิบัติ 4 ขั้นตอน ตั้งแต่การบริหารแบบมีส่วนร่วม ผู้มีส่วนร่วม ขอบข่ายงานความปลอดภัย กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม

สรุปความหมายองค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนว่า เป็นระบบการจัดการที่บูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งในด้านนโยบาย โครงสร้าง กระบวนการ และเทคโนโลยี โดยต้องคำนึงถึงบริบทเฉพาะของแต่ละโรงเรียน และอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผนไปจนถึงการประเมินผล ซึ่งส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมความปลอดภัยที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมรายด้าน

1. วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ และเป้าหมายด้านความปลอดภัย

Anderson (2019, pp. 67-72) ให้ความหมายว่าวิสัยทัศน์ด้านความปลอดภัยเป็นภาพอนาคตที่ชัดเจนและเป็นเอกภาพเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยของโรงเรียน ซึ่งต้องสามารถแปลงเป็นกลยุทธ์การปฏิบัติได้จริงทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยเน้นว่ากลยุทธ์ที่ได้ผลดีที่สุด คือ กลยุทธ์แบบบูรณาการที่รวมทั้งการป้องกัน การรับมือ และการฟื้นฟูเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ

สุรศิษฎ์ เกียรติธนะกูล (2565, หน้า 11) อธิบายว่า การกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ด้านความปลอดภัยว่า แนวทางการทำงานเชิงรุก เชิงรับ ป้องกัน แก้ไข หรือวิธีการดำเนินการ

ของผู้บริหารสถานศึกษา และคณะทำงานในกระบวนการ บริหารจัดการภัยคุกคามรูปแบบใหม่ทั้ง 5 ประเภท ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่เขตพัฒนา พิเศษภาคตะวันออก

Thompson (2020, pp. 112-117) พบว่า การกำหนดเป้าหมายด้านความปลอดภัยแบบจากล่างขึ้นบน (Bottom-up Approach) ที่เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจจะช่วยสร้างความมุ่งมั่นและเพิ่มอัตราการปฏิบัติตามมาตรการความปลอดภัยได้มากกว่าการกำหนดเป้าหมายแบบบนลงล่าง (Top-down Approach) ถึง 35% โดยเน้นว่ากลยุทธ์ที่ได้ผลต้องมีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์

สามารถสรุปได้ว่าวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ และเป้าหมายด้านความปลอดภัย หมายถึงกระบวนการกำหนดทิศทางและแนวทางการจัดการความปลอดภัยของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม จากนั้นแปลงเป็นกลยุทธ์การปฏิบัติที่สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของโรงเรียน และกำหนดเป้าหมายที่สามารถวัดผลได้ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งนี้เพื่อสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยที่ยั่งยืนและเป็นรูปธรรมในสถานศึกษา

2. การวางแผนเหตุด้านความปลอดภัย

การวางแผนเหตุด้านความปลอดภัยในโรงเรียนเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยลดความเสี่ยงและผลกระทบจากเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ โดยการวางแผนที่มีประสิทธิภาพควรครอบคลุมทั้งการป้องกัน การเตรียมพร้อม การตอบสนอง และการฟื้นฟูหลังเกิดเหตุ เสนอแนวทางและองค์ประกอบที่สำคัญในการวางแผนเหตุด้านความปลอดภัยในโรงเรียน ดังนี้

จารุวรรณ์ เหยิบไธสงค์ (2562) พบว่า การวางแผนเหตุด้านความปลอดภัยควรเริ่มจากการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน โดยการวางแผนควรครอบคลุมถึงการประเมินความเสี่ยง การจัดทำแผนปฏิบัติการ และการฝึกซ้อมเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับเหตุการณ์ต่าง ๆ

Leed (2021) สำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับความปลอดภัยในโรงเรียน โดยพบว่า การมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในการวางแผนและดำเนินการด้านความปลอดภัยมีผลต่อความรู้สึกปลอดภัยของนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและการสื่อสารวิสัยทัศน์ด้านความปลอดภัยอย่างต่อเนื่องช่วยเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน

นอกจากนี้ อดิศร ดีปานธรรม (2561) ได้เสนอรูปแบบการจัดการความปลอดภัยที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยการวางแผนเหตุด้านความปลอดภัยควรประกอบด้วยการประเมินความเสี่ยง การกำหนดมาตรการป้องกัน การจัดทำแผนปฏิบัติการ และการฝึกซ้อมเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับเหตุการณ์ต่าง ๆ

สามารถสรุปได้ว่า การวางแผนเหตุด้านความปลอดภัยในโรงเรียนควรเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการวางแผน ดำเนินการ และประเมินผลด้านความปลอดภัย การมีส่วนร่วมนี้ช่วยให้มาตรการความปลอดภัยสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของโรงเรียน ส่งเสริมความรู้สึกปลอดภัยของนักเรียนและบุคลากร และเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน

3. โครงสร้างด้านความปลอดภัย

โครงสร้างด้านความปลอดภัยในโรงเรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน แนวทางและองค์ประกอบของโครงสร้างด้านความปลอดภัยในโรงเรียน ดังนี้

จารุวรรณ์ เหยิบไธสงค์ (2562) พบว่า การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนควรมีโครงสร้างที่ชัดเจน โดยประกอบด้วยการกำหนดนโยบาย การวางแผน การดำเนินการ และการประเมินผลอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ในการวางแผนและดำเนินการด้านความปลอดภัย

Leed (2021) ได้สำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับความปลอดภัยในโรงเรียน โดยพบว่าโครงสร้างด้านความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพควรประกอบด้วยการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรอย่างชัดเจน การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการวางแผนและดำเนินการด้านความปลอดภัย

อดิศร ดีปานธรรม (2561) ได้เสนอรูปแบบการจัดการความปลอดภัยที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยโครงสร้างด้านความปลอดภัยควรประกอบด้วยการกำหนดนโยบาย การวางแผน การดำเนินการ และการประเมินผลอย่างเป็นระบบ

สามารถสรุปได้ว่า โครงสร้างด้านความปลอดภัยในโรงเรียนควรมีความชัดเจนและเป็นระบบ โดยประกอบด้วยการกำหนดนโยบาย การวางแผน การดำเนินการ และการประเมินผลอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังควรเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ในการวางแผนและดำเนินการด้านความปลอดภัย เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

4. มาตรการด้านความปลอดภัย

มาตรการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน องค์ประกอบของมาตรการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน ดังนี้

กฤษฎา ศรีสุชาติ (2559) พบว่า มาตรการด้านความปลอดภัยควรประกอบด้วยการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน การวางแผนการดำเนินงาน การจัดทำคู่มือหรือแนวทางปฏิบัติ และ

การประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ในการวางแผนและดำเนินการด้านความปลอดภัย

Leed (2021) ได้สำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับความปลอดภัยในโรงเรียน โดยพบว่ามาตรการด้านความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพควรประกอบด้วยการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรอย่างชัดเจน การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการวางแผนและดำเนินการด้านความปลอดภัย

อดิศร ดีปานธรรม (2561) ได้เสนอรูปแบบการจัดการความปลอดภัยที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยมาตรการด้านความปลอดภัยควรประกอบด้วยการกำหนดนโยบาย การวางแผน การดำเนินการ และการประเมินผลอย่างเป็นระบบ

สรุปได้ว่า มาตรการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนควรมีความชัดเจนและเป็นระบบ โดยประกอบด้วยการกำหนดนโยบาย การวางแผน การดำเนินการ และการประเมินผลอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังควรเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ในการวางแผนและดำเนินการด้านความปลอดภัย เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

5. การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายด้านความปลอดภัย

สมชาย เกิดมงคล (2562, หน้า 45) ให้นิยามการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายด้านความปลอดภัยว่าเป็นกระบวนการที่หน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชนร่วมกันกำหนดนโยบาย แบ่งปันข้อมูล และดำเนินมาตรการป้องกันความเสี่ยง โดยอิงจากแนวทาง ความปลอดภัยเชิงรุก (Proactive Safety) ซึ่งต้องอาศัยการสื่อสารแบบหลายทิศทางและการสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงเกิดขึ้นเมื่อทุกฝ่ายมีอำนาจในการตัดสินใจร่วมกัน

ญาดา ศรีสุข (2560, หน้า 112) มองว่า การมีส่วนร่วมดังกล่าวคือกลไกการบูรณาการทรัพยากรและความรู้จากเครือข่ายที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการความปลอดภัย โดยเน้นบทบาทของผู้นำเครือข่าย (Network Leaders)

Johnson Lee (2020, p. 78) พบว่า การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายด้านความปลอดภัยต้องอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นตัวกลาง เช่น แพลตฟอร์มรายงานเหตุการณ์แบบเรียลไทม์ เพื่อลดช่องว่างระหว่างภาคทฤษฎีและปฏิบัติ

สรุปการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายด้านความปลอดภัยเป็นกระบวนการเชิงร่วมมือที่ต้องอาศัยการสื่อสารแบบเปิด การกระจายอำนาจตัดสินใจ และการใช้เครื่องมือสนับสนุน เช่น เทคโนโลยีหรือกรอบธรรมาภิบาล เพื่อให้เกิดการจัดการความเสี่ยงอย่างยั่งยืน โดยต้องคำนึงถึงบทบาทของผู้นำเครือข่ายและความไว้วางใจระหว่างหน่วยงาน

6. บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัย

บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัยในโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความรู้สึกปลอดภัยของนักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษา เสนอแนวทางในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ ดังนี้

Leed (2021) พบว่า บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยในโรงเรียนควรประกอบด้วยการมีวัฒนธรรมโรงเรียนที่ส่งเสริมความปลอดภัย การมีมาตรการป้องกันที่ชัดเจน และการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และความปลอดภัยของนักเรียน

สุภัสสร พรหมบุตร (2565) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบรรยากาศความปลอดภัยในการทำงาน โดยพบว่า การมีการสื่อสารที่ชัดเจน การมีนโยบายความปลอดภัยที่ชัดเจน และการมีส่วนร่วมของพนักงานในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความรู้สึกปลอดภัยของพนักงาน

อับดุลบาซิส ยาโงะ (2559) พบว่า องค์ประกอบของบรรยากาศความปลอดภัยประกอบด้วยการมีนโยบายความปลอดภัยที่ชัดเจน การมีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการมีส่วนร่วมของพนักงานในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย

สามารถสรุปได้ว่า บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัยในโรงเรียนควรมีความชัดเจนและเป็นระบบ โดยประกอบด้วยการมีนโยบายความปลอดภัยที่ชัดเจน การมีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย เพื่อเสริมสร้างความรู้สึกปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษา

7. ภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย

ภาวะผู้นำด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำด้านความปลอดภัยในโรงเรียน ดังนี้

ธนัทธวัฒน์ วรวัชรบวรชัย (2567) พบว่า ภาวะผู้นำด้านความปลอดภัยของผู้บริหารโรงเรียนควรประกอบด้วยการมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน การเป็นแบบอย่างที่ดี และการทำงานเป็นทีมเพื่อส่งเสริมการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

สุธิกานต์ บริเอก (2564) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอน โดยพบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีความสามารถในการสื่อสารที่ชัดเจน การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และการเป็นแบบอย่างที่ดี มีผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนและการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยในโรงเรียน

ธีรพงศ์ มั่นคง (2563, หน้า 89) ให้นิยามภาวะผู้นำด้านความปลอดภัยว่าเป็นความสามารถของบุคคลในการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยภายในองค์กรผ่านการเป็นแบบอย่าง (Role Modeling) การสื่อสารเชิงบวกและการส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการระบุและแก้ไขความเสี่ยง โดยพบว่า ผู้นำด้านความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพมักแสดงพฤติกรรมที่เน้นความปลอดภัยเป็นลำดับแรก (Safety-first Behavior) และมีอิทธิพลต่อการรับรู้ความสำคัญของความปลอดภัยในทีมงาน

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาควรประกอบด้วยการมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน การเป็นแบบอย่างที่ดี และการทำงานเป็นทีม เพื่อส่งเสริมการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

8. วัฒนธรรมด้านความปลอดภัย

วัฒนธรรมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความรู้สึกปลอดภัยและการเรียนรู้ของนักเรียนและบุคลากร แนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน ดังนี้

จากการศึกษาของ Perry (2022) พบว่า ผู้นำโรงเรียนที่มีภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมและเน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง สามารถส่งเสริมวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการมีส่วนร่วมของนักเรียนและการสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของในเรื่องความปลอดภัยเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยที่ยั่งยืน

สุภัสสร พรหมบุตร (2565) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบรรยากาศความปลอดภัยในการทำงาน โดยพบว่าการมีการสื่อสารที่ชัดเจน การมีนโยบายความปลอดภัยที่ชัดเจน และการมีส่วนร่วมของพนักงานในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความรู้สึกปลอดภัยของพนักงาน

สุภาวดี จันทร์ประเสริฐ (2565, หน้า 112) ศึกษาวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงงานอุตสาหกรรมไทย และให้ความหมายว่าเป็นกระบวนการทางสังคมที่สร้างขึ้นผ่านการมีส่วนร่วมของพนักงานทุกระดับ ตั้งแต่ผู้บริหารถึงปฏิบัติการ โดยต้องอาศัยการสื่อสารสองทางและการเรียนรู้จากข้อผิดพลาด ที่เน้นความสำคัญของการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและการคิดเชิงระบบ

สามารถสรุปได้ว่า วัฒนธรรมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาควรประกอบด้วยการมีภาวะผู้นำที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของในเรื่องความปลอดภัยของนักเรียนและบุคลากร เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้

จากการศึกษาแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมดังรายละเอียดใน ตาราง 5 ดังนี้

ตาราง 5 แสดงการวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา

องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม		ยุทศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561 – 2580	แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579	คู่มือสถานศึกษาปลอดภัยกระทรวงศึกษาธิการ (2564)	นโยบายความปลอดภัยของสพฐ.	คู่มือสถานศึกษาปลอดภัยกรมสวัสดิการฯ	จารุวรรณ์ เหยียบไธสงค์ (2562)	จันทร์เพ็ญ อุดมพงษ์ (2565)	สมชาย เกิดมงคล (2562)	โกวิท อรรคศิริกานนท์ (2563)	ธันธวัฒน์ วรัชรบวรชัย (2567)	ธีรพงศ์ มั่นคง (2563)	อดิศร ศิปานธรรม (2561)	García et al. (2022)	ความถี่
1	กลยุทธ์	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	11
2	การมีส่วนร่วม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	13
3	มาตรการ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	13
4	งบประมาณ	✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓	✓	10
5	ปัจจัยนำเข้า							✓	✓		✓				3
6	การสื่อสาร	✓	✓	✓		✓	✓	✓		✓	✓	✓		✓	10
7	ภาวะผู้นำ	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	12
8	โครงสร้าง	✓		✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	12
9	วัฒนธรรม	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	12
10	วิสัยทัศน์	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	11
11	ตัวป้อน								✓						1
12	บุคลากร		✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓	10
13	กลไกสนับสนุน	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓				8
14	ผลลัพธ์	✓	✓	✓				✓	✓						5
15	การวางแผน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	13
16	เป้าหมาย	✓	✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	11
17	นโยบายความปลอดภัย	✓		✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓		✓	✓	10
18	เทคโนโลยี	✓	✓	✓	✓		✓			✓	✓	✓	✓	✓	10
19	สิ่งแวดล้อม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	12
20	ข้อมูลย้อนกลับ								✓		✓				2

ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัย มีส่วนประกอบที่สำคัญ 8 ประการ คือ 1) ด้านวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายด้านความปลอดภัย 2) ด้านภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย 3) ด้านโครงสร้างด้านความปลอดภัย 4) ด้านมาตรการ

ด้านความปลอดภัย 5) ด้านวัฒนธรรมด้านความปลอดภัย 6) ด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัย 7) ด้านการวางแผนด้านความปลอดภัย และ 8) ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายด้านความปลอดภัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษา มีดังต่อไปนี้

ชญตว์ ปานนับร้อย (2566, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านพนาสวรรค์ ผลการศึกษา พบว่า 1) สภาพการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนพนาสวรรค์ ภาพรวมมีการดำเนินการระดับมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดนโยบายด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาคิดเป็น ร้อยละ100 รองลงมา คือ ครูผู้รับผิดชอบความปบอดภัยในสถานศึกษาสามารถให้ความรู้และแนวทางปฏิบัติแก่นักเรียน คือ เป็นร้อยละ 91.66 และไม่มีการดำเนินการในระดับมากที่สุด คือ ครูผู้รับผิดชอบด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาไม่มีการสรุปรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบพร้อมทั้งเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในปีการศึกษาถัดไป คิดเป็นร้อยละ 91.66 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนพนาสวรรค์ พบว่า 2.1) ปัจจัยสนับสนุนด้านบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษามีนโยบาย มีการจัดประชุมครู มอบหมายผู้รับผิดชอบด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา ด้านงบประมาณ สถานศึกษาได้รับงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัดและมีงบประมาณด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา ด้านวัสดุอุปกรณ์ สถานศึกษามีการปรับปรุงซ่อมแซมอาคารเรียนติดตั้งกล้องวงจรปิด ด้านการบริหารจัดการ ครูผู้รับผิดชอบ มีการสรุปผลการปฏิบัติงานด้านการป้องกันอุบัติเหตุ พฤติกรรมความรุนแรง การป้องกันปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา และการรักษาสุขภาพอนามัยนักเรียนให้ผู้บังคับบัญชาพร้อมทั้งเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในปีการศึกษาถัดไป 2.2) ปัจจัยฉุดรั้งด้านบุคลากร ครูผู้รับผิดชอบมีภาระงานอื่น และนักเรียนขาดทัศนคติจากกความปลอดภัย ด้านวัสดุอุปกรณ์ ไม่มีอุปกรณ์แจ้งเตือนอุบัติภัย เครื่องมืออุปกรณ์ไม่พร้อมใช้งาน และไม่มีอุปกรณ์จราจร ด้านการบริหารจัดการ ครูผู้รับผิดชอบด้านการป้องกันอุบัติเหตุจากการเดินทางไป-กลับระหว่างบ้านแบะสถานศึกษา ด้านการป้องกันอุบัติภัยในสถานศึกษา และด้านการป้องกันการล่วงละเมิดทางร่างกายและจิตใจ ไม่มีการสรุปรายงานให้ผู้บังคับบัญชาพร้อมทั้งเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในปีการศึกษาถัดไป 3) แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านพนาสวรรค์ มีดังนี้ 3.1) ด้านการวางแผน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการจัดประชุม แต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบให้มีความชัดเจนและวางแผนจัดกิจกรรมความปลอดภัยในสถานศึกษา 3.2) ด้านการปฏิบัติตามแผน ครูผู้รับผิดชอบดำเนินการ

ตามแผนที่วางไว้ 3.3) ด้านการตรวจสอบ ผู้บริหารสถานศึกษาตรวจสอบ กำกับ ติดตามการดำเนินงานของครูผู้รับผิดชอบ 3.4) ด้านการปรับปรุงแก้ไข ครูผู้รับผิดชอบมีการรายงานให้ผู้บังคับบัญชาพร้อมทั้งเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในปีการศึกษาถัดไป

ธีรยุทธ เมืองแมน (2566, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาระบบบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถามศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ผลการศึกษา พบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ความต้องการพัฒนาระบบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการต้องการพัฒนาระบบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1ส่วนนำ ส่วนที่ 2เนื้อหา ได้แก่ องค์ประกอบหลักของระบบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา และแนวทางการบริหาร แบบมีส่วนร่วมตามกรอบของระบบเพื่อการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา และส่วนที่ 3เงื่อนไขความสำเร็จ และ 3) ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา พบว่า ระบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

สุพักตร์ เลยกลาง (2566, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา ผลการวิจัย พบวา 1) การบริหารดานความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา โดยรวมและรายดาน พบวา มีการปฏิบัติระดับมาก 2) การบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาดานความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมาจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบวา โดยรวมและรายดานแตกตางกัน

พงศราญ ไกรดำ (2565, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การประเมินโครงการสถานศึกษาปลอดภัย โรงเรียนภูเก็ตปัญญานุกูล สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผลการวิจัย พบว่า 1) การประเมินด้านบริบทของโครงการ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2) การประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของโรงการ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 3) การประเมินด้านกระบวนการของโครงการ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และ 4) การประเมินด้านผลผลิตของโครงการความรู้ความเข้าใจต่อโครงการสถานศึกษาปลอดภัย พบว่า หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมแล้วนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจต่อโครงการสถานศึกษาปลอดภัยเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 การนำความรู้ ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ของนักเรียนหลังจากการเข้าร่วมโครงการ พบว่าโดยภาพรวมนักเรียนได้เก็บเกี่ยวความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้จัดอยู่ในระดับมาก และมีความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดโครงการโดยภาพรวมจัดอยู่ในระดับมากที่สุด

ศุภร ธนะภานุ และคณะ (2564, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษา พบว่า 1) ด้านการพัฒนากลุ่มความ

ปลอดภัยในโรงเรียนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในเรื่องการทำงานร่วมกันของผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานเกี่ยวกับความปลอดภัย 2) ด้านการค้นหาปัญหาและสถานการณ์บาดเจ็บ โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้สมุดบันทึกในการค้นหาปัญหาและเหตุการณ์บาดเจ็บ โดยมีการค้นหาการบาดเจ็บด้วยวิธีการเฝ้าสังเกต และมีการดำเนินการสำรวจสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนเป็นประจำสัปดาห์ละ 1 ครั้ง 3) ด้านมุ่งสร้างความปลอดภัย 6 ด้าน จากการศึกษาสังเกตได้ว่าหลาย ๆ โรงเรียนมีการดำเนินการสร้างความปลอดภัยด้วยแผนฉุกเฉินในโรงเรียนอนุบาล โดยการทำแผนระบบรับ-ส่งต่อเด็กไปยังโรงพยาบาลที่ใกล้เคียงและมีการแบ่งด้านย่อยออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้ การการดำเนินการสร้างความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านระบบคุ้มครองเด็ก ด้านการเดินทางไป-กลับ ด้านกิจกรรมการเรียนมีการส่งเสริมกิจกรรมความปลอดภัย ด้านหลักสูตรความปลอดภัย และด้านแผนฉุกเฉินในโรงเรียน 4) ด้านมีนโยบาย แผน และกิจกรรมความปลอดภัยในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยภาพรวมโรงเรียนได้มีการกำหนดนโยบายแบะแผนความปลอดภัย การใช้สนามกีฬาและสนามเด็กสำหรับความคิดเห็นต่อการดำเนินการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา พบว่า มีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับมากทุกด้าน

กนกอร อุ่นสถานนท์ (2563, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการที่ส่งผลต่อความปลอดภัยในโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารจัดการที่ส่งผลต่อความปลอดภัยในโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อความปลอดภัยของโรงเรียน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีการบริหารที่ส่งผลต่อความปลอดภัยมีความแตกต่างกันทั้งโดยภาพรวม และรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และรายการในด้าน ทุกด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัย ด้านฝ่ายอาคารสถานที่ ด้านการให้บริการความปลอดภัย ด้านการจัดการสวัสดิศึกษา และด้านสุขภาพและอนามัย ตามลำดับ 3) แนวปฏิบัติในการบริหารงานเกี่ยวกับความปลอดภัยในสถานศึกษา คือ ควรมีการตรวจสอบสภาพจุดเสี่ยงตามอาคาร ให้พร้อมใช้งานอยู่สม่ำเสมอ ควรจัดให้มีป้ายแสดงสัญลักษณ์หรือคำเตือนในบริเวณที่จะเป็นจุดเสี่ยงอันตราย ควรจัดทำหนังสือคู่มือแนวทางการบำรุงดูแลรักษาเครื่องมือเครื่องใช้รวมถึงอุปกรณ์ต่าง ๆ ควรมีการสำรวจและจัดทำข้อมูลของแหล่งมั่วสุมที่เสี่ยงจะเกิดปัญหาและแหล่งอบายมุขโดยรอบสถานศึกษา และควรมีการจัดประชุมวางแผนเพื่อดำเนินงานด้านสุขภาพอนามัยของผู้เรียนครูและบุคลากรทางการศึกษา

สุกัญญา พรน้อย และคณะ (2563, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง พัฒนาตัวบ่งชี้ความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า ตัวบ่งชี้ด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบไปด้วย 1) ด้านสิ่งแวดล้อมกายภาพ 2) ด้านการเตรียมพร้อมต่อเหตุการณ์ฉุกเฉินและภัยพิบัติ 3) ด้านหลักสูตรความปลอดภัย 4) ด้านหลักระบบคุ้มครองช่วยเหลือ ผลการทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลองโครงสร้างเชิงเส้นตัวบ่งชี้กับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า

มีความสอดคล้องกัน และตัวบ่งชี้หลักมีคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มโรงเรียนที่มีความปลอดภัยสูง กลุ่มโรงเรียนที่มีความปลอดภัยปานกลางและกลุ่มโรงเรียนที่มีความปลอดภัยต่ำมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

อดิศร ดีปานธรรม (2561, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษา มีดังนี้ 1) สภาพปัจจุบันของการจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) รูปแบบการจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 2.1) ปัจจัยด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุในสถานศึกษา 2.2) ปัจจัยด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติภัยในสถานศึกษา 2.3) ปัจจัยด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคม 2.4) ปัจจัยด้านมาตรการรักษาความปลอดภัยในสุขภาพอนามัยของนักเรียน 3) รูปแบบการจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา ได้รับการประเมินและได้รับการรับรองโดยผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มครั้งที่สองทุกท่านว่า รูปแบบดังกล่าวเป็นรูปแบบที่ดีและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในสถานการณ์จริง

ธนัทธวัฒน์ วรวัชรบวรชัย (2567, บทคัดย่อ) การบริหารความปลอดภัยในโรงเรียนมีความสำคัญสำหรับทุกคนในโรงเรียนเนื่องจากเป็นสถาบันที่ให้ความรู้สู่ความประสบความสำเร็จในชีวิตการศึกษาของนักเรียน รวมถึงความสุขในการทำงานของบุคลากรที่เป็นส่วนในการขับเคลื่อนองค์กรให้สำเร็จจากสถานการณ์ความรุนแรง ภัยพิบัติ สิ่งที่เป็นอันตรายทั้งต่อจิตใจ ชีวิต ทรัพย์สินที่เกิดขึ้นอย่างไม่คาดหมายสามารถมีผลกระทบต่อบุคคลต่างๆภายในโรงเรียน ซึ่งผู้บริหาร บุคลากรครูต้องร่วมกันดำเนินงาน สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความปลอดภัย การมีแนวทางการปฏิบัติความปลอดภัยในโรงเรียนให้เกิดขึ้นเพื่อทำให้เด็กนักเรียนเกิดความปลอดภัยสูงสุดอย่างเป็นรูปธรรม บุคลากรในโรงเรียนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงสามารถนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน ดังนั้น การบริหารความปลอดภัยในโรงเรียนจึงเป็นภารกิจหลักของโรงเรียนที่จะต้องมีนโยบายเพื่อรักษาความปลอดภัย ประกอบด้วย 1) หลักการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน ได้แก่ อาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก การจัดการภัยพิบัติในโรงเรียน และการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ 2) การจัดขอบข่ายความปลอดภัยในโรงเรียน ได้แก่ ภัยจากความรุนแรงของมนุษย์ ภัยจากอุบัติเหตุ ภัยจากการถูกละเมิดสิทธิ์ และภัยจากสุขภาวะทางกายและจิตใจ และ3) การป้องกัน การปลูกฝัง และการปราบปรามการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน ได้แก่ การป้องกัน การปลูกฝัง และการปราบปราม สิ่งเหล่านี้จึงเป็นกรอบแนวทางในการปฏิบัติงานเมื่อเกิดสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที

คอร์เนล (Cornell, et al., 2012) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ภาพสะท้อนความปลอดภัยในโรงเรียนจากมุมมองของการประเมินภัยคุกคาม การประเมินภัยคุกคามทางพฤติกรรมเป็นกลยุทธ์ในการป้องกันความรุนแรงที่สามารถนำไปปรับใช้ในโรงเรียนได้ แนวทางการประเมินภัยคุกคามในโรงเรียนที่ครอบคลุม (CSTAG) เป็นรูปแบบหนึ่งของการประเมินภัยคุกคามทางพฤติกรรมที่ออกแบบมาเพื่อตระหนักถึงความต้องการด้านการพัฒนาของเยาวชนและพันธกิจของโรงเรียนในการช่วยให้นักเรียนทุกคนประสบความสำเร็จ ทีม CSTAG ของสหสาขาวิชาชีพที่ใช้โครงสร้างการตัดสินใจ 5 ขั้นตอนจะพิจารณาถึงความตั้งใจของนักเรียนและบริบทของพฤติกรรมของเขาเพื่อแยกแยะภัยคุกคามชั่วคราว ที่ไม่ร้ายแรงจากภัยคุกคามที่สำคัญเพียงส่วนน้อยที่ต้องดำเนินการป้องกันเพื่อป้องกันความรุนแรง จากมุมมองของการประเมินภัยคุกคาม โรงเรียนไม่ได้เป็นอันตรายอย่างที่สาธารณะรับรู้ แต่ปัญหาที่ไม่ชัดเจนในบรรยากาศของโรงเรียน เช่น การกลั่นแกล้งและการล่วงละเมิดต้องให้ความสนใจ ทีมCSTAG มุ่งมั่นที่จะช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับความขัดแย้งที่สนับสนุนพฤติกรรมที่คุกคามของพวกเขาแทนที่จะตอบโต้ด้วยวิธีการลงโทษที่ไม่ยอมใครง่าย ๆ การศึกษาแบบควบคุม 6 ชิ้นได้สนับสนุนความปลอดภัยและประสิทธิผลของแบบจำลอง CSTAG

แบรดชอว์ ซีพี (Bradshaw, 2022) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง บรรยากาศของโรงเรียนในโรงเรียนมัธยมที่มุ่งเน้นความปลอดภัย การมีส่วนร่วม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการของสหรัฐอเมริกา (USDOE) ได้พัฒนาแบบจำลอง 3 ปัจจัยของบรรยากาศในโรงเรียนซึ่งประกอบด้วย ความปลอดภัย การมีส่วนร่วม และสิ่งแวดล้อม พบว่า แบบจำลอง 3 ปัจจัยตามทฤษฎีของบรรยากาศในโรงเรียนประกอบด้วย 1) ความปลอดภัย ได้แก่ การรับรู้ถึงความปลอดภัย การกลั่นแกล้ง และ การรุกรานและการใช้ยา 2) การมีส่วนร่วม ได้แก่ ความเชื่อมโยงกับครู ความเชื่อมโยงกับนักเรียน การมีส่วนร่วมทางวิชาการ ความเชื่อมโยงกับโรงเรียน ความเสมอภาค และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง 3) สภาพแวดล้อม ได้แก่กฎและผลที่ตามมา ความสบายทางกาย การสนับสนุนความไม่เป็นระเบียบ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ความปลอดภัยในสถานศึกษาเป็นเรื่องแรกที่ต้องให้ความสำคัญ เนื่องจาก นับตั้งแต่นักเรียนเดินทางจากบ้านมาสถานศึกษา ใช้เวลาในการเรียนรู้เล่น ทำกิจกรรมอื่น ๆ ภายในสถานศึกษา ตลอดจนเดินทางกลับล้วนอยู่ภายใต้การบริหารจัดการของสถานศึกษาทั้งสิ้น หากสถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ นักเรียนจะได้เรียนรู้และอยู่ในสถานศึกษาอย่างมีความสุข ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แสดงในภาพ 10 ดังนี้

ภาพ 10 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) และใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Collection) มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและวัตถุประสงค์เฉพาะ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและแนวทางความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยรวม 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังแสดงในภาพ 11

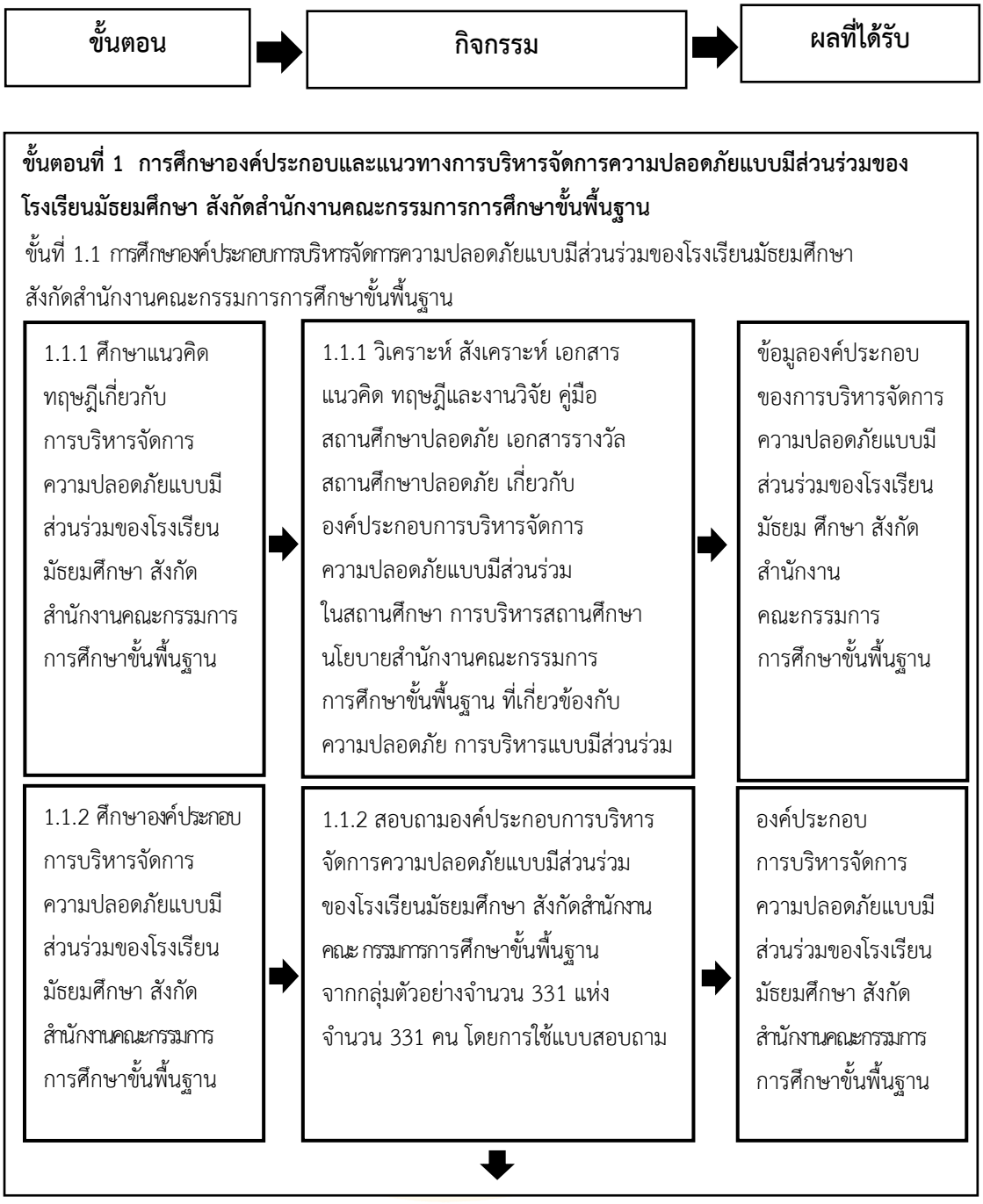
ขั้นตอน
กิจกรรม
ผลที่ได้รับ
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ขั้นที่ 1.1 การศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
1.1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับ การบริหารจัดการ ความปลอดภัยแบบมี ส่วนร่วมของโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน
1.1.1 วิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัย คู่มือ สถานศึกษาปลอดภัย เอกสารรางวัล สถานศึกษาปลอดภัย เกี่ยวกับ องค์ประกอบการบริหารจัดการ ความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม ในสถานศึกษา การบริหารสถานศึกษา นโยบายสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เกี่ยวข้องกับ ความปลอดภัย การบริหารแบบมีส่วนร่วม
ข้อมูลองค์ประกอบ ของการบริหารจัดการ ความปลอดภัยแบบมี ส่วนร่วมของโรงเรียน มัธยม ศึกษา สังกัด สำนักงาน คณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน
1.1.2 ศึกษาองค์ประกอบ การบริหารจัดการ ความปลอดภัยแบบมี ส่วนร่วมของโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน
1.1.2 สอบถามองค์ประกอบการบริหาร จัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 331 แห่ง จำนวน 331 คน โดยการใช้แบบสอบถาม
องค์ประกอบ การบริหารจัดการ ความปลอดภัยแบบมี ส่วนร่วมของโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอน	กิจกรรม	ผลที่ได้รับ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ต่อ)

ขั้นที่ 1.2 การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2.1 ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	1.2.1 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับแนวการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)	แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 การยกร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	2.1 นำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มายกร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	(ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2.2 ตรวจสอบความเหมาะสมร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ ศึกษาขั้นพื้นฐาน	จัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เลือกแบบเจาะจง โดยใช้เทคนิค Fogus Group Discussion พิจารณาความเหมาะสมร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	ความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

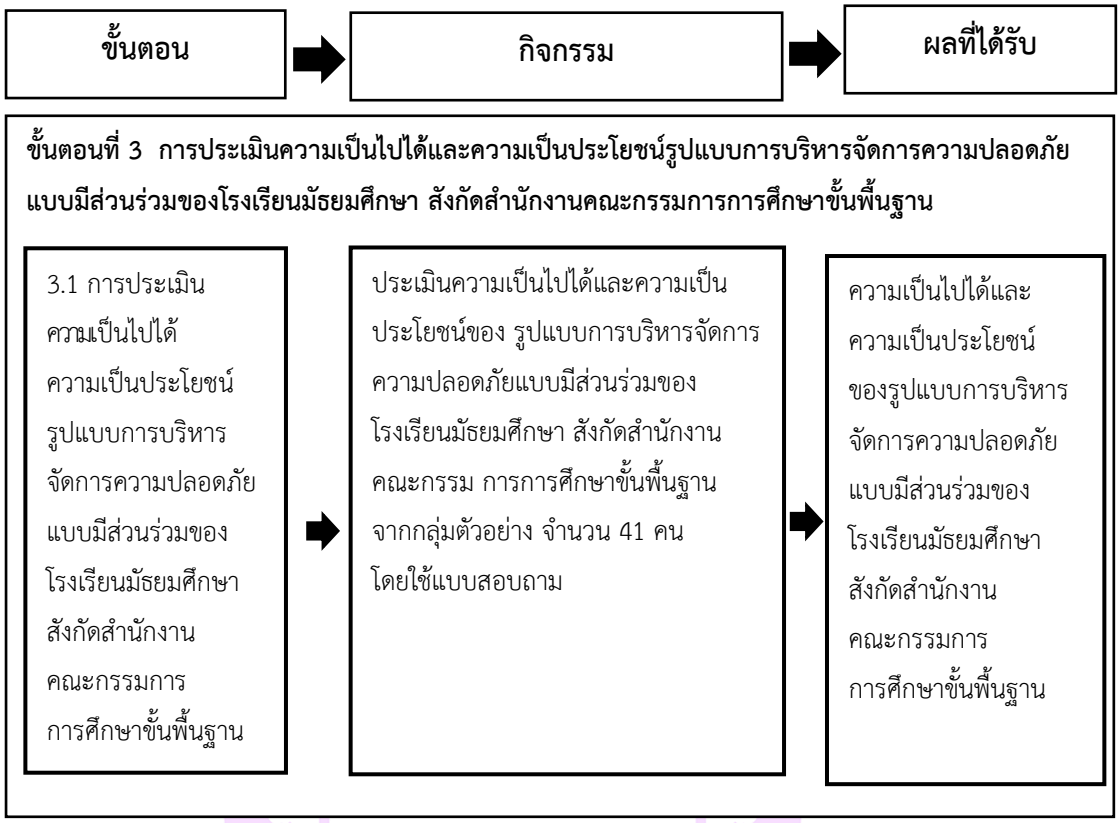

ภาพ 11 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

จากขั้นตอนการวิจัยดังกล่าวข้างต้น สามารถอธิบายรายละเอียดการดำเนินการได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางในการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ดำเนินการ 3 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี เพื่อสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1 แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวกับ 1) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม 2) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 3) ยุทธศาสตร์ศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560–2579 4) คู่มือสถานศึกษาปลอดภัย กระทรวงศึกษาธิการ 2564 5) เอกสารรางวัลสถานศึกษาปลอดภัย 6) นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัย 8) การบริหารแบบมีส่วนร่วม 9) รูปแบบและการพัฒนารูปแบบ และ 10) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัย และนำไปเป็นข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกการศึกษาเอกสารเพื่อการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยครอบคลุมแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสร้างข้อสรุป

2. การศึกษาองค์ประกอบในการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการศึกษาจากโรงเรียนมัธยมศึกษา

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2567 จำนวน 2,360 แห่ง ที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา มีจำนวนประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2,360 คน

ตาราง 6 แสดงจำนวนประชากรการศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โรงเรียน	ภาค				รวม
	เหนือ	กลาง	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ใต้	
ระดับมัธยมศึกษาขนาดเล็ก	25	267	97	67	456
ระดับมัธยมศึกษาขนาดกลาง	40	235	144	218	637
ระดับมัธยมศึกษาขนาดใหญ่	82	549	153	149	933
ระดับมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ	16	176	82	60	334
รวม	**163**	**1,227**	**476**	**497**	**2,360**

2.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2567 จำนวน 331 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซี่มอร์แกน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จากประชากร จำนวน 2,360 คน เทียบขนาดที่ จำนวน 2,400 คน (วัลลภ รัฐฉัตรานนท์, 2562, หน้า 38)

ตาราง 7 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างการศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โรงเรียน	ภาค				รวม
	เหนือ	กลาง	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ใต้	
ระดับมัธยมศึกษาขนาดเล็ก	3	38	14	9	64
ระดับมัธยมศึกษาขนาดกลาง	5	33	20	31	89
ระดับมัธยมศึกษาขนาดใหญ่	11	78	22	21	132
ระดับมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ	2	25	11	8	64
รวม	**21**	**174**	**67**	**69**	**331**

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการปฏิบัติตามองค์ประกอบและแนวทางความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 8 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายขององค์การด้านความปลอดภัย 2) ภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย 3) โครงสร้างองค์การด้านความปลอดภัย 4) มาตรการด้านความปลอดภัย 5) วัฒนธรรมองค์การด้านความปลอดภัย 6) บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัย 7) การวางแผนเหตุความปลอดภัย 8) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แปลความหมายได้ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและเสนอแนะเพิ่มเติม

การหาคุณภาพเครื่องมือ ดำเนินการดังนี้

1. การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติเป็นผู้บริหาร อาจารย์หรือนักการศึกษาที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎี การบริหารสถานศึกษา และการบริหารจัดการในโรงเรียน จำนวน 5 คน ดังนี้

1.1 ดร.วันสว่าง สิงห์ชัย ผู้อำนวยการโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัยเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย

1.2 ดร.ธวัช ชุมชอบ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนสามัคคีวิทยาคม จังหวัดเชียงราย

1.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดาวัลย์ อุ่นกอง ผู้อำนวยการวิทยาเขตเชียงราย มหาวิทยาลัยพะเยา

1.4 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฏิพันธ์ อุทยานุกูล คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

1.5 ดร.พรรณวิภา สมสะอาด ผู้อำนวยการโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย

นำผลการตรวจสอบมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดมุ่งหมายในการประเมิน (Index of Item Objective Congruence = IOC) โดยกำหนดค่าของความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปเป็นเกณฑ์ที่ยอมรับ (สมชาย วรกิจเกษมสกุล, 2553, หน้า 268-269) ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาคุณภาพของเครื่องมือ วิเคราะห์หาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) โดยใช้ตามเกณฑ์ จึงจะถือว่ามีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและนำไปสร้างข้อคำถาม ส่วนข้อคำถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมข้อความตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 โดยกำหนดระดับความคิดเห็น ดังนี้

+1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามข้อนั้นมีความสอดคล้อง และมีความตรงเชิงเนื้อหาเพื่อที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

0 หมายถึง เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามข้อนั้นมีความสอดคล้อง และมีความตรงเชิงเนื้อหาเพื่อที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

-1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามข้อนั้นไม่มีความสอดคล้อง และไม่มีความตรงเชิงเนื้อหา เพื่อที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยใช้สูตร IOC = $\frac{\Sigma R}{N}$

IOC คือ ดัชนีความสอดคล้อง

R คือ คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

ΣR คือ ผลรวมของคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2. การตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) โดยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเหมือนกับกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ และนำมาวิเคราะห์ค่าความเที่ยง (Reliability) โดยหาค่า

สัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Alpha Coefficient) โดยการวิเคราะห์ข้อคำถาม (Item Analysis) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.97

3. เพื่อจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวมรวมข้อมูล ตามลำดับดังนี้

2.3.1 ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้พร้อมหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามในรูปแบบ Google Form จำนวน 331 แห่ง เพื่อเก็บข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถาม

2.3.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผ่านทางรูปแบบ Google Form ให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้ทำการตอบแบบสอบถามทางออนไลน์ผ่านทาง QR Code ที่แนบไปพร้อมกับหนังสือขอความร่วมมือ

2.3.3 ผู้วิจัยดำเนินการติดตามการตอบกลับแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง

2.3.4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความถูกต้อง และความครบถ้วนของข้อมูล โดยผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 331 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามองค์ประกอบในการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

2.4.1 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 103) ดังนี้

4.51-5.00 อยู่ในระดับ 5 หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 อยู่ในระดับ 4 หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 อยู่ในระดับ 3 หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 อยู่ในระดับ 2 หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 อยู่ในระดับ 1 หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การตัดสินความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าไม่เกิน 1.00 ถือว่า ผ่านการประเมิน

2.4.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) องค์ประกอบในการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1) การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ของแต่ละองค์ประกอบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ ถ้ามีนัยสำคัญทางสถิติแสดงว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity)

2) การตรวจสอบความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ซึ่งมีเกณฑ์วิเคราะห์ ดังนี้

2.1) ค่าไค-แสควร์สัมพัทธ์ Chi-square Statistic/Degrees of Freedom โดยหลักทั่วไป ถ้าค่าไค-แสควร์สัมพัทธ์ น้อยกว่า 2 ถือว่า โมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Mueller, 1996, pp. 62-128)

2.2) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index: CFI) ถ้าดัชนี CFI มีค่ามากกว่า 0.95 แสดงว่า โมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Hu and Bentler, 1999, pp. 1-55)

2.3) ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปแบบมาตรฐาน (Standardized Root Mean Square Residual: SRMR) ถ้ามีค่าต่ำกว่า 0.08 แสดงว่า โมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี (Hu and Bentler, 1999, pp. 1-55)

2.4) ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อน โดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximate: RMSEA) ถ้ามีค่าต่ำกว่า 0.06 แสดงว่า โมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี (Hu and Bentler, 1999, pp. 1-55)

3. การศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับแนวการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยหน้าที่ จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นผู้บริหารการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำกับดูแลนโยบายการศึกษาและมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนการบริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ดังนี้

1) ดร.ภูธร จันทะหงษ์ ปุณยจรัสธำรง ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) นางนัฑวิภรณ์ พรมมา ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาน่าน ผู้อำนวยการเขตตรวจราชการ เขตที่ 16 คณะจัดทำคู่มือสถานศึกษาปลอดภัยของกระทรวงศึกษาธิการ 2564

3) นายเกรียงศักดิ์ ยอดสาร ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย

กลุ่มที่ 2 เป็นนักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีผลงานเกี่ยวกับการบริหารความปลอดภัยทางการศึกษา จำนวน 2 คน

1) ดร.ชนะ สุมมาตย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาการแนะแนว อดีตผู้อำนวยการศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) ดร.สมพร สุขอร่าม นักการศึกษาด้านการบริหารการศึกษา อดีตผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย คณะจัดทำคู่มือสถานศึกษาปลอดภัยของกระทรวงศึกษาธิการ 2564

กลุ่มที่ 3 เป็นผู้บริหารสถานศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีการบริหารสถานศึกษา การวิจัยและการบริหารจัดการในโรงเรียน จำนวน 2 คน

1) ดร.มยุรีย์ แพร่หลาย ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนแจงร้อนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โรงเรียนได้รับรางวัลสถานศึกษาปลอดภัย

2) ดร.ทวีศักดิ์ เจริญเตีย ผู้อำนวยการโรงเรียนวิทยาศาสตร์ จุฬาภรณราชวิทยาลัย ชลบุรี จังหวัดชลบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี โรงเรียนได้รับรางวัลสถานศึกษาปลอดภัย

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางในการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.2.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาทั้งในระดับประเทศและต่างประเทศ เพื่อกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์

3.2.2 กำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2.3 นำร่างรูปแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบ ความเหมาะสมของข้อคำถามและความชัดเจนภาษา

3.2.4 นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มาปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นฉบับสมบูรณ์

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ในการทำหนังสือถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอเข้าสัมภาษณ์

3.3.2 ผู้วิจัยประสานผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์

3.3.3 ผู้วิจัยเข้าสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิตามวัน เวลา และสถานที่ที่นัดหมาย ตามแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จัดหมวดหมู่ และสร้างข้อสรุปดังนี้

3.4.1 ผู้วิจัยนำเทปการสนทนาไปถอดเทปบันทึกเสียงคำต่อคำ (Verbatim Transcription) เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

3.4.2 ความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Trustworthiness) โดยผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูล ความถูกต้อง ของการถอดเทป และการยืนยันข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนโดยส่งผ่านทางจดหมายอิเล็กทรนิกส์ เพื่อเป็นการยืนยันความถูกต้องของข้อมูลว่าเป็นจริง ตรงกับการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูล เพื่อความน่าเชื่อถือของข้อมูลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การยกร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1.1 ผู้วิจัยนำองค์ประกอบและแนวการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในขั้นตอนที่ 1 มายกร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2 ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความเหมาะสมและความชัดเจนของภาษา

1.3 ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไขจัดทำเป็นร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับนำเสนอ เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสมโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ต่อไป

2. การตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การตรวจสอบร่างรูปแบบเป็นการ

พิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) แล้วปรับร่างรูปแบบการการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยเลือกจากผู้มีคุณสมบัติ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำกับดูแลนโยบายการศึกษาและมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนการบริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน

1. ดร.สุรินทร์ มั่นประสงค์ อดีตผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ดร.วันเพ็ญ บุรีสูงเนิน ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ รักษาการศึกษาธิการภาค 8 ปฏิบัติหน้าที่ศึกษาธิการภาค 9 ทำหน้าที่ผู้ช่วยเลขาธิการสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ

3. ดร.วิสิทธิ์ ใจเถิง ผู้เชี่ยวชาญการศึกษา อดีตรองศึกษาธิการภาค จังหวัดลพบุรี

กลุ่มที่ 2 เป็นนักวิชาการหรืออาจารย์มหาวิทยาลัยหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการบริหารความปลอดภัยและการมีส่วนร่วม คุณวุฒิในระดับปริญญาเอก จำนวน 3 คน

4. รศ.ดร.สุกัญญา แช่มช้อย อาจารย์สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. ผศ.ดร.สันติ บูรณะชาติ ประธานหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

6. ดร. อนงค์ศรี สิทธิอาษา ประธานคณะกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนสำหรับสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงราย อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

กลุ่มที่ 3 เป็นผู้บริหารการศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาเอก

มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีการบริหารสถานศึกษา การวิจัย และการบริหารจัดการในโรงเรียน จำนวน 3 คน

7. ดร.อภิวัฒน์ กันศรีเวียง ศึกษาธิการจังหวัดพะเยา

8. ว่าที่ร้อยโท ดร.ทวีป วงศ์ชาลีกุล อดีตผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พะเยา

9. ดร.ธีระศักดิ์ โนชัย ผู้อำนวยการโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย

ในการนี้ ผู้วิจัยได้ขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความเหมาะสมในการติดต่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ในการสนทนากลุ่ม

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.1 ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นประเด็นที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม เพื่อใช้ในการตรวจสอบความครอบคลุมและความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นแบบประเมินความเหมาะสมชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสมในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง ร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสมในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

2.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยมีวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.3.1 วิเคราะห์ สังเคราะห์ องค์ประกอบของร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำมากำหนดประเด็นในการสนทนากลุ่ม

2.3.2 จัดทำประเด็นการสนทนากลุ่ม โดยกำหนดประเด็นที่ใช้ในการสนทนาจากร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.3.3 จัดทำแบบสอบถามเพื่อประเมินความความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและการใช้ภาษา ตรวจสอบความตรง (Validity) ของแบบสอบถามโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามรายข้อกับเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน (ดังรายชื่อปรากฏในภาคผนวก ก) และเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ข้อคำถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมข้อความ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00

2.3.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยาแล้วนำมาหาค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงแบบสอดคล้องภายใน ด้วยวิธีการของครอนบาค (Comnbach Alpha Procedure) โดยวิเคราะห์ข้อคำถาม (Item Analysis) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.97

2.3.5 ผู้วิจัยนำประเด็นการสนทนากลุ่มและแบบสอบถามเพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อนำไปใช้ในการสนทนากลุ่มต่อไป

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.4.1 นัดหมายการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ในการทำหนังสือถึงผู้ทรงคุณวุฒิในการขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

2.4.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอเชิญเข้าร่วมสนทนากลุ่มถึงผู้ทรงคุณวุฒิทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ด้วยตนเองโดยแนบ 1) โครงร่างวิทยานิพนธ์ 2) ร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 3) ประเด็นการสนทนากลุ่ม 4) แบบประเมิความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา และสถานที่

2.4.3 ผู้วิจัยประสานผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อแจ้งยืนยันการเข้าร่วมสนทนากลุ่มทางโทรศัพท์อีกครั้งหนึ่ง

2.4.4 ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่ม ในวันศุกร์ ที่ 4 เดือน เมษายน พ.ศ. 2568 ผ่านช่องทางออนไลน์ด้วยโปรแกรม Google Meet

2.4.5 ทำการสรุปการเก็บข้อมูลและสรุปผลที่ได้จากการจัดสนทนากลุ่ม

2.4.6 ปรับปรุงแก้ไขร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.4.7 ส่งรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสมอีกครั้ง

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามนี้

2.5.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาฉันทามติ และปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำมาจัดทำรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.5.2 นำข้อมูลจากแบบตรวจสอบความความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งมีเกณฑ์การแปรความค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 103)

4.51-5.00 อยู่ในระดับ 5 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 อยู่ในระดับ 4 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 อยู่ในระดับ 3 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 อยู่ในระดับ 2 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 อยู่ในระดับ 1 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การตัดสินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าไม่เกิน 1.00 ถือว่าผ่านการประเมิน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การประเมินในขั้นตอนนี้เป็นการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 41 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เป็นผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย ในการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์รูปแบบการวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี

ตอนที่ 1 ข้อมูลโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ซึ่งกำหนดค่าระดับคะแนน ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์ในระดับน้อยที่สุด

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อประเมินความเป็นเป็นไปได้และความประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

3.1 นำรายละเอียดของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดเป็นประเด็นคำถาม

3.2 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามประเมินความคิดเห็นเพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมมีลักษณะเป็น แบบสอบถามปลายเปิด

3.3 นำร่างแบบสอบถามเพื่อประเมินความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของการใช้ภาษาและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มาปรับปรุงแก้ไขและจัดทำแบบสอบถามเพื่อประเมินความเป็นเป็นไปได้และความประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสมบูรณ์

3.4 ตรวจสอบความตรง (Validity) ของแบบสอบถามโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามรายข้อกับเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจ้านวน 5 คน (ดังรายชื่อปรากฏในภาคผนวก ก) และเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ข้อคำถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมข้อความตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00

3.5 นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยาแล้วนำมาหาค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงแบบสอดคล้องภายใน ด้วยวิธีการของครอนบาค (Comnbach Alpha Procedure) โดยวิเคราะห์ข้อคำถาม (Item Analysis) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.97

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลำดับดังนี้

4.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อทำหนังสือถึงผู้บริหารสถานศึกษา ในการขอความอนุเคราะห์ดำเนินการเก็บข้อมูล จำนวนทั้งสิ้น 41 โรงเรียน

4.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือนำจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา พร้อมแนบแบบประเมินรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อขอเก็บข้อมูลไปยังกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยทางออนไลน์ Google Forms ถึงผู้บริหารสถานศึกษา โดยแนบ 1) รูปแบบการบริหารจัดการ

ความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) แบบสอบถามประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดระยะเวลาการตอบกลับใน 1 สัปดาห์ ถ้าไม่ได้รับข้อมูลจะดำเนินการติดต่อประสานงาน ทางโทรศัพท์เพื่อขอรับข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้รับแบบประเมินคืนจำนวน 41 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4.3 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้รับกลับคืนมา เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ (Checklist)วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percent)

5.2 ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งมีเกณฑ์การแปรความค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 103)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์ ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์ ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์ ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์ ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์ ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การตัดสินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พิจารณาจากค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าไม่เกิน 1.00 ถือว่า ผ่านการประเมิน

5.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.3.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยาในการทำหนังสือถึงผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

5.3.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลถึงผู้บริหารสถานศึกษาทางไปรษณีย์และ Google Forms โดยแนบ 1) รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) แบบสอบถามเพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5.3.3 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

5.4.1 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งมีเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 103) ดังนี้

4.51-5.00 อยู่ในระดับ 5 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 อยู่ในระดับ 4 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 อยู่ในระดับ 3 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 อยู่ในระดับ 2 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 อยู่ในระดับ 1 หมายถึง รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การตัดสินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าไม่เกิน 1.00 ถือว่า ผ่านการประเมิน

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ผลการศึกษาองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ขององค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 2 ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ส่วนที่ 1 ผลการยกร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ส่วนที่ 2 ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 3 ผลการประเมินความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจากการดำเนินการวิจัย

ผลการวิจัยในแต่ละตอนผู้วิจัยได้นำเสนอรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ผลการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยมีส่วนประกอบที่สำคัญ 8 ประการ คือ 1) ด้านวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายด้านความปลอดภัย 2) ด้านภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย 3) ด้านโครงสร้างด้านความปลอดภัย 4) ด้านมาตรการด้านความปลอดภัย 5) ด้านวัฒนธรรมด้านความปลอดภัย 6) ด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัย 7) ด้านการวางแผนด้านความปลอดภัย และ 8) ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายด้านความปลอดภัย

2. ผลการศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสอบถามความคิดของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา 331 แห่ง จำนวน 331คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามถึงองค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายด้านความปลอดภัย 2) ด้านภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย 3) ด้านโครงสร้างด้านความปลอดภัย 4) ด้านมาตรการด้านความปลอดภัย 5) ด้านวัฒนธรรมด้านความปลอดภัย 6) ด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัย 7) ด้านการวางแผนด้านความปลอดภัย และ 8) ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายด้านความปลอดภัย ดังแสดงผลในตาราง 8–17 และการวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แสดงผลดังนี้

2.1 ผลการศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังแสดงผลในตาราง 8–17

ตาราง 8 แสดงความถี่ และร้อยละของข้อมูลทั่วของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อ	ข้อมูลทั่วของผู้ตอบแบบสอบถาม	n = 331 ความถี่	ร้อยละ
1	สถานภาพ		
	ผู้อำนวยการโรงเรียน	165	49.85
	รองผู้อำนวยการโรงเรียน	130	39.27
	ครู รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน	36	10.88
	รวม	331	100.00
2	ขนาดของโรงเรียน		
	ขนาดเล็ก (นักเรียน จำนวน 119 คน ลงมา)	32	9.67
	ขนาดกลาง (นักเรียน จำนวน 120 -719 คน)	98	29.61
	ขนาดใหญ่ (นักเรียน จำนวน 720 - 1679 คน)	105	31.72
	ขนาดใหญ่พิเศษ (นักเรียน จำนวน 1680 คน ขึ้นไป)	96	29.00
	รวม	331	100.00
3	เพศ		
	ชาย	195	58.91
	หญิง	136	41.09
	รวม	331	100.00
4	วุฒิการศึกษา		
	ปริญญาตรี	25	7.55
	ปริญญาโท	274	82.78
	ปริญญาเอก	32	9.67
	รวม	331	100.00
5	อายุ		
	น้อยกว่า 30 ปี	17	5.14
	31-40 ปี	79	23.87
	41-50 ปี	128	38.67
	51-60 ปี	107	32.33
	รวม	331	100.00

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อ	ข้อมูลทั่วของผู้ตอบแบบสอบถาม	n = 331 ความถี่	ร้อยละ
6	ประสบการณ์ด้านการบริหารโรงเรียน		
	น้อยกว่า 5 ปี	129	38.97
	6–10 ปี	66	19.94
	11–15 ปี	64	19.34
	มากกว่า 15 ปี	72	21.75
	รวม	331	100.00
7	ภูมิภาคของประเทศที่ตั้งของโรงเรียน		
	ภาคเหนือ	74	22.36
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	92	27.79
	ภาคกลางและภาคตะวันออก	133	40.18
	ภาคใต้	32	9.67
	รวม	331	100.00

จากตาราง 8 แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 49.85 รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 39.27 ครู รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 10.88 ขนาดของโรงเรียน ขนาดใหญ่ (นักเรียน จำนวน 720-1679 คน) จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 31.72 ขนาดกลาง (นักเรียน จำนวน 120-719 คน) จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 29.61 ขนาดใหญ่พิเศษ (นักเรียน จำนวน 1680 คน ขึ้นไป) จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 29.00 ขนาดเล็ก (นักเรียน จำนวน 119 คน ลงมา) จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 9.67 ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 58.91 เพศหญิง จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 41.09 มีวุฒิการศึกษาปริญญาโท จำนวน 274 คน คิดเป็นร้อยละ 82.78 ปริญญาเอก จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 9.67 ปริญญาตรี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 7.55 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 38.67 อายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 32.33 อายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 23.87 อายุน้อยกว่า 30 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 5.14 มีประสบการณ์ด้านการบริหารโรงเรียน น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 38.97

มากกว่า 15 ปี จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 21.75 ระหว่าง 6–10 ปี จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 19.94 ระหว่าง 11–15 ปี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 19.34 อยู่ในภูมิภาค ภาคกลางและภาคตะวันออก จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 40.18 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 27.79 ภาคเหนือ จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 22.36 และภาคใต้ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 9.67 ตามลำดับ

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ขององค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวม

ข้อ	องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม	n = 331		ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
		$\overline{X}$	S.D.		
1	วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายด้านความปลอดภัย	4.74	0.40	มากที่สุด	2
2	การวางแผนด้านความปลอดภัย	4.61	0.44	มากที่สุด	8
3	โครงสร้างด้านความปลอดภัย	4.72	0.38	มากที่สุด	3
4	มาตรการด้านความปลอดภัย	4.62	0.39	มากที่สุด	7
5	การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายด้านความปลอดภัย	4.67	0.44	มากที่สุด	6
6	บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัย	4.70	0.41	มากที่สุด	4
7	ภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย	4.81	0.33	มากที่สุด	1
8	วัฒนธรรมด้านความปลอดภัย	4.68	0.43	มากที่สุด	5
	รวม	**4.69**	**0.34**	**มากที่สุด**	

จากตาราง 9 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวม 8 องค์ประกอบ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.69, S.D. = 0.34) เมื่อจำแนกเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบทุกด้านมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด โดยองค์ประกอบด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย ($\overline{X}$ = 4.81, S.D. = 0.33) รองลงมาเป็นด้านวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมาย

ด้านความปลอดภัย ($\overline{X}$ = 4.74, S.D. = 0.40) และองค์ประกอบด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการวางแผนด้านความปลอดภัย ($\overline{X}$ = 4.61, S.D. = 0.44) ตามลำดับ

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ขององค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายด้านความปลอดภัย

ข้อ	รายการ	n = 331		ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
		$\overline{X}$	S.D.		
1	โรงเรียนกำหนดวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมาย ด้านความปลอดภัย ในโรงเรียนให้เห็นชัดเจน	4.72	0.50	มากที่สุด	4
2	โรงเรียนมีกลยุทธ์ด้านความปลอดภัย ที่สัมพันธ์กับบริบทของโรงเรียน	4.75	0.46	มากที่สุด	2
3	โรงเรียนกำหนดเป้าหมายด้านความปลอดภัยสัมพันธ์กับบริบทของโรงเรียน	4.73	0.49	มากที่สุด	3
4	โรงเรียนกำหนดแผนงาน กิจกรรม ด้านความปลอดภัยที่สอดคล้องกับ เป้าหมายของโรงเรียน	4.79	0.42	มากที่สุด	1
5	บุคลากรในโรงเรียนรับรู้และเข้าใจ วิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์และ เป้าหมายด้านความปลอดภัยร่วมกัน	4.70	0.50	มากที่สุด	5
	รวม	**4.74**	**0.40**	**มากที่สุด**	

จากตาราง 10 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายขององค์กรด้านความปลอดภัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.74, S.D. = 0.40) เมื่อจำแนกเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบย่อยมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด โดยองค์ประกอบย่อยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ โรงเรียนกำหนดแผนงาน กิจกรรม ด้านความปลอดภัยที่สอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียน ($\overline{X}$ = 4.79, S.D. = 0.42) รองลงมาเป็นโรงเรียนมีกลยุทธ์ด้านความปลอดภัย

ที่สัมพันธ์กับบริบทของโรงเรียน ($\overline{X}$ = 4.75, S.D. = 0.46) และองค์ประกอบย่อยที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บุคลากรในโรงเรียนรับรู้และเข้าใจวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์และเป้าหมายด้านความปลอดภัยร่วมกัน ($\overline{X}$ = 4.70, S.D. = 0.50) ตามลำดับ

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ขององค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย

ข้อ	รายการ	n = 331		ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
		$\overline{X}$	S.D.		
1	ผู้บริหารกำหนดนโยบายที่มุ่งเน้นความปลอดภัยของบุคลากร นักเรียนในโรงเรียน	4.61	0.40	มากที่สุด	2
2	ผู้บริหาร มีองค์ความรู้ด้านความปลอดภัยและสามารถถ่ายทอดความรู้สู่นักเรียน ชุมชน ได้	4.62	0.42	มากที่สุด	1
3	ผู้บริหารส่งเสริมคณะครูเข้ารับการอบรม ด้านความปลอดภัยเพื่อพัฒนาตนเอง	4.52	0.34	มากที่สุด	4
4	ผู้บริหารมีการแก้ไขปัญหาด้วยการเสริมแรงบวก	4.57	0.45	มากที่สุด	3
5	ผู้บริหารสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยอย่างยั่งยืน	4.42	0.46	มาก	5
	รวม	**4.54**	**0.41**	**มากที่สุด**	

จากตาราง 11 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.54, S.D. = 0.41) เมื่อจำแนกเป็นรายองค์ประกอบ พบว่าองค์ประกอบย่อยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด โดยองค์ประกอบย่อยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหาร มีองค์ความรู้ด้านความปลอดภัยและสามารถถ่ายทอดความรู้สู่นักเรียน ชุมชนได้ ($\overline{X}$ = 4.62,

S.D. = 0.42) รองลงมาเป็นผู้บริหารกำหนดนโยบายที่มุ่งเน้นความปลอดภัยของบุคลากร นักเรียนในโรงเรียน ($\overline{X}$ = 4.61, S.D. = 0.40) และองค์ประกอบย่อยที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยอย่างยั่งยืน ($\overline{X}$ = 4.42, S.D. = 0.46) ตามลำดับ

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ขององค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านโครงสร้างด้านความปลอดภัย

ข้อ	รายการ	n = 331		ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
		$\overline{X}$	S.D.		
1	โรงเรียนกำหนดโครงสร้างการดำเนินการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนอย่างชัดเจน	4.79	0.43	มากที่สุด	1
2	โรงเรียนมีบุคลากรเพียงพอต่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในโรงเรียน	4.51	0.59	มากที่สุด	5
3	ผู้บริหารโรงเรียนจัดตั้งคณะทำงานด้านความปลอดภัย	4.69	0.46	มากที่สุด	2
4	ผู้บริหารโรงเรียนมีการกำกับติดตามและประเมินผลความปลอดภัยในโรงเรียน	4.66	0.45	มากที่สุด	3
5	โรงเรียนรายงานข้อมูลด้านความปลอดภัยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ	4.58	0.49	มากที่สุด	4
	รวม	**4.64**	**0.38**	**มากที่สุด**	

จากตาราง 12 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านโครงสร้างด้านความปลอดภัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.64, S.D. = 0.38) เมื่อจำแนกเป็นรายองค์ประกอบ พบว่าทุกองค์ประกอบย่อยมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด โดยองค์ประกอบย่อยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ โรงเรียนกำหนดโครงสร้างการดำเนินการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนอย่างชัดเจน ($\overline{X}$ = 4.79,

S.D. = 0.43) รองลงมาเป็นผู้บริหารโรงเรียนจัดตั้งคณะทำงานด้านความปลอดภัย ($\overline{X}$ = 4.69, S.D. = 0.46) และองค์ประกอบย่อยที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ โรงเรียนมีบุคลากรเพียงพอต่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในโรงเรียน ($\overline{X}$ = 4.51, S.D. = 0.59) ตามลำดับ

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ขององค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านมาตรการด้านความปลอดภัย

ข้อ	รายการ	n = 331		ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
		$\overline{X}$	S.D.		
- ป้องกัน					
1	โรงเรียนมีมาตรการด้านความปลอดภัยที่ชัดเจนปฏิบัติได้	4.71	0.47	มากที่สุด	1
2	โรงเรียนมีการประเมินความเสี่ยงด้านความปลอดภัยภายในโรงเรียนทุกภาคเรียน	4.67	0.51	มากที่สุด	2
3	โรงเรียนกำหนดพื้นที่เสี่ยง พื้นที่ปลอดภัย โดยมีสัญลักษณ์ ป้ายประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ แสดงความเสี่ยง	4.53	0.63	มากที่สุด	5
4	โรงเรียนจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศด้านความปลอดภัยในโรงเรียนให้เป็นปัจจุบันและเป็นระบบ	4.54	0.56	มากที่สุด	4
5	โรงเรียนมีการจัดระบบโครงสร้างการบริหารจัดการความปลอดภัยภายใน	4.63	0.53	มากที่สุด	3
- ปลูกฝัง					
1	โรงเรียนพัฒนาหลักสูตร ด้านความปลอดภัยให้กับนักเรียนทุกคน	4.50	0.68	มากที่สุด	5
2	โรงเรียนจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านความปลอดภัยให้แก่ ครู บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียน สม่ำเสมอ	4.62	0.55	มากที่สุด	4

ตาราง 13 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	n = 331		ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
		$\overline{X}$	S.D.		
3	โรงเรียนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมด้านความปลอดภัยให้นำความรู้มาปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน	4.66	0.51	มากที่สุด	2
4	โรงเรียนมีการอบรมทักษะชีวิตให้กับนักเรียนเป็นประจำทุกปี	4.66	0.53	มากที่สุด	3
5	โรงเรียนมีกิจกรรมสร้างเจตคติที่ดีให้กับนักเรียน	4.72	0.46	มากที่สุด	1
- ปราบปราม					
1	โรงเรียนมีมาตรการป้องกันความรุนแรงในโรงเรียน	4.69	0.48	มากที่สุด	3
2	โรงเรียนตั้งศูนย์บริการด้านความปลอดภัยเพื่อช่วยเหลือ เยียวยา ฟื้นฟูจิตใจให้กับนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่ประสบเหตุความไม่ปลอดภัย	4.41	0.74	มาก	5
3	โรงเรียนมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	4.71	0.45	มากที่สุด	2
4	โรงเรียนเตรียมบุคลากรและเครื่องมือวัสดุ อุปกรณ์ที่พร้อมรับสถานการณ์เหตุอันตราย	4.55	0.56	มากที่สุด	4
5	โรงเรียนมีระบบการคัดกรองและดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งทางด้านการเรียน เศรษฐกิจ สุขภาพร่างกาย	4.72	0.46	มากที่สุด	1
	รวม	**4.62**	**0.39**	**มากที่สุด**	

จากตาราง 13 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านมาตรการด้านความปลอดภัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.62, S.D. = 0.39) เมื่อจำแนกเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบย่อยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

การป้องกัน โดยองค์ประกอบย่อยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ โรงเรียนมีมาตรการด้านความปลอดภัยที่ชัดเจนปฏิบัติได้ ($\overline{X}$ = 4.71, S.D. = 0.47) รองลงมาเป็นโรงเรียนมีการประเมินความเสี่ยงด้านความปลอดภัยภายในโรงเรียนทุกภาคเรียน ($\overline{X}$ = 4.67, S.D. = 0.51) และองค์ประกอบย่อยที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ โรงเรียนกำหนดพื้นที่เสี่ยง พื้นที่ปลอดภัย โดยมีสัญลักษณ์ ป้ายประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ แสดงความเสี่ยง ($\overline{X}$ = 4.61, S.D. = 0.59) ตามลำดับ

ปลูกฝัง โดยองค์ประกอบย่อยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ โรงเรียนมีกิจกรรมสร้างเจตคติที่ดีให้กับนักเรียน ($\overline{X}$ = 4.72, S.D. = 0.46) รองลงมาเป็นโรงเรียนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมด้านความปลอดภัยให้นำความรู้ มาปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน ($\overline{X}$ = 4.66, S.D. = 0.51) และองค์ประกอบย่อยที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ โรงเรียนพัฒนาหลักสูตร ด้านความปลอดภัยให้กับนักเรียนทุกคน ($\overline{X}$ = 4.50, S.D. = 0.68) ตามลำดับ

ปราบปราม โดยองค์ประกอบย่อยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ โรงเรียนมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และโรงเรียนมีระบบการคัดกรองและดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งทางด้านการเรียน เศรษฐกิจ สุขภาพร่างกาย ($\overline{X}$ = 4.72, S.D. = 0.46) รองลงมาเป็นโรงเรียนมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ($\overline{X}$ = 4.71, S.D. = 0.45) และองค์ประกอบย่อยที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ โรงเรียนตั้งศูนย์บริการด้านความปลอดภัยเพื่อช่วยเหลือ เยียวยา ฟื้นฟูจิตใจให้กับนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่ประสบเหตุความไม่ปลอดภัย ($\overline{X}$ = 4.41, S.D. = 0.74) ตามลำดับ

ตาราง 14 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ขององค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านวัฒนธรรมองค์การด้านความปลอดภัย

ข้อ	รายการ	n = 331		ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
		$\overline{X}$	S.D.		
1	โรงเรียนสร้างความตระหนักและเข้าใจถึงความปลอดภัยให้กับบุคลากรในโรงเรียน	4.73	0.47	มากที่สุด	1
2	โรงเรียนนำเทคโนโลยีมาช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน	4.63	0.54	มากที่สุด	5
3	โรงเรียนมีการจูงใจและสร้างความพึงพอใจในการทำงานด้านความปลอดภัย	4.67	0.51	มากที่สุด	3
4	บุคลากรทุกระดับในโรงเรียนร่วมกันสร้างและขับเคลื่อน ความปลอดภัยในการทำงาน	4.64	0.50	มากที่สุด	4
5	บุคลากรทุกคนในโรงเรียนมีเป้าหมายด้านความปลอดภัยร่วมกัน	4.70	0.48	มากที่สุด	2
	รวม	**4.67**	**0.43**	**มากที่สุด**	

จากตาราง 14 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านวัฒนธรรมองค์การด้านความปลอดภัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.67, S.D. = 0.43) เมื่อจำแนกเป็นรายองค์ประกอบ พบว่าทุกองค์ประกอบย่อยมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด โดยองค์ประกอบย่อยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ โรงเรียนสร้างความตระหนักและเข้าใจถึงความปลอดภัยให้กับบุคลากรในโรงเรียน ($\overline{X}$ = 4.73, S.D. = 0.47) รองลงมาเป็นบุคลากรทุกคนในโรงเรียนมีเป้าหมายด้านความปลอดภัยร่วมกัน ($\overline{X}$ = 4.70, S.D. = 0.48) และองค์ประกอบย่อยที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ โรงเรียนนำเทคโนโลยีมาช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน ($\overline{X}$ = 4.63, S.D. = 0.54) ตามลำดับ

ตาราง 15 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ขององค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัย

ข้อ	รายการ	n = 331		ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
		$\overline{X}$	S.D.		
1	โรงเรียนมีอาคารสถานที่ที่มีความปลอดภัย ได้รับการตรวจสภาพอยู่เสมอ	4.62	0.50	มากที่สุด	4
2	โรงเรียนมีการแต่งตั้งครูผู้รับชอบ ครูเวร ในการปฏิบัติหน้าที่สอดส่องดูแลในการเสริมสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัย	4.70	0.49	มากที่สุด	2
3	โรงเรียนมีการตรวจสอบความปลอดภัยระบบเครื่องใช้ไฟฟ้าทุกชนิด	4.46	0.51	มาก	5
4	โรงเรียนมีการกำหนดบริเวณเพื่อให้นักเรียนปลอดภัย	4.73	0.46	มากที่สุด	1
5	โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมด้านความปลอดภัยให้กับนักเรียน	4.65	0.48	มากที่สุด	3
	รวม	**4.63**	**0.41**	**มากที่สุด**	

จากตาราง 15 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.63, S.D. = 0.41) เมื่อจำแนกเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบย่อยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด โดยองค์ประกอบย่อยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ โรงเรียนมีการกำหนดบริเวณเพื่อให้นักเรียนปลอดภัย ($\overline{X}$ = 4.73, S.D. = 0.46) รองลงมาเป็นโรงเรียนมีการแต่งตั้งครูผู้รับชอบ ครูเวร ในการปฏิบัติหน้าที่สอดส่องดูแล ในการเสริมสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัย ($\overline{X}$ = 4.70, S.D. = 0.49) และองค์ประกอบย่อยที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ โรงเรียนมีการตรวจสอบความปลอดภัยระบบเครื่องใช้ไฟฟ้าทุกชนิด ($\overline{X}$ = 4.46, S.D. = 0.51) ตามลำดับ

ตาราง 16 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ขององค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการวางแผนเหตุความปลอดภัย

ข้อ	รายการ	n = 331		ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
		$\overline{X}$	S.D.		
1	โรงเรียนจัดทำแผนเผชิญเหตุที่ครอบคลุมสถานการณ์ด้านความปลอดภัยทุกสถานการณ์	4.68	0.50	มากที่สุด	2
2	โรงเรียนมีการแต่งตั้ง มอบหมายหน้าที่ผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน	4.73	0.47	มากที่สุด	1
3	โรงเรียนมีปฏิทินการฝึกซ้อมตามแผนเผชิญเหตุอย่างชัดเจน	4.40	0.60	มาก	5
4	โรงเรียนมีการอบรมความรู้ให้กับนักเรียนพร้อมเผชิญเหตุการณ์ในภาวะฉุกเฉิน	4.60	0.56	มากที่สุด	3
5	จัดตั้งศูนย์บริการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับภัยใหม่ รับเรื่องร้องทุกข์	4.53	0.64	มากที่สุด	4
	รวม	**4.58**	**0.44**	**มากที่สุด**	

จากตาราง 16 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการวางแผนเหตุความปลอดภัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.58, S.D. = 0.44) เมื่อจำแนกเป็นรายองค์ประกอบ พบว่าองค์ประกอบย่อยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด โดยองค์ประกอบย่อยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ โรงเรียนมีการแต่งตั้ง มอบหมายหน้าที่ ผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน ($\overline{X}$ = 4.73, S.D. = 0.47) รองลงมา เป็นโรงเรียนจัดทำแผนเผชิญเหตุที่ครอบคลุมสถานการณ์ด้านความปลอดภัยทุกสถานการณ์ ($\overline{X}$ = 4.68, S.D. = 0.50) และองค์ประกอบย่อยที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ โรงเรียนมีปฏิทินการฝึกซ้อมตามแผนเผชิญเหตุอย่างชัดเจน ($\overline{X}$ = 4.40, S.D. = 0.60) ตามลำดับ

ตาราง 17 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ขององค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

ข้อ	รายการ	n = 331		ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
		$\overline{X}$	S.D.		
1	โรงเรียนร่วมกับภาคีเครือข่าย ในการจัดทำแผนความปลอดภัยในโรงเรียน	4.69	0.49	มากที่สุด	2
2	โรงเรียนประสานความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย ในการกำหนดนโยบาย ดำเนินกิจกรรมที่สร้างความปลอดภัย ตลอดจนการประเมินผลติดตาม	4.67	0.50	มากที่สุด	3
3	โรงเรียนมีการจัดประชุมว่าด้วยเรื่องการเฝ้าระวัง ดูแลนักเรียนร่วมกับบุคคลภายนอก	4.65	0.53	มากที่สุด	4
4	โรงเรียนร่วมกับชุมชน บุคคลภายนอก ดำเนินกิจกรรมที่สร้างความปลอดภัยในโรงเรียน	4.70	0.49	มากที่สุด	1
5	โรงเรียนรายงานผลการดำเนินการเฝ้าระวังดูแลนักเรียนให้บุคคล ภายนอกทราบ	4.63	0.53	มากที่สุด	5
	รวม	**4.67**	**0.44**	**มากที่สุด**	

จากตาราง 17 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.67, S.D. = 0.44) เมื่อจำแนกเป็นรายองค์ประกอบ พบว่าทุกองค์ประกอบย่อยมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด โดยองค์ประกอบย่อยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ โรงเรียนร่วมกับชุมชน บุคคลภายนอกดำเนินกิจกรรมที่สร้างความปลอดภัยในโรงเรียน ($\overline{X}$ = 4.70, S.D. = 0.49) รองลงมาเป็นโรงเรียนร่วมกับภาคีเครือข่าย ในการจัดทำแผนความปลอดภัยในโรงเรียน ($\overline{X}$ = 4.69, S.D. = 0.49) และองค์ประกอบย่อยที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

คือ โรงเรียนรายงานผลการดำเนินการเฝ้าระวังดูแลนักเรียนให้บุคคลภายนอกทราบ ($\overline{X}$ = 4.63, S.D. = 0.53) ตามลำดับ

2.2 ผลการศึกษาองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ขององค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แสดงดังภาพ 12

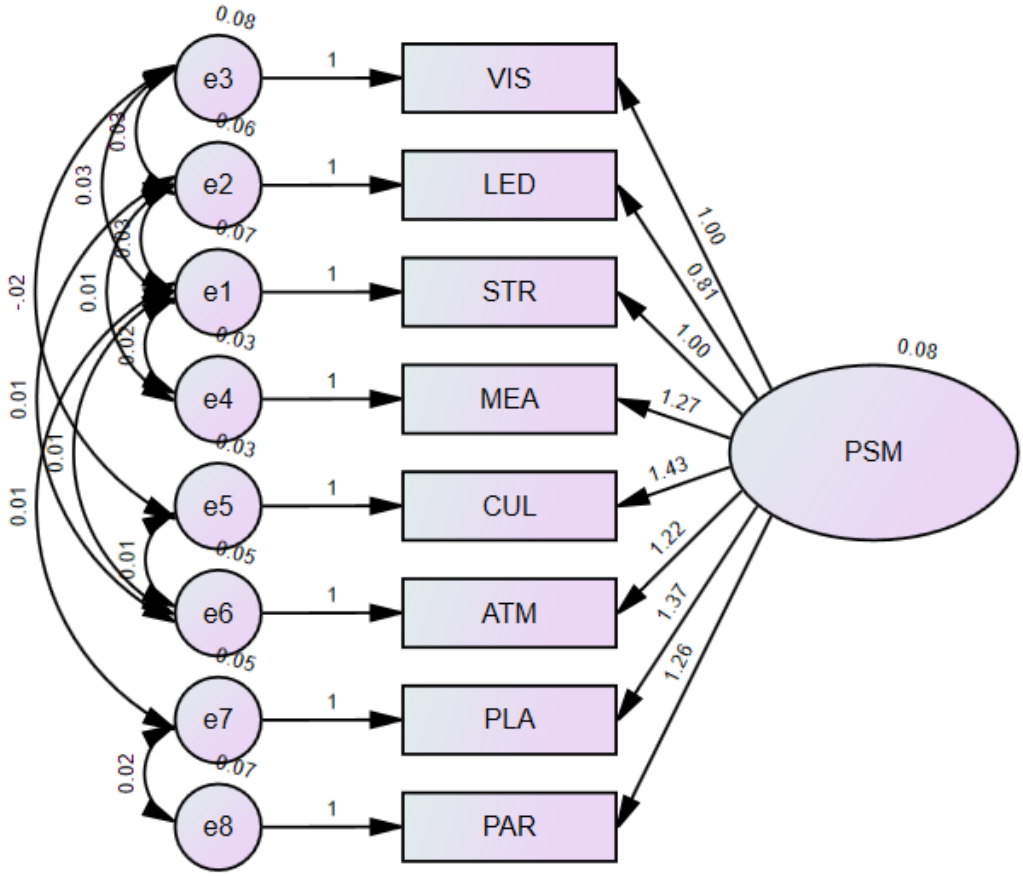

χ^2 = 12.393 df = 9 χ^2 /df= 1.377 p-value = 0.192 CFI = 0.999 SRMR = 0.002 RMSEA = 0.034

ภาพ 12 แสดงโมเดลองค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากภาพ 12 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ขององค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า เมื่อปรับค่าความสอดคล้องของโมเดลแล้วมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จากค่าสถิติไคสแควร์ χ^2มีค่าเท่ากับ 12.393 ไม่มีนัยสำคัญ โดยมีค่า p เท่ากับ .192 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ ต้องมีค่ามากกว่า .05 ค่าไคสแควร์สัมพันธ์ (χ^2 /df) มีค่าเท่ากับ 1.377เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ ต้องมีค่าไม่เกิน 2 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 0.999 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ ต้องมีค่าดัชนี CFI มากกว่า 0.95 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปแบบมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.002 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือต้องมีค่า SRMR ต่ำกว่า 0.08 และค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อน โดยประมาณ (RMSEA) ค่าเท่ากับ 0.034 แสดงว่า ยอมรับสมมติฐานหลักที่ว่า โมเดลการวิจัยสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สรุปได้ว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีทั้งหมด 8 ด้าน ดังนี้

1. ด้านวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายขององค์กรด้านความปลอดภัย ประกอบด้วย 1.1) กำหนดวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมาย ด้านความปลอดภัยในโรงเรียนให้เห็นชัดเจน 1.2) กลยุทธ์ด้านความปลอดภัยที่สัมพันธ์กับบริบทของโรงเรียน 1.3) เป้าหมายด้านความปลอดภัยสัมพันธ์กับบริบทของโรงเรียน 1.4) แผนงาน กิจกรรม ด้านความปลอดภัยที่สอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียน 1.5) รับรู้และเข้าใจวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์และเป้าหมายด้านความปลอดภัยร่วมกัน

2. ด้านภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย ประกอบด้วย 2.1) นโยบายที่มุ่งเน้นความปลอดภัยของบุคลากร นักเรียน ในโรงเรียน 2.2) องค์ความรู้ด้านความปลอดภัยและสามารถถ่ายทอดความรู้สู่นักเรียน ชุมชน ได้ 2.3) ส่งเสริมคณะครูเข้ารับการอบรม ด้านความปลอดภัยเพื่อพัฒนาตนเอง 2.4) การแก้ไขปัญหาด้วยการเสริมแรงบวก 2.5) สร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยอย่างยั่งยืน

3. ด้านโครงสร้างด้านความปลอดภัย ประกอบด้วย 3.1) โครงสร้างการดำเนินการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนอย่างชัดเจน 3.2) บุคลากรเพียงพอต่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในโรงเรียน 3.3) จัดตั้งคณะทำงานด้านความปลอดภัย 3.4) มีการกำกับติดตามและประเมินผลความปลอดภัยในโรงเรียน 3.5) รายงานข้อมูลด้านความปลอดภัยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ

4. ด้านมาตรการด้านความปลอดภัย ประกอบด้วย 4.1) ป้องกัน ได้แก่ 4.1.1) มาตรการด้านความปลอดภัยที่ชัดเจนปฏิบัติได้ 4.1.2) การประเมินความเสี่ยงด้านความปลอดภัยภายในโรงเรียนทุกภาคเรียน 4.1.3) กำหนดพื้นที่เสี่ยง พื้นที่ปลอดภัย โดยมีสัญลักษณ์ ป้ายประชาสัมพันธ์ต่างๆแสดงความเสี่ยง 4.1.4) จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศด้านความปลอดภัยในโรงเรียนให้เป็นปัจจุบันและเป็นระบบ 4.1.5) การจัดระบบโครงสร้างการบริหารจัดการความปลอดภัยภายใน 4.2) ปลูกฝัง ได้แก่ 4.2.1) พัฒนาหลักสูตร ด้านความปลอดภัยให้กับนักเรียนทุกคน

4.2.2) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านความปลอดภัยให้แก่ ครู บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนสม่ำเสมอ 4.2.3) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมด้านความปลอดภัยให้นำความรู้ มาปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน 4.2.4) การอบรมทักษะชีวิตให้กับนักเรียนเป็นประจำทุกปี 4.2.5) กิจกรรมสร้างเจตคติที่ดีให้กับนักเรียน 4.3) ปราบปราม ได้แก่ 4.3.1) มาตรการป้องกันความรุนแรงในโรงเรียน 4.3.2) ตั้งศูนย์บริการด้านความปลอดภัยเพื่อช่วยเหลือ เยียวยา ฟื้นฟูจิตใจให้กับนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ประสบเหตุความไม่ปลอดภัย 4.3.3) การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 4.3.4) เตรียมบุคลากรและเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ที่พร้อมรับสถานการณ์เหตุอันตราย 4.3.5) มีระบบการคัดกรองและดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งทางด้านการเรียน เศรษฐกิจ สุขภาพร่างกาย

5. ด้านวัฒนธรรมองค์การด้านความปลอดภัย ประกอบด้วย 5.1) สร้างความตระหนักและเข้าใจถึงความปลอดภัยให้กับบุคลากรในโรงเรียน 5.2) นำเทคโนโลยีมาช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน 5.3) การจูงใจและสร้างความพึงพอใจในการทำงานด้านความปลอดภัย 5.4) สร้างและขับเคลื่อน ความปลอดภัยในการทำงาน 5.5) มีเป้าหมายด้านความปลอดภัยร่วมกัน

6. ด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัย ประกอบด้วย 6.1) อาคารสถานที่ ที่มีความปลอดภัย ได้รับการตรวจสภาพอยู่เสมอ 6.2) การแต่งตั้งครูผู้รับชอบ ครูเวรในการปฏิบัติหน้าที่สอดส่องดูแล ในการเสริมสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัย 6.3) การตรวจสอบความปลอดภัยระบบเครื่องใช้ไฟฟ้าทุกชนิด 6.4) การกำหนดบริเวณเพื่อให้นักเรียนปลอดภัย 6.5) จัดกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมด้านความปลอดภัยให้กับนักเรียน

7. ด้านการวางแผนเหตุความปลอดภัย ประกอบด้วย 7.1) จัดทำแผนเผชิญเหตุที่ครอบคลุมสถานการณ์ด้านความปลอดภัยทุกสถานการณ์ 7.2) การแต่งตั้ง มอบหมายหน้าที่ผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน 7.3) มีปฏิทินการฝึกซ้อมตามแผนเผชิญเหตุอย่างชัดเจน 7.4) การอบรมความรู้ให้กับนักเรียนพร้อมเผชิญเหตุการณ์ในภาวะฉุกเฉิน 7.5) จัดตั้งศูนย์บริการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับภัยใหม่ รับเรื่องร้องทุกข์

8. ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ประกอบด้วย 8.1) โรงเรียนร่วมกับภาคีเครือข่าย ในการจัดทำแผนความปลอดภัยในโรงเรียน 8.2) ประสานความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายในการกำหนดนโยบาย ดำเนินกิจกรรมที่สร้างความปลอดภัย ตลอดจนการประเมินผลติดตาม 8.3) การจัดประชุมว่าด้วยเรื่องการเฝ้าระวัง ดูแลนักเรียนร่วมกับบุคคลภายนอก 8.4) โรงเรียนร่วมกับชุมชน บุคคลภายนอกดำเนินกิจกรรมที่สร้างความปลอดภัยในโรงเรียน 8.5) รายงานผลการดำเนินการเฝ้าระวังดูแลนักเรียนให้บุคคลภายนอกทราบ

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในส่วนของผลการศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความคิดเห็นใน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 2) การบริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางต่อการศึกษาการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตาราง 18 แสดงการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ทรงคุณวุฒิ

ที่	ชื่อ-สกุล	วันที่สัมภาษณ์	สถานที่สัมภาษณ์
1	ดร.ชนะ สุมมาตย์	9 ม.ค. 2568	ออนไลน์ Applications Line
2	ดร.มยุรีย์ แพร่หลาย	8 ก.พ. 2568	ออนไลน์ Applications Line
3	ดร.ทวีศักดิ์ เจริญเตีย	9 ก.พ. 2568	ออนไลน์ Applications Line
4	นางนัฑวิภรณ์ จันต๊ะพรมมา	26 ก.พ. 2568	ออนไลน์ Applications Line
5	นายเกรียงศักดิ์ ยอดสาร	26 ก.พ. 2568	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย
6	ดร.สมพร สุขอร่าม	27 ก.พ. 2568	บ้านพักอำเภอเวียงชัย เชียงราย
7	ดร.ภูธร จันทะหงษ์ ปุณยจรัสธำรง	27 ก.พ. 2568	ออนไลน์ Applications Zoom

จากตาราง 18 ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งแบบออนไลน์ผ่านทาง Applications Zoom และ Applications Line รวมทั้งสัมภาษณ์โดยตรงกับผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 7 คน

ตาราง 19 แสดงผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คนที่	ผลการสัมภาษณ์
ประเด็นที่ 1 แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	
ส่วนที่ 1 ด้านหลักการ ของการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ท่านใช้หลักการใดบ้างในการบริหารจัดการ	
1	การสื่อสารและการรับรู้ การประชาสัมพันธ์ให้เข้าใจถูกต้อง ความเป็นกัลยาณมิตรของผู้บริหารโรงเรียน ต่อเครือข่ายผู้ปกครอง นักเรียน ครูหนุนส่งเสริมเพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่
2	การมีส่วนร่วมของทุกหน่วย มีผู้รับผิดชอบทุกงาน ตามโครงสร้าง ของรอง 4 คน มีวิชาการ บริหารทั่วไป แผนงานงบประมาณ กิจการนักเรียน มีโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจน มีการวางแผน และกำหนดนโยบายชัดเจน มอบหมายงานชัดเจนและมีทีมงาน ทุกงานจะต้องมีแผนเผชิญเหตุ มีหลักการ มีกระบวนการในการทำงาน ปัญหาต่างๆ จะมีวิธีแก้ไขปัญหาอย่างไร
3	ใช้หลักการบริหารแบบ PDCA ในการดำเนินการ ใช้ภาคีเครือข่ายในการวางแผนการทำงานให้เครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ เช่นสาธารณสุข ตำรวจ การประเมินต่าง ๆ อนามัย อาหาร มีการตรวจสอบ มีการสรุปเพื่อวางแผนการดำเนินการ
4	สนับสนุน ส่งเสริม แก้ปัญหา ใช้กระบวนการ PDCA ในการปฏิบัติงาน การบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนมัธยมศึกษาอาศัยหลักการ 3 ประการ ได้แก่ การสนับสนุน เพื่อจัดสรรทรัพยากรและสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น การส่งเสริม เพื่อปลูกฝังวัฒนธรรมความปลอดภัยผ่านการฝึกอบรมและกิจกรรมต่าง ๆ และการแก้ปัญหา โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์และออกแบบมาตรการที่สอดคล้องกับปัญหา พร้อมทั้งใช้กรอบการทำงานเชิงระบบ PDCA (Plan-Do-Check-Act) เพื่อวางแผน ดำเนินการ ตรวจสอบ และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การจัดการความปลอดภัยมีประสิทธิภาพและยั่งยืน
5	การบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนมัธยมศึกษาอาศัยหลักการ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมตั้งแต่กระบวนการ SPARK (การวิเคราะห์ SWOT วางแผน ดำเนินการ ทบทวน และพัฒนาต่อยอด) รวมถึงการร่วมทบทวนและถอดบทเรียนเพื่อประเมินผลและปรับปรุงมาตรการอย่างต่อเนื่อง กระบวนการนี้ช่วยสร้างความรับผิดชอบร่วมกัน (Shared Responsibility) และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและยั่งยืน
6	หลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีบทบาทในการกำหนดนโยบายและมาตรการด้านความปลอดภัย หลักการป้องกันเชิงรุก ผ่านการประเมินความเสี่ยงและจัดทำแผนเผชิญเหตุที่ชัดเจน หลักการบูรณาการ โดยประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการความปลอดภัย และ หลักการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยทบทวนและปรับปรุงแนวทางให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน

ตาราง 19 (ต่อ)

คนที่	ผลการสัมภาษณ์
7	การบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนมัธยมศึกษาควรยึดหลักการสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) หลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีบทบาทในการตัดสินใจ 2) หลักการบูรณาการ ที่เชื่อมโยงนโยบายความปลอดภัยกับกิจกรรมหลักของโรงเรียน 3) หลักการป้องกันเชิงรุก ด้วยการคาดการณ์และลดความเสี่ยงล่วงหน้า และ 4) หลักความยั่งยืนผ่านการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยและกลไกติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง
สรุปผล	หลักการสำคัญในการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม คือ 1) ควรใช้กระบวนการ PDCA ในการปฏิบัติงานหรือการบริหารจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน 2) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการดำเนินการ ผสานกับการบริหารอย่างเป็นระบบ ใช้ข้อมูลเป็นฐาน ตอบสนองเชิงรุก บูรณาการทุกทรัพยากร และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความปลอดภัยอย่างยั่งยืนในบริบทของโรงเรียนมัธยมศึกษา
ส่วนที่ 2 ด้านวัตถุประสงค์ ของการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ท่านมีวัตถุประสงค์ใดบ้างในการบริหารจัดการ	
1	ดูที่เป้าหมายว่าจะทำอย่างไรให้ปลอดภัย
2	เป้าหมายสูงสุดในแต่ละงาน ต้องมองภารกิจที่เราจะทำ แต่ละตัวต้องมีวัตถุประสงค์ที่ต่างกันที่เราจะแก้ไขปัญหา
3	นักเรียนมีความปลอดภัยในทุกด้าน สุขภาพอนามัย วิชาการมีมาตรฐานหลักสูตร สุขภาพอนามัย มีภาวะโภชนาการ บุคลากรที่มีประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมและมีความปลอดภัย สภาพแวดล้อมก็ปลอดภัย
4	เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินทั้งส่วนบุคคลและทางราชการ ครู นักเรียน และบุคลากรทุกคนได้รับการคุ้มครองจากอุบัติเหตุ อุบัติภัยต่าง ๆ เพื่อสร้างความตระหนัก ความเข้มแข็งในการปฏิบัติงาน รวมทั้งลดความเสี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุ อุบัติภัยต่าง ๆ
5	วัตถุประสงค์หลักคือการสร้างความตระหนักให้ทุกฝ่ายเกี่ยวกับความเสี่ยงและพิษภัยของความไม่ปลอดภัยในรูปแบบต่าง ๆ พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้มีส่วนร่วมรู้สึกเป็นเจ้าของ และมีบทบาทในการดูแลนักเรียนเสมือนญาติหรือลูกหลานของตนเอง กระบวนการนี้มุ่งสร้างความรู้สึกร่วม และความผูกพัน เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างยั่งยืน
6	1) สร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย สำหรับนักเรียน ครู และบุคลากร ลดความเสี่ยงจากอุบัติเหตุและภัยคุกคาม 2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ในการกำหนดมาตรการและเฝ้าระวังความปลอดภัย 3) พัฒนาระบบเฝ้าระวังและตอบสนองต่อเหตุฉุกเฉิน ให้มีประสิทธิภาพและทันต่อสถานการณ์ 4) ปลูกฝังวัฒนธรรมความปลอดภัยให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืนผ่านการเรียนรู้และกิจกรรมเสริมสร้างจิตสำนึกด้านความปลอดภัย

ตาราง 19 (ต่อ)

คนที่	ผลการสัมภาษณ์
7	ได้แก่ 1) สร้างระบบความปลอดภัยที่ครอบคลุมทุกมิติผ่านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน 2) พัฒนาศักยภาพผู้เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความปลอดภัย 3) ส่งเสริมวัฒนธรรมความปลอดภัยอย่างยั่งยืนในชุมชนโรงเรียน และ 4) สร้างกลไกตอบสนองเหตุฉุกเฉินที่มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการลดความเสี่ยงและเพิ่มความมั่นใจในการใช้ชีวิตในโรงเรียน
สรุปผล	วัตถุประสงค์ เพื่อดูแลความปลอดภัยทั้งด้านสุขภาพอนามัย โภชนาการ วิชาการ สภาพแวดล้อม การป้องกันอุบัติเหตุ การลดเหตุจากภัยพิบัติ รวมทั้งการปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของครู บุคลากร และนักเรียน ตลอดจนความปลอดภัยทางดิจิทัลและสุขภาวะจิตใจผ่านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เสริมสร้างความตระหนัก การพัฒนาระบบป้องกันและตอบสนองต่อเหตุฉุกเฉิน และการส่งเสริมวัฒนธรรมความปลอดภัยให้เป็นวิถีของชุมชนโรงเรียน
ส่วนที่ 3 แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	
ข้อที่ 1 แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา ด้านวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายด้านความปลอดภัย ควรมีแนวทางเป็นอย่างไร	
1	ควรดูที่ภาพใหญ่ในระดับชาติ นโยบายของชาติ แผนยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาการศึกษาของชาติ นโยบายของกระทรวงและของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ดูแนวทางและทิศทางว่าสอดรับกับนโยบาย กลยุทธ์ของสพฐ. ด้านไหน ควรกำหนดให้สอดรับและใช้องค์คณะในการขับเคลื่อนลงสู่รูปธรรมในการปฏิบัติ ประสานไปยังผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนต่อไป
2	คณะผู้บริหารร่วมกันกำหนดนโยบายและแนวทางการปฏิบัติงานให้มีทิศทางชัดเจน โดยผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการร่วมวางแผนภารกิจ ก่อนมอบหมายให้ฝ่ายกิจการนักเรียนและฝ่ายบริหารทั่วไปดำเนินการร่วมกัน ทั้งในด้านมาตรการและขั้นตอนปฏิบัติ เช่น การควบคุมบุคคลภายนอกที่เข้าโรงเรียน จากนั้นจัดทำแผนปฏิบัติให้เป็นระบบ และเผยแพร่ต่อสาธารณชนเพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการดำเนินงานตามนโยบายดังกล่าว

ตาราง 19 (ต่อ)

คนที่	ผลการสัมภาษณ์
3	วิสัยทัศน์ของโรงเรียนเน้นสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย เสริมสร้างคุณภาพสถานศึกษา มีส่วนร่วมทุกภาคส่วน กลยุทธ์ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนามาตรฐานความปลอดภัย ปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัยเอื้อต่อการจัดกิจกรรมและมีการจัดให้ครูอบรมพัฒนาเพื่อมีองค์ความรู้ มีการประเมินจุดเสี่ยงภายในโรงเรียน การสร้างให้สถานศึกษาปลอดภัยทุกด้าน มองหาจุดเสี่ยง และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เป้าหมาย ครูบุคลากร นักเรียนมีความรู้ความตระหนักและสภาพแวดล้อมปราศจากอันตรายเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เกิดความร่วมมือกันอย่างเข้มแข็ง ระหว่างโรงเรียนและชุมชนที่มีส่วนร่วมได้รับความร่วมมือที่เข้มแข็ง ระบบการจัดการความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ สามารถจัดการต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว มีวัฒนธรรมความปลอดภัยภายในสถานศึกษา
4	มีความชัดเจนและครอบคลุมในทุกมิติที่เกี่ยวข้อง และมีการบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วนเพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล
5	ความปลอดภัยในโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นประเด็นหลักในการจัดการศึกษาปัจจุบัน เนื่องจากนักเรียนเผชิญกับความไม่ปลอดภัยในหลายรูปแบบ ทั้งจากอุบัติเหตุและสื่อโซเชียล สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้จัดกรอบการจัดการความปลอดภัยออกเป็น 4 มิติ โดยแต่ละมิติมีรายละเอียดย่อยที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ในด้านวิสัยทัศน์ ความปลอดภัยถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าประเด็นอื่น ๆ ในโรงเรียน ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน โดยกำหนดเป้าหมายทั้งในระยะสั้น (เช่น ในปีการศึกษาปัจจุบัน) และระยะยาว (เช่น ในอีก 3-5 ปีข้างหน้า) เพื่อให้การจัดการความปลอดภัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเห็นผลชัดเจน ตัวอย่างเช่น หากโรงเรียน พบว่ามีความเสี่ยงเกี่ยวกับยาเสพติดสูง เนื่องจากตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้ชายแดน โรงเรียนอาจกำหนดเป้าหมายว่า "นักเรียนจะต้องปลอดภัยจากยาเสพติดภายในปีการศึกษา 2567" การมีส่วนร่วมของ stakeholders เช่น ผู้บริหาร ครู นักเรียน และชุมชน มีบทบาทสำคัญในการกำหนด Mission และกลยุทธ์ เพื่อให้การจัดการความปลอดภัยสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของโรงเรียน หลังจากกำหนด Mission ได้อย่างชัดเจน โรงเรียนสามารถออกแบบกลยุทธ์ที่มุ่งเป้าไปที่การบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนควรเป็นกระบวนการเชิงระบบที่เริ่มตั้งแต่การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย Mission และกลยุทธ์ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเห็นผลชัดเจน โดยแนวทางนี้จะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนอย่างเต็มที่
6	วิสัยทัศน์ ที่มุ่งเน้นให้โรงเรียนเป็นสถานที่ปลอดภัยสำหรับนักเรียนและบุคลากรทุกคน โดยใช้แนวคิด โรงเรียนปลอดภัยร่วมใจทุกภาคส่วน กลยุทธ์ ควรมุ่งเน้นการบูรณาการระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความปลอดภัย เป้าหมาย คือ การลดอุบัติเหตุและพฤติกรรมเสี่ยงในโรงเรียน เสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัย และพัฒนาระบบเฝ้าระวังและตอบสนองต่อเหตุการณ์ฉุกเฉินอย่างมีประสิทธิภาพ

ตาราง 19 (ต่อ)

คนที่	ผลการสัมภาษณ์
7	วิสัยทัศน์เป็นการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยอย่างยั่งยืนด้วยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน กลยุทธ์ บูรณาการ 4 ยุทธศาสตร์หลัก ได้แก่ การสร้างความตระหนัก (Awareness) การป้องกันเชิงรุก (Prevention) การตอบสนองฉุกเฉิน (Response) และการพัฒนานวัตกรรม (Innovation) เป้าหมาย ลดอุบัติเหตุในโรงเรียน 50% ภายใน 3 ปี พัฒนามาตรฐานความปลอดภัยผ่านเกณฑ์ และเพิ่มระดับความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง
สรุปผล	วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายด้านความปลอดภัย ควรมีการบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียนที่สอดคล้องกับนโยบายระดับชาติ แผนยุทธศาสตร์ และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ และเป้าหมายที่ชัดเจน ภายในโรงเรียน ทีมบริหารต้องร่วมกันวางแผนกำหนดนโยบาย แบ่งภารกิจ และสร้างระบบการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม มีการกำหนดแนวปฏิบัติในการป้องกันและจัดการความเสี่ยง ตลอดจนการประกาศแนวทางให้ทุกฝ่ายรับรู้ นอกจากนี้ควรมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงมุ่งเน้นให้ครู นักเรียน และบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจ สร้างวัฒนธรรมความปลอดภัย และสามารถรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินได้อย่างมีประสิทธิภาพ
ข้อที่ 2 แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา ภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย ควรมีแนวทางเป็นอย่างไร	
1	ผู้บริหารโรงเรียนมีองค์ความรู้ในการบริหาร ด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล อำนวยการ หรือการบริหารตามหลักการบริหารแบบ SBM ผู้บริหารควรทำงานเชิงรุก รุกทุกทาง Active ตลอดเวลา หูไวตาไวสามารถจัดการกับปัญหาได้อย่างง่ายดายทันเวลา ถ้าหากกระทบต่อเด็กต่อผู้ปกครองให้หยุด แม่นยำในกฎกติกา กฎหมาย แลกฎระเบียบต่างๆและศึกษาระบบให้ดี รวมถึงสร้างการมีส่วนร่วม ถ้าขาดหน่วยงานใดให้ประสานในทันที หน้าหนาว หน้าฝน ไฟป่า ควรติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่ใกล้ที่สุด และหน่วยงานอื่นๆ ที่สำคัญ นอกจากนี้ควรกระบวนการในการตัดสินใจ มีต้นทุนทางด้านความรู้ การตัดสินใจ ที่ทันเวลา และให้ดูแนวทางการปฏิบัติของ สพฐ.และเขตพื้นที่ ของทางโรงเรียนของเราเอง
2	แนวทางการบริหารจัดการในด้านของภาวะผู้นำความปลอดภัยที่ดีควรที่จะเป็นยังไงบ้าง เมื่อเรากำหนดนโยบายออกมาแล้วกระบวนการทำงานแล้วสิ่งที่สำคัญการทำงานของเราไปได้อย่างยั่งยืนหรือว่าไปได้อย่างมีประสิทธิภาพก็คือเรื่องของการติดตามการมีกระบวนการติดตามงานต่าง ๆ เพราะว่าไม่ใช่ว่าเรากำหนดเกณฑ์แต่ นโยบายอย่างเดียว เราต้องติดตามว่าเรามีการนำนโยบายที่เราได้กำหนดไว้ปฏิบัติมากน้อยแค่ไหน ต้องมีการประเมินผลประเมินดูว่ามันมีจุดบกพร่องหรือว่ามีข้อจำกัดอย่างไรเพื่อนำมาประกอบให้ทันเวลา ถ้าเกิดปัญหาจริงๆขึ้นมาในโรงเรียน

ตาราง 19 (ต่อ)

คนที่	ผลการสัมภาษณ์
3	ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ เรื่องสถานศึกษาปลอดภัย การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ เน้นสถานที่ที่ผู้เรียนเรียนรู้แล้วมีประสิทธิภาพ และปลอดภัยทุกด้าน มีวัฒนธรรมความปลอดภัย ผู้อำนวยการส่งเสริมความตระหนักเป็นวัฒนธรรมของโรงเรียน การสื่อสารนโยบายตาม สพฐ. เช่น การระบาดของโควิด 19 PM 2.5 `ทำนโยบายสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน มีการประเมินและติดตามการดำเนินงาน ของบุคลากรในโรงเรียนในการนำสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน
4	สร้างความตระหนักและความรับรู้ถึงความสำคัญของความปลอดภัยร่วมกัน โดยการกำหนดหน้าที่และการมอบหมายความรับผิดชอบในทีมงานอย่างชัดเจน และสำคัญ คือต้องคิดแบบผู้นำทำอย่างไรให้ทีมงานนั้นปฏิบัติงาน
5	ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน โดยเฉพาะผู้อำนวยการโรงเรียน (ผอ.) ต้องมีความชัดเจนและรวดเร็วในการรับมือกับปัญหาด้านความปลอดภัย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ปกติหรือไม่ปกติก็ตาม ผู้บริหารจำเป็นต้องมีเครือข่ายการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถรับทราบข้อมูลและรายงานเหตุการณ์ได้ทันทีเมื่อเกิดความไม่ปลอดภัยขึ้น เครือข่ายดังกล่าวจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถรับมือกับปัญหาได้ก่อนที่เหตุการณ์จะบานปลายหรือก่อนที่สื่อมวลชนจะรับรู้ข้อมูล ซึ่งสะท้อนถึงภาวะผู้นำที่กระตือรือร้น (Active Leadership) และการทำงานเชิงรุก (Proactive Approach) โดยไม่ปล่อยให้สถานการณ์ลุกลามจนยากต่อการควบคุม การบริหารความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Safety Management) จำเป็นต้องอาศัยภาวะผู้นำที่สามารถตัดสินใจได้รวดเร็วทันต่อสถานการณ์ และมีความพร้อมในการประสานงานกับเครือข่ายต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความปลอดภัยและความเชื่อมั่นให้กับชุมชนโรงเรียนโดยรวม
6	ภาวะผู้นำด้านความปลอดภัยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สพฐ. ควรเป็นภาวะผู้นำเชิงบูรณาการที่ผสมผสานระหว่างภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนผ่าน (Transformational Leadership) และภาวะผู้นำแบบบริการ (Servant Leadership) โดยต้องมีวิสัยทัศน์ชัดเจนในการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัย ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนผ่านกลไกการรับฟังและตัดสินใจร่วมกัน พัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง และสร้างระบบตรวจสอบถ่วงดุลที่โปร่งใส เพื่อให้เกิดความปลอดภัยอย่างยั่งยืนในทุกมิติของสถานศึกษา
7	ภาวะผู้นำด้านความปลอดภัยในโรงเรียนมัธยมศึกษาควรมุ่งเน้น ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และมีส่วนร่วม โดยผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างในการส่งเสริมวัฒนธรรมความปลอดภัย กระตุ้นให้ครู นักเรียน และชุมชนมีบทบาทในการเฝ้าระวังและป้องกันอุบัติภัยในโรงเรียน นอกจากนี้ ควรใช้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ในการกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน สร้างระบบสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้ด้านความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง

ตาราง 19 (ต่อ)

คนที่	ผลการสัมภาษณ์
สรุปผล	ภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย ผู้บริหารควรมีความรู้รอบด้านในการบริหารเชิงรุก สามารถจัดการปัญหาได้อย่างรวดเร็วและถูกต้องตามกฎหมาย ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ นอกจากนี้ การกำหนดนโยบายต้องมาพร้อมกับการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ในการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน และสื่อสารนโยบายอย่างชัดเจน รวมถึงมอบหมายหน้าที่ให้ทีมงานอย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดการทำงานอย่างเป็นระบบ
ข้อที่ 3 แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาโครงสร้างด้านความปลอดภัย ควรมีแนวทางเป็นอย่างไร	
1	ด้านกายภาพ สถานที่ตั้ง ภายในเป็นอย่างไร มีจุดอ่อนและจุดแข็ง อย่างไร อาคารสถานที่โครงสร้างต่าง ๆ การเรียนรู้ที่ส่งผลกับนักเรียน โครงสร้างขององค์กร และของโรงเรียนที่ดูแลเฉพาะ ใครมีอำนาจในการสั่งการโครงสร้างด้านความปลอดภัย การจัดการต่างๆ ต้องมีความชัดเจน
2	ตัวโครงสร้างความปลอดภัย ต้องขับเคลื่อนทั้งองค์กร ลำดับตั้งแต่ทีมบริหาร ทีมอำนวยการ ทีมทำงาน มีทีมนิเทศติดตามประเมินผล การทำงานต้องมีส่วนร่วมจึงจะประสบความสำเร็จ เมื่อดำเนินการหรือทำเสร็จเรียบร้อยแล้วต้องรายงานผลต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป
3	โครงสร้างการบริหารตามโครงสร้างของโรงเรียนความปลอดภัยจะอยู่ในงานบริหารทั่วไป โดยงานอาคารสถานที่จะดูแลเป็นหลักในเรื่องความปลอดภัยนี้ แต่บางอย่างที่เกี่ยวกับตัวผู้เรียนก็อยู่ที่กลุ่มงานวิชาการ หรือกิจการนักเรียน เจ้าภาพหลักการทำงานคือบริหารทั่วไป แต่มีการประสานงานกับกลุ่มงานอื่น ๆ เพื่อดำเนินการตามมาตรการที่เกี่ยวข้องกับส่วนนั้น ๆ
4	มีการกำหนดหน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน รวมถึงเชื่อมโยงหรือบูรณาการกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
5	ในการบริหารจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน จำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานอย่างชัดเจน โดยการมีส่วนร่วมขององค์กรที่เกี่ยวข้องและภาคีเครือข่าย กระบวนการที่ใช้ในการทำงานนี้เรียกว่า SPARK ซึ่งเป็นกรอบการทำงานที่ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก ๆ ดังนี้ S-SWOT Analysis (การวิเคราะห์ SWOT) จุดประกายด้วยการวิเคราะห์ SWOT ร่วมกับภาคีเครือข่าย เพื่อระบุจุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความไม่ปลอดภัยในโรงเรียน การวิเคราะห์นี้จะช่วยให้เข้าใจบริบทและสาเหตุของปัญหาอย่างลึกซึ้ง P-Planning (การวางแผน) นำผลจากการวิเคราะห์ SWOT มาร่วมกันกำหนดแผนงาน โดยเชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์และพันธกิจของโรงเรียน เพื่อสร้างแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับเป้าหมายและบริบทของโรงเรียน

ตาราง 19 (ต่อ)

คนที่	ผลการสัมภาษณ์
	A - Action (การดำเนินการ) ดำเนินการตามแผนที่วางไว้โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละภาคีเครือข่ายอย่างชัดเจน รวมถึงการสื่อสารและส่งต่อข้อมูลระหว่างเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว การใช้เทคโนโลยี เช่น แอปพลิเคชันสำหรับรายงานเหตุการณ์ (Token System) จะช่วยให้การประสานงานและการแจ้งเตือนเป็นไปอย่างทันท่วงที R-Review (การทบทวน) หลังจากการดำเนินการเสร็จสิ้น ต้องมีการทบทวนและประเมินผล (Review) เพื่อวิเคราะห์สาเหตุของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และหาวิธีป้องกันไม่ให้ปัญหาเกิดขึ้นซ้ำในอนาคต K-Keep Sparking (การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง) กระบวนการ SPARK เป็นกระบวนการเชิงรุก (Proactive Approach) ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง หากผลลัพธ์ที่ดีเกิดขึ้น ก็ควรพัฒนาต่อยอด แต่หากพบข้อบกพร่อง ต้องเร่งแก้ไขและปรับปรุงกระบวนการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น กระบวนการ SPARK นี้เน้นการทำงานเชิงรุก (Active Engagement) โดยไม่เพียงแต่นั่งวิเคราะห์ปัญหาเท่านั้น แต่ต้องลงมือปฏิบัติและตรวจสอบสถานการณ์จริงอย่างใกล้ชิด เพื่อให้การบริหารจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน
6	ควรเป็นระบบเครือข่ายแบบสามระดับ ได้แก่ 1) ระดับนโยบาย (คณะกรรมการความปลอดภัยสถานศึกษา) 2) ระดับปฏิบัติการ (ทีมงานความปลอดภัยประจำโรงเรียน) และ 3) ระดับฐานราก (เครือข่ายนักเรียนและผู้ปกครอง) โดยแต่ละระดับต้องมีบทบาทชัดเจนในการวางแผน ดำเนินการและประเมินผลตามวงจร PDCA (Plan-Do-Check-Act) พร้อมทั้งเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานภายนอกอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างกลไกความปลอดภัยแบบบูรณาการทั้งเชิงป้องกันและแก้ไข
7	โครงสร้างด้านความปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษาควรมี คณะกรรมการความปลอดภัยในโรงเรียน ที่ประกอบด้วยผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และตัวแทนจากชุมชน ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย มาตรการ และติดตามผลการดำเนินงาน ควรจัดตั้ง ศูนย์เฝ้าระวังและตอบสนองต่อเหตุฉุกเฉิน พร้อมระบบรายงานและแจ้งเตือนที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ควรบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น หน่วยแพทย์ หน่วยกู้ภัย และตำรวจ เพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยอย่างรอบด้าน
สรุปผล	โครงสร้างด้านความปลอดภัยมีองค์ประกอบที่สำคัญทั้งด้านกายภาพและการบริหารจัดการ โดยควรกำหนดหน่วยงานหรือบุคคลที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน โดยกำหนดให้งานบริหารทั่วไปและงานอาคารสถานที่เป็นหน่วยหลักในการดูแลความปลอดภัยทางกายภาพ ขณะที่กลุ่มงานวิชาการและกิจการนักเรียนมีบทบาทในด้านความปลอดภัยของผู้เรียน นอกจากนี้ การบริหารจัดการความปลอดภัยต้องขับเคลื่อนทั้งองค์กร ตั้งแต่ระดับผู้บริหาร ทีมอำนวยการ และทีมทำงาน โดยมีการนิเทศติดตามประเมินผล และต้องรายงานผลต่อคณะกรรมการสถานศึกษา การดำเนินงานต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

ตาราง 19 (ต่อ)

คนที่	ผลการสัมภาษณ์
ข้อที่ 4 แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษามาตรการด้านความปลอดภัย ควรมีแนวทางเป็นอย่างไร	
1	แยกประเภทเช่นการทะเลาะวิวาทการรังแกกัน ประเภทภัยธรรมชาติ ภัยอุบัติใหม่คู่มือของกระทรวงศึกษาธิการแล้วมากำหนดมาตรการอะไรได้บ้าง เช่นนำมาออกมาตรการด้านการขับขี่รถจักรยานยนต์ ใบขับขี่ การสวมใส่หมวกกันน็อค การตรวจสอบซ่อมแซมรถ มีการทำแผนเผชิญเหตุ มีผู้บัญชาการ มีกระบวนการ ส่วนกลางกำหนดแนวทางไว้ให้ชัดเจน
2	มาตรการความปลอดภัยต้องแบ่งเป็นเรื่อง เพราะแต่ละเรื่องไม่เหมือนกัน เมื่อดำเนินการหลายเรื่องแล้วต้องแบ่งให้ชัดเจน เช่นโภชนาการ ต้องมีการตรวจสอบคุณภาพอาหาร อาจสุ่มตรวจด้วยสาธารณสุข ถ้าเจอสารปนเปื้อนต้องมีการสุ่มตรวจอีกครั้ง แล้วมาวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาต่อไปเป็นเรื่องๆ ไป
3	มาตรการความปลอดภัยของเขตพื้นที่ตาม สพฐ. ดำเนินการที่เขตส่งมามีแนวทางการปฏิบัติตามและมีแผนเผชิญเหตุ มีการซักซ้อมที่ชัดเจน เมื่อเกิดเหตุก็รายงานตามลำดับชั้นมีมาตรการแบ่งเป็นด้านๆ เช่น ด้านสุขภาพนักเรียน ด้านอุบัติเหตุภายในโรงเรียน และภายนอก ที่ต้องเฝ้าระวังด้านสุขภาพถ้าเป็นโรคระบาดจะเป็นฤดูกาล เช่นไข้เลือดออก มีมาตรการการเฝ้าระวังและประสานการสาธารณสุขเพื่อดูแลเรื่องสุขภาพอนามัย ฝุ่น PM 2.5 มีการติดตามตามแอฟ ช่วงปิดเทอมดูแลเรื่องการเล่นน้ำ การเดินทางกลับบ้านและมาเรียน มีการใช้รถสาธารณะ และรถยนต์ อาคารสถานที่ดูแลด้วยการประเมิน มีคณะกรรม การดูแลเรื่องสายไฟ สาธารณะสุขมีการตรวจสุขภาพและสารปนเปื้อนในอาหาร และส่งผลการประเมินของร้านค้าให้กับทางโรงเรียน
4	วิธีการปฏิบัติที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้จริงและทันต่อเหตุผล
5	มาตรการด้านความปลอดภัยส่วนใหญ่ที่ดำเนินการในปัจจุบันมักไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากขาดความกระชับและความชัดเจนในการนำไปปฏิบัติ เพื่อให้มาตรการดังกล่าวมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องออกแบบให้มีความกระชับ และเข้าใจง่าย เพื่อให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างรวดเร็วและตรงเป้าหมาย การออกแบบมาตรการความปลอดภัยที่กระชับและเข้าใจง่ายจะช่วยลดความซับซ้อนในการสื่อสารและการปฏิบัติงาน ทำให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการได้ทันทีและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการบรรลุเป้าหมายด้านความปลอดภัยอย่างยั่งยืน
6	มาตรการด้านความปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษาควรครอบคลุม การป้องกัน เฝ้าระวัง และตอบสนองต่อเหตุการณ์ฉุกเฉิน โดยกำหนดนโยบายด้านความปลอดภัยที่ชัดเจน เช่น การควบคุมบุคคลเข้า-ออกโรงเรียน การติดตั้งระบบเฝ้าระวัง (CCTV) และการซักซ้อมแผนเผชิญเหตุเป็นประจำ ควรส่งเสริม การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เช่น นักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชนในการเฝ้าระวังและรายงานพฤติกรรมเสี่ยง นอกจากนี้ ควรมี มาตรการทางจิตวิทยาและสังคมเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นมิตรสำหรับทุกคน

ตาราง 19 (ต่อ)

คนที่	ผลการสัมภาษณ์
7	มาตรการความปลอดภัยสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สพฐ. ควรเป็นระบบป้องกันแบบหลายชั้น โดยประกอบด้วย 1. มาตรการพื้นฐาน มีการสำรวจและแก้ไขจุดเสี่ยงทางกายภาพอย่างสม่ำเสมอ 2. มาตรการเชิงรุก ทำการฝึกซ้อมเหตุฉุกเฉินและให้ความรู้ด้านความปลอดภัยอย่างน้อย ภาคเรียนละ 1 ครั้ง 3. มาตรการเฝ้าระวัง มีระบบรายงานเหตุผ่านช่องทางดิจิทัลและกลไกเฝ้าระวัง 4. มาตรการสนับสนุน ทำการประกันภัยกลุ่มและบริการให้คำปรึกษาด้านจิตใจสำหรับ ผู้ประสบเหตุ
สรุปผล	มาตรการด้านความปลอดภัย โรงเรียนต้องมีการแบ่งประเภทของมาตรการด้านความปลอดภัย ให้ชัดเจน เช่น การทะเลาะวิวาท การรังแกกัน ภัยธรรมชาติ และภัยอุบัติใหม่ โดยอ้างอิงแนวทางจากคู่มือของกระทรวงศึกษาธิการและแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนควรกำหนดมาตรการเฉพาะด้าน เช่น การขับขี่รถจักรยานยนต์ต้องมีการสวมหมวกกันน็อคแ การตรวจสอบความปลอดภัยของรถ การเฝ้าระวังสุขภาพนักเรียนโดยการสุ่มตรวจคุณภาพอาหารและเฝ้าระวังโรคระบาด เป็นต้น มีการจัดทำแผนเผชิญเหตุและการซักซ้อมที่ชัดเจน รวมถึงการรายงานตามลำดับชั้น ทั้งนี้ มาตรการต้องสามารถปฏิบัติได้จริงและมีความทันสมัยต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น
ข้อที่ 5 แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาวัฒนธรรมด้านความปลอดภัย ควรมีแนวทางเป็นอย่างไร	
1	สร้างการมีวินัย ปลูกฝังทั้งครูและนักเรียน ไปร่วมกัน การมีวินัยจะกลายเป็นวัฒนธรรมขององค์กรที่ดี การมีส่วนร่วม ช่วยกัน ทั้งจากผู้ปกครอง มีวัฒนธรรมประสานอย่างรอบด้าน การมีจิตอาสาช่วยเหลือกันมีใจเดียวกัน
2	วัฒนธรรมถ้ามองให้ทุกคนช่วยกันปฏิบัติงานร่วมกันจนเป็นภารกิจของโรงเรียนเรื่องทีมงานหรือทำงานร่วมกันจนเป็นภารกิจ ถ้าทุกคนไม่มีส่วนร่วมจะเป็นเฉพาะกิจ ต้องปลูกฝังให้ทุกคนเห็นความสำคัญว่ามีประโยชน์อย่างไร ถ้าไม่ทำจะเกิดผลเสียอย่างไร เกิดความตระหนักร่วมกัน ภาระงานจะลุล่วงด้วยดี
3	มาตรการความปลอดภัยต้องสร้างเป็นวัฒนธรรม มีการประชุมและออกคำสั่ง มีการติดตามประเมินผล ตามมาตรการ สนับสนุนงานให้งานเกิดประสิทธิภาพ ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของผู้ปกครองจะเกิดเป็นวัฒนธรรมการดูแลของโรงเรียน
4	ทุกคนมีความตระหนัก เห็นคุณค่าความสำคัญของความปลอดภัย และมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน

ตาราง 19 (ต่อ)

คนที่	ผลการสัมภาษณ์
5	วัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียนสามารถสรุปได้เป็นกรอบแนวคิด 3 ป ซึ่งประกอบด้วย ปลูกฝัง การสร้างความตระหนัก ให้กับนักเรียน บุคลากร และทุกคนในโรงเรียนเกี่ยวกับความสำคัญของความปลอดภัยในทุกรูปแบบที่อาจเกิดขึ้นในโรงเรียน เป็นขั้นตอนพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อให้ทุกคนเข้าใจและร่วมมือกันในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย หากขาดการสร้างความตระหนักนี้ มาตรการความปลอดภัยจะไม่ประสบความสำเร็จ ป.ที่สอง ป้องกัน การฝึกอบรมและให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับวิธีการป้องกันภัยต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในโรงเรียน โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การฝึกซ้อม การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการให้ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์เสี่ยงต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างทักษะและความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด ป.ที่สาม ปราบปราม การจัดการกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับกระบวนการทางกฎหมายหรือคดีความ แม้ว่าขั้นตอนนี้จะไม่ใช่เป้าหมายหลักของโรงเรียน แต่การมีมาตรการรองรับที่ชัดเจนก็เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อป้องกันไม่ให้ปัญหาเลวร้ายลง ทั้งนี้ โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับ 2 ป แรก (ปลูกฝังและป้องกัน) ให้ชัดเจนและดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยที่ยั่งยืนและลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในโรงเรียน
6	1) สร้างความตระหนักรู้ร่วมผ่านกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์และค่านิยมองค์กรที่เน้น 2) พัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านความปลอดภัยอย่างต่อเนื่องทั้งในหลักสูตรและการปฏิบัติจริง 3) ส่งเสริมพฤติกรรมปลอดภัยด้วยระบบเพื่อนช่วยเพื่อน และการยกย่องแบบอย่างที่ดี 4) สร้างระบบสื่อสารสองทางที่เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเสนอแนะปัญหาอย่างไม่เป็นทางการ
7	วัฒนธรรมด้านความปลอดภัยควรเน้น การปลูกฝังจิตสำนึกและความรับผิดชอบร่วมกัน ผ่านการเรียนรู้และกิจกรรมที่ส่งเสริมพฤติกรรมปลอดภัย ผู้บริหารและครูต้องเป็นต้นแบบที่ดีในการปฏิบัติตามมาตรการความปลอดภัย ควรมี ระบบสื่อสารที่เปิดกว้าง เพื่อให้นักเรียนและบุคลากรสามารถแจ้งปัญหาหรือเสนอแนะแนวทางปรับปรุงได้ นอกจากนี้ ควรส่งเสริม การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการสร้างบรรยากาศโรงเรียนที่ปลอดภัย มั่นคง และเป็นมิตรต่อการเรียนรู้
สรุปผล	วัฒนธรรมด้านความปลอดภัย โรงเรียนควรมีการปลูกฝังวัฒนธรรมด้านความปลอดภัย ผ่านการสร้างวินัยและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง นอกจากนี้ ควรกำหนดมาตรการที่ชัดเจน มีการประชุม ติดตาม และประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นของผู้ปกครอง และทำให้ความปลอดภัยเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมโรงเรียน ซึ่งจะนำไปสู่ความตระหนักและความร่วมมือในการดูแลความปลอดภัยอย่างยั่งยืน

ตาราง 19 (ต่อ)

คนที่	ผลการสัมภาษณ์
ข้อที่ 6 แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัย ควรมีแนวทางเป็นอย่างไร	
1	ด้านที่ 1 คือ ด้านกายภาพ เช่นต้นไม้ควรมีการตัดแต่ง ดูแลอาคารสถานที่ให้ปลอดภัย ดูแลอย่างทั่วถึง หลังคาอาคารไม่รั่ว ห้องน้ำห้องส้วมสะอาดปลอดภัยด้านที่ 2 ด้านวัฒนธรรมด้านความปลอดภัยขององค์กร และด้านที่ 3 การเรียนรู้ ควรมีกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมผู้เรียน
2	เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ สิ่งแวดล้อมต้องมีการตรวจ ร่วมถึงเรื่องอาคารสถานที่ ไฟฟ้า แสงสว่างที่อยู่กลางแจ้ง สนามกีฬา แป้นบาส ต้องมีการหุ้มนวม เพื่อป้องกันอุบัติเหตุให้กับผู้เรียน
3	เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนที่ปลอดภัย จัดกิจกรรมได้ทุกที่ทุกเวลา ไฟฟ้าต้องดูแลตลอดไม่รั่ว ห้องเรียนอาคารสถานที่ที่เป็นจุดอับต้องตรวจสอบ ถ้าไม่ใช้ต้องปิดป้าย ป้องกันการมั่วสุ่ม ความสะอาดและความสวยงามจะตามมา สะอาดก็ปราศจากเชื้อโรค หรือโรคติดต่อ อาคารโปร่งโล่งและปลอดภัย
4	เป็นไปตามบริบทและสภาพแวดล้อม รวมถึงสภาพชุมชนโดยรอบสถานศึกษา
5	บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับความปลอดภัยในโรงเรียนไม่เพียงเกี่ยวข้องกับอาคารสถานที่เท่านั้น แต่ยังต้องคำนึงถึง 3 เสาหลัก ที่เป็นฐานสำคัญในการสร้างความปลอดภัย ดังนี้ เสาหลักที่ 1 ความปลอดภัยทางกายภาพ เกี่ยวข้องกับการออกแบบและดูแลสภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียน เช่น อาคารเรียน สนามเด็กเล่น และพื้นที่ต่าง ๆ ให้มีความปลอดภัยและเหมาะสมต่อการใช้งาน เสาหลักที่ 2 ความปลอดภัยทางสังคม ครอบคลุมการสร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และความปลอดภัยของนักเรียน เช่น การป้องกันการกลั่นแกล้ง และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนและบุคลากร เสาหลักที่ 3 ความปลอดภัยทางจิตใจ เน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพจิตและความเป็นอยู่ที่ดีของนักเรียน เช่น การให้คำปรึกษาและการสนับสนุนทางอารมณ์ อย่างไรก็ตาม ในยุคปัจจุบันที่สื่อสังคมออนไลน์และเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญและอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงเพิ่มเติม จึงจำเป็นต้องเพิ่ม เสาหลักที่ 4 ความปลอดภัยทางดิจิทัล เข้าไปด้วย เสาหลักนี้มุ่งเน้นการสร้างความตระหนักรู้เท่าทันสื่อ และทักษะการใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย เพื่อให้นักเรียนสามารถรับมือกับความเสี่ยงทางดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเพิ่มมิติที่ 4 นี้จะช่วยให้กรอบการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนมีความทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทของยุคดิจิทัลมากขึ้น โดยต้องมีการออกแบบกระบวนการและวิธีการที่ชัดเจนเพื่อบูรณาการความปลอดภัยทางดิจิทัลเข้ากับมาตรการความปลอดภัยที่มีอยู่เดิม

ตาราง 19 (ต่อ)

คนที่	ผลการสัมภาษณ์
6	บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัยในโรงเรียนมัธยมศึกษาควรออกแบบให้ เอื้อต่อการเรียนรู้และความปลอดภัยทางกายภาพและจิตใจ โดยจัดพื้นที่โรงเรียนให้เป็นระเบียบ มีแสงสว่างเพียงพอ และมีมาตรการควบคุมความเสี่ยง เช่น การติดตั้งกล้องวงจรปิดและป้ายเตือนจุดอันตรายควรมี ระบบเฝ้าระวังและรายงานเหตุการณ์ไม่ปลอดภัย ที่เข้าถึงได้ง่าย พร้อมส่งเสริมความร่วมมือของนักเรียน ครู และชุมชนในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัย นอกจากนี้ ควรสนับสนุนกิจกรรมสร้างเสริมจิตสำนึกความปลอดภัย เช่น โครงการอาสาสมัครด้านความปลอดภัยและการอบรมช่วยเหลือตนเองเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน
7	บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สพฐ. ควรบูรณาการ 4 มิติหลัก ได้แก่ 1) ด้านกายภาพตามหลักมาตรฐาน 2) ด้านสังคมสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังร่วมกับชุมชน 3) ด้านการจัดการจัดระบบตรวจสอบสภาพแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล และ 4) ด้านจิตวิทยาพัฒนาสภาพแวดล้อมเชิงบวกที่ส่งเสริมความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย โดยต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการประเมินและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องตามวงจรคุณภาพ PDCA
สรุปผล	บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัย ควรให้ความสำคัญกับการสร้างความปลอดภัยทางกายภาพ เช่น การดูแลต้นไม้ อาคารสถานที่ ห้องน้ำ การออกแบบระบบไฟฟ้าให้มีความปลอดภัย การป้องกันอุบัติเหตุในสนามกีฬา เป็นต้น นอกจากนี้ควรมีการจัดกิจกรรมที่สนับสนุนการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและทั่วถึง อีกทั้งสภาพแวดล้อมของโรงเรียนควรได้รับการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ โดยคำนึงถึงบริบทของชุมชนรอบสถานศึกษา เพื่อให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนที่ปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ
ข้อที่ 7 แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาการวางแผนด้านความปลอดภัย ควรมีแนวทางเป็นอย่างไร	
1	แผนต้องนิ่ง ส่วนใหญ่ที่เจอแผนการปฏิบัติไม่นิ่ง ต้องมีการ SWOT ให้ได้จุดแข็งจุดอ่อนตรงไหนแก้จุดอ่อนให้เป็นจุดแข็ง จัดทำแผนตามกระบวนการการทำแผน การจัดทำแผนเผชิญเหตุ การให้ความรู้ภัยพิบัติต่างๆ มีแผนเผชิญ และต้องมีการฝึกซ้อมแผนรับมือสถานการณ์ต่าง ๆ ควรมีการกำหนดให้ชัดเจน มีการตรวจสอบและติดตาม ตามแผน มีหน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติและกำหนดภาระงานให้ชัดเจน
2	กำหนดวิสัยทัศน์ต้องมีการวางแผนทั้งหมดก่อนต้องให้เห็นภารกิจก่อน ตั้งแต่ นักเรียนมาเข้าโรงเรียน อยู่ในโรงเรียน จนกลับบ้าน จะต้องมีการวางแผนป้องกันความปลอดภัย
3	จะต้องมีการจัดทำแผนเผชิญเหตุ แบ่งคนรับผิดชอบที่ชัดเจน เช่นสุขภาพ อาคารสถานที่ จัดผู้รับผิดชอบ วางแผนและดำเนินการตามแผนเผชิญเหตุ มีการซักซ้อมแนวทางการปฏิบัติ

ตาราง 19 (ต่อ)

คนที่	ผลการสัมภาษณ์
4	บุคลากรทุกคนในองค์กรต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการ
5	การวางแผนความปลอดภัยในโรงเรียนจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการที่มีระบบและมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจรวมถึงผู้ที่มีบทบาทสำคัญแต่บางครั้งถูกละเลย เช่น สหวิชาชีพ อาทิ ตำรวจ พยาบาล หรือแม้แต่ผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้านและตำรวจบ้าน การมีเครือข่ายความร่วมมือที่กว้างขวางและชัดเจนจะช่วยให้การดำเนินงานด้านความปลอดภัยมีประสิทธิภาพมากขึ้น กระบวนการ SPARK ซึ่งเป็นกรอบการทำงานเชิงระบบ เน้นการชวนภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องมาร่วมกำหนดบทบาทและหน้าที่ ในการดำเนินการ เพื่อให้การจัดการความปลอดภัยเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่น หากโรงเรียนขาดเครือข่ายที่เข้มแข็ง อาจทำให้ไม่ทราบถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป็นเวลานาน ส่งผลให้การแก้ไขปัญหาไม่ทันท่วงทีดังนั้น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ที่ครอบคลุมและกำหนดบทบาทของแต่ละภาคส่วนให้ชัดเจน จะช่วยให้โรงเรียนสามารถรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างระบบความปลอดภัยที่ยั่งยืน
6	การวางแผนด้านความปลอดภัยในโรงเรียนมัธยมศึกษาควรมี แผนป้องกัน เฝ้าระวัง และตอบสนองต่อเหตุการณ์ฉุกเฉิน อย่างเป็นระบบ โดยกำหนดแนวทางชัดเจนผ่านนโยบาย มาตรการ และแผนปฏิบัติการร่วมกันของทุกภาคส่วน ควรดำเนินการ ประเมินความเสี่ยงเป็นระยะ เพื่อปรับปรุงแผนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และส่งเสริม การซักซ้อมแผนเผชิญเหตุ เป็นประจำ นอกจากนี้ ควรบูรณาการ เทคโนโลยีและเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการความปลอดภัยในระยะยาว
7	การวางแผนความปลอดภัยสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สพฐ. ควรเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมแบบบูรณาการ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) การประเมินความเสี่ยงแบบ โดยร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม 2) การออกแบบแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของโรงเรียน และ 3) การจัดทำกลไกติดตามประเมินผลแบบ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับนโยบายความปลอดภัยของ สพฐ. และเชื่อมโยงกับเครือข่ายชุมชนอย่างเป็นระบบ
สรุปผล	การวางแผนด้านความปลอดภัย การวางแผนด้านความปลอดภัยในโรงเรียนต้องมีความชัดเจนและเป็นระบบ โดยต้องมีการวิเคราะห์ SWOT เพื่อตรวจสอบจุดแข็งและจุดอ่อน พร้อมปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การจัดทำแผนเผชิญเหตุต้องถูกกำหนดอย่างรัดกุม มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน และดำเนินการตามแผนที่วางไว้ รวมถึงมีการซักซ้อมเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์ต่างๆ นอกจากนี้ ควรวางแผนครอบคลุมทุกช่วงเวลาของนักเรียนตั้งแต่เข้าเรียนจนกลับบ้าน และเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการความปลอดภัยอย่างมีประสิทธิภาพ

ตาราง 19 (ต่อ)

คนที่	ผลการสัมภาษณ์
ข้อที่ 8 แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายด้านความปลอดภัย ควรมีแนวทางเป็นอย่างไร	
1	จำแนกด้านไหนเรื่องร่วมเป็นทรัพย์สิน ตำรวจช่วยอะไรบ้าง กู้ภัยให้มีส่วนร่วมอะไรบ้าง นำส่งโรงพยาบาลที่ไหนหน่วยงาน อื่นๆ เช่นป่าไม้จัดกลุ่มแล้วดูว่าเกี่ยวข้องกันอย่างไรในด้านอะไรบ้าง ภายในโรงเรียนต้องมีสภานักเรียน มีผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู ชุมชน
2	ภาคีเครือข่ายต้องเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนโรงเรียน เช่น งานอนามัยให้ สาธารณสุข มาตรวจเพื่อให้ข้อมูลเชื่อถือได้ มีการตรวจสอบ ให้ข้อมูลชัดเจน ในด้านสุขภาพ ยาเสพติด งานอนามัยโรงเรียนต้องดำเนินการร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ
3	เครือข่ายของโรงเรียนเป็นสาธารณสุข ศูนย์สาธารณสุขที่ 39 มีโครงการ 1 โรงเรียน 1 ตำรวจ และมีตำรวจที่ดูแลโรงเรียนและชุมชน มีการฝึกซ้อมกับดับเพลิง ร่วมกันกับตำรวจในการซ้อมหนีซ่อนสู้
4	มีการบูรณาการร่วมกันในการปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา
5	การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ในการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนจำเป็นต้องสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ และความผูกพัน ให้กับผู้เกี่ยวข้อง โดยให้พวกเขารู้สึกว่าโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และนักเรียนเปรียบเสมือนญาติหรือลูกหลานของพวกเขา เมื่อภาคีเครือข่ายมีความรู้สึกร่วมในการดูแลนักเรียนและโรงเรียน จะส่งผลให้การกำหนดแนวทางและนโยบายด้านความปลอดภัยเป็นไปอย่างชัดเจนและมีทิศทางที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน การกำหนดแนวปฏิบัติควรเชื่อมโยงกับแนวทางที่ได้จากการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย โดยแตกแนวทางหลักออกเป็นรายละเอียดปฏิบัติการ ที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม กระบวนการนี้จะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถตอบความต้องการของโรงเรียนและชุมชนได้อย่างแท้จริง
6	ควรจัดระบบตามนี้ 1) สร้างกลไกการประสานงานแบบ Multi-Stakeholder Platform ที่ประกอบด้วยโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น และภาคเอกชน 2) กำหนดบทบาทและหน้าที่ชัดเจนตามศักยภาพของแต่ละเครือข่าย 3) พัฒนาช่องทางการสื่อสารสองทางและระบบรายงานเหตุแบบ Real-Time และ 4) จัดกิจกรรมสร้างความตระหนักร่วมอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเป็นเจ้าของ (Ownership) ร่วมกันในการจัดการความปลอดภัย
7	ควรเน้น ความร่วมมือแบบบูรณาการ ระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อสร้างระบบความปลอดภัยที่เข้มแข็ง ควรจัดตั้ง คณะกรรมการความปลอดภัยในโรงเรียน ที่มีตัวแทนจากทุกภาคส่วนร่วมกำหนดนโยบายและติดตามผลการดำเนินงาน นอกจากนี้ ควรส่งเสริม การแลกเปลี่ยนข้อมูลและการฝึกอบรมร่วมกัน เพื่อพัฒนาศักยภาพในการป้องกันและรับมือกับเหตุการณ์ฉุกเฉินอย่างมีประสิทธิภาพ

ตาราง 19 (ต่อ)

คนที่	ผลการสัมภาษณ์
สรุปผล	การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายด้านความปลอดภัย ในโรงเรียนควรดำเนินการอย่างบูรณาการ โดยเน้น “ความร่วมมือของภาคีเครือข่าย” ที่หลากหลาย อาทิ สาธารณสุข ตำรวจ กู้ภัย ป่าไม้ ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ครู ชุมชน และนักเรียน โดยมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ตามศักยภาพของแต่ละหน่วยงานอย่างชัดเจน เช่น ตำรวจสนับสนุนด้านการรักษาความปลอดภัยและช้อมรับมือเหตุฉุกเฉิน สาธารณสุขร่วมตรวจสุขภาพและให้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ ในขณะที่โรงเรียนจัดตั้งคณะกรรมการความปลอดภัยโดยมีตัวแทนทุกภาคส่วน เพื่อกำหนดนโยบาย ติดตามผล และพัฒนากลไกการสื่อสาร รวมถึงระบบรายงานเหตุแบบ Real-Time พร้อมทั้งจัดกิจกรรมสร้างความตระหนักอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อเสริมสร้างความเป็นเจ้าของร่วม
ข้อที่ 9 ปัจจัยนำเข้าของการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีอะไรบ้าง	
1	บุคลากร ประกอบไปด้วย ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ตำรวจ สาธารณสุข อปท. หน่วยงานต่าง ๆ งบประมาณในการดำเนินการ กิจกรรม โครงการ
2	นโยบายที่กำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน งบประมาณ และบุคลากรที่มีความรู้ในการดำเนินงาน
3	ข้อมูลจุดเสี่ยงในโรงเรียน สถิติอุบัติเหตุหรือเหตุการณ์ไม่ปลอดภัยที่ผ่านมา ข้อมูลสุขภาพและพฤติกรรมนักเรียน
4	ความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก เช่น ตำรวจ สาธารณสุข กู้ภัย
5	ข้อมูลสารสนเทศต่างๆ จุดเสี่ยงในโรงเรียน ข้อมูลทางสุขภาพและพฤติกรรมนักเรียน
6	เทคโนโลยีความปลอดภัยที่ใช้ในการบริหารจัดการและการสื่อสาร
7	ข้อมูลสารสนเทศ ของนักเรียน โรงเรียน อุบัติเหตุ สุขภาพ เครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานของโรงเรียน แนวนโยบายในการปฏิบัติ
สรุปผล	ปัจจัยนำเข้าของการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และภาคีเครือข่าย นโยบายและวิสัยทัศน์ด้านความปลอดภัย ทรัพยากรที่จำเป็น เช่น งบประมาณ อุปกรณ์และโครงสร้างพื้นฐาน ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับจุดเสี่ยงและสุขภาพนักเรียน ระบบเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก และแนวคิดการมีส่วนร่วมที่เป็นกรอบการดำเนินงาน
ส่วนที่ 4 ท่านคิดว่าปัจจัยความสำเร็จ (Key Success factors) ที่ทำให้การการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ประสบผลสำเร็จ มีอะไรบ้าง	
1	คนสำคัญที่สุด มีครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน การสื่อสาร วิธีการ การสร้างการรับรู้การเรียนรู้ การทำแผนเผชิญเหตุ ความร่วมมือในการปฏิบัติงานของทุกภาคส่วน

ตาราง 19 (ต่อ)

คนที่	ผลการสัมภาษณ์
2	การเขียนปัจจัย ตามกรอบการทำงาน ใคร ทำอะไร อย่างไร ผลเป็นอย่างไร จะต้องสอดคล้องกับแผนเผชิญเหตุ ภาพรวมจะต้องมองทีมบริหารก่อน ทีมบริหารกำหนดกรอบ กำหนดนโยบาย กระบวนการนิเทศกำกับติดตาม ตัวงาน เช่น การเชิญสาธารณาสุขเข้ามาตรวจสุขภาพ อาหารมีสารปนเปื้อนไหม อาหารดีไหม โภชนาการอยู่ในเกณฑ์รับได้
3	ปัจจัยแรก งบประมาณ บุคลากร เน้นการทำงานร่วมกัน เป็นทีม เทคโนโลยีที่จะใช้ในการดำเนินงาน เรื่องของการนิเทศติดตาม ส่งเสริมสนับสนุนในการดำเนินงาน การสร้างองค์ความรู้ความตระหนักในเรื่องความปลอดภัยร่วมกัน
4	การบูรณาการและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน การดำเนินงานตามแผนที่กำหนดอย่างต่อเนื่องและการตระหนักและเห็นถึงคุณค่า ความสำคัญของการดำเนินงานด้านความปลอดภัย
5	นอกจากการใช้กระบวนการ SPARK ที่เป็นระบบแล้ว หลักการสำคัญอีกประการคือการสร้างความไว้ใจ (Trust) และให้เกียรติ (Respect) กับทุกภาคีเครือข่ายที่เข้ามามีส่วนร่วม โดยไม่ใช้การสั่งการแบบเบ็ดเสร็จ แต่เปิดโอกาสให้แต่ละฝ่ายแสดงความคิดเห็นและดำเนินการ (Action) ตามบทบาทของตน กระบวนการนี้ช่วยเสริมสร้างความร่วมมือที่ราบรื่นและนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการความปลอดภัยอย่างมีประสิทธิภาพ
6	ประกอบด้วย 5 ประการสำคัญ ได้แก่ 1) ความมุ่งมั่นของผู้บริหาร ที่แสดงออกผ่านนโยบายและการจัดสรรทรัพยากร 2) การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของทุกภาคส่วน ทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน 3) ระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในสถานการณ์ปกติและฉุกเฉิน 4) การพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง ผ่านการฝึกอบรมและฝึกซ้อม และ 5) กลไกการติดตามและประเมินผลที่โปร่งใสและนำผลมาปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ
7	ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง โดยผู้บริหารต้องเป็นต้นแบบและส่งเสริมวัฒนธรรมความปลอดภัย 2) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในการกำหนดมาตรการและเฝ้าระวัง 3) ระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ครอบคลุมการวางแผนการป้องกัน และการตอบสนองต่อเหตุการณ์ฉุกเฉิน 4) การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผ่านการประเมินผลการฝึกอบรม และการปรับปรุงมาตรการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน
สรุปผล	ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมอยู่ที่ ภาวะผู้นำ กำหนดนโยบาย การวางแผนและดำเนินการการมีส่วนร่วม การสื่อสารที่ดี บุคลากร งบประมาณ เทคโนโลยี กำกับติดตามและความร่วมมือบนพื้นฐานของความไว้วางใจ พร้อมทั้งมี ระบบที่ชัดเจนและทรัพยากรที่สนับสนุนอย่างเพียงพอ
ข้อที่ 5 ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา อย่างไรบ้าง	
1	ฝากครูในการติดตามข่าวสารสถานการณ์บ้านเมือง เช่นในฤดูหนาว อากาศจะหนาวจะดูแลคนอย่างไรดี ฤดูฝน ฝนตกดูแลอย่างไร ต้องปฏิบัติและทำตัวอย่างไร ฝุ่น PM 2.5 ต้องเรียนรู้ให้ทันสมัยติดตามข่าวสารตลอดเวลารับรู้และลงมือปฏิบัติ และมีความสม่ำเสมอในการฝึกซ้อมแผนเผชิญเหตุมีความสม่ำเสมอในการฝึกซ้อมทุกๆ ปี อย่างจะเดินหน้าได้

ตาราง 19 (ต่อ)

คนที่	ผลการสัมภาษณ์
2	ต้องควบคุมบริบทของโรงเรียนให้ได้ ต้องได้รับความร่วมมือจากคณะครู ครูต้องเล็งเห็นความสำคัญในการทำงาน ไม่มองเป็นภารงาน ผู้บริหารต้องชี้ให้เห็นว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องทำ กรรมการสถานศึกษายังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ หน่วยงานอื่นสามารถที่จะสนับสนุนโรงเรียนได้ ต้องให้เห็นความสำคัญร่วมกัน ร่วมทั้งนักเรียน ก็มีส่วนร่วมในการตรวจสอบร่วมกัน สภาสามารถเป็นตัวเชื่อมระว่างเพื่อนกับโรงเรียน สามารถแก้ปัญหาให้รวดเร็วได้
3	การติดตามข่าวสารสถานการณ์บ้านเมือง เพื่อความรู้ในการวางแผนป้องกันภัยต่าง ๆ
4	การวางแผนป้องกันก่อนการแก้ไขปัญหา นำทฤษฎีระบบเข้ามาวางแผนการดำเนินงานด้วยควรมีปัจจัยนำเข้า กระบวนการในการบริหารจัดการผลที่ได้ออกมาเป็นผลผลิต ผลลัพธ์ และมีผลกระทบกับการบริหารอย่างไร ที่จะส่งผลการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น
5	เพื่อให้การบริหารจัดการความปลอดภัยมีประสิทธิภาพและยั่งยืนควรดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยมีการประเมินผลเป็นระยะผ่านกระบวนการ After Action Review (AAR) เพื่อสรุปบทเรียนและปรับปรุงแนวทางการทำงาน นอกจากนี้ ต้องมีการใช้กระบวนการ SPARK อย่างสม่ำเสมอ และไม่ทิ้งนโยบายเดิมเมื่อมีนโยบายใหม่เข้ามา เนื่องจากการขาดการกำกับติดตามจะทำให้การดำเนินงานขาดความต่อเนื่องและไม่บรรลุผลสำเร็จ แม้ว่านโยบายบางส่วนจะเป็นงานประจำที่โรงเรียนดำเนินการอยู่แล้ว เช่น งานสุขาภิบาลและงานปกครอง แต่หากไม่ตอบโจทย์หรือแก้ปัญหาไม่ได้ ก็จำเป็นต้องหยิบขึ้นมาพิจารณาและปรับปรุงให้สอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน
6	การบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา ควร 1) เสริมสร้างภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย โดยให้ผู้บริหารเป็นต้นแบบและกำหนดนโยบายที่ชัดเจน 2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ผ่านเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและกิจกรรมเฝ้าระวังร่วมกัน 3) พัฒนาระบบบริหารจัดการความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ เช่น การใช้เทคโนโลยี ระบบแจ้งเหตุ และแผนเผชิญเหตุที่เป็นมาตรฐาน 4) จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรอย่างเหมาะสม พร้อมสนับสนุนการอบรมและพัฒนาความรู้ด้านความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง
7	ข้อเสนอแนะ ควรประกอบด้วย 4 แนวทางหลัก ได้แก่ 1) การจัดทำกรอบนโยบายความปลอดภัยอย่างเป็นระบบที่ชัดเจนและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน 2) การสร้างกลไกการมีส่วนร่วมที่แท้จริงโดยกำหนดบทบาทและช่องทางการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างชัดเจน 3) การพัฒนาระบบฐานข้อมูลและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจและติดตามประเมินผล และ 4) การเสริมสร้างศักยภาพของผู้เกี่ยวข้องผ่านการฝึกอบรมและฝึกซ้อมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการจัดการความปลอดภัย

ตาราง 19 (ต่อ)

คนที่	ผลการสัมภาษณ์
สรุปผล	เน้นที่การทำงานอย่างต่อเนื่องและจริงจัง โดยเฉพาะการติดตามข่าวสารและสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อใช้ในการวางแผนเชิงรุก นำทฤษฎีระบบเข้ามาวางแผนการดำเนินงานด้วยควรมีปัจจัยนำเข้า กระบวนการในการบริหารจัดการผลที่ได้ออกมาเป็นผลผลิต ผลลัพธ์ และมีผลกระทบกับการบริหารอย่างไร ที่จะส่งผลการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ครูและผู้บริหารต้องมีบทบาทนำ พร้อมปลูกฝังทัศนคติให้ทุกคนเห็นความสำคัญ ไม่มองเป็นภาระ แต่เป็นหน้าที่ร่วมกัน นอกจากนี้ควรมีการประเมินและปรับปรุงแผนอย่างสม่ำเสมอ ใช้ระบบเทคโนโลยีช่วยติดตามและแจ้งเหตุ พร้อมสร้างกลไกการมีส่วนร่วมที่ชัดเจนจากทุกภาคส่วน ทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารจัดการความปลอดภัย
ข้อที่ 6 ท่านมีข้อเสนอแนะองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ขององค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างไรบ้าง	
1	องค์ประกอบที่ควรพิจารณา สำหรับมาตรการการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน ได้แก่ การกำหนดโมเดลทฤษฎี กำหนดตัวแปรที่ต้องการวัด เช่น ความปลอดภัยทางกายภาพ ความปลอดภัยทางจิตสังคม การมีส่วนร่วมของชุมชน การบริหารจัดการความเสี่ยง เป็นต้น ตัวแปรสังเกตได้ เช่น จำนวนการฝึกซ้อมอพยพ ระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อความปลอดภัย ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เป็นต้น
2	การมีส่วนร่วมต้องร่วมทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน กระบวนการเริ่มต้นที่สำคัญจากทีมงานต้องเข้มแข็ง และมีประสบการณ์มองเห็นปัญหาและช่วยเหลือได้ ถ้าทำงานด้วยการสั่งจะประสบความสำเร็จได้ยาก ผู้ปฏิบัติต้องมีส่วนร่วม เราต้องเป็นผู้กำกับติดตามและครอบคลุมทั้งระบบ มอบหมายในการทำงานร่วมกัน แบ่งงานออกเป็นย่อย ๆ ทั้งหมดกี่งาน มีการกำกับนิเทศติดตาม
3	มีโมเดลในการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของชุมชน การบริหารจัดการความเสี่ยง ความพึงพอใจของนักเรียนต่อความปลอดภัย มีส่วนร่วมของผู้ปกครอง การเก็บรวบรวมข้อมูลสรุปรายงาน
4	หลักการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนมัธยมศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชน ควรมีแบบสอบถามเพื่อวัดระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนและกลุ่มต่าง ๆ ในกิจกรรมความปลอดภัยของโรงเรียน นโยบายและมาตรการความปลอดภัย ต้องประเมินการปฏิบัติตามนโยบายและมาตรการความปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอ การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรควรวัดความถี่และประสิทธิภาพของการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะด้านความปลอดภัย สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ต้องตรวจสอบสภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้มีความปลอดภัย การสื่อสารและข้อมูลข่าวสาร ควรมีช่องทางการสื่อสารที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพเพื่อส่งต่อข้อมูลข่าวสาร การประเมินและปรับปรุง ต้องมีกระบวนการประเมินผลและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาระบบความปลอดภัยให้มีประสิทธิภาพ

ตาราง 19 (ต่อ)

คนที่	ผลการสัมภาษณ์
5	การมีส่วนร่วม ในกระบวนการบริหารจัดการความปลอดภัยไม่เพียงอาศัยความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายทุกฝ่ายเท่านั้น แต่ยังต้องดำเนินการบนพื้นฐานของความเชื่อมั่น การให้เกียรติ และการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นและดำเนินการ นอกจากนี้ การนำเทคโนโลยีมาใช้เสริม เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยเติมเต็มกระบวนการให้มีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะในด้านการสื่อสาร การรายงานเหตุการณ์ และการประสานงานอย่างทันท่วงที
6	ความถูกต้องเชิงนโยบายสอดคล้องกับมาตรฐานสากลและนโยบายของ สพฐ.ความครบถ้วนเชิงเนื้อหาครอบคลุมมิติกายภาพ จิตสังคมและการจัดการ ความเหมาะสมเชิงบริบทสอดคล้องกับสภาพจริงของโรงเรียนและชุมชน ความน่าเชื่อถือเชิงประจักษ์มีหลักฐานวิจัยและข้อมูลสนับสนุนที่ชัดเจน
7	โรงเรียนควรเน้น 1) การกำหนดตัวแปรแฝงหลัก เช่น ภาวะผู้นำเชิงนโยบาย การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย และมาตรการความปลอดภัย 2) การประเมินความสอดคล้องของโมเดล โดยใช้ดัชนีวัดความสอดคล้อง 3) การตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น ของตัวชี้วัด 4) การปรับปรุงโมเดลโดยอ้างอิงทฤษฎี และข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อเพิ่มความแม่นยำและประสิทธิภาพของการบริหารจัดการความปลอดภัย
สรุปผล	การบริหารจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมีส่วนร่วมควรกำหนดองค์ประกอบที่ชัดเจน เช่น ความปลอดภัยทางกายภาพและจิตสังคม การมีส่วนร่วมของชุมชน การบริหารความเสี่ยง และการประเมินความพึงพอใจ โดยควรกำหนดตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตได้ พร้อมทั้งพัฒนาโมเดลที่ผ่านการตรวจสอบความสอดคล้อง ความเที่ยงตรง และเชื่อถือได้ ความสำเร็จของการบริหารจัดการขึ้นอยู่กับการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนบนพื้นฐานของความเชื่อมั่น การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อเสริมการทำงาน รวมถึงการประเมินและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยทั้งหมดต้องสอดคล้องกับนโยบายของ สพฐ. มาตรฐานสากล และบริบทของแต่ละโรงเรียน

จากตาราง 19 สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสาระสำคัญดังนี้

1. หลักการที่ใช้ในการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา การบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนมัธยมศึกษามีพื้นฐานอยู่บนการสื่อสารที่ชัดเจนและการรับรู้ที่ถูกต้อง โดยผู้บริหารโรงเรียนแสดงความเป็นกัลยาณมิตรในการประสานงานกับเครือข่ายผู้ปกครอง นักเรียน และครูหนุนส่งเสริมมีการแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจน

ตามโครงสร้างที่กำหนด การวางแผนและการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนเป็นส่วนสำคัญในการบริหารงาน โดยทุกหน่วยงานภายในโรงเรียนมีการวางแผนเผชิญเหตุและมีหลักการแก้ไขปัญหาที่เป็นระบบ มีการนำกระบวนการ PDCA มาใช้ในการวางแผน ดำเนินงาน ตรวจสอบและปรับปรุง ภาคีเครือข่ายทั้งในและนอกโรงเรียน

2. วัตถุประสงค์ในการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา

2.1 เพื่อสร้าง สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับทุกคนในโรงเรียน

2.2 เพื่อดูแลความปลอดภัยทั้งด้านสุขภาพอนามัย โภชนาการ วิชาการ และสภาพแวดล้อม รวมถึงการพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพในการบริหารจัดการความปลอดภัย

2.3 เพื่อปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของครู นักเรียน และบุคลากรจากอุบัติเหตุและอุบัติภัย รวมถึงป้องกันความเสียหายต่อทรัพย์สินของโรงเรียน

2.4 เพื่อส่งเสริมความรู้และความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านความปลอดภัย พร้อมทั้งลดโอกาสเกิดอุบัติเหตุและอุบัติภัยในโรงเรียน

3. วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายด้านความปลอดภัย ควรมีการบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียนที่สอดคล้องกับนโยบายระดับชาติ แผนยุทธศาสตร์ และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ และเป้าหมายที่ชัดเจน ภายในโรงเรียน ทีมบริหารต้องร่วมกันวางแผนกำหนดนโยบาย แบ่งภารกิจ และสร้างระบบการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม มีการกำหนดแนวปฏิบัติในการป้องกันและจัดการความเสี่ยง ตลอดจนการประกาศแนวทางให้ทุกฝ่ายรับรู้ นอกจากนี้ควรมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงมุ่งเน้นให้ครู นักเรียน และบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจ สร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยและสามารถรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย ผู้บริหารควรมีความรู้รอบด้านในการบริหารเชิงรุก สามารถจัดการปัญหาได้อย่างรวดเร็วและถูกต้องตามกฎหมาย ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ นอกจากนี้ การกำหนดนโยบายต้องมาพร้อมกับการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ในการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน และสื่อสารนโยบายอย่างชัดเจน รวมถึงมอบหมายหน้าที่ให้ทีมงานอย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดการทำงานอย่างเป็นระบบ

5. โครงสร้างด้านความปลอดภัยมีองค์ประกอบที่สำคัญทั้งด้านกายภาพและการบริหารจัดการ โดยควรกำหนดหน่วยงานหรือบุคคลที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน โดยกำหนดให้งานบริหารทั่วไปและงานอาคารสถานที่เป็นหน่วยหลักในการดูแลความปลอดภัยทางกายภาพ ขณะที่กลุ่มงานวิชาการและกิจการนักเรียนมีบทบาทในด้านความปลอดภัยของผู้เรียน นอกจากนี้ การบริหารจัดการความปลอดภัยต้องขับเคลื่อนทั้งองค์กร ตั้งแต่ระดับผู้บริหาร ทีมอำนวยการ และทีมทำงาน โดยมีการนิเทศ

ติดตามประเมินผล และต้องรายงานผลต่อคณะกรรมการสถานศึกษา การดำเนินงานต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

6. มาตรการด้านความปลอดภัย โรงเรียนต้องมีการแบ่งประเภทของมาตรการด้านความปลอดภัยให้ชัดเจน เช่น การทะเลาะวิวาท การรังแกกัน ภัยธรรมชาติ และภัยอุบัติใหม่ โดยอ้างอิงแนวทางจากคู่มือของกระทรวงศึกษาธิการและแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนควรกำหนดมาตรการเฉพาะด้าน เช่น การขับขี่รถจักรยานยนต์ต้องมีการสวมหมวกกันน็อค การตรวจสอบความปลอดภัยของรถ การเฝ้าระวังสุขภาพนักเรียนโดยการสุ่มตรวจคุณภาพอาหารและเฝ้าระวังโรคระบาด เป็นต้น มีการจัดทำแผนเผชิญเหตุและการซักซ้อมที่ชัดเจน รวมถึงการรายงานตามลำดับชั้น ทั้งนี้ มาตรการต้องสามารถปฏิบัติได้จริงและมีความทันสมัยต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

7. วัฒนธรรมด้านความปลอดภัย โรงเรียนควรมีการปลูกฝังวัฒนธรรมด้านความปลอดภัยผ่านการสร้างวินัยและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง นอกจากนี้ ควรกำหนดมาตรการที่ชัดเจน มีการประชุม ติดตาม และประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นของผู้ปกครอง และทำให้ความปลอดภัยเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมโรงเรียน ซึ่งจะนำไปสู่ความตระหนักและความร่วมมือในการดูแลความปลอดภัยอย่างยั่งยืน

8. บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัย ควรให้ความสำคัญกับการสร้างความปลอดภัยทางกายภาพ เช่น การดูแลต้นไม้ อาคารสถานที่ ห้องน้ำ การออกแบบระบบไฟฟ้าให้มีความปลอดภัย การป้องกันอุบัติเหตุในสนามกีฬา เป็นต้น นอกจากนี้ควรมีการจัดกิจกรรมที่สนับสนุนการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและทั่วถึง อีกทั้งสภาพแวดล้อมของโรงเรียนควรได้รับการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ โดยคำนึงถึงบริบทของชุมชนรอบสถานศึกษา เพื่อให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนที่ปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ

9. การวางแผนด้านความปลอดภัย การวางแผนด้านความปลอดภัยในโรงเรียนต้องมีความชัดเจนและเป็นระบบ โดยต้องมีการวิเคราะห์ SWOT เพื่อตรวจสอบจุดแข็งและจุดอ่อน พร้อมปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การจัดทำแผนเผชิญเหตุต้องถูกกำหนดอย่างรัดกุม มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน และดำเนินการตามแผนที่วางไว้ รวมถึงมีการซักซ้อมเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์ต่างๆ นอกจากนี้ ควรวางแผนครอบคลุมทุกช่วงเวลาของนักเรียนตั้งแต่เข้าเรียนจนกลับบ้าน และเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการความปลอดภัยอย่างมีประสิทธิภาพ

10. การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายด้านความปลอดภัย ในโรงเรียนควรดำเนินการอย่างบูรณาการ โดยเน้น “ความร่วมมือของภาคีเครือข่าย” ที่หลากหลาย อาทิ สาธารณสุข ตำรวจ

กู้ภัย ป่าไม้ ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ครู ชุมชน และนักเรียน โดยมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ตามศักยภาพของแต่ละหน่วยงานอย่างชัดเจน เช่น ตำรวจสนับสนุนด้านการรักษาความปลอดภัยและซ้อมรับมือเหตุฉุกเฉิน สาธารณสุขร่วมตรวจสุขภาพและให้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ ในขณะที่โรงเรียนจัดตั้งคณะกรรมการความปลอดภัยโดยมีตัวแทนทุกภาคส่วน เพื่อกำหนดนโยบาย ติดตามผล และพัฒนากลไกการสื่อสาร รวมถึงระบบรายงานเหตุแบบ Real-Time พร้อมทั้งจัดกิจกรรมสร้างความตระหนักอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อเสริมสร้างความเป็นเจ้าของร่วม

11. ปัจจัยความสำเร็จ (Key Success Factors) ที่ทำให้การการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ประสบผลสำเร็จ

11.1 การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ได้แก่ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

11.2 การสร้างการรับรู้และการเรียนรู้เรื่องความปลอดภัยให้กับทุกฝ่าย

11.3 การวางแผนในการเผชิญเหตุและดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบ

11.4 การกำหนดนโยบายในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม

11.5 การจัดหางบประมาณและบุคลากรที่เพียงพอ

11.6 การใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการและติดตามความปลอดภัยในโรงเรียน

11.7 การกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินอย่างต่อเนื่อง

11.8 การตระหนักถึงความสำคัญของความปลอดภัย

12. ข้อเสนอแนะต่อการบริหารรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา

12.1 การติดตามข่าวสารและสถานการณ์ปัจจุบัน โดยครูต้องติดตามข่าวสารเกี่ยวกับภัยพิบัติและสภาพอากาศ รวมถึงการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปใช้ในการป้องกันความเสี่ยงต่าง ๆ

12.2 การฝึกซ้อมแผนเผชิญเหตุ ควรมีการฝึกซ้อมแผนเผชิญเหตุอย่างสม่ำเสมอทุกปี เพื่อให้บุคลากรและนักเรียนสามารถรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

12.3 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยกรรมการสถานศึกษาต้องเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเองในการสนับสนุนโรงเรียน รวมถึงหน่วยงานภายนอกสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้านทรัพยากรและองค์ความรู้ นอกจากนี้นักเรียนต้องมีบทบาทในการตรวจสอบและแจ้งเตือนปัญหาความปลอดภัยในโรงเรียน

12.4 การวางแผนป้องกันภัยล่วงหน้า ควรมีแนวทางป้องกันและมาตรการรองรับที่ชัดเจนสำหรับแต่ละสถานการณ์

13. ข้อเสนอแนะองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ขององค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนมัธยมศึกษาควรพิจารณาองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การกำหนดโมเดลทฤษฎี และ ตัวแปรที่ต้องการวัด เช่น ความปลอดภัยทางกายภาพ ความปลอดภัยทางจิตสังคม การมีส่วนร่วมของชุมชน และการบริหารจัดการความเสี่ยง โดยตัวแปรสังเกตได้ เช่น จำนวนการฝึกซ้อมอพยพ ระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อความปลอดภัย และระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง กระบวนการมีส่วนร่วมต้องรวมทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน โดยเริ่มจากทีมงานที่มีความเข้มแข็งและมีประสบการณ์ เพื่อมองเห็นปัญหาและช่วยเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพ การทำงานควรเน้นการมีส่วนร่วม (Stakeholder Engagement) มากกว่าการสั่งการ โดยผู้บริหารมีบทบาทกำกับติดตามและแบ่งงานเป็นส่วนย่อย พร้อมนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ ควรมีโมเดลการบริหารจัดการที่ครอบคลุม เช่น การมีส่วนร่วมของชุมชน การบริหารจัดการความเสี่ยง และความพึงพอใจของนักเรียนต่อความปลอดภัย โดยใช้เทคโนโลยีเสริม (Technology Integration) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารและประสานงาน พร้อมทั้งมีการประเมินและปรับปรุง (Evaluation and Improvement) อย่างสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาระบบความปลอดภัยให้มีความสมบูรณ์และยั่งยืน

ตอนที่ 2 ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการยกร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาองค์ประกอบ และแนวทางในการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มายกร่างรูปแบบโดยโครงสร้างของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แสดงได้ดังภาพ 13

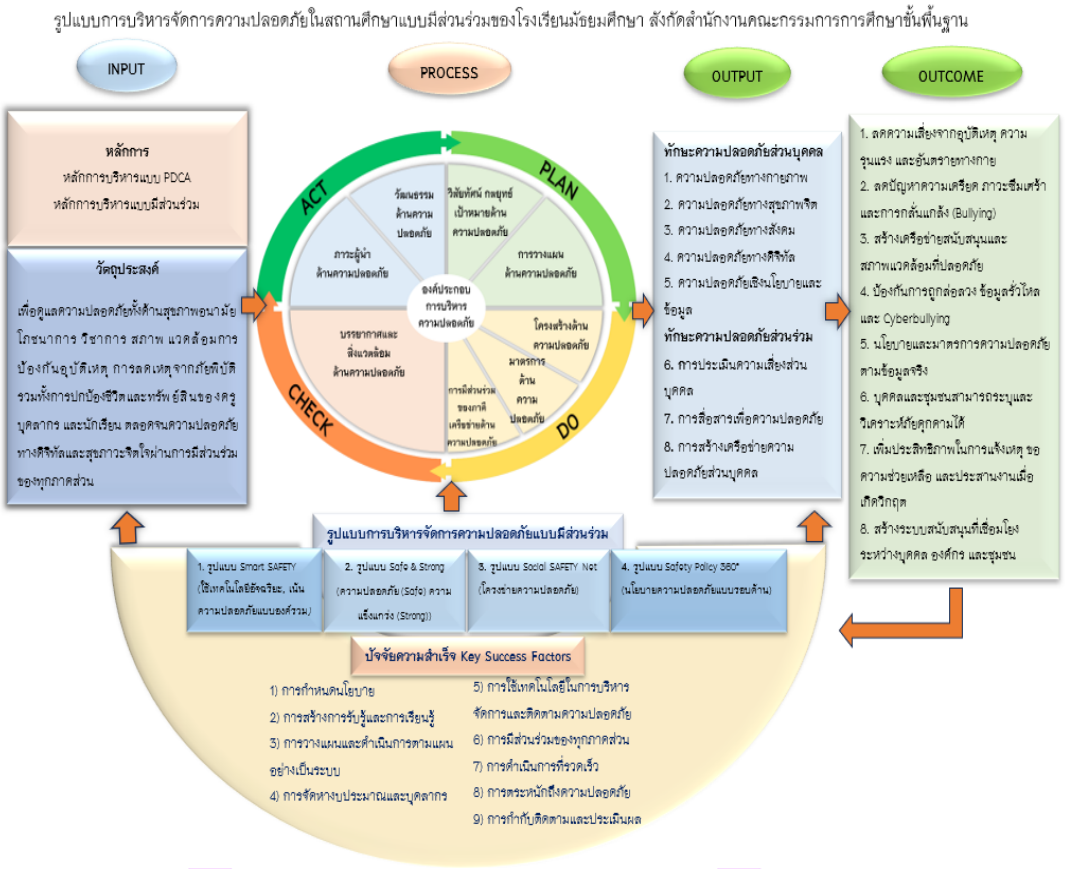

ภาพ 13 แสดงร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตาราง 20 แสดงข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายการประเมิน	ความเห็น		การปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
	คงเดิม	แก้ไข	
1. หลักการ			
1.1 หลักการบริหารแบบ PDCA คือ แนวทางบริหารที่มุ่งเน้นการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก คือ การวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปรับปรุงและพัฒนา	✓		หลักการใช้เรื่องของ PDCA และใช้หลักของแบบมีส่วนร่วมมาจับแต่อาจจะขาดเรื่องของ System Approach ควร
1.2 หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ แนวทางที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้มีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมดำเนินการในกระบวนการบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน โดยมุ่งเน้นความร่วมมือจากทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง		✓	ควรเพิ่มเติม 1) ภาคราชการ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข 2) ในส่วนของท้องที่ จังหวัด ตำบล ชุมชน 3) ท้องถิ่น อบต เทศบาล อปท มีส่วนในการขับเคลื่อนและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น 4) ภาคประชาสังคม ศูนย์ มูลนิธิ องค์กร NGO มีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างภาคการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ขอเพิ่มเติมตรงนี้ที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ
2. วัตถุประสงค์ เพื่อดูแลความปลอดภัยทั้งด้านสุขภาพอนามัย โภชนาการ วิชาการ และสภาพแวดล้อม รวมทั้งการปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของครู บุคลากร และนักเรียน		✓	แบ่งเป็นข้อ ๆ ควรเพิ่มเพศวิถี ทักษะชีวิต ปรับสุขภาพอนามัยเป็นสุขกาย สุขภาพจิต การป้องกันอุบัติเหตุ การลดเหตุจากภัยพิบัติ ตลอดจนความปลอดภัยทางดิจิทัลและสุขภาวะจิตใจผ่านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

ตาราง 20 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเห็น		การปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
	คงเดิม	แก้ไข	
3. องค์ประกอบการบริหารจัดการ			
3.1 ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)			
3.1.1 นโยบายการศึกษาด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาจะดำเนินการวิเคราะห์ความเสี่ยงทุกด้าน (กายภาพ สุขภาพจิต ดิจิทัล) จัดทำแผนเผชิญเหตุและแต่งตั้งทีมความปลอดภัยร่วมกับชุมชน พร้อมปฏิบัติตามมาตรการ เช่น ปรับปรุง ภาพแวดล้อม ฝึกซ้อมเหตุฉุกเฉิน และป้องกันการบูลลี่ โดยมีการติดตามประเมินผลเป็นประจำเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและสร้างนวัตกรรมด้านความปลอดภัยให้มีประสิทธิภาพสูงสุด	✓		
3.1.2 บุคลากรและความตระหนักความปลอดภัยในปัจจุบันเป็นการพัฒนาศักยภาพและจิตสำนึกด้านความปลอดภัยของบุคคลากรทุกระดับให้สามารถระบุความเสี่ยง ป้องกันภัย สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินได้อย่างมีประสิทธิภาพ	✓		

ตาราง 20 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเห็น		การปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
	คงเดิม	แก้ไข	
3.1.3 โครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยีความปลอดภัยเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมโดยให้ทุกฝ่ายเข้าถึงและใช้ประโยชน์ร่วมกันเป็นระบบทางกายภาพเพื่อป้องกันและลดความเสี่ยง เช่น ระบบกล้อง CCTV อุปกรณ์ดับเพลิง และแพลตฟอร์มรายงานเหตุฉุกเฉิน	✓		
3.1.4 ข้อมูลและการสื่อสารความปลอดภัยในสถานศึกษา เป็นระบบการจัดเก็บข้อมูลความเสี่ยงและการสื่อสารระหว่างผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดการรับรู้ แจ้งเตือน และแก้ไขปัญหาความปลอดภัยได้ทันท่วงที	✓		
3.1.5 งบประมาณและความร่วมมือความปลอดภัยในสถานศึกษา เป็นการบริหารจัดการทรัพยากรทางการเงินและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่สนับสนุนการบริหารจัดการด้านความปลอดภัย	✓		

ตาราง 20 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเห็น		การปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
	คงเดิม	แก้ไข	
ให้มีประสิทธิภาพเพื่อสร้างความปลอดภัยสำหรับนักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษา พร้อมจัดระบบประเมินผลทุก 6 เดือนเพื่อแลกเปลี่ยนบทเรียนและพัฒนาประสิทธิภาพความร่วมมือให้ยั่งยืน			
3.2 ด้านกระบวนการ (Process)			
3.2.1 วิสัยทัศน์ กลยุทธ์เป้าหมายด้านความปลอดภัย เป็นการกำหนดแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาอย่างมีทิศทาง มีการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่มีความท้าทาย ชัดเจน มีกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับบริบทของสถานศึกษาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว มีการกำหนดแผนงาน กิจกรรมด้านความปลอดภัยที่สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา บุคลากรรับรู้และเข้าใจวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์และเป้าหมายด้านความปลอดภัยร่วมกัน	✓		

ตาราง 20 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเห็น		การปรับปรุงแก้ไข
	คงเดิม	แก้ไข	ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
3.2.2 การวางแผนด้านความปลอดภัย แนวความคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย สภาพแวดล้อมในการทำงานในสถานศึกษา เพื่อหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอันตราย จัดระบบดูแลความปลอดภัยอย่างใกล้ชิด ให้ความรู้นักเรียนในการร่วมกิจกรรมอย่างปลอดภัยทุกครั้ง จัดครูคอยควบคุม ดูแลให้อยู่ในระเบียบวินัยทุกครั้ง ตรวจดูความเหมาะสมของสถานที่ที่ปลอดภัย ประสานงานเจ้าหน้าที่ด้านการรักษาความปลอดภัยท้องถนน และจัดเตรียมหน่วยปฐมพยาบาล		✓	การวิเคราะห์ความเสี่ยง แผนเผชิญความเสี่ยง ระบบการดูแช่วยเหลือนักเรียน
3.2.3 โครงสร้างด้านความปลอดภัย เป็นโครงสร้างสถานศึกษาด้านความปลอดภัย ระบบ กลไก และผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการเรื่องความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม และบุคคลที่มีความยืดหยุ่น		✓	เพิ่มผู้ปกครองและชุมชน

ตาราง 20 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเห็น		การปรับปรุงแก้ไข
	คงเดิม	แก้ไข	ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
เอื้อต่อการสร้างความปลอดภัย โดยมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรเพื่อปฏิบัติหน้าที่อย่างเพียงพอรับผิดชอบประจำในแต่ละส่วนและผู้รับผิดชอบมีการดำเนินการตามโครงสร้างที่วางไว้และสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามภารกิจ ที่เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถและทักษะของบุคลากร มีการกระจายอำนาจจากผู้บังคับบัญชา มีการกำกับติดตาม		✓	เพิ่มผู้ปกครองและชุมชน
3.2.4 มาตรการความปลอดภัยของสถานศึกษา มุ่งเน้นให้เกิดความปลอดภัย ต่อนักเรียน นักศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างยั่งยืน โดยเน้นมาตรการที่เข้มงวดในมาตรการ 3 ป ดังนี้ การดำเนินการตามมาตรการความปลอดภัยสถานศึกษา ตามหลัก 3 ป ได้แก่ การป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปราม		✓	นำคำว่านักศึกษาออก

ตาราง 20 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเห็น		การปรับปรุงแก้ไข
	คงเดิม	แก้ไข	ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
3.2.5 การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายด้านความปลอดภัยการที่สถานศึกษาและบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือการบริหารจัดการ โรงเรียนร่วมกับภาคีเครือข่าย ในการจัดทำแผนความปลอดภัยในโรงเรียนโดยมีผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาจัดสภาพการบริหาร ควบคุม ส่งเสริม และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันดำเนินการด้วยความเต็มใจ โรงเรียนประสานความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย ในการกำหนดนโยบาย ดำเนินกิจกรรมที่สร้างความปลอดภัย ตลอดจนการประเมินผลติดตามเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่เห็นพ้องต้องกัน โรงเรียนมีการจัดประชุมว่าด้วยเรื่องการเฝ้าระวัง ดูแลนักเรียนร่วมกับบุคคลภายนอก ชุมชน บุคคลภายนอกดำเนินกิจกรรมที่สร้าง		✓	การจัดทำ MOU กับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องด้านความปลอดภัยทุกด้านตามประเด็นที่ 2 เพิ่ม แกนนำนักเรียนด้านความปลอดภัย โดยมีการอบรมนักเรียนแกนนำและให้มีส่วนร่วมในการคิดสร้างสรรค์จัดกิจกรรมด้านความปลอดภัยตามความต้องการของนักเรียน

ตาราง 20 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเห็น		การปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
	คงเดิม	แก้ไข	
ความปลอดภัยในโรงเรียน ตลอดจนรายงานผล การดำเนินการเฝ้าระวัง ดูแลนักเรียนให้บุคคล ภายนอกทราบ			
3.2.6 บรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ด้านความปลอดภัย การจัด สภาพแวดล้อมและ บรรยากาศในสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อพฤติกรรม ทัศนคติ และความรู้สึก ของบุคลากร ซึ่งส่งผลต่อ กระบวนการทำงาน ที่เอื้อ ต่อความปลอดภัยใน สถานศึกษา โรงเรียน มีอาคารสถานที่ ที่มี ความปลอดภัย ได้รับ การตรวจสภาพอยู่เสมอ มีการแต่งตั้ง ครูผู้รับชอบ ครูเวร ในการปฏิบัติหน้าที่ สอดส่องดูแล ในการ เสริมสร้างบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมด้านความ ปลอดภัย มีการตรวจสอบ ความปลอดภัยระบบ เครื่องใช้ไฟฟ้าเป็นประจำ มีการกำหนดบริเวณเพื่อให้ นักเรียนปลอดภัยโรงเรียน จัดกิจกรรมส่งเสริม พฤติกรรมด้านความ ปลอดภัย ให้กับนักเรียน		✓	เพิ่มเติมการลดจุดอับสายตาบริเวณ อาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม

ตาราง 20 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเห็น		การปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
	คงเดิม	แก้ไข	
โดยมุ่งเน้นไปที่การป้องกันและการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในลักษณะที่มีการวางแผนและการจัดการอย่างเหมาะสม			
3.2.7 ภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย เป็นแนวความคิดของผู้นำที่ส่งผลให้เกิดการปฏิบัติที่มุ่งเน้นความปลอดภัยของบุคลากร นักเรียน ในสถานศึกษา การสร้างการรับรู้ เพื่อเรียนรู้ด้านความปลอดภัย มีเทคนิคการสังเกตความปลอดภัย การแก้ไขให้ถูกต้องด้วยการเสริมแรงบวก การสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยเพื่อความยั่งยืน ผู้นำในรูปแบบต่าง ๆ ในการนำด้านความปลอดภัยเพื่อให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์	✓		
3.2.8 วัฒนธรรมด้านความปลอดภัย พฤติกรรมของคนในสังคม ที่แสดงถึงลักษณะและทัศนคติที่ตระหนักและเข้าใจถึงความปลอดภัยร่วมกันของบุคลากรร่วมกัน	✓		

ตาราง 20 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเห็น		การปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
	คงเดิม	แก้ไข	
ขับเคลื่อนความปลอดภัยในสถานศึกษา นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการในเรื่องความปลอดภัย มีกลยุทธ์ที่ให้ความสำคัญด้านความปลอดภัย มีความสัมพันธ์ที่ดี มีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบ ที่ชัดเจน มีการจูงใจและสร้างความพึงพอใจ ในงานตลอดจนมีการทำงานเป็นทีม			
3.3 ด้านผลผลิต (Output)	✓		
3.3.1 นโยบายและแผนความปลอดภัย สถานศึกษามีนโยบายและแผนความปลอดภัยที่ชัดเจน ครอบคลุมทุกด้าน และได้รับความเห็นชอบจากทุกฝ่ายเกิด คู่มือหรือแนวปฏิบัติในการดูแลความปลอดภัยที่สามารถนำไปใช้ได้จริง และมีระบบติดตามและประเมินผลแผนความปลอดภัยอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบที่ชัดเจน โดยใช้หลักการบริหารจัดการเชิงรุก ควบคู่กับ	✓		

ตาราง 20 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเห็น		การปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
	คงเดิม	แก้ไข	
วงจร PDCA เพื่อให้เกิดการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพในการป้องกันและลดความเสี่ยงในสถานศึกษา	✓		
3.3.2 โครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ความปลอดภัยที่ได้มาตรฐาน อาคารเรียนและพื้นที่เล่นได้รับการปรับปรุงให้ปลอดภัย เช่น ทางลาด ห้องพยาบาล ทางหนีไฟ มีอุปกรณ์ความปลอดภัยพร้อมใช้ กล้อง CCTV อุปกรณ์ดับเพลิง ชุดปฐมพยาบาล มีระบบแจ้งเตือนภัยที่ติดตั้งและทดสอบเรียบร้อยพร้อมใช้งาน	✓		
3.3.3 บุคลากรและนักเรียนที่มีความรู้ด้านความปลอดภัย ครูและเจ้าหน้าที่ผ่านการฝึกอบรมความปลอดภัย เช่น การปฐมพยาบาล PCR การดับเพลิง นักเรียนมีความรู้พื้นฐานด้านความปลอดภัย เช่น วิธีป้องกันอัคคีภัย วิธีรับมือเมื่อหลงทาง อพยพหนีแผ่นดินไหว มีคณะกรรมการความปลอดภัยโรงเรียนที่ทำงานอย่างต่อเนื่อง	✓		

ตาราง 20 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเห็น		การปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
	คงเดิม	แก้ไข	
3.3.4 ระบบการสื่อสารและรายงานความเสี่ยง ช่องทางแจ้งเหตุฉุกเฉินที่เข้าถึงได้ง่าย ปุ่มกดช่วยเหลือ แอปพลิเคชันโรงเรียน ระบบรายงานอุบัติเหตุหรือจุดเสี่ยงแบบเรียลไทม์ มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลความปลอดภัยให้ผู้ปกครองทราบอย่างสม่ำเสมอ	✓		
3.3.5 กิจกรรมและโครงการส่งเสริมความปลอดภัย ทำการซ้อม อพยพหนีไฟ เหตุภัยพิบัติ เป็นประจำทุกภาคเรียน ทำกิจกรรมรณรงค์ความปลอดภัย การมีส่วนร่วมของชุมชนอาสาสมัครช่วยตรวจความปลอดภัย	✓		
3.3.6 เครือข่ายความร่วมมือและการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนเกิดความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาและป้องกันความเสี่ยง มีช่องทางสื่อสารและแจ้งเตือนภัยที่รวดเร็วจาก	✓		

ตาราง 20 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเห็น		การปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
	คงเดิม	แก้ไข	
ทุกภาคส่วน รวมทั้งสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังและสนับสนุนทรัพยากรเพื่อความปลอดภัยอย่างยั่งยืน			
3.4 ผลลัพธ์ (Outcomes)			
3.4.1 สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัย โรงเรียนมีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ ปราศจากอันตรายทั้งทางกายภาพ จิตใจ และสังคม เช่น มีการควบคุมทางเข้าออก ระบบกล้องวงจรปิด จุดเสี่ยงได้รับการแก้ไข ทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมั่นใจและมีสมาธิ	✓		
3.4.2 พฤติกรรมความปลอดภัยที่ยั่งยืน นักเรียนและบุคลากรมีพฤติกรรมที่สะท้อนความรับผิดชอบต่อความปลอดภัย เช่น ปฏิบัติตามระเบียบด้านความปลอดภัย รู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยง และให้ความร่วมมือกับกิจกรรมด้านความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง	✓		

ตาราง 20 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเห็น		การปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
	คงเดิม	แก้ไข	
3.4.3 ระบบตอบสนองเหตุฉุกเฉินที่มีประสิทธิภาพ โรงเรียนมีแผนเผชิญเหตุที่ชัดเจน มีการฝึกซ้อมและเตรียมความพร้อมร่วมกับภาคีเครือข่าย เช่น ตำรวจ กู้ภัย และสาธารณสุข ทำให้สามารถจัดการเหตุฉุกเฉินได้อย่างรวดเร็ว ลดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน	✓		
3.4.4 ความเชื่อมั่นของผู้ปกครองและชุมชน การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการกำหนดและติดตามนโยบายด้านความปลอดภัย ทำให้ผู้ปกครองและชุมชนไว้วางใจโรงเรียน ส่งเสริมการสนับสนุนในระยะยาว และลดความขัดแย้งในการดำเนินงาน	✓		
3.4.5 วัฒนธรรมความปลอดภัยที่เข้มแข็ง ความปลอดภัยกลายเป็นค่านิยมร่วมของคนในโรงเรียน ทุกคนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง แก้ไข และพัฒนาแนวทางความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบที่หยั่งรากลึกในองค์กร	✓		

ตาราง 20 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเห็น		การปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
	คงเดิม	แก้ไข	
3.4.6 ทักษะความปลอดภัยส่วนบุคคลและส่วนร่วม นักเรียนและบุคลากรมีทักษะในการป้องกันอันตราย การประเมินสถานการณ์ และการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นในยามจำเป็น ซึ่งรวมถึงการรู้วิธีเอาตัวรอด การแจ้งเหตุ และการช่วยเหลือเบื้องต้น เป็นการพัฒนาให้เกิดพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างแท้จริง	✓		
3.5 ผลกระทบ (Impacts)			
3.5.1 ผลกระทบด้านนักเรียน นักเรียนรู้จักป้องกันตนเอง มีทักษะด้านความปลอดภัย และเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ลดปัญหาความรุนแรง การกลั่นแกล้ง และพฤติกรรมเสี่ยง เสริมสร้างความมั่นใจและสุขภาพจิตที่ดี	✓		
3.5.2 ผลกระทบด้านครูและบุคลากร ครูมีความตระหนักและสามารถจัดการเหตุการณ์ฉุกเฉินได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างขวัญกำลังใจในการ	✓		

ตาราง 20 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเห็น		การปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
	คงเดิม	แก้ไข	
ทำงาน และลดความเครียดจากปัญหาความไม่ปลอดภัย เสริมสร้างความร่วมมือในทีมและการบริหารที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น	✓		
3.5.3 ผลกระทบต่อผู้ปกครองและชุมชน ผู้ปกครองไว้วางใจ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการความปลอดภัย ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม ช่วยดูแลและเฝ้าระวังภัย รอบโรงเรียนสร้างเครือข่ายการสื่อสารและการสนับสนุนระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	✓		
3.5.4 ผลกระทบต่อนโยบายการศึกษา ส่งเสริมการบูรณาการนโยบายด้านความปลอดภัยเข้ากับแผนการศึกษาแห่งชาติ ผลักดันการออกกฎระเบียบหรือมาตรการสนับสนุนความปลอดภัยในระดับท้องถิ่นและประเทศ เกิดระบบติดตามและประเมินผลที่ช่วยพัฒนานโยบายอย่างต่อเนื่อง	✓		

ตาราง 20 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเห็น		การปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
	คงเดิม	แก้ไข	
3.5.5 ผลกระทบต่อสังคมโดยรวม ลดอัตราอาชญากรรมและพฤติกรรมเบี่ยงเบนในเยาวชน สร้างสังคมที่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และปลอดภัยมากขึ้น พัฒนาคนที่มีคุณภาพและปลอดภัยต่อไปในอนาคต	✓		
ประเด็นที่ 4 ปัจจัยความสำเร็จ			
4.1 การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผ่านกลไกการสื่อสารสองทางและการกระจายบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน เพื่อร่วมกันออกแบบและขับเคลื่อนมาตรการความปลอดภัยที่สอดคล้องกับความต้องการของบริบทพื้นที่	✓		
4.2 การสร้างการรับรู้และการเรียนรู้สร้างการรับรู้และการเรียนรู้เป็นกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ ทักษะ และเจตคติเกี่ยวกับความปลอดภัยผ่านหลักสูตร กิจกรรมเสริมประสบการณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัล โดย เน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อพัฒนาศักยภาพในการป้องกันและรับมือความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพ	✓		

ตาราง 20 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเห็น		การปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
	คงเดิม	แก้ไข	
4.3 การวางแผนและดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบ วางแผนและดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบ เป็นกระบวนการกำหนดแนวทาง มาตรการ และกลยุทธ์ด้านความปลอดภัย	✓		
4.4 การกำหนดนโยบาย จัดทำกรอบนโยบายความปลอดภัยที่ชัดเจน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การวิเคราะห์ข้อมูลความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ และการอ้างอิงกรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างทิศทางการจัดการความปลอดภัยที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน	✓		
4.5 การจัดหางบประมาณและบุคลากร จัดสรรทรัพยากรทางการเงินและกำลังคนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยพิจารณาจากความจำเป็นตามแผนงานความปลอดภัยของโรงเรียน ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับนโยบายของ สพฐ. และมีการติดตามประเมินผลการใช้ทรัพยากรอย่างเป็นระบบ	✓		
4.6 การใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการและติดตามความปลอดภัย ประยุกต์ใช้ระบบดิจิทัลและแพลตฟอร์มเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการทำงานเชิงรุก ทั้งในด้านการเฝ้าระวัง การรายงานเหตุ การวิเคราะห์ข้อมูลความเสี่ยง และการสื่อสารแบบเรียลไทม์ระหว่างโรงเรียนกับเครือข่ายผู้เกี่ยวข้อง	✓		

ตาราง 20 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเห็น		การปรับปรุงแก้ไข
	คงเดิม	แก้ไข	ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
4.7 การกำกับติดตามและประเมินผลตรวจสอบความก้าวหน้าและประสิทธิผลของมาตรการความปลอดภัยอย่างเป็นระบบด้วยเครื่องมือประเมินที่ได้มาตรฐานเพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงแผนงานอย่างต่อเนื่อง		✓	- ควรเพิ่มเติมอีกประเด็นคือความรวดเร็วในการดำเนินการการประสานหรือการช่วยเหลือ - การกำกับติดตามและประเมินผลควรเป็นประเด็นสุดท้าย
4.8 การตระหนักถึงความปลอดภัย สร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยผ่านการให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง การฝึกซ้อมสถานการณ์จำลอง และการสื่อสารสองทาง เพื่อให้ผู้เรียนและบุคลากรมีพฤติกรรมความปลอดภัยที่เกิดขึ้นจากความเข้าใจและความรับผิดชอบร่วม	✓		

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. เมื่อเอาทฤษีระบบเข้ามาจับควรทำให้ครอบคลุมทั้งหมด ทั้งปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ผลลัพธ์ ผลกระทบ และการย้อนกลับ ให้เรียบเรียงให้ครอบคลุมทั้งระบบ

2. ควรเพิ่มเติมปัจจัยความสำเร็จอีกประเด็นคือความรวดเร็วในการดำเนินการการประสานหรือการช่วยเหลือให้ทันเวลา อย่าให้นานจะไม่ทันการ

จากตาราง 20 ผู้วิจัยได้นำผลการพิจารณาร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ของผู้ทรงคุณวุฒิได้รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังภาพ 14

รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

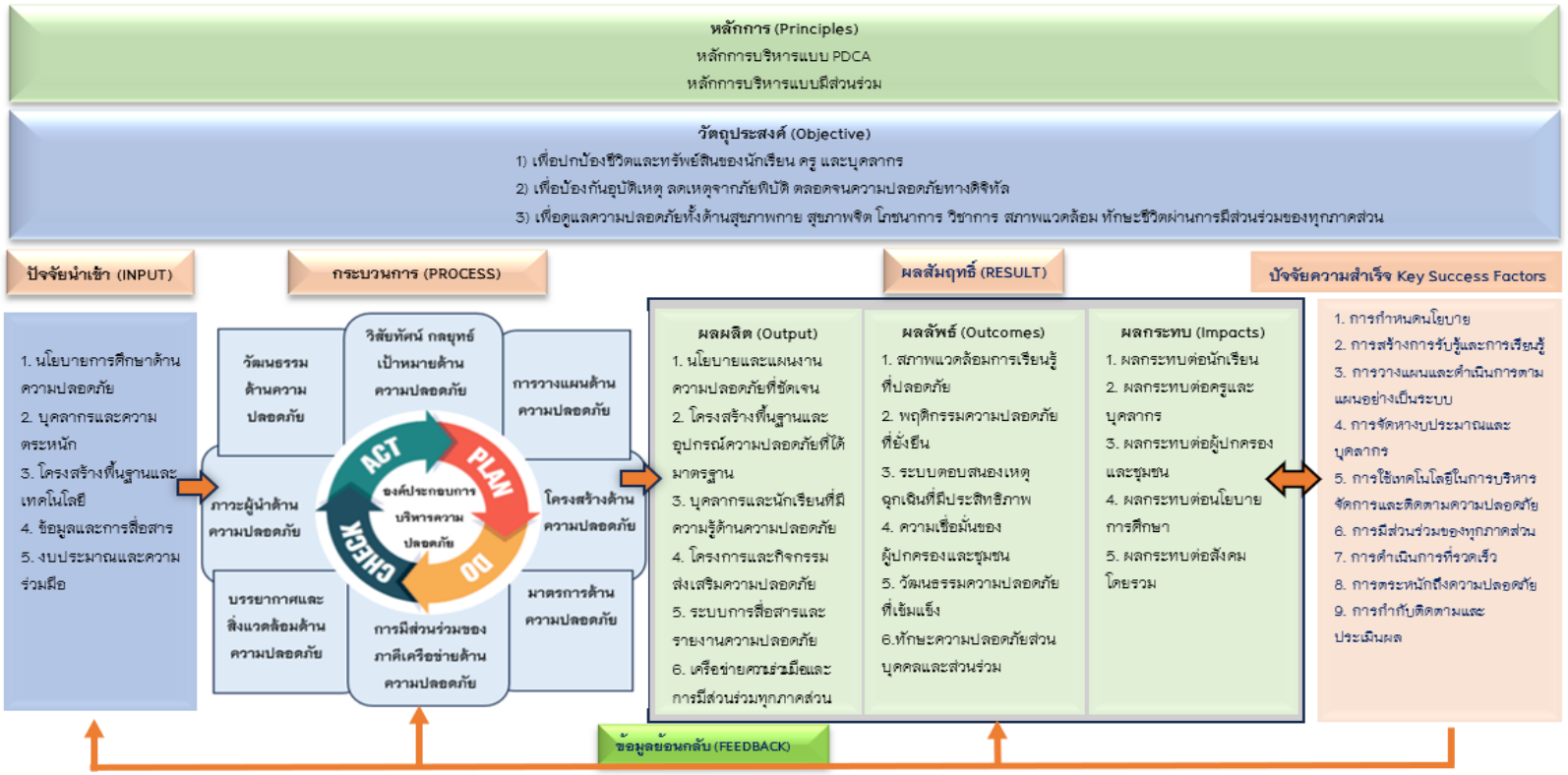

ภาพ 14 แสดงรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากภาพ 14 มีรายละเอียดของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

ส่วนที่ 1 หลักการ

1. หลักการบริหารแบบ PDCA รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นแนวทางบริหารที่มุ่งเน้นการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง 4 ขั้นตอนหลัก 1) ด้วยการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และแผนงานเพื่อสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษา 2) นำนโยบายและแผนไปปฏิบัติจริง 3) ติดตามประสิทธิภาพของกิจกรรมและค้นหาจุดที่ต้องปรับปรุง 4) การตรวจสอบ และการปรับปรุงและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2. หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นแนวทางที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้มีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมดำเนินการในกระบวนการบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน โดยมุ่งเน้นความร่วมมือจากทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ภาคราชการ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข ท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ภาคประชาสังคม ศูนย์ มูลนิธิ องค์กร NGO จะร่วมขับเคลื่อนและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

1. เพื่อปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของนักเรียน ครู และบุคลากร
2. เพื่อป้องกันอุบัติเหตุ ลดเหตุจากภัยพิบัติ ตลอดจนความปลอดภัยทางดิจิทัล
3. เพื่อดูแลความปลอดภัยทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต โภชนาการ วิชาการ สภาพแวดล้อม ทักษะชีวิตผ่านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

ส่วนที่ 3 องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม

เป็นขั้นตอนการดำเนินการบริหารจัดการสถานศึกษาปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมที่มีความสัมพันธ์ เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยบุคลากร ทรัพยากร กฎเกณฑ์ มาตรการ แนวปฏิบัติ และปัจจัยต่าง ๆ ในการดำเนินการบริหารจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนมัธยมศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย โดยมีกระบวนการดำเนินงาน ดังนี้

1. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1.1 นโยบายการศึกษาด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา เป็นกระบวนการนำนโยบายมาดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาปลอดภัย และการพัฒนาตามรูปแบบด้วยแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาปลอดภัย ดังนี้

1.1.1 วิเคราะห์ความเสี่ยงและจัดทำแผนเผชิญเหตุ โรงเรียนสำรวจจุดเสี่ยงทางด้านกายภาพ, ด้านสุขภาพจิตของผู้เรียน, ด้านดิจิทัล มีการกำหนดมาตรการ เช่น ฝึกซ้อมเหตุฉุกเฉินแผ่นดินไหว ไฟไหม้ น้ำท่วม ป้องกันการบูลลี่

1.1.2 แต่งตั้งทีมและสร้างการมีส่วนร่วม โรงเรียนตั้งคณะกรรมการความปลอดภัย ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน พร้อมทั้งชี้แจงนโยบายและบทบาทให้ทุกฝ่ายเข้าใจร่วมกัน

1.1.3 ดำเนินมาตรการตามแผน โดยการปรับปรุงสภาพแวดล้อม ติดตั้ง CCTV ทางหนีไฟ เครื่องมือและอุปกรณ์ที่สามารถป้องกันเหตุได้ จัดกิจกรรมฝึกอบรม ฝึกซ้อมแผนอพยพ การปฐมพยาบาลและการป้องกันภัยออนไลน์

1.1.4 ติดตามและประเมินผล ตรวจสอบความคืบหน้าทุกเดือนและเป็นประจำ สำรวจความพึงพอใจและปัญหาจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

1.1.5 สร้างเครือข่ายความร่วมมือ ประสานประสานงานกับหน่วยงานภายนอก และชุมชน เพื่อเสริมความแข็งแกร่งด้านความปลอดภัย ให้กับสถานที่ บุคลากร นักเรียน

1.2 บุคลากรและความตระหนัก ความปลอดภัยในปัจจุบัน เป็นการพัฒนาศักยภาพ และจิตสำนึกด้านความปลอดภัยของบุคคลากรทุกระดับให้สามารถระบุความเสี่ยง ป้องกันภัยสามารถ ตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารจัดการ สถานศึกษาปลอดภัย ดังนี้

1.2.1 สถานศึกษาจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ในความปลอดภัยและป้องกันรับมือ เหตุฉุกเฉินทุกประเภทประจำปีให้ครูและบุคลากร

1.2.2 สถานศึกษามอบหมายหน้าที่ชัดเจน มีการกำหนดผู้รับผิดชอบด้านความปลอดภัย ในแต่ละจุดของโรงเรียน พร้อมติดป้ายแสดงบทบาทและข้อมูลติดต่อ

1.2.3 สถานศึกษาประเมินความตระหนักอย่างสม่ำเสมอ มีแบบทดสอบ และสังเกตการณ์เพื่อวัดระดับความเข้าใจเรื่องความปลอดภัยของบุคลากรทุกภาคเรียน

1.2.4 สถานศึกษาสร้างวัฒนธรรมการรายงานเหตุ เปิดช่องทางแจ้งเหตุทั้งแบบ เปิดเผยและไม่เปิดเผยตัว พร้อมให้รางวัลการรายงานที่มีประโยชน์

1.2.5 สถานศึกษาจัดกิจกรรมกระตุ้นจิตสำนึก จัดนิทรรศการ ประกวดผลงาน ด้านความปลอดภัยทุกเดือน เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง

1.3 โครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยีความปลอดภัย เป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุน การบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมโดยให้ทุกฝ่ายเข้าถึงและใช้ประโยชน์ร่วมกัน เป็นระบบทางกายภาพเพื่อป้องกันและลดความเสี่ยง เช่นระบบกล้อง CCTV อุปกรณ์ดับเพลิง และแพลตฟอร์มรายงานเหตุฉุกเฉิน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพดังนี้

1.3.1 สำรวจและประเมินความต้องการพื้นฐานของสถานศึกษา ตรวจสอบสภาพ โครงสร้างอาคาร จุดเสี่ยง และความจำเป็นด้านเทคโนโลยี เพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขอย่างตรงจุด

1.3.2 ติดตั้งระบบความปลอดภัยพื้นฐานมีการจัดหากล้องวงจรปิด ระบบแจ้งเตือนภัย อุปกรณ์ดับเพลิง และป้ายแสดงทางหนีไฟให้ครบถ้วน

1.3.3 พัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเสริมความปลอดภัย นำแพลตฟอร์มดิจิทัลมาใช้แอปรายงานเหตุฉุกเฉิน ระบบควบคุมการเข้าออกด้วยบัตรหรือลายนิ้วมือ

1.3.4 กำหนดแผนตรวจสอบอุปกรณ์ประจำเดือน จัดทำระบบบำรุงรักษาและจัดสรรงบประมาณสำหรับการปรับปรุงระบบอย่างต่อเนื่อง

1.3.5 จัดการอบรมผู้เกี่ยวข้องให้สามารถใช้งานระบบและอุปกรณ์ความปลอดภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ข้อมูลและการสื่อสารความปลอดภัยในสถานศึกษา เป็นระบบการจัดเก็บข้อมูลความเสี่ยงและการสื่อสารระหว่างผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดการรับรู้ แจ้งเตือน และแก้ไขปัญหาความปลอดภัยได้ทันท่วงที แบ่งได้ดังนี้

1.4.1 สถานศึกษาจัดทำระบบฐานข้อมูลความปลอดภัย รวบรวมและจัดเก็บข้อมูลจุดเสี่ยง อุบัติเหตุ และเหตุการณ์ความไม่ปลอดภัยในรูปแบบที่เข้าถึงง่าย

1.4.2 พัฒนาช่องทางการสื่อสารหลายรูปแบบ ทั้งช่องทางออนไลน์ และช่องทางกายภาพธรรมดา

1.4.3 ออกแบบระบบแจ้งเตือนเหตุฉุกเฉินแบบเรียลไทม์ พร้อมขั้นตอนการรายงานเหตุฉุกเฉินที่ชัดเจน

1.4.4 จัดทำคู่มือสื่อสารความปลอดภัย เผยแพร่แนวทางการปฏิบัติในสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ครู นักเรียน และผู้ปกครองเข้าใจตรงกัน

1.4.5 ประเมินประสิทธิภาพระบบเป็นระยะ ตรวจสอบความเร็วและความแม่นยำของการสื่อสาร พร้อมปรับปรุงระบบทุกภาคเรียน

1.5 งบประมาณและความร่วมมือความปลอดภัยในสถานศึกษา เป็นการบริหารจัดการทรัพยากรทางการเงินและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่สนับสนุนการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยให้มีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความปลอดภัยสำหรับนักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษาดังนี้

1.5.1 สถานศึกษาจัดทำแผนงบประมาณรายปีด้านความปลอดภัย วิเคราะห์ความต้องการและจัดลำดับความสำคัญของโครงการด้านความปลอดภัย และจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสม

1.5.2 สถานศึกษาระดมทรัพยากรจากเครือข่ายความร่วมมือ สร้างสัมพันธ์กับหน่วยงานท้องถิ่น ภาคเอกชนและผู้ปกครองเพื่อสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรบุคคล

1.5.3 สถานศึกษาจัดระบบติดตามการใช้จ่ายงบประมาณ รายงานการใช้จ่ายอย่างโปร่งใส พร้อมประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการที่ดำเนินการแล้ว

1.5.4 สถานศึกษาจัดกิจกรรมระดมทุนและรับบริจาค พร้อมสร้างแรงจูงใจให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมสนับสนุนทางการเงิน

1.5.5 สถานศึกษาประเมินผลและปรับปรุงแผนงบประมาณ ทบทวนประสิทธิภาพการใช้จ่ายประจำปี และปรับแผนงบประมาณให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

2. ด้านกระบวนการ (Process) มี 8 องค์ประกอบ โดยในแต่ละองค์ประกอบนำกระบวนการปฏิบัติตามวงจรการบริหารงานคุณภาพ (PDCA) ประกอบด้วย วางแผน (Plan) ปฏิบัติ (Do) ตรวจสอบ (Check) และปรับปรุง (Act) มาเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อน การบริหารจัดการโดยในแต่ละขั้นตอนมีองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

Plan (วางแผน) กำหนดกลยุทธ์และมาตรการความปลอดภัยในโรงเรียน เช่น การวางแผนเกี่ยวกับการตรวจสอบอุบัติเหตุและการประเมินความเสี่ยง รวมถึงการตั้งเป้าหมายด้านความปลอดภัย

Do (ดำเนินการ) นำแผนที่วางไว้มาปฏิบัติจริง เช่น การฝึกอบรมบุคลากรเกี่ยวกับมาตรการความปลอดภัย จัดตั้งคณะกรรมการความปลอดภัย ประกอบด้วย ครู-นักเรียน-ผู้ปกครอง การติดตั้งระบบความปลอดภัย และการดำเนินกิจกรรมเสริมสร้างความปลอดภัย.

Check (ตรวจสอบ) ประเมินผลการดำเนินการที่ทำไปแล้ว ว่ามีความปลอดภัยตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ เช่น การตรวจสอบประสิทธิภาพของการรักษาความปลอดภัยในโรงเรียน สำรวจจุดเสี่ยงด้วยแอปพลิเคชันรายงานจุดอันตราย (เช่น แอป MOE Safety Center)

Act (ปรับปรุง) นำผลการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในอนาคต เช่น การปรับเปลี่ยนนโยบายหรือการจัดการเพื่อป้องกันปัญหาความปลอดภัยที่อาจเกิดขึ้น เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนและส่งเสริมจิตสำนึก

2.1 วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายด้านความปลอดภัย (Plan)

2.1.1 กำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจนและท้าทาย สร้างวิสัยทัศน์ที่เป็นรูปธรรมและท้าทายในการพัฒนาความปลอดภัย ตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อให้ทุกฝ่ายเข้าใจและมุ่งมั่นไปในทิศทางเดียวกัน

2.1.2 กำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา พัฒนากลยุทธ์ที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์และความต้องการเฉพาะของโรงเรียน กำหนดกลยุทธ์ที่สามารถนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการได้ในระยะยาว

2.1.3 วางแผนและกำหนดกิจกรรมด้านความปลอดภัย จัดทำแผนงานที่ครอบคลุมด้านความปลอดภัยตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมความปลอดภัยทั้งทางกายภาพและจิตใจ

2.1.4 ทำให้บุคลากรรับรู้และเข้าใจวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย สื่อสารวิสัยทัศน์และพันธกิจให้ทุกบุคลากรในโรงเรียนรับรู้และมีความเข้าใจตรงกัน เสริมสร้างความร่วมมือในหมู่บุคลากรเพื่อบรรลุเป้าหมายด้านความปลอดภัย

2.2 วางแผนเหตุด้านความปลอดภัย (Plan)

2.2.1 หลีกเลี่ยงกิจกรรมที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายประเมินความเสี่ยงของกิจกรรมต่าง ๆ และหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่อาจนำไปสู่ความเสี่ยงหรืออันตราย

2.2.2 จัดระบบดูแลความปลอดภัยอย่างใกล้ชิด ตั้งระบบที่เข้มงวดในการดูแลความปลอดภัยในกิจกรรมต่าง ๆ และตรวจสอบสถานที่เพื่อป้องกันอันตราย

2.2.3 ให้ความรู้นักเรียนเกี่ยวกับการร่วมกิจกรรมอย่างปลอดภัยให้ข้อมูลและฝึกทักษะการปฏิบัติตัวที่ปลอดภัยในกิจกรรมต่าง ๆ โดยนักเรียนต้องมีความรู้และทักษะในการป้องกันอันตราย

2.2.4 จัดครูควบคุมและดูแลระเบียบวินัย ครูหรือบุคลากรที่มีหน้าที่ในการควบคุมและดูแลนักเรียนให้ปฏิบัติตามระเบียบวินัย และควบคุมกิจกรรมอย่างเข้มงวด

2.2.5 ตรวจสอบความเหมาะสมของสถานที่ ประเมินและตรวจสอบว่าสถานที่หรือพื้นที่กิจกรรมมีความปลอดภัย และไม่มีอันตราย

2.2.6 ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ด้านการรักษาความปลอดภัยท้องถนน ทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ที่ดูแลด้านความปลอดภัยในเรื่องการจราจร เพื่อลดอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นในขณะกิจกรรมหรือการเดินทาง

2.2.7 เตรียมหน่วยปฐมพยาบาล เตรียมพร้อมหน่วยปฐมพยาบาลที่สามารถให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน

2.3 โครงสร้างด้านความปลอดภัย (Do)

2.3.1 โครงสร้างสถานศึกษาด้านความปลอดภัย มีโครงสร้างที่ชัดเจนในการบริหารจัดการความปลอดภัยทั้งด้านสิ่งแวดล้อมและบุคคลภายในสถานศึกษา

2.3.2 กำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากร กำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรในแต่ละส่วนเพื่อให้มีความรับผิดชอบและสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.3 ความยืดหยุ่นในการดำเนินการ ระบบและกลไกการจัดการความปลอดภัยที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามภารกิจและความเหมาะสม

2.3.4 กระจายอำนาจ กระจายอำนาจจากผู้บังคับบัญชาเพื่อเสริมสร้างความคล่องตัวในการตัดสินใจและการปฏิบัติงาน

2.3.5 กำกับติดตาม มีการติดตามและกำกับดูแลเพื่อให้การดำเนินการตามโครงสร้างที่วางไว้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 มาตรการด้านความปลอดภัย (Do)

2.4.1 มุ่งเน้นความปลอดภัยอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยทั้งต่อนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างยั่งยืน

2.4.2 มาตรการความปลอดภัย 3 ป ดำเนินการตามมาตรการความปลอดภัยในสถานศึกษาผ่านหลัก 3 ป ได้แก่ การป้องกัน, การปลูกฝัง, และการปราบปราม

2.4.3 การป้องกัน ใช้มาตรการเพื่อป้องกันอันตรายและภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้นในสถานศึกษา

2.4.4 การปลูกฝัง ปลูกฝังจิตสำนึกความปลอดภัยและสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยในสถานศึกษา

2.4.5 การปราบปราม ดำเนินการที่เข้มงวดในการปราบปรามพฤติกรรมที่เสี่ยงหรืออันตรายภายในสถานศึกษา

2.5 การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายด้านความปลอดภัย (Do)

2.5.1 การมีส่วนร่วมของสถานศึกษาและภาคีเครือข่าย โรงเรียนร่วมกับบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกในการจัดทำแผนความปลอดภัยในโรงเรียน

2.5.2 บริหารจัดการความปลอดภัย ผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาจัดสภาพการบริหารควบคุม ส่งเสริม และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

2.5.3 ประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย โรงเรียนทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในการกำหนดนโยบายและดำเนินกิจกรรมที่สร้างความปลอดภัย

2.5.4 ติดตามและประเมินผล ติดตามและประเมินผลการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่เห็นพ้องต้องกัน

2.5.5 เฝ้าระวังและดูแลนักเรียนร่วมกับบุคคลภายนอก จัดประชุมและดำเนินกิจกรรมที่สร้างความปลอดภัย โดยบุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลนักเรียนและรายงานผลการดำเนินการ

2.6 บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัย (Check)

2.6.1 จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในสถานศึกษา สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมพฤติกรรมและทัศนคติที่เอื้อต่อความปลอดภัยในสถานศึกษา

2.6.2 ความปลอดภัยในอาคารและสถานที่ โรงเรียนมีการตรวจสอบสภาพอาคารและสถานที่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้แน่ใจว่ามีความปลอดภัย

2.6.3 แต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบและครูเวร กำหนดบทบาทของครูผู้รับผิดชอบและครูเวรในการสอดส่องดูแลและเสริมสร้างบรรยากาศความปลอดภัย

2.6.4 ตรวจสอบระบบเครื่องใช้ไฟฟ้า ตรวจสอบความปลอดภัยของเครื่องใช้ไฟฟ้าในโรงเรียนเป็นประจำเพื่อป้องกันอันตราย

2.6.5 จัดกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมความปลอดภัย จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมด้านความปลอดภัยให้กับนักเรียน โดยมุ่งเน้นการป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างมีแผนการจัดการที่เหมาะสม

2.7 ภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย (Act)

2.7.1 ปฏิบัติที่มุ่งเน้นความปลอดภัย ผู้นำส่งเสริมการปฏิบัติที่เน้นความปลอดภัยของบุคลากรและนักเรียนในสถานศึกษา

2.7.2 สร้างการรับรู้เพื่อเรียนรู้ด้านความปลอดภัย สร้างความตระหนักรู้และการเรียนรู้ด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา

2.7.3 เทคนิคการสังเกตและแก้ไขความปลอดภัย ใช้เทคนิคในการสังเกตและแก้ไขปัญหาความปลอดภัยอย่างถูกต้อง

2.7.4 เสริมแรงบวก ใช้การเสริมแรงบวกเพื่อกระตุ้นพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา

2.7.5 การสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยเพื่อความยั่งยืน สร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยที่ยั่งยืนผ่านการนำของผู้นำในรูปแบบต่างๆ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ด้านความปลอดภัย

2.8 วัฒนธรรมด้านความปลอดภัย (Act)

2.8.1 ตระหนักและเข้าใจถึงความปลอดภัยร่วมกัน พฤติกรรมของบุคลากรที่แสดงถึงการตระหนักและเข้าใจถึงความปลอดภัยร่วมกันในสถานศึกษา

2.8.2 นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการความปลอดภัย ใช้เทคโนโลยีในการช่วยในการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา

2.8.3 กำหนดกลยุทธ์ที่ให้ความสำคัญกับความปลอดภัย วางกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นความปลอดภัยเป็นหลักในสถานศึกษา

2.8.4 กำหนดบทบาทและหน้าที่ที่ชัดเจน กำหนดบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบด้านความปลอดภัยอย่างชัดเจน

2.8.5 ทำงานเป็นทีมและการจูงใจ ทำงานร่วมกันเป็นทีมเพื่อสร้างความพึงพอใจและความจูงใจในงานด้านความปลอดภัย

3. ด้านผลสัมฤทธิ์ (Result) ประกอบด้วยส่วนประกอบ

3.1 ผลผลิต (Output)

3.1.1 นโยบายและแผนงานความปลอดภัยที่ชัดเจน มีเอกสารนโยบายความปลอดภัยของโรงเรียนที่ทันสมัย จัดทำแผนจัดการเหตุฉุกเฉินที่ใช้งานได้จริง มีคู่มือความปลอดภัยสำหรับครู นักเรียน และผู้ปกครอง

3.1.2 โครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ความปลอดภัยที่ได้มาตรฐาน อาคารเรียนและพื้นที่เล่นได้รับการปรับปรุงให้ปลอดภัย เช่น ทางลาด ห้องพยาบาล ทางหนีไฟ มีอุปกรณ์ความปลอดภัยพร้อมใช้ กล้อง CCTV, อุปกรณ์ดับเพลิง, ชุดปฐมพยาบาล มีระบบแจ้งเตือนภัยที่ติดตั้งและทดสอบเรียบร้อยพร้อมใช้งาน

3.1.3 บุคลากรและนักเรียนที่มีความรู้ด้านความปลอดภัย ครูและเจ้าหน้าที่ผ่านการฝึกอบรมความปลอดภัย เช่น การปฐมพยาบาล PCR การดับเพลิง นักเรียนมีความรู้พื้นฐานด้านความปลอดภัย เช่น วิธีป้องกันอัคคีภัย, วิธีรับมือเมื่อหลงทาง อพยพหนีแผ่นดินไหว มีคณะกรรมการความปลอดภัยโรงเรียนที่ทำงานอย่างต่อเนื่อง

3.1.4 กิจกรรมและโครงการส่งเสริมความปลอดภัย ทำการซ้อมอพยพหนีไฟ เหตุภัยพิบัติ เป็นประจำทุกภาคเรียน ทำกิจกรรมรณรงค์ความปลอดภัย การมีส่วนร่วมของชุมชน อาสาสมัครช่วยตรวจความปลอดภัย

3.1.5 ระบบการสื่อสารและรายงานความเสี่ยง ช่องทางแจ้งเหตุฉุกเฉินที่เข้าถึงได้ง่าย ปุ่มกดช่วยเหลือ, แอปพลิเคชันโรงเรียน ระบบรายงานอุบัติเหตุหรือจุดเสี่ยงแบบเรียลไทม์ มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลความปลอดภัยให้ผู้ปกครองทราบอย่างสม่ำเสมอ

3.1.6 เครือข่ายความร่วมมือและการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนเกิดความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาและป้องกันความเสี่ยง มีช่องทางสื่อสารและแจ้งเตือนภัยที่รวดเร็วจากทุกภาคส่วน รวมทั้งสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังและสนับสนุนทรัพยากรเพื่อความปลอดภัยอย่างยั่งยืน

3.2 ผลลัพธ์ (Outcomes)

3.2.1 สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัย โรงเรียนมีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ ปราศจากอันตรายทั้งทางกายภาพ จิตใจ และสังคม เช่น มีการควบคุมทางเข้าออก ระบบกล้องวงจรปิด จุดเสี่ยงได้รับการแก้ไข ทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมั่นใจและมีสมาธิ

3.2.2 พฤติกรรมความปลอดภัยที่ยั่งยืน นักเรียนและบุคลากรมีพฤติกรรมที่สะท้อนความรับผิดชอบต่อความปลอดภัย เช่น ปฏิบัติตามระเบียบด้านความปลอดภัย รู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยง และให้ความร่วมมือกับกิจกรรมด้านความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง

3.2.3 ระบบตอบสนองเหตุฉุกเฉินที่มีประสิทธิภาพ โรงเรียนมีแผนเผชิญเหตุที่ชัดเจน มีการฝึกซ้อมและเตรียมความพร้อมร่วมกับภาคีเครือข่าย เช่น ตำรวจ กู้ภัย และสาธารณสุข ทำให้สามารถจัดการเหตุฉุกเฉินได้อย่างรวดเร็ว ลดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน

3.2.4 ความเชื่อมั่นของผู้ปกครองและชุมชน การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการกำหนดและติดตามนโยบายด้านความปลอดภัย ทำให้ผู้ปกครองและชุมชนไว้วางใจโรงเรียน ส่งเสริมการสนับสนุนในระยะยาวและลดความขัดแย้งในการดำเนินงาน

3.2.5 วัฒนธรรมความปลอดภัยที่เข้มแข็ง ความปลอดภัยกลายเป็นค่านิยมร่วมของคนในโรงเรียน ทุกคนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง แก้ไข และพัฒนาแนวทางความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบที่หยั่งรากลึกในองค์กร

3.2.6 ทักษะความปลอดภัยส่วนบุคคลและส่วนร่วม นักเรียนและบุคลากรมีทักษะในการป้องกันอันตราย การประเมินสถานการณ์ และการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นในยามจำเป็น ซึ่งรวมถึงการรู้วิธีเอาตัวรอด การแจ้งเหตุ และการช่วยเหลือเบื้องต้น เป็นการพัฒนาให้เกิดพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างแท้จริง

ทักษะความปลอดภัยส่วนบุคคลที่ทำให้บุคคลมีความรู้ทักษะและพฤติกรรมในการดูแลตนเองและผู้อื่นอย่างปลอดภัย ลดความเสี่ยงต่ออันตรายในสถานศึกษา และเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยในชีวิตประจำวัน ได้แก่

1) ความปลอดภัยทางกายภาพ ความสามารถของนักเรียนและบุคลากรในการรับรู้ วิเคราะห์ และตอบสนองต่อปัจจัยเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดอันตรายในบริเวณโรงเรียน โดยอาศัยแนวทางการบริหารจัดการเชิงป้องกัน เช่น การใช้ระบบเฝ้าระวังอัจฉริยะ มาตรการรักษาความปลอดภัยสถานที่ และการฝึกซ้อมสถานการณ์ฉุกเฉินร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและลดโอกาสเกิดอุบัติเหตุหรือภัยคุกคามทางกายภาพอย่างมีประสิทธิภาพ

2) ความปลอดภัยทางสุขภาพจิต ความสามารถของนักเรียนและบุคลากรในการตระหนักรู้ จัดการ และรับมือกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตในสภาพแวดล้อมทางการศึกษา โดยอาศัยกลไกการดูแลเชิงระบบ เช่น การให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ การสร้างเครือข่ายสนับสนุนทางอารมณ์ และการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมสุขภาวะจิตใจร่วมกับชุมชน เพื่อป้องกันปัญหาความเครียด วิกฤตอารมณ์ และพฤติกรรมเสี่ยงที่อาจส่งผลต่อคุณภาพชีวิตทางการศึกษาอย่างยั่งยืน

3) ความปลอดภัยทางสังคม ความสามารถของนักเรียนโรงเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการร่วมกันสร้างสัมพันธภาพที่ปลอดภัย ลดความขัดแย้ง และป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงผ่านการสื่อสารเชิงบวก การสร้างความตระหนักรู้ และการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งในด้านการพัฒนาทักษะส่วนบุคคล การจัดการความเสี่ยงเชิงรุก และการเสริมสร้างระบบป้องกันภัยอย่างมีส่วนร่วม

4) ความปลอดภัยทางดิจิทัล ความสามารถของนักเรียนและบุคลากรในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย มีจริยธรรม และรับมือกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ เช่น การป้องกันข้อมูลส่วนบุคคล การรับรู้และจัดการ Cyberbullying ตลอดจนการพัฒนาแนวทางการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ โดยโรงเรียนมีบทบาทในการส่งเสริมความรู้ผ่านหลักสูตร บูรณาการ มาตรการเฝ้าระวัง และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5) ความปลอดภัยเชิงนโยบายและข้อมูล ความสามารถของโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องในการออกแบบนโยบายความปลอดภัยที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ พัฒนาระบบบริหารข้อมูลความเสี่ยงทั้งเชิงรับและเชิงรุก ตลอดจนสร้างกลไกติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยฐานข้อมูลที่ถูกต้องและเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจและกำหนดมาตรการป้องกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะความปลอดภัยส่วนร่วม ทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย มีความรู้ความตระหนัก และทักษะในการป้องกันและรับมือเหตุการณ์ไม่ปลอดภัยร่วมกันอย่างมีระบบ สร้างบรรยากาศสถานศึกษาที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

6) การประเมินความเสี่ยงส่วนบุคคล ทำให้ผู้มีส่วนร่วมสามารถรับรู้ วิเคราะห์ และประเมินสถานการณ์เสี่ยงรอบตัวได้อย่างถูกต้อง พร้อมร่วมกันวางแผนและป้องกันอันตรายในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนและบุคลากรสามารถระบุและจัดการกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที ป้องกันเหตุหรือลดความร้ายแรง อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

7) การสื่อสารเพื่อความปลอดภัย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถแลกเปลี่ยน แจ้งเตือน และสื่อสารข้อมูลด้านความปลอดภัยได้อย่างรวดเร็ว ชัดเจน และถูกต้อง ลดความเสี่ยงและเพิ่มการป้องกันเหตุในสถานศึกษาอย่างมีระบบ มีช่องทางแจ้งเหตุและรับความช่วยเหลือที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

8) การสร้างเครือข่ายความปลอดภัยส่วนบุคคล เชื่อมโยงและประสานความร่วมมือระหว่างนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน หน่วยงานราชการ หน่วยงานองค์กรอื่นในการดูแลป้องกันภัยร่วมกัน เสริมระบบแจ้งเหตุและช่วยเหลืออย่างมีประสิทธิภาพในสถานศึกษา

4. ผลกระทบ (Impacts)

4.1 ผลกระทบด้านนักเรียน นักเรียนรู้จักป้องกันตนเอง มีทักษะด้านความปลอดภัยและเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ลดปัญหาความรุนแรง การกลั่นแกล้ง และพฤติกรรมเสี่ยง เสริมสร้างความมั่นใจและสุขภาพจิตที่ดี

4.2 ผลกระทบด้านครูและบุคลากร ครูมีความตระหนักและสามารถจัดการเหตุการณ์ฉุกเฉินได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน และลดความเครียดจากปัญหาความไม่ปลอดภัย เสริมสร้างความร่วมมือในทีมและการบริหารที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4.3 ผลกระทบต่อผู้ปกครองและชุมชน ผู้ปกครองไว้วางใจส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการความปลอดภัย ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม ช่วยดูแลและเฝ้าระวังภัย รอบโรงเรียน สร้างเครือข่ายการสื่อสารและการสนับสนุนระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

4.4 ผลกระทบต่อนโยบายการศึกษา ส่งเสริมการบูรณาการนโยบายด้านความปลอดภัยเข้ากับแผนการศึกษาแห่งชาติ ผลักดันการออกกฎระเบียบหรือมาตรการสนับสนุนความปลอดภัยในระดับท้องถิ่นและประเทศ เกิดระบบติดตามและประเมินผลที่ช่วยพัฒนานโยบายอย่างต่อเนื่อง

4.5 ผลกระทบต่อสังคมโดยรวม ลดอัตราอาชญากรรมและพฤติกรรมเบี่ยงเบนในเยาวชน สร้างสังคมที่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และปลอดภัยมากขึ้น พัฒนาคนที่มีคุณภาพและปลอดภัยต่อไปในอนาคต

ส่วนที่ 4 ปัจจัยความสำเร็จ Key Success Factors

การพิจารณาความเหมาะสมของปัจจัยความสำเร็จ ในรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. การกำหนดนโยบาย จัดทำกรอบนโยบายความปลอดภัยที่ชัดเจน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การวิเคราะห์ข้อมูลความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ และการอ้างอิงกรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างทิศทางการจัดการความปลอดภัยที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน

2. การสร้างการรับรู้และการเรียนรู้ สร้างการรับรู้และการเรียนรู้เป็นกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ ทักษะ และเจตคติเกี่ยวกับความปลอดภัยผ่านหลักสูตร กิจกรรมเสริมประสบการณ์และเทคโนโลยีดิจิทัล โดยเน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อพัฒนาศักยภาพในการป้องกันและรับมือความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพ

3. การวางแผนและดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบ วางแผนและดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบเป็นกระบวนการกำหนดแนวทาง มาตรการ และกลยุทธ์ด้านความปลอดภัยที่ชัดเจน โดยใช้หลักการบริหารจัดการเชิงรุก (Proactive Management) ควบคู่กับวงจร PDCA เพื่อให้เกิดการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพในการป้องกันและลดความเสี่ยงในสถานศึกษา

4. การจัดหางบประมาณและบุคลากร จัดสรรทรัพยากรทางการเงินและกำลังคนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยพิจารณาจากความจำเป็นตามแผนงานความปลอดภัยของโรงเรียน ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับนโยบายของ สพฐ. และมีการติดตามประเมินผลการใช้ทรัพยากรอย่างเป็นระบบ

5. การใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการและติดตามความปลอดภัย ประยุกต์ใช้ระบบดิจิทัลและแพลตฟอร์มเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการทำงานเชิงรุก ทั้งในด้านการเฝ้าระวัง การรายงานเหตุ การวิเคราะห์ข้อมูลความเสี่ยง และการสื่อสารแบบเรียลไทม์ระหว่างโรงเรียนกับเครือข่ายผู้เกี่ยวข้อง

6. การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผ่านกลไกการสื่อสารสองทางและการกระจายบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน เพื่อร่วมกันออกแบบและขับเคลื่อนมาตรการความปลอดภัยที่สอดคล้องกับความต้องการของบริบทพื้นที่

7. การดำเนินการที่รวดเร็ว สถานศึกษามีระบบแจ้งเตือนและการสื่อสารที่รวดเร็ว มีประสิทธิภาพรับมือทุกสถานการณ์ได้ทันที กำหนดบทบาทและขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจนของทุกฝ่าย และการฝึกซ้อมเตรียมความพร้อมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทุกภาคส่วนสามารถตอบสนองต่อเหตุฉุกเฉินได้อย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ

8. การตระหนักถึงความปลอดภัย สร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยผ่านการให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง การฝึกซ้อมสถานการณ์จำลอง และการสื่อสารสองทาง เพื่อให้ผู้เรียนและบุคลากรมีพฤติกรรมความปลอดภัยที่เกิดขึ้นจากความเข้าใจและความรับผิดชอบร่วม

9. การกำกับติดตามและประเมินผล ตรวจสอบความก้าวหน้าและประสิทธิผลของมาตรการความปลอดภัยอย่างเป็นระบบ ด้วยเครื่องมือประเมินที่ได้มาตรฐาน เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงแผนงานอย่างต่อเนื่อง

ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ดังแสดงในตาราง 21

ตาราง 21 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายการ	n = 9		ระดับความเหมาะสม
	$\overline{X}$	S.D.	
ส่วนที่ 1 หลักการ			
1.1 หลักการบริหารแบบ PDCA	4.78	0.44	มากที่สุด
1.2 หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม	4.67	0.50	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.72	0.46	มากที่สุด
ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์			
2.1 เพื่อปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของนักเรียน ครู และบุคลากร	4.56	0.53	มากที่สุด
2.2 เพื่อป้องกันอุบัติเหตุ ลดเหตุจากภัยพิบัติ ตลอดจนความปลอดภัยทางดิจิทัล	4.67	0.50	มากที่สุด
2.3 เพื่อดูแลความปลอดภัยทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต โภชนาการ วิชาการ สภาพแวดล้อม ทักษะชีวิต ผ่านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน	4.78	0.44	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.67	0.48	มากที่สุด
ส่วนที่ 3 องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา			
1. ปัจจัยนำเข้า (INPUT)			
1.1 นโยบายการศึกษาด้านความปลอดภัย	4.67	0.50	มากที่สุด
1.2 บุคลากรและความตระหนัก	4.56	0.53	มากที่สุด
1.3 โครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยี	4.46	0.50	มากที่สุด
1.4 ข้อมูลและการสื่อสาร	4.78	0.44	มากที่สุด
1.5 งบประมาณและความร่วมมือ	4.56	0.53	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.64	0.48	มากที่สุด

ตาราง 21 (ต่อ)

รายการ	n = 9		ระดับความเหมาะสม
	$\overline{X}$	S.D.	
2. กระบวนการ (Process)			
2.1 วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายด้านความปลอดภัย	4.56	0.53	มากที่สุด
2.2 การวางแผนเหตุด้านความปลอดภัย	4.44	0.53	มาก
2.3 โครงสร้างด้านความปลอดภัย	4.33	0.71	มาก
2.4 มาตรการด้านความปลอดภัย	4.56	0.53	มากที่สุด
2.5 การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายด้านความปลอดภัย	4.78	0.44	มากที่สุด
2.6 บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัย	4.78	0.44	มากที่สุด
2.7 ภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย	4.56	0.53	มากที่สุด
2.8 วัฒนธรรมด้านความปลอดภัย	4.89	0.33	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.61	0.52	มากที่สุด
3. ผลผลิต (Output)			
3.1 นโยบายและแผนงานความปลอดภัยที่ชัดเจน	4.67	0.50	มากที่สุด
3.2 โครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ความปลอดภัยที่ได้มาตรฐาน	4.67	0.50	มากที่สุด
3.3 บุคลากรและนักเรียนมีความรู้ด้านความปลอดภัย	4.56	0.53	มากที่สุด
3.4 โครงการและกิจกรรมส่งเสริมความปลอดภัย	4.67	0.50	มากที่สุด
3.5 ระบบสื่อสารและรายงานความปลอดภัย	4.78	0.44	มากที่สุด
3.6 เครือข่ายความร่วมมือและการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน	4.44	0.73	มาก
เฉลี่ยรวม	4.63	0.52	มากที่สุด

ตาราง 21 (ต่อ)

รายการ	n = 9		ระดับความเหมาะสม
	$\overline{X}$	S.D.	
4. ผลลัพธ์ (Outcomes)			
4.1 สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัย	4.67	0.50	มากที่สุด
4.2 พฤติกรรมความปลอดภัยที่ยั่งยืน	4.56	0.53	มากที่สุด
4.3 ระบบตอบสนองเหตุฉุกเฉินที่มีประสิทธิภาพ	4.89	0.33	มากที่สุด
4.4 ความเชื่อมั่นของผู้ปกครองและชุมชน	4.67	0.50	มากที่สุด
4.5 วัฒนธรรมความปลอดภัยที่เข้มแข็ง	4.67	0.50	มากที่สุด
4.6 ทักษะความปลอดภัยส่วนบุคคลและส่วนร่วม	4.78	0.44	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.70	0.46	มากที่สุด
5. ผลกระทบ (Impacts)			
5.1 ผลกระทบต่อนักเรียน	4.78	0.44	มากที่สุด
5.2 ผลกระทบต่อครูและบุคลากร	4.67	0.50	มากที่สุด
5.3 ผลกระทบต่อผู้ปกครองและชุมชน	4.67	0.50	มากที่สุด
5.4 ผลกระทบต่อนโยบายทางการศึกษา	4.44	0.53	มาก
5.5 ผลกระทบต่อสังคม	4.67	0.50	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.64	0.48	มากที่สุด
ภาพรวม	4.64	0.48	มากที่สุด

ตาราง 21 (ต่อ)

รายการ	n = 9		ระดับความเหมาะสม
	$\overline{X}$	S.D.	
ส่วนที่ 4 ปัจจัยความสำเร็จ			
1. การกำหนดนโยบาย	5.00	0.00	มากที่สุด
2. การสร้างการรับรู้และการเรียนรู้	4.89	0.33	มากที่สุด
3. การวางแผนและดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบ	4.89	0.33	มากที่สุด
4. การจัดหางบประมาณและบุคลากร	4.89	0.33	มากที่สุด
5. การใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการและติดตามความปลอดภัย	4.67	0.50	มากที่สุด
6. การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน	4.78	0.44	มากที่สุด
7. การดำเนินการที่รวดเร็ว	4.89	0.33	มากที่สุด
8. การตระหนักถึงความปลอดภัย	4.75	0.44	มากที่สุด
9. การกำกับติดตามและประเมินผล	4.89	0.33	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.74	0.44	มากที่สุด
ส่วนที่ 5 ทักษะความปลอดภัยและข้อเสนอแนะอื่น ๆ			
1. ความปลอดภัยทางกายภาพ	4.56	0.53	มากที่สุด
2. ความปลอดภัยทางสุขภาพจิต	4.44	0.53	มาก
3. ความปลอดภัยทางดิจิทัล	4.44	0.53	มาก
4. ความปลอดภัยทางสังคม	4.56	0.53	มากที่สุด
5. ความปลอดภัยเชิงนโยบายและข้อมูล	4.56	0.53	มากที่สุด
6. การประเมินความเสี่ยงส่วนบุคคล	4.56	0.53	มากที่สุด
7. การสื่อสารเพื่อความปลอดภัย	4.44	0.53	มาก
8. การสร้างเครือข่ายความปลอดภัยส่วนบุคคล	4.33	0.71	มาก
เฉลี่ยรวม	**4.47**	**0.56**	**มาก**
ภาพรวม	**4.64**	**0.48**	**มากที่สุด**

จากตาราง 21 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.64, S.D. = 0.48) เมื่อจำแนกเป็นรายส่วน พบว่า ทุกส่วนของรูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยส่วนที่ 4 ปัจจัยมีความเหมาะสมของรูปแบบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.74, S.D. = 0.44) รองลงมาเป็นส่วนที่ 1 หลักการ ($\overline{X}$ = 4.72, S.D. = 0.46) และความเหมาะสมของรูปแบบที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ส่วนที่ 3 องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม ($\overline{X}$ = 4.65, S.D. = 0.48)

ตอนที่ 3 ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ดังแสดงในตาราง 22

ตาราง 22 แสดงผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายการ	ความเป็นไปได้ n = 41		ระดับ	ความเป็นประโยชน์ n = 41		ระดับ
	$\overline{X}$	S.D.		$\overline{X}$	S.D.	
ส่วนที่ 1 หลักการ						
1. หลักการบริหารแบบ PDCA	4.67	0.65	มากที่สุด	4.89	0.23	มากที่สุด
2. หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม	4.57	0.64	มากที่สุด	4.87	0.18	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.67	0.36	มากที่สุด	4.88	0.20	มากที่สุด
ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์						
2.1 เพื่อปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของนักเรียน ครู และบุคลากร	4.63	0.62	มากที่สุด	4.83	0.46	มากที่สุด

ตาราง 22 (ต่อ)

รายการ	ความเป็นไปได้ n = 41		ระดับ	ความเป็นประโยชน์ n = 41		ระดับ
	$\overline{X}$	S.D.		$\overline{X}$	S.D.	
2.2 เพื่อป้องกันอุบัติเหตุ ลดเหตุจากภัยพิบัติ ตลอดจนความปลอดภัยทางดิจิทัล	4.71	0.60	มากที่สุด	4.89	0.38	มากที่สุด
2.3 เพื่อดูแลความปลอดภัยทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต โภชนาการ วิชาการ สภาพแวดล้อม ทักษะชีวิตผ่านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน	4.61	0.67	มากที่สุด	4.78	0.37	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.66	0.65	มากที่สุด	4.84	0.41	มากที่สุด
ส่วนที่ 3 แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม						
3.1 ปัจจัยนำเข้า Input						
1) นโยบายการศึกษาด้านความปลอดภัย						
1.1 วิเคราะห์ความเสี่ยงและจัดทำแผนเผชิญเหตุ	4.62	0.55	มากที่สุด	4.55	0.34	มากที่สุด
1.2 แต่งตั้งทีมและสร้างการมีส่วนร่วม	4.55	0.29	มากที่สุด	4.51	0.48	มากที่สุด
1.3 ดำเนินมาตรการตามแผน	4.68	0.27	มากที่สุด	4.75	0.19	มากที่สุด
1.4 ติดตามและประเมินผล	4.52	0.59	มากที่สุด	4.85	0.24	มากที่สุด
1.5 สร้างเครือข่ายความร่วมมือ	4.58	0.47	มากที่สุด	4.65	0.27	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.59	0.43	มากที่สุด	4.66	0.30	มากที่สุด
2) บุคลากรและความตระหนัก						
2.1 สถานศึกษาจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	4.68	0.28	มากที่สุด	4.85	0.32	มากที่สุด

ตาราง 22 (ต่อ)

รายการ	ความเป็นไปได้ n = 41		ระดับ	ความเป็นประโยชน์ n = 41		ระดับ
	$\overline{X}$	S.D.		$\overline{X}$	S.D.	
2.2 สถานศึกษามอบหมายหน้าที่ชัดเจน	4.67	0.27	มากที่สุด	4.84	0.22	มากที่สุด
2.3 สถานศึกษาประเมินความตระหนักอย่างสม่ำเสมอ	4.33	0.48	มาก	4.52	0.59	มากที่สุด
2.4 สถานศึกษาสร้างวัฒนธรรมการรายงานเหตุ	4.77	0.42	มากที่สุด	4.23	0.57	มาก
2.5 สถานศึกษาจัดกิจกรรมกระตุ้นจิตสำนึก	4.65	0.29	มากที่สุด	4.63	0.39	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.61	0.36	มากที่สุด	4.61	0.42	มากที่สุด
3) โครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยี						
3.1 สำรวจและประเมินความต้องการพื้นฐานของสถานศึกษา	4.69	0.67	มากที่สุด	4.77	0.67	มากที่สุด
3.2 ติดตั้งระบบความปลอดภัยพื้นฐานมีการจัดหากล้องวงจรปิด	4.54	0.76	มากที่สุด	4.53	0.72	มากที่สุด
3.3 พัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเสริมความปลอดภัย	4.43	0.60	มาก	4.43	0.52	มาก
3.4 กำหนดแผนตรวจสอบอุปกรณ์ประจำเดือน	4.54	0.62	มากที่สุด	4.54	0.42	มากที่สุด
3.5 จัดการอบรมผู้เกี่ยวข้องให้สามารถใช้งานระบบและอุปกรณ์ความปลอดภัย	4.63	0.39	มากที่สุด	4.63	0.39	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.57	0.54	มากที่สุด	4.56	0.61	มากที่สุด

ตาราง 22 (ต่อ)

รายการ	ความเป็นไปได้ n = 41		ระดับ	ความเป็นประโยชน์ n = 41		ระดับ
	$\overline{X}$	S.D.		$\overline{X}$	S.D.	
4) ข้อมูลและการสื่อสาร						
4.1 สถานศึกษาจัดทำระบบฐานข้อมูลความปลอดภัย	4.60	0.44	มากที่สุด	4.85	0.68	มากที่สุด
4.2 พัฒนาช่องทางการสื่อสารหลายรูปแบบ	4.48	0.32	มาก	4.54	0.79	มากที่สุด
4.3 ออกแบบระบบแจ้งเตือนเหตุฉุกเฉินแบบเรียลไทม์	4.42	0.56	มาก	4.29	0.58	มาก
4.4 จัดทำคู่มือสื่อสารความปลอดภัย	4.54	0.62	มากที่สุด	4.64	0.46	มากที่สุด
4.5 ประเมินประสิทธิภาพระบบเป็นระยะ	4.63	0.35	มากที่สุด	4.60	0.52	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.53	0.46	มากที่สุด	4.58	0.61	มากที่สุด
5) งบประมาณและความร่วมมือ						
5.1 สถานศึกษาจัดทำแผนงบประมาณรายปีด้านความปลอดภัย	4.77	0.42	มากที่สุด	4.53	0.58	มากที่สุด
5.2 ระดมทรัพยากรจากเครือข่ายความร่วมมือ	4.61	0.40	มากที่สุด	4.56	0.56	มากที่สุด
5.3 จัดระบบติดตามการใช้จ่ายงบประมาณ	4.40	0.57	มาก	4.70	0.48	มากที่สุด
5.4 จัดกิจกรรมระดมทุนและรับบริจาค	4.52	0.42	มากที่สุด	4.54	0.34	มากที่สุด
5.5 ประเมินผลและปรับปรุงแผนงบประมาณ	4.60	0.52	มากที่สุด	4.65	0.52	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.65	0.52	มากที่สุด	4.57	0.59	มากที่สุด
ภาพรวม	4.58	0.47	มากที่สุด	4.60	0.50	มากที่สุด

ตาราง 22 (ต่อ)

รายการ	ความเป็นไปได้ n = 41		ระดับ	ความเป็นประโยชน์ n = 41		ระดับ
	$\overline{X}$	S.D.		$\overline{X}$	S.D.	
3.2 กระบวนการ Process						
1) วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายด้านความปลอดภัย(Plan)						
1.1 กำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจน	4.48	0.48	มาก	4.85	0.66	มากที่สุด
1.2 กำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับบริบท	4.62	0.62	มากที่สุด	4.54	0.34	มากที่สุด
1.3 วางแผนและกำหนดกิจกรรมด้านความปลอดภัย	4.63	0.48	มากที่สุด	4.59	0.58	มากที่สุด
1.4 บุคลากรรับรู้และเข้าใจวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย	4.40	0.67	มาก	4.54	0.60	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.53	0.56	มากที่สุด	4.63	0.54	มากที่สุด
2) การวางแผนเหตุด้านความปลอดภัย (Plan)						
2.1 หลีกเลี่ยงกิจกรรมที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอันตราย	4.48	0.55	มาก	4.85	0.56	มากที่สุด
2.2 จัดระบบดูแลความปลอดภัยอย่างใกล้ชิด	4.62	0.52	มากที่สุด	4.54	0.36	มากที่สุด
2.3 ให้ความรู้นักเรียนเกี่ยวกับการร่วมกิจกรรมอย่างปลอดภัย	4.53	0.42	มากที่สุด	4.54	0.52	มากที่สุด
2.4 จัดครูควบคุมและดูแลระเบียบวินัย	4.51	0.38	มากที่สุด	4.75	0.36	มากที่สุด

ตาราง 22 (ต่อ)

รายการ	ความเป็นไปได้ n = 41		ระดับ	ความเป็นประโยชน์ n = 41		ระดับ
	$\overline{X}$	S.D.		$\overline{X}$	S.D.	
2.5 ตรวจสอบความเหมาะสมของสถานที่	4.42	0.62	มาก	4.54	0.32	มากที่สุด
2.6 ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ด้านการรักษาความปลอดภัยท้องถนน	4.63	0.48	มากที่สุด	4.59	0.58	มากที่สุด
2.7 มีการเตรียมพร้อมหน่วยปฐมพยาบาล	4.42	0.32	มาก	4.54	0.45	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.51	0.57	มากที่สุด	4.62	0.45	มากที่สุด
3) โครงสร้างด้านความปลอดภัย (Do)						
3.1 มีโครงสร้างที่ชัดเจนในการบริหารจัดการ	4.48	0.42	มาก	4.85	0.66	มากที่สุด
3.2 กำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากร	4.62	0.62	มากที่สุด	4.54	0.60	มากที่สุด
3.3 มีระบบและกลไกการจัดการความปลอดภัย	4.63	0.48	มากที่สุด	4.29	0.58	มาก
3.4 การกระจายอำนาจจากผู้บังคับบัญชา	4.42	0.67	มาก	4.54	0.60	มากที่สุด
3.5 ติดตามและกำกับดูแล	4.43	0.48	มากที่สุด	4.42	0.58	มาก
เฉลี่ยรวม	4.51	0.53	มากที่สุด	4.52	0.60	มากที่สุด
4) มาตรการด้านความปลอดภัย (Do)						
4.1 ให้ความสำคัญกับความปลอดภัย	4.45	0.37	มาก	4.62	0.34	มากที่สุด
4.2 ดำเนินการตามมาตรการความปลอดภัย	4.52	0.42	มากที่สุด	4.58	0.46	มากที่สุด

ตาราง 22 (ต่อ)

รายการ	ความเป็นไปได้ n = 41		ระดับ	ความเป็นประโยชน์ n = 41		ระดับ
	$\overline{X}$	S.D.		$\overline{X}$	S.D.	
4.3 ใช้มาตรการเพื่อป้องกันอันตราย	4.29	0.58	มาก	4.53	0.45	มากที่สุด
4.4 ปลูกฝังจิตสำนึกความปลอดภัย	4.42	0.67	มาก	4.54	0.60	มากที่สุด
4.5 ดำเนินการที่เข้มงวดในการปราบปราม	4.49	0.38	มาก	4.73	0.48	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.43	0.48	มาก	4.60	0.46	มากที่สุด
5) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายด้านความปลอดภัย (Do)						
5.1 โรงเรียนร่วมกันจัดทำแผนความปลอดภัย	4.62	0.38	มากที่สุด	4.59	0.58	มากที่สุด
5.2 ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม	4.29	0.58	มาก	4.53	0.48	มากที่สุด
5.3 โรงเรียนร่วมกับภาคีเครือข่ายกำหนดนโยบาย	4.55	0.54	มากที่สุด	4.56	0.58	มากที่สุด
5.4 ติดตามและประเมินผลการดำเนินการ	4.68	0.28	มากที่สุด	4.84	0.39	มากที่สุด
5.5 จัดประชุมและดำเนินกิจกรรม	4.55	0.65	มากที่สุด	4.82	0.34	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.53	0.48	มากที่สุด	4.66	0.47	มากที่สุด
6) บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัย (Check)						
6.1 จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศเอื้อต่อความปลอดภัย	4.52	0.32	มากที่สุด	4.54	0.60	มากที่สุด

ตาราง 22 (ต่อ)

รายการ	ความเป็นไปได้ n = 41		ระดับ	ความเป็นประโยชน์ n = 41		ระดับ
	$\overline{X}$	S.D.		$\overline{X}$	S.D.	
6.2 ตรวจสอบสภาพอาคารและสถานที่อย่างสม่ำเสมอ	4.29	0.58	มาก	4.63	0.48	มากที่สุด
6.3 แต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบและครูเวร	4.62	0.62	มากที่สุด	4.64	0.32	มากที่สุด
6.4 ตรวจสอบระบบเครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นประจำ	4.45	0.64	มาก	4.82	0.44	มากที่สุด
6.5 จัดกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมความปลอดภัย	4.65	0.52	มากที่สุด	4.72	0.34	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.50	0.53	มากที่สุด	4.67	0.43	มากที่สุด
7) ภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย (Act)						
7.1 ผู้นำส่งเสริมการปฏิบัติที่เน้นความปลอดภัย	4.52	0.45	มากที่สุด	4.72	0.43	มากที่สุด
7.2 สร้างการรับรู้เพื่อเรียนรู้ด้านความปลอดภัย	4.52	0.62	มากที่สุด	4.54	0.60	มากที่สุด
7.3 เทคนิคการสังเกตและแก้ไขความปลอดภัย	4.43	0.48	มาก	4.49	0.58	มาก
7.4 เสริมแรงบวก	4.42	0.62	มาก	4.54	0.60	มากที่สุด
7.5 สร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยที่ยั่งยืน	4.65	0.64	มากที่สุด	4.52	0.44	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.50	0.56	มากที่สุด	4.56	0.53	มากที่สุด
8) วัฒนธรรมด้านความปลอดภัย (Act)						
8.1 ตระหนักและเข้าใจถึงความปลอดภัยร่วมกัน	4.68	0.28	มากที่สุด	4.58	0.45	มากที่สุด

ตาราง 22 (ต่อ)

รายการ	ความเป็นไปได้ n = 41		ระดับ	ความเป็นประโยชน์ n = 41		ระดับ
	$\overline{X}$	S.D.		$\overline{X}$	S.D.	
8.2 นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการความปลอดภัย	4.53	0.77	มากที่สุด	4.52	0.34	มากที่สุด
8.3 กำหนดกลยุทธ์ที่ให้ความสำคัญกับความปลอดภัย	4.55	0.64	มากที่สุด	4.55	0.24	มากที่สุด
8.4 กำหนดบทบาทและหน้าที่ที่ชัดเจน	4.62	0.60	มากที่สุด	4.62	0.44	มากที่สุด
8.5 ทำงานเป็นทีมและการจูงใจ	4.59	0.41	มากที่สุด	4.56	0.34	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.59	0.54	มากที่สุด	4.56	0.36	มากที่สุด
ภาพรวม	4.51	0.53	มากที่สุด	4.60	0.48	มากที่สุด
3.3 ผลผลิต Output						
1) นโยบายและแผนความปลอดภัยที่ชัดเจน	4.66	0.27	มากที่สุด	4.85	0.22	มากที่สุด
2) โครงสร้างและแนวทางการบริหารความปลอดภัย	4.56	0.29	มากที่สุด	4.85	0.17	มากที่สุด
3) บุคลากรและนักเรียนมีความรู้ด้านความปลอดภัย	4.69	0.29	มากที่สุด	4.85	0.18	มากที่สุด
4) โครงการและกิจกรรมส่งเสริมความปลอดภัย	4.58	0.27	มากที่สุด	4.65	0.39	มากที่สุด
5) ระบบสื่อสารและรายงานความปลอดภัย	4.52	0.28	มาก	4.54	0.24	มากที่สุด
6) เครือข่ายความร่วมมือและการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน	4.62	0.42	มากที่สุด	4.55	0.27	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.61	0.30	มากที่สุด	4.70	0.24	มากที่สุด

ตาราง 22 (ต่อ)

รายการ	ความเป็นไปได้ n = 41		ระดับ	ความเป็นประโยชน์ n = 41		ระดับ
	$\overline{X}$	S.D.		$\overline{X}$	S.D.	
3.4 ผลลัพธ์ Outcome						
4.1 สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัย	4.72	0.59	มากที่สุด	4.82	0.44	มากที่สุด
4.2 พฤติกรรมความปลอดภัยที่ยั่งยืน	4.65	0.57	มากที่สุด	4.82	0.43	มากที่สุด
4.3 ระบบตอบสนองเหตุฉุกเฉินที่มีประสิทธิภาพ	4.82	0.38	มากที่สุด	4.82	0.54	มากที่สุด
4.4 ความเชื่อมั่นของผู้ปกครองและชุมชน	4.62	0.71	มากที่สุด	4.72	0.42	มากที่สุด
4.5 วัฒนธรรมความปลอดภัยที่เข้มแข็ง	4.59	0.61	มากที่สุด	4.82	0.43	มากที่สุด
4.6 ทักษะความปลอดภัยส่วนบุคคลและส่วนร่วม	4.75	0.57	มากที่สุด	4.82	0.42	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.67	0.53	มากที่สุด	4.77	0.44	มากที่สุด
3.5 ผลกระทบ Impacts						
5.1 ผลกระทบต่อนักเรียน	4.45	0.64	มาก	4.54	0.43	มากที่สุด
5.2 ผลกระทบต่อครูและบุคลากร	4.53	0.64	มากที่สุด	4.53	0.44	มากที่สุด
5.3 ผลกระทบต่อผู้ปกครองและชุมชน	4.42	0.56	มาก	4.52	0.44	มากที่สุด
5.4 ผลกระทบต่อนโยบายทางการศึกษา	4.54	0.34	มากที่สุด	4.58	0.34	มากที่สุด
5.5 ผลกระทบต่อสังคม	4.68	0.52	มากที่สุด	4.65	0.56	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.52	0.54	มากที่สุด	4.56	0.44	มากที่สุด
ภาพรวม	4.58	0.47	มากที่สุด	4.64	0.42	มากที่สุด

ตาราง 22 (ต่อ)

รายการ	ความเป็นไปได้ n = 41		ระดับ	ความเป็นประโยชน์ n = 41		ระดับ
	$\overline{X}$	S.D.		$\overline{X}$	S.D.	
ส่วนที่ 4 ปัจจัยความสำเร็จ						
1. การกำหนดนโยบาย	4.64	0.67	มากที่สุด	4.72	0.44	มากที่สุด
2. การสร้างการรับรู้และการเรียนรู้	4.70	0.61	มากที่สุด	4.75	0.43	มากที่สุด
3. การวางแผนและดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบ	4.77	0.48	มากที่สุด	4.62	0.48	มากที่สุด
4. การจัดหางบประมาณและบุคลากร	4.69	0.59	มากที่สุด	4.82	0.44	มากที่สุด
5. การใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ และติดตามความปลอดภัย	4.65	0.67	มากที่สุด	4.62	0.43	มากที่สุด
6. การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน	4.68	0.60	มากที่สุด	4.82	0.44	มากที่สุด
7. การดำเนินการที่รวดเร็ว	4.68	0.64	มากที่สุด	4.64	0.54	มากที่สุด
8. การตระหนักถึงความปลอดภัย	4.79	0.41	มากที่สุด	4.54	0.42	มากที่สุด
9. การกำกับติดตามและประเมินผล	4.60	0.73	มากที่สุด	4.65	0.44	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	**4.68**	**0.60**	**มากที่สุด**	**4.68**	**0.45**	**มากที่สุด**
ภาพรวม	**4.64**	**0.51**	**มากที่สุด**	**4.76**	**0.37**	**มากที่สุด**

จากตาราง 22 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนที่ 1 หลักการ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.67, S.D. = 0.36) ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.66, S.D. = 0.65) ส่วนที่ 3 องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.58, S.D. = 0.47) ส่วนที่ 4 ปัจจัยความสำเร็จ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกรายส่วน พบว่า ผลลัพธ์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.68, S.D. = 0.60) กระบวนการมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\overline{X}$ = 4.51, S.D. = 0.53) ส่วนที่ 4 ปัจจัยความสำเร็จภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.68, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณาภาพรวมความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.64, S.D. = 0.51) เมื่อจำแนกเป็นรายส่วน พบว่า

ทุกส่วนมีความเป็นไปได้ของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด โดยส่วนที่ 4 ปัจจัยความสำเร็จมีความเป็นไปได้ของรูปแบบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.68, S.D. = 0.60) และความเป็นไปได้ของรูปแบบที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ส่วนที่ 3 องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม ($\overline{X}$ = 4.58, S.D. = 0.47)

ในส่วนของความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนที่ 1 หลักการ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.88, S.D. = 0.20) ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.84, S.D. = 0.41) ส่วนที่ 3 แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.64, S.D. = 0.42) เมื่อจำแนกรายส่วน พบว่า ผลลัพธ์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.77, S.D. = 0.44) ผลกระทบมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\overline{X}$ = 4.56, S.D. = 0.44) ส่วนที่ 4 ปัจจัยความสำเร็จภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.68, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณาภาพรวมความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.76, S.D. = 0.37) เมื่อจำแนกเป็นรายส่วน พบว่า ทุกส่วนมีความเป็นประโยชน์ของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด โดยส่วนที่ 1 หลักการ มีความเป็นประโยชน์ของรูปแบบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.88, S.D. = 0.20) และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ส่วนที่ 3 แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม ($\overline{X}$ = 4.64, S.D. = 0.42)

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 3) เพื่อประเมินความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน โดยมีสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางในการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา

2. การศึกษาองค์ประกอบในการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การยกร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. การตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า

1.1 ผลการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า การบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการเพื่อ 1) ปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของนักเรียน ครู และบุคลากร 2) เพื่อป้องกันอุบัติเหตุ ลดเหตุจากภัยพิบัติ ตลอดจนความปลอดภัยทางดิจิทัล 3) เพื่อดูแลความปลอดภัยทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต โภชนาการ วิชาการ สภาพแวดล้อม ทักษะชีวิตผ่านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน มีองค์ประกอบ 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายด้านความปลอดภัย 2) ด้านการวางแผนด้านความปลอดภัย 3) ด้านโครงสร้างด้านความปลอดภัย 4) ด้านมาตรการด้านความปลอดภัย 5) ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายด้านความปลอดภัย 6) ด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัย 7) ด้านภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย และ 8) ด้านวัฒนธรรมด้านความปลอดภัย

1.2 ผลการศึกษาองค์ประกอบในการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการศึกษาจากโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยการสอบถามข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 8 องค์ประกอบ เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย รองลงมาเป็นด้านวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายด้านความปลอดภัย และรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการวางแผนด้านความปลอดภัย

เมื่อทำการทดสอบองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ขององค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า เมื่อปรับค่าความสอดคล้องของโมเดลแล้วมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จากค่าสถิติไคสแควร์ χ^2 มีค่าเท่ากับ 12.393 ไม่มีนัยสำคัญ โดยมีค่า p เท่ากับ .192 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ ต้องมีค่า

มากกว่า .05 ค่าไคสแควร์สัมพันธ์ (χ^2 /df) มีค่าเท่ากับ 1.377เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ ต้องมีค่าไม่เกิน 2 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 0.999 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ ต้องมีค่าดัชนี CFI มากกว่า 0.95 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปแบบมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.002 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือต้องมีค่า SRMR ต่ำกว่า 0.08 และค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อน โดยประมาณ (RMSEA) ค่าเท่ากับ 0.034 แสดงว่ายอมรับสมมติฐานหลักที่ว่า โมเดลการวิจัยสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

1.3 ผลการศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้สรุปดังนี้

แนวทางในการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ให้มีความปลอดภัย เพื่อปกป้องชีวิตและทรัพย์สิน ลดอุบัติเหตุ ลดเหตุจากภัยพิบัติ ตลอดจนความปลอดภัยทางดิจิทัล และดูแลสุขภาพจิต ทักษะชีวิตผ่านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยผ่านการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม จึงได้แนวทาง การบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม 4) ปัจจัยความสำเร็จ และพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้นำกระบวนการปฏิบัติตามวงจร การบริหารงานคุณภาพ (PDCA) มาเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการบริหาร ได้แก่ วางแผน (Plan) ปฏิบัติ ตามแผน (Do) ตรวจสอบ (Check) ปรับปรุง (Act)

1.3.1 การวางแผน โดยกำหนดกลยุทธ์และมาตรการความปลอดภัยในโรงเรียน (P-Plan) ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายด้านความปลอดภัย และ 2) การวางแผนเหตุด้านความปลอดภัย

1.3.2 ดำเนินการนำแผนที่วางไว้มาปฏิบัติจริง (D-Do) ประกอบด้วย 1) โครงสร้างด้านความปลอดภัย 2) มาตรการด้านความปลอดภัย และ 3) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายด้านความปลอดภัย

1.3.3 ตรวจสอบประเมินผลการดำเนินการที่ทำไปแล้วว่า มีความปลอดภัยตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ (C-Check) คือ บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัย

1.3.4 นำผลการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในอนาคต (A-Act) ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย และ 2) วัฒนธรรมด้านความปลอดภัย และมีการนำทฤษฎีระบบเข้ามาใช้ในกระบวนการบริหารจัดการความปลอดภัยเพื่อส่งเสริม

ประสิทธิภาพการทำงาน โดยมีรายละเอียด ดังนี้ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) ด้านสัมฤทธิ์ (Result) ปัจจัยความสำเร็จ (Key Success factors)

ซึ่งปัจจัยความสำเร็จทำให้การการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ประสบผลสำเร็จ มีดังนี้ 1) การกำหนดนโยบาย จัดทำกรอบนโยบายความปลอดภัยที่ชัดเจน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การวิเคราะห์ข้อมูลความเสี่ยงอย่างเป็นระบบและการอ้างอิงกรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างทิศทางการจัดการความปลอดภัยที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน 2) การสร้างการรับรู้และการเรียนรู้ สร้างการรับรู้และการเรียนรู้เป็นกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ ทักษะ และเจตคติเกี่ยวกับความปลอดภัยผ่านหลักสูตร กิจกรรมเสริมประสบการณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัล โดยเน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชนเพื่อพัฒนาศักยภาพในการป้องกันและรับมือความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพ 3) การวางแผนและดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบ วางแผนและดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบเป็นกระบวนการกำหนดแนวทาง มาตรการ และกลยุทธ์ด้านความปลอดภัยที่ชัดเจน โดยใช้หลักการบริหารจัดการเชิงรุก (Proactive Management) ควบคู่กับวงจร PDCA เพื่อให้เกิดการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพในการป้องกันและลดความเสี่ยงในสถานศึกษา 4) การจัดหางบประมาณและบุคลากร จัดสรรทรัพยากรทางการเงินและกำลังคนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยพิจารณาจากความจำเป็นตามแผนงานความปลอดภัยของโรงเรียน ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับนโยบายของ สพฐ. และมีการติดตามประเมินผลการใช้ทรัพยากรอย่างเป็นระบบ 5) การใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการและติดตามความปลอดภัย ประยุกต์ใช้ระบบดิจิทัลและแพลตฟอร์มเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการทำงานเชิงรุก ทั้งในด้านการเฝ้าระวัง การรายงานเหตุ การวิเคราะห์ข้อมูลความเสี่ยง และการสื่อสารแบบเรียลไทม์ระหว่างโรงเรียนกับเครือข่ายผู้เกี่ยวข้อง 6) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผ่านกลไกการสื่อสารสองทางและการกระจายบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน เพื่อร่วมกันออกแบบและขับเคลื่อนมาตรการความปลอดภัยที่สอดคล้องกับความต้องการของบริบทพื้นที่ 7) การดำเนินการที่รวดเร็ว สถานศึกษามีระบบแจ้งเตือนและการสื่อสารที่รวดเร็ว มีประสิทธิภาพรับมือทุกสถานการณ์ได้ทันที กำหนดบทบาทและขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจนของทุกฝ่าย และการฝึกซ้อมเตรียมความพร้อมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทุกภาคส่วนสามารถตอบสนองต่อเหตุฉุกเฉินได้อย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ 8) การตระหนักถึงความปลอดภัย สร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยผ่านการให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง การฝึกซ้อมสถานการณ์จำลอง และการสื่อสารสองทาง เพื่อให้ผู้เรียนและบุคลากรมีพฤติกรรมความปลอดภัยที่เกิดขึ้นจากความเข้าใจและความรับผิดชอบร่วม 9) การกำกับติดตามและประเมินผล ตรวจสอบความก้าวหน้าและประสิทธิผลของมาตรการความปลอดภัย

อย่างเป็นระบบ ด้วยเครื่องมือประเมินที่ได้มาตรฐาน เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงแผนงานอย่างต่อเนื่อง

ผลจากการศึกษาองค์ประกอบและแนวการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในข้อ 1.1-1.3 ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ ของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ และ 3) องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม 4) ปัจจัยความสำเร็จ และองค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบได้แก่ 1) ด้านวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายด้านความปลอดภัย 2) ด้านการวางแผนด้านความปลอดภัย 3) ด้านโครงสร้างด้านความปลอดภัย 4) ด้านมาตรการด้านความปลอดภัย 5) ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายด้านความปลอดภัย 6) ด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัย 7) ด้านภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย และ 8) ด้านวัฒนธรรมด้านความปลอดภัย โดยแต่ละองค์ประกอบนำกระบวนการ PDCA มาเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการบริหาร ประกอบด้วย วางแผน (Plan) ปฏิบัติ (Do) ตรวจสอบ (Check) และปรับปรุง (Act) ผู้วิจัยจึงได้นำผลการศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังกล่าวไปจัดทำร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า

ส่วนที่ 1 หลักการที่ใช้ในการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการบริหารแบบ PDCA และ2) หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ในการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา 1) เพื่อปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของนักเรียน ครู และบุคลากร 2) เพื่อป้องกันอุบัติเหตุ ลดเหตุจากภัยพิบัติ ตลอดจนความปลอดภัยทางดิจิทัล 3) เพื่อดูแลความปลอดภัยทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต โภชนาการ วิชาการ สภาพแวดล้อม ทักษะชีวิตผ่านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

ส่วนที่ 3 องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย

1. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) นโยบายการศึกษาด้านความปลอดภัย 2) บุคลากรและความตระหนัก 3) โครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยี 4) ข้อมูลและการสื่อสาร 5) งบประมาณและความร่วมมือ

2. ด้านกระบวนการ (Process) มี 8 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายด้านความปลอดภัย 2) การวางแผนด้านความปลอดภัย 3) โครงสร้างด้านความปลอดภัย 4) มาตรการความปลอดภัยของสถานศึกษา 5) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายด้านความปลอดภัย 6) บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัย 7) ภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย 8) วัฒนธรรมด้านความปลอดภัย

3. ด้านสัมฤทธิ์ (Result) ประกอบด้วยส่วนประกอบ

3.1 ด้านผลผลิต Output ได้แก่ 1) นโยบายและแผนงานความปลอดภัยที่ชัดเจน 2) โครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ความปลอดภัยที่ได้มาตรฐาน 3) บุคลากรและนักเรียนมีความรู้ด้านความปลอดภัย 4) โครงการและกิจกรรมส่งเสริมความปลอดภัย 5) ระบบสื่อสารและรายงานความปลอดภัย 6) เครือข่ายความร่วมมือและการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน

3.2 ผลลัพธ์ (Outcomes) ได้แก่ 1) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัย 2) พฤติกรรมความปลอดภัยที่ยั่งยืน 3) ระบบตอบสนองเหตุฉุกเฉินที่มีประสิทธิภาพ 4) ความเชื่อมั่นของผู้ปกครองและชุมชน 5) วัฒนธรรมความปลอดภัยที่เข้มแข็ง 6) ทักษะความปลอดภัยส่วนบุคคลและส่วนร่วม ทักษะความปลอดภัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย (1) ความปลอดภัยทางกายภาพ (2) ความปลอดภัยทางสุขภาพจิต (3) ความปลอดภัยทางสังคม (4) ความปลอดภัยทางดิจิทัล (5) ความปลอดภัยเชิงนโยบายและข้อมูล และทักษะความปลอดภัยส่วนร่วม ประกอบด้วย (1) การประเมินความเสี่ยงส่วนบุคคล (2) การสื่อสารเพื่อความปลอดภัย และ (3) การสร้างเครือข่ายความปลอดภัยส่วนบุคคล

3.3 ผลกระทบ (Impacts) ได้แก่ 1) ผลกระทบต่อนักเรียน 2)ผลกระทบต่อครูและบุคลากร 3) ผลกระทบต่อผู้ปกครองและชุมชน 4) ผลกระทบต่อนโยบายทางการศึกษา 5) ผลกระทบต่อสังคม

3.4 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ได้แก่ผลการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการดำเนินงาน

ส่วนที่ 4 ปัจจัยความสำเร็จ (Key Success Factors) ที่ทำให้การการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ประสบผลสำเร็จ มีดังนี้ 1) การกำหนดนโยบาย 2) การสร้างการรับรู้และการเรียนรู้ 3) การวางแผนและดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบ 4) การจัดหางบประมาณและบุคลากร 5) การใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการและติดตามความปลอดภัย 6) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน 7) การดำเนินการที่รวดเร็ว 8) การตระหนักถึงความปลอดภัย 9) การกำกับติดตามและประเมินผล

ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและผ่านเกณฑ์การประเมิน

3. ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมแต่ละส่วนมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดและผ่านเกณฑ์ การประเมิน ในส่วนของความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมแต่ละส่วนมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดและผ่านเกณฑ์การประเมิน

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายด้านความปลอดภัย 2) การวางแผนด้านความปลอดภัย 3) โครงสร้างด้านความปลอดภัย 4) มาตรการความปลอดภัยของสถานศึกษา 5) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายด้านความปลอดภัย 6) บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัย 7) ภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย 8) วัฒนธรรมด้านความปลอดภัย ผู้วิจัยสามารถนำประเด็นข้อค้นพบต่าง ๆ มาอธิบายได้ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายด้านความปลอดภัย เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจนช่วยกำหนดทิศทางและกรอบการดำเนินงานด้านความปลอดภัยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง อีกทั้งกลยุทธ์ที่เหมาะสมช่วยให้การจัดการความปลอดภัยสามารถตอบสนองต่อความเสี่ยงและปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Yudistira amd Abdullah (2024) ที่พบว่า วิสัยทัศน์และพันธกิจเป็นเหมือนกรอบคิดพื้นฐานของสถานศึกษา ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมุ่งไปสู่เป้าหมายทางการศึกษาร่วมกัน การกำหนด

วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายด้านความปลอดภัย ที่ชัดเจน ทำให้สถานศึกษาสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการศึกษาของ Aulia, et al. (2025) ที่พบว่า การกำหนดวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายด้านความปลอดภัย ทำให้สถานศึกษาสามารถจัดลำดับความสำคัญของมาตรการความปลอดภัย และสร้างกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบที่ 2 การวางแผนด้านความปลอดภัย เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการวางแผนที่ดีช่วยให้การดำเนินงานมีเป้าหมายที่ชัดเจน มีการจัดลำดับความสำคัญ และสามารถติดตามประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ (Fernandez, et al., 2024) กล่าวว่า การวางแผนด้านความปลอดภัยเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ โดยต้องดำเนินการอย่างครอบคลุม ทั้งในด้านความปลอดภัยทางกายภาพและจิตใจ การบริหารจัดการภาวะวิกฤต และการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการศึกษาของ Claxton (2013) พบว่า โรงเรียนควรมีการวางแผนด้านความปลอดภัยที่ชัดเจนให้ครอบคลุมทั้งสถานการณ์ที่พบได้บ่อยและสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด แผนเหล่านี้ควรรวมถึงแนวปฏิบัติในกรณีเกิดภัยธรรมชาติ เหตุการณ์ความรุนแรงในโรงเรียนและเหตุฉุกเฉินอื่น ๆ โดยต้องมีการสื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้าใจและเตรียมพร้อมอย่างเหมาะสม

องค์ประกอบที่ 3 โครงสร้างด้านความปลอดภัย เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากโครงสร้างที่ชัดเจนและเหมาะสมช่วยให้การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ การประสานงาน และการสื่อสารภายในองค์กรดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การจัดการความปลอดภัยเป็นระบบและครอบคลุมทุกภาคส่วน สอดคล้องกับ Kim, et al. (2017) ที่กล่าวว่า โครงสร้างด้านความปลอดภัย เป็นการออกแบบโครงสร้างการบริหารจัดการองค์กร ในการดำเนินงานด้านความปลอดภัย โดยกำหนดหน้าที่ผู้รับผิดชอบและสามารถดำเนินงานได้ตามแผนที่กำหนดไว้ จะช่วยยกระดับการดำเนินด้านความปลอดภัยให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการศึกษาของ (Pendic, et al., 2019) ที่พบว่า การดำเนินงานด้านความปลอดภัย ควรนำมาบูรณาการไว้ในโครงสร้างองค์กรของสถานศึกษาเพื่อให้การจัดการด้านความปลอดภัยมีความเชื่อมโยงกับนโยบายต่าง ๆ ของสถานศึกษา

องค์ประกอบที่ 4 มาตรการด้านความปลอดภัย เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการมีมาตรการที่เหมาะสมและครอบคลุมช่วยลดความเสี่ยงและป้องกันอุบัติเหตุได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้มาตรการยังเป็นแนวทางปฏิบัติที่ทุกฝ่ายต้องปฏิบัติตามร่วมกัน สอดคล้องกับ Khan, et al. (2023) กล่าวว่า มาตรการความปลอดภัยในสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งในการปกป้องบุคลากรต่าง ๆ

จากเหตุการณ์ต่าง ๆ อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมของความร่วมมือและความรับผิดชอบร่วมกัน มาตรการเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยลดความเสี่ยงและภัยคุกคามในทันที แต่ยังส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิตของนักเรียน และบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการศึกษาของ Gonzalez-Mendez and Lopez-Rodriguez (2017) ที่พบว่า มาตรการรักษาความปลอดภัยสามารถลดเหตุการณ์รุนแรงได้จริง แต่ก็อาจส่งผลต่อความรู้สึกปลอดภัยของนักเรียนในด้านลบได้ ดังนั้นจึงควรออกแบบมาตรการให้สมดุลระหว่างความปลอดภัยจริง กับ ความรู้สึกปลอดภัย

องค์ประกอบที่ 5 วัฒนธรรมด้านความปลอดภัย เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากวัฒนธรรมความปลอดภัยสะท้อนพฤติกรรมและทัศนคติของบุคลากรที่มีต่อความปลอดภัย ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างความร่วมมือและความตระหนักในเรื่องความปลอดภัยอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ Lindfors, et al. (2024) กล่าวว่า วัฒนธรรมด้านความปลอดภัยที่เข้มแข็งจะช่วยให้โรงเรียนมีความพร้อมรับมือกับเหตุการณ์ต่าง ๆ อีกทั้งยังส่งเสริมความปลอดภัยและความเป็นอยู่ที่ดีของทุกคนในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการศึกษาของ พัชราภา ตันติชูเวช และคณะ (2565) ที่พบว่า การสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียนจะเกิดขึ้นได้จริงนั้น ทุกคน ทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมจึงจะทำให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียนอย่างยั่งยืน

องค์ประกอบที่ 6 บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัย เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเหมาะสมช่วยลดความเสี่ยงและอุบัติเหตุ นอกจากนี้บรรยากาศที่ดีส่งเสริมความรู้สึกปลอดภัยและความร่วมมือในโรงเรียน สอดคล้องกับผลการของการศึกษาของ Kutsyuruba, etal. (2015) ที่พบว่า สิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัยถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความเป็นอยู่ที่ดีของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งแวดล้อมเชิงลบที่มีการกลั่นแกล้งหรือคุกคาม จะส่งผลเสียต่อการเรียนรู้และสุขภาพจิตของนักเรียน ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการศึกษาของ Kordic and Kordic (2024) ที่พบว่า สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่ส่งเสริมบรรยากาศเชิงบวกมีความสัมพันธ์กับการลดลงของความรุนแรงและพฤติกรรมที่ไม่ปลอดภัยภายในโรงเรียน แสดงให้เห็นว่า บรรยากาศด้านความปลอดภัยสามารถยับยั้งพฤติกรรมที่ไม่ปลอดภัยได้

องค์ประกอบที่ 7 ภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากโครงสร้างที่ชัดเจนและเหมาะสมช่วยให้การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ การประสานงาน และการสื่อสารภายในองค์กรดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การจัดการความปลอดภัยเป็นระบบและครอบคลุมทุกภาคส่วน สอดคล้องกับ Mat Lazim, et al. (2022) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย

คือ ผู้ที่สามารถสื่อสารวิสัยทัศน์ด้านความปลอดภัยได้อย่างชัดเจน ทำให้การดำเนินด้านความปลอดภัยภายในสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการศึกษาของ Paivinen (2010) ที่พบว่า ภาวะผู้นำด้านความปลอดภัยมีอิทธิพลอย่างมากต่อวัฒนธรรมความปลอดภัยภายในสถานศึกษาโดยส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของทั้งบุคลากรและนักเรียน โดยผู้นำที่ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยสามารถปลูกฝังความรู้สึกมีส่วนร่วมและความตระหนักรู้ในเรื่องความปลอดภัยให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบที่ 8 การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายด้านความปลอดภัย เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากภาคีเครือข่าย เช่น ชุมชน ผู้ปกครอง หน่วยงานภายนอก มีบทบาทสำคัญในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ วางแผน และดำเนินงานด้านความปลอดภัยอย่างครบวงจร สอดคล้องกับแนวคิดของ วันชัย โกลละสุต (2559, หน้า 23) ที่กล่าวว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึงการที่บุคคลในองค์กรหรือต่างองค์กรได้ร่วมกันเพื่อจัดการงานให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและสำเร็จ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมนั้นๆ จะอยู่ในขั้นตอนใดๆ ก็ตาม โดยขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ข้อจำกัดขององค์กรในแต่ละกระบวนการของการดำเนินการบริหารเป็นเกณฑ์ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการศึกษาของ Radu, et al. (2022) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมในเครือข่ายความปลอดภัย เกิดจากความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่าย ได้แก่ นักเรียน ครอบครัว บุคลากรในโรงเรียน และหน่วยงานภายนอกในชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาด้านความปลอดภัย และสร้างวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยเป็นหลัก ซึ่งส่งผลเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

2. รูปแบบและการตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการ ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ ส่วนที่ 3 องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม ส่วนที่ 4 ปัจจัยความสำเร็จ โดยมีประเด็นในแต่ละส่วนที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล ดังนี้

ส่วนที่ 1 หลักการ ที่ใช้ในการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการบริหารแบบ PDCA และ2) หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม

หลักการที่ใช้ในการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย หลักการบริหารแบบ PDCA และหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการนำหลัก PDCA มาใช้ในการบริหารจัดการความปลอดภัยช่วยให้โรงเรียนสามารถดำเนินมาตรการได้อย่างเป็นระบบ มีการวางแผน ปฏิบัติจริง ตรวจสอบผลลัพธ์ และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

ซึ่งส่งผลให้มาตรการด้านความปลอดภัยมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Gairin and Castro (2011) ที่กล่าวว่า การนำหลัก PDCA มาใช้ในการบริหารจัดการความปลอดภัยเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มต้นจากการวางแผนมาตรการความปลอดภัย (Plan) ดำเนินการตามมาตรการ (Do) ตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Check) และ ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ (Act) เพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยโดยรวมภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สำหรับหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นหลักการที่เน้นให้ทุกฝ่ายในโรงเรียนมีบทบาทในการสร้างความปลอดภัย ไม่ใช่หน้าที่ของผู้บริหารเพียงฝ่ายเดียวแต่รวมถึง ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และหน่วยงานภายนอก สอดคล้องกับ เมตต์ เมตต์การุณ์จิต (2553) กล่าวว่า ในการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นซึ่งอาจเป็นบุคคลภายในหรือภายนอกหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการศึกษา และทำให้มองเห็นภาพของการมีส่วนร่วม การวางแผน การประสานงาน การกำหนดนโยบาย การใช้ทรัพยากร ตลอดจนการติดตามประเมินผลเพื่อการพัฒนาให้การปฏิบัติมีคุณภาพสูงขึ้น

ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ ในการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา 1) เพื่อปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของนักเรียน ครู และบุคลากร 2) เพื่อป้องกันอุบัติเหตุ ลดเหตุจากภัยพิบัติ ตลอดจนความปลอดภัยทางดิจิทัล 3) เพื่อดูแลความปลอดภัยทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต โภชนาการ วิชาการ สภาพแวดล้อม ทักษะชีวิตผ่านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนโดยมีประเด็นที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลดังนี้

สำหรับวัตถุประสงค์ในการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อดูแลความปลอดภัยทั้งด้านสุขภาพอนามัย โภชนาการ วิชาการ สภาพแวดล้อม การป้องกันอุบัติเหตุ การลดเหตุจากภัยพิบัติ รวมทั้งการปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของครู บุคลากร และนักเรียน ตลอดจนความปลอดภัยทางดิจิทัลและสุขภาพจิตใจผ่านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากโรงเรียนเป็นสถานที่ที่มีความหลากหลายในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผู้ใช้งานและสภาพแวดล้อม จึงต้องมีระบบการจัดการความปลอดภัยที่ครอบคลุมในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพอนามัย โภชนาการ ความปลอดภัยทางวิชาการ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ การป้องกันอุบัติเหตุและภัยพิบัติ การรักษาชีวิตและทรัพย์สินของผู้บริหาร ครู บุคลากร และนักเรียน รวมถึงการเฝ้าระวังและดูแลด้านสุขภาพจิตใจ และความปลอดภัยทางดิจิทัลซึ่งกำลังทวีความสำคัญมากขึ้นในยุคเทคโนโลยี สอดคล้องกับ Kim, et al. (2017) ที่กล่าวว่า การบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียน เป็นแนวทางสำคัญที่เน้นการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และสมาชิกในชุมชน ในการร่วมกันพัฒนาและดำเนินมาตรการด้านความปลอดภัย โดยจะต้องมีการวางแผนทั้งระบบที่ครอบคลุมทั้งด้านการป้องกันและการรับมือกับเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการศึกษาของ

Ngoveni, et al. (2024) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนมีบทบาทสำคัญในการลดอาชญากรรมและเสริมสร้างมาตรการความปลอดภัย

ส่วนที่ 3 พบว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องอาศัยการจัดการตามกระบวนการบริหารคุณภาพ (PDCA) ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายด้านความปลอดภัย 2) การวางแผนด้านความปลอดภัย 3) โครงสร้างด้านความปลอดภัย 4) มาตรการความปลอดภัยของสถานศึกษา 5) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายด้านความปลอดภัย 6) บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัย 7) ภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย 8) วัฒนธรรมด้านความปลอดภัย ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการนำหลักการบริหารคุณภาพ PDCA มาเป็นกรอบในการดำเนินงานเป็นวิธีการที่เน้นความเป็นระบบและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งช่วยผลักดันให้เกิดการปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับ Rita and Lakshmi (2012) กล่าวว่า การดำเนินการตามวงจร PDCA ช่วยให้สถานศึกษาสามารถปรับปรุงกระบวนการจัดการความปลอดภัยได้ตลอดเวลา ทำให้สามารถรับมือกับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการศึกษาของ Neshaie and Taleghani, 2018) ที่พบว่า การนำกระบวนการบริหารคุณภาพ (PDCA) มาใช้ในการบริหารจัดการความปลอดภัย จะเป็นการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการความปลอดภัย ทำให้เกิดบรรยากาศของความร่วมมือ ความรับผิดชอบร่วมกัน และการมีจิตสำนึกต่อความปลอดภัยของส่วนรวม

1. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) นโยบายการศึกษาด้านความปลอดภัย 2) บุคลากรและความตระหนัก 3) โครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยี 4) ข้อมูลและการสื่อสาร 5) งบประมาณและความร่วมมือ เนื่องจากปัจจัยนำเข้าทั้ง 5 องค์ประกอบเป็นการบูรณาการแนวคิดและแนวทางที่มีความสอดคล้องกับทฤษฎีและงานวิจัยซึ่งเน้นการบริหารจัดการเชิงระบบ การมีส่วนร่วมและการเชื่อมโยงเครือข่ายอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดความปลอดภัยอย่างยั่งยืนในสถานศึกษา โดยนโยบายการศึกษาด้านความปลอดภัยถือเป็นรากฐานในการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยในสถานศึกษา อีกทั้งยังเป็นกรอบแนวทางที่ช่วยกำหนดทิศทางในการดำเนินงานด้านความปลอดภัย รวมถึงใช้เป็นแนวทางในการให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเกี่ยวกับพฤติกรรมความปลอดภัย (Lee, et al., 2015) สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับสถานการณ์ความปลอดภัยในปัจจุบัน การเข้าใจสถานการณ์ความปลอดภัยในปัจจุบัน จำเป็นต้องอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความปลอดภัยที่มีอยู่และการระบุจุดที่ควรปรับปรุง โดยใช้กระบวนการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ รวมถึงการวิเคราะห์แนวโน้มและเหตุการณ์ด้านความปลอดภัยที่เกิดขึ้น (Lee, et al., 2015) ขณะที่ การบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม เป็นการนำระบบความปลอดภัยที่มีโครงสร้างชัดเจนมาใช้ร่วมกับ

การจัดการความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ เช่น การนำระบบบริหารจัดการความปลอดภัย ระบบจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นต้น มาใช้เพื่อยกระดับการจัดการด้านความปลอดภัย (Mullins-Jaime, 2023)

2. ด้านกระบวนการ (Process) มี 8 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายด้านความปลอดภัย 2) การวางแผนด้านความปลอดภัย 3) โครงสร้างด้านความปลอดภัย 4) มาตรการความปลอดภัยของสถานศึกษา 5) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายด้านความปลอดภัย 6) บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัย 7) ภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย 8) วัฒนธรรมด้านความปลอดภัย เนื่องจากองค์ประกอบเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีบุคลากรในสถานศึกษา ทั้งนี้การมีวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายด้านความปลอดภัย เป็นพื้นฐานในการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยภายในองค์กร โดยมีบทบาทในการกำหนดทิศทางในการดำเนินงานด้านความปลอดภัยให้บรรลุตามเป้าหมาย (Roughton and Crutchfield, 2015) ขณะที่การวางแผนด้านความปลอดภัยต้องเริ่มจากการระบุอันตรายที่อาจเกิดขึ้น และวางมาตรการป้องกันหรือควบคุมความเสี่ยง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ และสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย (สุรชัย สุรชโย และคณะ, 2567) สำหรับโครงสร้างด้านความปลอดภัย ควรเอื้อต่อการดำเนินงานด้านความปลอดภัย โดยการกำหนดบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบที่ชัดเจนเกี่ยวกับความปลอดภัย (Gandhi, 2018) ขณะที่มาตรการความปลอดภัยในสถานศึกษา ควรมีการประเมินและปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ (Chakrabarty, et al., 2016) ส่วนการมีส่วนร่วมในเครือข่ายด้านความปลอดภัยเป็นช่องทางสำคัญที่เปิดโอกาสให้สถานศึกษาได้แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ประสบการณ์และแนวปฏิบัติกับหน่วยงานหรือภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และนำไปสู่การพัฒนามาตรการความปลอดภัยที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (ปกรณ์กิตติ์ ม่วงประสิทธิ์ และคณะ, 2562) ขณะเดียวกันบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัยและภาวะผู้นำด้านความปลอดภัยก็มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความตระหนักและร่วมมือในการดำเนินงานด้านความปลอดภัย (Flin and Agnew, 2018) ทั้งนี้ การสร้างวัฒนธรรมด้านความปลอดภัยควรครอบคลุมทั้งการปฏิบัติตามกฎระเบียบ และนโยบายของสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด (กัญญารัตน์ ตาโม่ง และคณะ, 2568)

3. ด้านผลผลิต Output ได้แก่ 1) นโยบายและแผนงานความปลอดภัยที่ชัดเจน 2) โครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ความปลอดภัยที่ได้มาตรฐาน 3) บุคลากรและนักเรียนมีความรู้ด้านความปลอดภัย 4) โครงการและกิจกรรมส่งเสริมความปลอดภัย 5) ระบบสื่อสารและรายงานความปลอดภัย 6) เครือข่ายความร่วมมือและการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน เนื่องจากการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยมีองค์ประกอบสำคัญหลายประการ (Roughton and Crutchfield, 2015) ซึ่งควรให้ความสำคัญกับการมีโครงสร้างและแนวทางการบริหารความปลอดภัย (Baykal, et al., 2022) โดยมาตรการ

และแผนปฏิบัติความปลอดภัยควรมีความครอบคลุมทั้งด้านกายภาพและจิตใจ พร้อมทั้งมีแผนฉุกเฉินและการฝึกซ้อมอย่างต่อเนื่อง (Vitashevskaya and Shestakova, 2022) ขณะเดียวกันควรส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ครูและบุคลากร เพื่อสร้างความตระหนักรู้และพฤติกรรมที่เหมาะสม (Khan, et al., 2023) รวมถึงการบูรณาการวัฒนธรรมความปลอดภัยในหลักสูตรของสถานศึกษา รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้กับการบริหารจัดการความปลอดภัยได้อย่างยั่งยืน (Chakrabarty, et al., 2016)

4. ผลลัพธ์ (Outcomes) ได้แก่ 1) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัย 2) พฤติกรรมความปลอดภัยที่ยั่งยืน 3) ระบบตอบสนองเหตุฉุกเฉินที่มีประสิทธิภาพ 4) ความเชื่อมั่นของผู้ปกครองและชุมชน 5) วัฒนธรรมความปลอดภัยที่เข้มแข็ง 6) ทักษะความปลอดภัยส่วนบุคคลและส่วนร่วม ทักษะความปลอดภัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย (1) ความปลอดภัยทางกายภาพ (2) ความปลอดภัยทางสุขภาพจิต (3) ความปลอดภัยทางสังคม (4) ความปลอดภัยทางดิจิทัล (5) ความปลอดภัยเชิงนโยบายและข้อมูล และทักษะความปลอดภัยส่วนร่วม ประกอบด้วย (1) การประเมินความเสี่ยงส่วนบุคคล (2) การสื่อสารเพื่อความปลอดภัย และ (3) การสร้างเครือข่ายความปลอดภัยส่วนบุคคล ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ทักษะความปลอดภัยส่วนบุคคล เป็นทักษะที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในบริบทของโรงเรียน ซึ่งเป็นทักษะจะช่วยเพิ่มความมั่นคงปลอดภัยในระดับบุคคล รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ปลอดภัยมากขึ้น และเอื้อต่อการอยู่ร่วมกันอย่างปลอดภัย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Agran, et al. (2012) ที่พบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหรือความพิการในรูปแบบอื่น ๆ มักเผชิญกับความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุหรือบาดเจ็บในอัตราที่สูงกว่านักเรียนทั่วไป การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความปลอดภัยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับนักเรียนกลุ่มนี้ โดยพบว่านักเรียนที่มีความบกพร่องในระดับปานกลางถึงรุนแรงมักให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ทักษะความปลอดภัย ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการศึกษาของ Trevor, et al. (2021) ที่พบว่า การให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทักษะความปลอดภัยส่วนบุคคลช่วยเพิ่มความปลอดภัยในระดับบุคคล เช่น การเอาตัวรอดจากอัคคีภัย การป้องกันการลักพาตัว เป็นต้น สามารถช่วยลดความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในชีวิตประจำวันหรือในอนาคต ส่วนทักษะความปลอดภัยส่วนร่วม เป็นทักษะที่มุ่งเน้นไปที่การมีส่วนร่วมกับผู้อื่น เพื่อสร้างเครือข่ายความปลอดภัยที่เข้มแข็งในระดับโรงเรียนและชุมชน สอดคล้องกับ Sekiwu and Kabanda (2014) กล่าวว่า การเสริมสร้างทักษะความปลอดภัยส่วนร่วม เป็นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการส่งเสริมความรู้และทักษะด้านความปลอดภัยให้กับนักเรียน มีส่วนสำคัญในการป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการศึกษาของ Gonda, et al. (2024) ที่พบว่าผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความรู้และทักษะด้านความปลอดภัยให้กับนักเรียน

5. ผลกระทบ (Impacts) ได้แก่ 1) ผลกระทบต่อนักเรียน 2) ผลกระทบต่อครู และบุคลากร 3) ผลกระทบต่อผู้ปกครองและชุมชน 4) ผลกระทบต่อนโยบายทางการศึกษา 5) ผลกระทบต่อสังคม ส่งผลให้สถานศึกษามีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ลดความเสี่ยงต่ออุบัติภัยและเหตุไม่พึงประสงค์ในโรงเรียน ได้รับความเชื่อมั่นจากผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียนและบุคลากร ต่างมีความมั่นใจในความปลอดภัยร่วมกัน ส่งเสริมวัฒนธรรมการรับผิดชอบร่วมและเฝ้าระวังภัยร่วมกัน ทุกฝ่ายในโรงเรียนมีบทบาทร่วมในการป้องกันและแก้ปัญหาร่วมกัน เนื่องจากการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม สถานศึกษาจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยและการรักษาความปลอดภัยอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลดการเกิดอุบัติเหตุและเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ (Mubita, 2021) เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียนและบุคลากร (Radu and Dragomir, 2022) ทั้งนี้การมีส่วนร่วมของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และบุคลากร เป็นอีกปัจจัยสำคัญในการปลูกฝังวัฒนธรรมความปลอดภัยในสถานศึกษา (ธำรงค์ จั่นฤทธิ์ และสถิรพร เชาวน์ชัย, 2567)

6. ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ได้แก่ผลการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการดำเนินงาน ผลการวิจัย พบว่า ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) จากการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วยส่งเสริมให้การดำเนินงานด้านความปลอดภัยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเมื่อมีการนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมาใช้ในการปรับปรุงแผนงานและกิจกรรมด้านความปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นักการศึกษาที่ระบุว่าข้อมูลย้อนกลับเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพและการตัดสินใจอย่างมีเป้าหมาย อีกทั้งยังพบว่า การมีส่วนร่วมของครู นักเรียน และชุมชนในการให้ข้อมูลย้อนกลับ ช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและความตระหนักต่อความปลอดภัยของโรงเรียนได้อย่างยั่งยืน

ส่วนที่ 4 ปัจจัยความสำเร็จ (Key Success factors) ที่ทำให้การบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ประสบผลสำเร็จ มีดังนี้ 1) การกำหนดนโยบาย 2) การสร้างการรับรู้และการเรียนรู้ 3) การวางแผนและดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบ 4) การจัดหางบประมาณและบุคลากร 5) การใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการและติดตามความปลอดภัย 6) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน 7) การดำเนินการที่รวดเร็ว 8) การตระหนักถึงความปลอดภัย 9) การกำกับติดตามและประเมินผล ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจัยดังกล่าว สามารถเสริมสร้างระบบความปลอดภัยที่เข้มแข็ง ครอบคลุม และมีประสิทธิภาพ การนำรูปแบบเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม การสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้เรียนและบุคลากร และการมีนโยบายที่รอบด้าน จะเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน

มัธยมศึกษาได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ ไชยา หานุภาพ (2564, หน้า 39-40) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม จะทำให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกัน ทำให้เกิดความคิดที่หลากหลาย ลดการต่อต้าน มีการส่งเสริมการยอมรับ สามารถและเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพิ่มแรงจูงใจและมีความคิดริเริ่มเป็นผลมาจากการทำงานเป็นทีมและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นยิ่ง ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการศึกษาของ

3. จากผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจากการดำเนินการวิจัย ภาพรวมมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา โดยอิงจากการสังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย รวมถึงการศึกษาจากโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จึงทำให้ ได้รูปแบบที่มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติและเกิดประโยชน์เมื่อได้นำรูปแบบนี้ไปใช้ในการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเช่นเดียวกับที่ พิจิกานต์ ศรีพิมาย และรัตนะ บัวสนธ์ (2562, หน้า 214) ที่กล่าวว่า การประเมินรูปแบบเป็นกระบวนการการศึกษาอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้สารสนเทศเชิงคุณค่า และคุณประโยชน์ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องในการตัดสินใจถึงอนาคตของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ สำหรับแนวทางในการพิจารณาคุณภาพของการประเมินโครงการทางการศึกษาควรคำนึงถึงเกณฑ์มาตรฐาน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความเป็นประโยชน์ 2) ด้านความเป็นไปได้ 3) ด้านความเหมาะสม และ4) ด้านความถูกต้องแม่นยำ ข้อค้นพบที่ได้จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของโครงการทางการศึกษา ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการศึกษาของ ธีรยุทธ เมืองแมน (2566, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาระบบบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถามศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ผลการศึกษา พบว่า ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา พบว่า ระบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลจากการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสำคัญต่อการพัฒนาการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและเป้าหมายของสถานศึกษา โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรนำองค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาโรงเรียน โดยให้มีครอบคลุมในทุกมิติ และนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

2. ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรพัฒนานโยบายและมาตรการความปลอดภัยที่ครอบคลุม และมุ่งเน้นส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ด้วยการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานด้านความปลอดภัย เช่น ตำรวจ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินการ และประเมินผลด้านความปลอดภัยอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยการพัฒนาระบบบริหารความปลอดภัยอัจฉริยะแบบมีส่วนร่วมโดยบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลและชุมชนด้วยแพลตฟอร์มรายงานความเสี่ยง ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ควรวิจัยการพัฒนารูปแบบการประเมินความเสี่ยงแบบมีส่วนร่วม ในพื้นที่เสี่ยงสูงโดยการประยุกต์ใช้แผนที่ความเสี่ยงและปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. ควรวิจัยกลไกการขับเคลื่อนวัฒนธรรมความปลอดภัยผ่านเครือข่ายสังคมในการศึกษาเชิงลึกบทบาทสื่อสังคมออนไลน์ในการจัดการภัยคุกคามแบบเรียลไทม์ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บรรณานุกรม

กนกอร อุ่นสถานนท์. (2563). การบริหารด้านความปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์),* 10(2), 1-14.

กรมควบคุมโรค. (2565). *แนวทางการมีส่วนร่วมของพนักงานในการจัดการความปลอดภัย.* กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2566). *แก้ไข 9 จุดเสี่ยงอันตรายป้องกันอุบัติภัยในโรงเรียน.* https://www.gcc.go.th/?p=114717

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2563). *รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2563.* ม.ป.พ.

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. (2565). *แนวทางการจัดการความปลอดภัยเชิงระบบในองค์กร.* โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2564, 29 ธันวาคม). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566.*

กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *แนวทางการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.* โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). *นโยบายการศึกษาปี 2566.* https://www.moe.go.th

กฤติมา มะโนพรม. (2562). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา]. ฐานข้อมูลเครือข่าย ThaiLis.

กฤษฎา ศรีสุชาติ. (2559). การพัฒนาตัวบ่งชี้และคู่มือโรงเรียนปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม,* 10(3), 259-271.

กัญญารัตน์ ตาโม่ง, สุนิสา สิงห์ไพศาล และสุทธิพร จันทร์ศรี. (2568). กลยุทธ์การบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านขาแหย่งพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย,* 7(1), 15-30.

กาญจนา นาคสกุล. (2554). *อุบัติเหตุ-อุบัติทวเหตุ-อุบัติทวันตราย.* legacy.orst.go.th/?knowledge=อุบัติเหตุ-อุบัติทวเหตุ-อุ

โกวิท อรรคศิริกานนท์. (2563). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน. *วารสารบริหารการศึกษา,* 17(2), 45-59.

คณะกรรมการบริหารงานวิจัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3. (2564). *การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนคุณภาพของชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3.* กระทรวงศึกษาธิการ.

คมกฤช มุมไธสง. (2564). *สถานศึกษาปลอดภัย นักเรียนไทยอบอุ่น "ปี 2564-2565 ปีแห่งความปลอดภัยของสถานศึกษา":* https://www.nma6.go.th/web/3370.

คมชัดลึก. (22 เมษายน 2567). *ย้อน 5 เหตุการณ์ระทึกใน 'โรงเรียน' โศกนาฏกรรมสลดสูญเสียนักเรียน ไปร่วม 100 คน.* https://www.komchadluek.net/news/crime/551883.

จรัส อติวทิยาภรณ์. (2553). *หลักการและทฤษฎีทางการบริหาร.* มหาวิทยาลัยทักษิณ.

จันทร์เพ็ญ อุดมพงษ์. (2565). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน. *วารสารบริหารการศึกษา,* 12(2), 33-45.

จันทรานี สงวนนาม. (2551). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา.* บุ๊คพอยท์.

จารุวรรณ์ เหยิบไธสงค์. (2562). *การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดปทุมธานี.* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์]. ฐานข้อมูลเครือข่าย ThaiLis.

จิตรลดา ลีละวัฒน์ และสมิต สัชฌุกร. (2565). *ความปลอดภัยของลูกหลาน.* บี เอส พับลิชชิ่ง.

จิระสุข สุขสวัสดิ์. (2554). *ความรุนแรงระดับกลุ่มอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบ การเผชิญปัญหาและความสุขของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีภูมิลำเนาในเขตพื้นที่ห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย : การวิจัยแบบผสานวิธี.* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. ฐานข้อมูลเครือข่าย ThaiLis.

เฉิดศักดิ์ สืบทรัพย์. (2555). *การจัดการความปลอดภัยพนักงานในอุตสาหกรรมเครื่องทำความเย็นไทย* (พิมพ์ครั้งที่): ปัญญาชน.

ชญตว์ ปานนับร้อย. (2566). *แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านพนาสวรรค์.* [การศึกษาอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย]. ฐานข้อมูลเครือข่าย ThaiLis.

ชัยวิชิต เชียรชนะ. (2560). การสร้างและการพัฒนาโมเดล/รูปแบบ/แบบจำลอง/ตัวแบบ. *วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย,* 9(1), 1-11.

ชามา เทียนโสภา. (2566). *รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเอกชนเพื่อส่งเสริมการเป็นองค์กรแห่งความสุข.* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. ฐานข้อมูลเครือข่าย ThaiLis.

ชิรวัฒน์ นิจเนตร. (2560). การวิจัยพัฒนารูปแบบทางสังคมศาสตร์และการศึกษา. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี,* 4(2), 71-102.

ไชยา หานุภาพ. (2564). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3.* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. ฐานข้อมูลเครือข่าย ThaiLis.

ญาดา ศรีสุข. (2560). *ธรรมาภิบาลเครือข่ายความปลอดภัย.* โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยแห่งชาติ.

เดชรัต สุขกำเนิด. (27 สิงหาคม 2564). *ผลกระทบโควิด-19 ต่อการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน.* https://think.moveforwardparty.org/news/1601/.

ทิศนา แขมมณี. (2557). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* ด่านสุทธาการพิมพ์.

ไทยพีบีเอส. (2566, 23 มกราคม). *บูลลี่ในโรงเรียนต้นเหตุเด็ก 15 ผูกคอเสียชีวิต.* https://www.thaipbs.or.th/news/content/323809.

ธนัทธวัฒน์ วรวัชรบวรชัย. (2567). การบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล,* 10(1), 37-48.

ธำรงค์ จั่นฤทธิ์ และสถิรพร เชาวน์ชัย. (2567). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. *วารสารร้อยแก่นสารสาระ,* 9(9), 784-787.

ธิติรัตน์ สมบูรณ์. (2566). *รู้ เข้าใจและตระหนัก “อาชญากรรมทางไซเบอร์” (Cybercrime) ป้องกันภัยคุกคามใกล้ตัว*. https://www.chula.ac.th/news/138291/.

ธีรพงศ์ มั่นคง. (2563). *ภาวะผู้นำกับวัฒนธรรมความปลอดภัยในองค์กร.* วิชาการ.

ธีรยุทธ เมืองแมน. (2566). *การพัฒนาระบบบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถามศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1.* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี]. ฐานข้อมูลเครือข่าย ThaiLis.

ธีระ รุญเจริญ. (2550). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา*. ข้าวฟ่าง.

ธีระ รุญเจริญ. (2557). *การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา.* ธนาเพรส.

นุชนาถ สอนสง. (2559). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการมัธยมศึกษาจังหวัด.* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. ฐานข้อมูลเครือข่าย ThaiLis.

บีบีซีไทย. (2565, 6 พฤศจิกายน). *กราดยิงหนองบัวลำภู : ครบรอบ 1 เดือน รัฐออกมาตรการอะไรแล้วบ้าง.* https://www.bbc.com/thai/thailand-63515960.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 8). สุวีริยาสาส์น.

ปกรณ์กิตติ์ ม่วงประสิทธิ์, ศิริณา จิตต์จรัส และอรอุษา ปุณยบุรณะ. (2562). ศาสตร์พระราชากับการพัฒนาการบริหารการศึกษาอย่างยั่งยืน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร,* 17(1), 21-42.

ประชาสรรณ์ แสนภักดี. (ม.ป.ป.). *เทคนิคกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม.* http://www.prachasan.com/mindmapknowledge/aic.html.

ประสาร พรหมณา. (2553). *การบริหารแบบมีส่วนร่วม.* http://trang.nfe.go.th/alltis16/UserFiles/Pdf/wijaiman.pdf.

ปรานี ปวีณชนา. (2553). *การเสพติดเกม (Game Addiction).* https://www.manarom.com/blog/GameAddiction.html?fbclid=IwAR27Lk6QwUZEjstkBX49EGxCdApalPNWT1vvc3BEjPvHUq6RJYvjzJVXoBI.

เปรื่อง กุมุท และทิพย์เกสร บุญอำไพ. (2547). *แนวคิดการวิจัยทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา.* [เอกสารประกอบการสอน] มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช:

พงศราญ ไกรดำ. (2565). *การประเมินโครงการสถานศึกษาปลอดภัย โรงเรียนภูเก็ตปัญญานุกูล สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.* [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี]. สืบค้นเมื่อ http://www.ir.sru.ac.th/handle/123456789/945,

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2545). *ระบบค้นหาคำศัพท์.* https://dictionary.orst.go.th/.

พรเทพ นามกร, สุปราณี ธรรมพิทักษ์ และพงษ์เสฐียร เหลืองอลงกต. (2562). องค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และสิ่งแวดล้อมในจังหวัดจันทบุรี. *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง,* 8(2), 91-112.

พัชรา หงคำมี. (2565). แนวทางการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามวงจรคุณภาพ PDCA ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด,* 12(1), 423-434.

พัชราภา ตันติชูเวช, สุมิตร สุวรรณ, วิทัศน์ ฝักเจริญผล และวินัย พูลศรี. (2565). กระบวนการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อป้องกันการรังแกกันของนักเรียน ในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกาแพงแสน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ นายเรืออากาศ,* 10, 92-104.

พัฒนา พรหมณี, ศรีสุรางค์ เอี่ยมสะอาด และปณิธาน กระสังข์. (2560). แนวคิดการสร้างและพัฒนารูปแบบเพื่อใช้ในการดำเนินงานด้านการสาธารณสุขสำหรับนักสาธารณสุข. *สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพ รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมาร,* 6(2), 128-135.

พิจิกานต์ ศรีพิมาย และรัตนะ บัวสนธ์. (2562). การพัฒนารูปแบบการประเมินความสามารถในการประเมินได้ของโครงการทางการศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร,* 21(4), 213-228.

พิพัฒน์ กระแจะจันทร์. (2564). *ย้อนรอยโรคระบาดจากโบราณคดี ต้นตอโรคร้ายที่มาจากมนุษย์.* https://thestandard.co/plague-history.

ภัทรา จรรยาธรรม. (2564). *การบริหารสถานศึกษาเอกชนในยุคดิจิทัล.* มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ และวิบูลย์ โตวณะบุตร. (2542). *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา.* สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

มติชนออนไลน์. (2567). *คุกคามทางเพศ กับนักการเมือง ผู้นำ และอำนาจ.* https://www.matichon.co.th/local/news_4262030.

มนัส ยอดคำ. (2548). *การควบคุมอุบัติภัยและการส่งเสริมความปลอดภัย.* โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮาส์.

มิยากาวะ ทาดาโอะ. (2550). *เศรษฐมิติเบื้องต้น.* รู้แจ้ง.

มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก. (2561). *มาตรฐานโรงเรียนคุ้มครองเด็ก*. https://www.thaichildrights.org/wp-content/uploads/dlm_uploads/2021/04/ Safe-School-standard.pdf.

เมตต์ เมตต์การุณ์จิต. (2553). *การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม.* บุ๊ค พอยท์.

เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2549). *การวัดผลและการสร้างแบบสอบสัมฤทธิ์.* สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัตนะ บัวสนธ์. (2552). *การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา.* คำสมัย.

วันชัย โกลละสุต. (2559). *การบริหารแบบมีส่วนร่วม.* กรมโยธาธิการและผังเมืองกระทรวงมหาดไทย.

วัลลภ รัฐฉัตรานนท์. (2562). การวิจัยอนาคตโดยใช้เทคนิคเดลฟาย. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา,* 1(8), 1-10.

วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2553). การวิจัยพัฒนารูปแบบ. *วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร,* 2(4), 2-14.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2542). *การบริหาร หลักการ ทฤษฎี และประเด็นทางการศึกษา.* ทิพยวิสุทธิ์.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2546). *การบริหารการศึกษา นโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อการบรรลุผล.* ทิพยวิสุทธิ์.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2557). *ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและนานาทัศนะร่วมสมัยปัจจุบัน.* ทิพย์วิสุทธิ์.

วีระยุทธ ชาตะกาญจน์. (2554). *เทคนิคการบริหารสาหรับนักบริหารการศึกษามืออาชีพ.* สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศรัณย์ เจียระนัย, พิมพา ม่วงศิริธรรม และอัศวิน มณีอินทร์. (2558). การสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถาบันการพลศึกษาเพื่อนำไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,* 17(2), 135-151.

ศิริเกศ เพ็ชรขำ. (2565). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมส่งผลต่องานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่]. ฐานข้อมูลเครือข่าย ThaiLis.

ศุภร ธนะภานุ, ปัทมาวดี เล่ห์มงคล, ชลาธิป สมาหิโต และสมบูรณ์ ศิริสรรหิรัญ. (2564). การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดปทุมธานี. *วารสารสหศาสตร์,* 21(1), 62-74.

ศุภรินทร์ พรมรินทร์. (2562). *การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสะเต็มศึกษาของโรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ จังหวัดเชียงราย.* กระทรวงศึกษาธิการ.

ศูนย์ข่าว TCIJ. (2561, 2 ธันวาคม). *เด็กทั่วโลกกำลังเผชิญความรุนแรงในโรงเรียน.* https://www.tcijthai.com/news/2018/02/scoop/8545.

ศูนย์วิจัยสุขภาพจิตแห่งชาติ. (2564). *ภาวะสุขภาพจิตของนักเรียนในประเทศไทย.* ศูนย์วิจัยสุขภาพจิตแห่งชาติ.

สมชาย เกิดมงคล. (2562). *ความปลอดภัยเชิงรุก แนวทางและการมีส่วนร่วม.* สถาบันวิจัยความปลอดภัย.

สมชาย วรกิจเกษมสกุล. (2553). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.* อักษรศิลป์.

สมยศ นาวีการ. (2543). *การบริหารและพฤติกรรมองค์การ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). บรรณกิจ.

สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2540). *หลักการบริหารการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สมาน อัศวภูมิ. (2567). รูปแบบและการพัฒนารูปแบบโดยการวิจัยในการบริหารการศึกษา. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย,* 6(1), 414-425.

สมิต สัชฌุกร. (2551). *ความปลอดภัยของลูกหลาน.* บี เอส พับลิชชิ่ง.

สันติ ฤๅไชย. (2563). *การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูสมรรถภาพนักเรียนโรงเรียนศรีสังวาลขอนแก่น.* กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). (2565). *รายงานสถานการณ์ความปลอดภัยในสถานศึกษา.* สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556ก). *แนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2556.* โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556ข). *คู่มือการบริหารโรงเรียนในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคล.* สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *คู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา.* https://web.trat-edu.go.th/wp-content/uploads/2023/ 02/MSC-book1_03102564.pdf.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566, 19 พฤศจิกายน). *ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567-2568 และนโยบายระยะเร่งด่วน (Quick Win) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567.* สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559, 29 ธันวาคม). *ประกาศ เรื่อง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564).*

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565, 24 ตุลาคม). *ประกาศ เรื่อง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570).*

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560, 17 มีนาคม). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579.*

สำเริง บุญเรืองรัตน์. (2549). *การบริหารตามหลักอริยสัจสี่.* SUNPRINTING.

สำเริง บุญเรืองรัตน์. (2554). *การบริหารการศึกษา.* https://ejournals.swu.ac.th/index.php/ENEDU/article/view/5618/5259.

สุกัญญา พรน้อย, ณัฐกฤตา งามมีฤทธิ์ และสมโภชน์ อเนกสุข. (2563). การพัฒนาตัวบ่งชี้ความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์,* 10(3), 733-744.

สุธิกานต์ บริเอก. (2564). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22.* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. ฐานข้อมูลเครือข่าย ThaiLis.

สุพักตร์ เลยกลาง. (2566). การบริหารด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ,* 3(1), 465-474.

สุภัสสร พรหมบุตร. (2565). *บรรยากาศความปลอดภัยในการทำงานของโรงงานผลิตหม้อแปลงไฟฟ้าแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรปราการ.* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. ฐานข้อมูลเครือข่าย ThaiLis.

สุภาวดี จันทร์ประเสริฐ. (2565). *การพัฒนาวัฒนธรรมความปลอดภัยอย่างยั่งยืน.* สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรชัย สุรชโย, พระครูโอภาสนนทกิตติ์ และบุญเชิด ชำนิศาสตร์. (2567). ความปลอดภัยในสถานศึกษากับการพัฒนาปัญญาและคุณธรรม. *Journal of Education and Social Agenda*, 1(2), 45-53.

สุรศิษฎ์ เกียรติธนะกูล. (2565). *การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการภัยคุกคามรูปแบบใหม่ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก.* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ] จาก http://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/2060/1/gs611150085.pdf

สุวรรณ ภู่เต็ง. (2563). *แนวคิดความปลอดภัยและระบบการจัดการความปลอดภัยเบื้องต้น.* http://www.roadsafetythai.org/edoc/doc_20200408163846.pdf.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2537). *หน่วยที่ 7 ปัญหาและแนวโน้มเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการศึกษา.* [เอกสารประกอบการสอน] มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช:

เสรี ชัดแช้ม. (2538). *แบบจำลอง.* ม.ป.พ.

เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร. (2563). *การพัฒนาการบริหารจัดการเทศบาลตำบลกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.* มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

องค์การยูนิเซฟ. (2022). *รายงานสถานการณ์เด็กโลก ความปลอดภัยในการเรียนรู้.* https://www.unicef.org/th.

อดิศร ดีปานธรรม. (2561). *การพัฒนารูปแบบการจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์] ฐานข้อมูลเครือข่าย ThaiLis

อรอุมา ภูมิบูรณ์, สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล และอาชัญญา รัตนอุบล. (2565). การสร้างเสริมความร่วมมือขององค์กรเครือข่ายในการส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนในบริบทของการพัฒนาความเป็นพลเมืองไทย. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิชญทรรศน์,* 17(1), 231-242.

อัญชลี จุมพฏจามีกร. (2561). *เด็กติดยาเสพติด.* https://www.rama.mahidol.ac.th/ramamental/generalknowledge/06212014-1613?fbclid=IwAR2tjosrZfDaQBZYvledxoo0 WMcNZrdW4AY8f7ewnWcDS_5C0fXz3YXsofM%E0%B8%83.

อับดุลบาซิส ยาโงะ. (2559). *โครงสร้างองค์ประกอบบรรยากาศความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานในสายการผลิตอุตสาหกรรมอาหาร.* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์]. ฐานข้อมูลเครือข่าย ThaiLis.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2543). *หลักการบริหารแบบฐานโรงเรียน.* โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2546). *การบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน.* สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุทุมพร จามรมาน. (2541). “โมเดลคืออะไร”. *วารสารวิชาการ,* 1(3), 22-25.

อุบลวรรณ หอมสิน. (2563). *การสร้างและการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยแนวคิด I-OKRR ระดับประถมศึกษาเพื่อเป็นองค์การแห่งนวัตกรรมการเรียนรู้อย่างยั่งยืน.* กระทรวงศึกษาธิการ.

เอมอัชฌา วัฒนบุรานนท์. (2548). *ความปลอดภัย.* โอเดียนสโตร์.

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย. (2564). *ละเมิดสิทธิหนูทำไม*. https://www.amnesty.or.th/latest/blog/865/.

Agran, M., Krupp, M., Spooner, F. and Zakas, T. L. (2012). Asking Students about the Importance of Safety Skills Instruction: A Preliminary Analysis of What They Think is Important. *Research and Practice for Persons with Severe Disabilities,* 37(1), 45-52.

Anderson, C. (2021). Cross-functional Collaboration in Safety Management: A Systems Perspective. *International Journal of Occupational Safety and Ergonomics,* 27(4), 112-125.

Anderson, M. J. (2019). *Strategic Safety Planning in Educational Institutions.* [Doctoral Dissertation, Stanford University].

Anthony, W. P. (1978). *Participative Management.* Addison Wesley

Aulia, G. R., Nainggolan, C. N., Yuliani, A., Yusuf, M. and Niduaza, A. A. (2025). The Influence of Organizational Culture, Leadership Style, and Learning Motivation on Student's Performance of Faculty of Education and Teacher Training at Universitas Jambi. *Educational Leadership and Management Journal (Element Journal)*, 2(2), 26-43.

Baykal, T., Terzi, S. and Taylan, E. D. (2022). Examination of Safe Routes for Emergency Responders and People During Urban Flood: a Case Study of Isparta, Türkiye. *Natural Hazards*, 119(3), 1379-1397.

Bradshaw, C. P. (2022). Measuring School Climate in High Schools: a Focus on Safety, Engagement, and the Environment. *The Journal of School Health*, 84(9), 593-604.

Brown, D. and Davis, E. (2023). Continuous Improvement of Safety Systems: Lessons from Industry. *Organizational Safety Review,* 18(3), 201-215.

Brown, W. B. and Moberg, D. J. (1980). *Organization Theory and Management: A Macro Approach.* John Wiley and Sons.

Bryman, A. (1986). *Leadership and Organization*. Routledge & Kegan Paul.

Bush, T. and Coleman, M. (2001). *Leadership and Strategic Management in Education*. Sage.

Chakrabarty, T., Hadjipavlou, G. and Lam, R. W. (2016). Cognitive Dysfunction in Major Depressive Disorder: Assessment, Impact, and Management. *Focus*, 14(2), 194-206.

Claxton, G. (2013). *What's the point of school?: Rediscovering the Heart of Education.* https://www.buildinglearningpower.com.

Cohen, J. and Uphoff, N. (1980). Participation's Place in Rural Development: Seeking Clarity Through Specificity. *World Development,* 8, 213-235.

Cornell, D. G., Allen, K. and Fan, X. (2012). A Randomized Controlled Study of the Virginia Student Threat Assessment Guidelines in Kindergarten Through Grade 12. *School Psychology Review,* 41(1), 100-115.

Davis, K. and Newstrom, W. J. (1985). *Human Behavior at Work: Organizational* (7th ed.). McGraw-Hill.

Eisner, E. W. (1976). Educational Connoisseurship and Criticism: Their form and Functions in Educational Evaluation. *Journal of Aesthetic Education*, 10(3/4), 135-150.

Fernandez, P., Hernandez, E. and Cabrera-Abinader, L. (2024). Emergency Response Management Plan for Occupational Safety and Health at Pontificia Universidad Católica Madre y Maestra. In *IISE Annual Conference. Proceedings* (pp. 1-5). Institute of Industrial and Systems Engineers (IISE).

Flin, R. and Agnew, C. (2018). *Human Factors in Safety Management: Safety Culture, Safety Leadership and Non-technical Skills.* CRC.

Gairin, J. and Castro, D. (2011). Safety in Schools: An Integral Approach. *International Journal of Leadership in Education,* 14(4), 457-474.

Gandhi, T. K. (2018). Leadership and Vision for a Culture of Safety. *NEJM Catalyst,* 4(1).

Garcia, M. (2022). *Dynamic Approaches to Participatory School Safety*. [Doctoral Dissertation, University of Tokyo]

Gluck, W. F. (2004). *Managemen*. The Dryden.

Gonda, D., Tirpakova, A., Pavlovicova, G. and Duris, V. (2024). The Role of a Team Psychological Safety Feeling in Teamwork in the Classroom. *Heliyon,* 10(18), 1-15.

Gonzalez-Mendez, M. I. and Lopez-Rodriguez. (2017). Safety and Quality in Critical Patient Care. *Enfermeria Clinica (English Edition),* 27(2), 113-117.

Good, C. V. (1973). *Dictionary of Education.* Mc Graw -Hill.

Hausser, D. L. (1980). *Comparison of Different Models for Organizational Analysis. In Organizational Assessment Perspective on the Measuremen of Organizational Behavior and the Quality of Work Life.* John Wiley & Son.

Hoy, W. K. and Miskel, C. G. (2001). *Education Administration: Theory, Research and Practice* (6th ed.). McGraw-Hill.

Hu, L. T. and Bentler, P. M. (1999). Cutoff Criteria for Fit Indexes in Covariance Structure Analysis: Conventional Criteria versus New Alternatives. *Structural Equation Modeling,* 6, 1-55.

Ivancevich, J. H., Donnelly, J. H. and Gibson, J. L. (1989). *Management: Principles and Functions* (4th ed.). Richard D. Irwin.

Johnson, M. (2023). Digital Tools for Participatory Safety Management. International *Journal of Occupational Safety and Ergonomics,* 29(2), 112-125.

Johnson, P. and Lee, R. (2020). *Safety Network Participation in Digital Age*. Springer.

Joyce, B. R. and Weil, M. (1972). *Model of Teaching.* Prentice-Hall.

Keeves, J. P. and Adams, D. (1997). Comparative Methodology in Education. In Keeves, J. P. (Eds) *Educational Research, Methodology, and Measurement: An International Handbook.* Elsevier.

Khan, A. N., Jabeen, F., Mehmood, K., Soomro, M. A. and Bresciani, S. (2023). Paving the Way for Technological Innovation Through Adoption of Artificial Intelligence in Conservative Industries. *Journal of Business Research*, 165, 114019. จาก https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0148296323003776

Kim, A., Han, K. and Kim, Y. (2017). The Relationships Among Participatory Management Practices for Improving firm Profitability: Evidence from the South Korean Manufacturing Industry. *The International Journal of Human Resource Management,* 28(12), 1712-1738.

Kim, Y. S., Suk, H. S. and Sung, D. K. (2017). An Empirical Study on the Effect of International Standards Management System Integration on Business Performance-Focused on Quality, Environment and Health & Safety Management System. *Journal of Korean Society for Quality Management,* 45(4), 781-810.

Kutsyuruba, B., Klinger, D. A. and Hussain, A. (2015). Relationships Among School Climate, School Safety, and Student Achievement and Well-being: a Review of the Literature. *Review of Education,* 3(2), 103-135.

Lee, S. K., Park, C. B. and Yoon, Y. S. (2015). Research about Researcher's Safety Ethnic Level and Improvement Extent of Safety Culture, Based on Organizational Safety Efforts. *Journal of the Korean Society of Safety,* 30(3), 123-134.

Leed, J. (2021). *Administrator and Teacher Perceptions of School Safety.* [Doctoral Dissertation, Immaculata University]

Lindfors, E., Luukka, E., Kokki, J., Somerkoski, B. and Kiviranta, L. (2024). *Onni on Turvallinen Koulu 2022–2024.* https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-9635-3.

Madaus, G. F., Scriven, M. S. and Stufflebeam, D. L. (1983). *Evaluation Models Viewpoints on Educational and Human Services Evaluation* (8th ed.). Khuwer-Nijhoff.

Mat Lazim, S. H. I. Arifin, K. Abas, A. Khairil, M. Ali, M. N. Lampe, I. Muhammad, A. S. Mahfudz, M. Ciyo, M. B. (2022). A Systematic Literature Review on Leadership Practices for Safety in the Education Sector. *Sustainability,* 14(14), 8262.

Mubita, K. (2021). Understanding School Safety and Security: Conceptualization and Definitions. *Journal of Lexicography and Terminology (Online ISSN* 2664-0899, 5(1), 76-86.

Mueller, R. O. (1996). *Confirmatory Factor Analysis. In Basic Principles of Structural Equation Modeling.* Springer- Verlag.

Mullins-Jaime, C. S. and Smith, T. D. (2023). Interconnected Pathways: The Role of Integrated Programs, Safety Climate, and Safety Professional Engagement in Safety and Other Organizational Outcomes. *Journal of Safety Research*, 86, 286-297. https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0022437523000920

Neshaie, M. H. L. and Taleghani, M. (2018). The Impact of Quality Management Activities on the Process of Knowledge Creation. *Journal of Organizational Behavior Research,* 3(2), 1-12.

Ngoveni, T. D., Khosa, D. and Mofokeng, J. T. (2024). Evaluating The Safety and Security of Educators and Learners at South African Secondary Schools: Case Studies of Tshwane South, District 4. *International Journal of Educational Review, Law and Social Sciences (IJERLAS),* 4(4), 1236-1251.

Paivinen, M. E. (2010). The Role of Safety Leadership in Improving Organization's Safety. In *2010 IEEE International Conference on Industrial Engineering and Engineering Management* (pp. 1468-1472). IEEE.

Pendic, Z. R., Pendic, R. Z., Jakovljevic, B. B., Vujotic, L. B. and Gajic, L. T. (2019). Where is the Place of Corporate Security/Safety in the Organizational Structure of an Organization: an Approach. *Tehnik,* 74(5), 741-750.

Perry, B. L. (2022). *A Case Study on How School Leaders Foster a Safety Culture in Secondary School.* [Doctoral Dissertation,Liberty University]

Peterson, R. L. and Skiba, R. J. (2015). *Creating School Climates that Prevent School Violence.* [Doctoral dissertation, University of Wisconsin-Madison]

Radu, I., Scheermesser, M., Spiess, M. R., Schulze, C., Handler-Schuster, D. and Pehlke-Milde, J. (2022). Digital Health for Migrants, Ethnic and Cultural Minorities and the Role of Participatory Development: a Scoping Review. *International Journal of Environmental Research and Public Health,* 20(20), 6962.

Radu, O. M. and Dragomir, V. D. (2022). The Relationship between Integrated Thinking and Financial Risk: Panel Estimation in a Global Sample. *Risks,* 11(6), 1-20.

Rita, B. and Lakshmi, P. K. (2012). Preparation and Evaluation of Modified Proniosomal Gel for Localised Urticaria and Optimisation by Statistical Method. *Journal of Applied Pharmaceutical Science,* 2(3), 85-91.

Robbin, S. P. (1990). *Organization Theory: Structure Design and Application* (3rd ed.). Prentice Hall.

Roughton, J. and Crutchfield, N. (2015). *Job Hazard Analysis: A Guide for Voluntary Compliance and Beyond.* Butterworth-Heinemann.

Safe School Initiative. (2022). Participatory Approaches in School Safety Management. *Journal of Educational Safety,* 15(3), 45-60.

Sashkin, M. (1982). *A Manager's Guide to Participative Management.* AMA.

Sekiwu, D. and Kabanda, M. (2014). Building Safer Secondary Schools in Uganda through Collective Commitment to Health and Safety Compliance. *Online Submission,* 1(4), 47-53.

Smith, A., Johnson, K. and Taylor, M. (2021). Participatory School Safety Practices in Australian Schools. *Journal of Educational Administratio*n, 59(1), 112-129.

Smith, H. R., Archie, B. C., Asterios, G. K. and Hugh, J. W. (1980). *Management: Making Organization Perform.* Macmillan.

Smith, J. and Brown, A. (2021). Employee Participation in Safety Management: A PDCA Framework. *Safety Science,* 134, 105067.

Swansburg, R. C. (1996). *Management and Leadership for Nurse Managers*. Jones and Bartlett

Thompson, R. L. (2020). *Vision-driven Safety Management in Schools.* [Doctoral Dissertation, University of Oxford]

Trevor, M., Park, E. Y. and Blair, K. S. C. (2021). A Meta-analysis of Safety Skills Interventions for Individuals with Intellectual Disabilities. *Education and Treatment of Children,* 44(4), 309-331.

UNESCO. (2022). *Safe Learning Environments: Preventing and Addressing Violence in and Around School.* https://www.unesco.org/en/health-education/safe-learning-environments?utm_source=chatgpt.com.

UNESCO. (2023). *Global Status Report on School Violence and Bullying.* https://www.unesco.org.

Virtanen, T., Lintunen, H. and Rimpelä, A. (2022). Community Engagement and School Safety in Finnish Schools. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 66(3), 287-302.

Vitashevskaya, I. O. and Shestakova, T. N. (2022). *Formation of a Safe Educational Environment in General Education Organizations.* https://www.researchgate.net/publication/382269135_Formation_of_a_safe_and_healthy_lifestyle_in_students_within_the_educational_environment_using_health-preserving_technologies_and_psychological-pedagogical_support.

Willer, D. (1986). Scientific Sociology: Theory and Method. Prentice Hill.

World Bank. (2021). *Digital Youth in Southeast Asia: Challenges and Responses.* n.p.

Yudistira, Y. R. and Abdullah, M. A. F. (2024). Determination of Company Performance: Analysis of Motivation, Leadership, Organizational Commitment and Employee Engagemen. *Determination of Company Performance: Analysis of Motivation, Leadership, Organizational Commitment and Employee Engagemen,* 2(1), 108-123.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

1. ดร.วันสว่าง สิงห์ชัย	ผู้อำนวยการโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัยเชียงราย
2. ดร.ธวัช ชุมชอบ	อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนสามัคคีวิทยาคม จังหวัดเชียงราย
3. ผศ.ดร.ธิดาวัลย์ อุ่นกอง	อาจารย์คณะวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
4. ผศ.ดร.ปฏิพันธ์ อุทยานุกูล	คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
5. ดร.พรรณวิภา สมสะอาด	ผู้อำนวยการโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม

ภาคผนวก ข รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์

1. ดร.ภูธร จันทะหงษ์ ปุณยจรัสธำรง	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ดร.ชนะ สุมมาตย์	ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาการแนะแนว รักษาการในตำแหน่งที่ปรึกษาด้านการศึกษาพิเศษ และผู้ด้อยโอกาส
3. ดร.สมพร สุขอร่าม	ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา อดีตผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย
4. ผอ.นัฑวิภรณ์ จันต๊ะพรมมา	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาน่าน
5. ผอ.เกรียงศักดิ์ ยอดสาร	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย
6. ดร.มยุรีย์ แพร่หลาย	ผู้อำนวยการโรงเรียนแจงร้อนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
7. ดร.ทวีศักดิ์ เจริญเตีย	ผู้อำนวยการโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัยชลบุรี จังหวัดชลบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

ภาคผนวก ค รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม

1. ดร.สุรินทร์ มั่นประสงค์	ผู้ทรงคุณวุฒิ อดีตผู้ช่วยเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ดร.วันเพ็ญ บุรีสูงเนิน	ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการภาค รักษาการศึกษาธิการภาค ๘ ปฏิบัติหน้าที่ศึกษาธิการภาค ๙ ทำหน้าที่ผู้ช่วยเลขาธิการสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ
3. ดร.วิสิทธิ์ ใจเถิง	ผู้เชี่ยวชาญการศึกษา อดีตรองศึกษาธิการภาค จังหวัดลพบุรี
4. ดร.อภิวัฒน์ กันศรีเวียง	ศึกษาธิการจังหวัดพะเยา
5. ว่าที่ร้อยโท ดร.ทวีป วงศ์ชาลีกุล	ผู้เชี่ยวชาญการศึกษา อดีตผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพะเยา
6. ดร. ธีระศักดิ์ โนชัย	ผู้อำนวยการโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม จังหวัดเชียงราย
7. รศ.ดร.สุกัญญา แช่มช้อย	อาจารย์สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
8. ผศ.ดร.สันติ บูรณะชาติ	ประธานหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
9. ดร. อนงค์ศรี สิทธิอาษา	ประธานคณะกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนสำหรับสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงราย

ภาคผนวก ง แบบสังเคราะห์เอกสาร

แบบสังเคราะห์เอกสาร

เพื่อการศึกษาแนวทางการการบริหารจัดการสถานศึกษาปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

ประเด็นที่ศึกษา	สรุปผลการสังเคราะห์เอกสาร
1.....	1.....
2.....	2.....
3.....	3.....

2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการความปลอดภัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประเด็นที่ศึกษา	สรุปผลการสังเคราะห์เอกสาร
1.....	1.....
2.....	2.....
3.....	3.....

3. แนวคิดเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัย

ประเด็นที่ศึกษา	สรุปผลการสังเคราะห์เอกสาร
1.....	1.....
2.....	2.....
3.....	3.....

4. แนวคิดนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประเด็นที่ศึกษา	สรุปผลการสังเคราะห์เอกสาร
1.....	1.....
2.....	2.....
3.....	3.....

5. แนวคิด ทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ประเด็นที่ศึกษา	สรุปผลการสังเคราะห์เอกสาร
1.....	1.....
2.....	2.....
3.....	3.....

6. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

ประเด็นที่ศึกษา	สรุปผลการสังเคราะห์เอกสาร
1.....	1.....
2.....	2.....
3.....	3.....

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประเด็นที่ศึกษา	สรุปผลการสังเคราะห์เอกสาร
1.....	1.....
2.....	2.....
3.....	3.....

ภาคผนวก จ แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

<u>คำชี้แจง</u>

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการวิจัย

2. ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

การวิจัย เรื่อง องค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยคาดว่าผลการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำให้โรงเรียนมีการบริหารจัดการ ด้านความปลอดภัยที่มีศักยภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น จึงขอความอนุเคราะห์ท่านได้โปรดตอบข้อคำถามทุกข้อ ตามความคิดเห็นจริงของท่านโดยไม่ต้องระบุชื่อผู้ตอบ

4. ขอความกรุณาจากท่านได้ตอบแบบประเมินฉบับนี้ให้ครบทุกข้อ คำตอบของท่านเป็นเพียงข้อมูลที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในงานวิจัยนี้เท่านั้น จะไม่มีผลกระทบ ต่อการปฏิบัติงานของท่านหรือโรงเรียนของท่านแต่อย่างใด และผู้วิจัยจะเก็บคำตอบของท่านไว้เป็นความลับ โดยจะนำเสนอข้อมูลเป็นภาพรวมเฉพาะในการวิจัยเท่านั้นและนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนมัธยมศึกษา ให้มีคุณภาพต่อไป

ขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านเป็นอย่างสูง

นายสุทธิกิตติ์ จังหาร

นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

<u>คำชี้แจง</u> โปรดทำเครื่องหมาย ✓ลงในช่อง ❑ หน้าข้อความตามสถานภาพที่เป็นจริง

1. ข้อมูลด้านสถานภาพ
   - ❑ ผู้อำนวยการโรงเรียน
   - ❑ รองผู้อำนวยการโรงเรียน
   - ❑ ครู รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน
2. ขนาดของโรงเรียน
   - ❑ ขนาดเล็ก (นักเรียน จำนวน 119 คน ลงมา)
   - ❑ ขนาดกลาง (นักเรียน จำนวน 120-719 คน)
   - ❑ ขนาดใหญ่ (นักเรียน จำนวน 720-1,679 คน)
   - ❑ ขนาดใหญ่พิเศษ (นักเรียน จำนวน 1,680 คน ขึ้นไป)
3. เพศ
   - ❑ ชาย ❑ หญิง
4. วุฒิการศึกษา
   - ❑ ปริญญาตรี
   - ❑ ปริญญาโท
   - ❑ ปริญญาเอก
5. อายุ (โปรดระบุ... ปี, กรณีเกิน 6 เดือนคิดเป็น 1 ปี)
   - ❑ น้อยกว่า 30 ปี
   - ❑ 31-40 ปี
   - ❑ 41-50 ปี
   - ❑ 51-60 ปี
6. ประสบการณ์ด้านการบริหารโรงเรียน (กรณีเกิน 6 เดือนคิดเป็น 1 ปี)
   - ❑ น้อยกว่า 5 ปี
   - ❑ 6–10 ปี
   - ❑ 11–15 ปี
   - ❑ มากกว่า 15 ปี

7 ภูมิภาคของประเทศที่ตั้งของโรงเรียน

- ❑ ภาคเหนือ ❑ ภาคกลางและภาคตะวันออก
- ❑ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ❑ ภาคใต้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามองค์ประกอบมาตรการการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความคิดเห็นที่มีต่อการปฏิบัติตามองค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีเป้าหมายเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และพัฒนาองค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัย รวมถึงเสนอแนวทางการสร้างแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในด้านการบริหารจัดการ การกำหนดนโยบาย และมาตรการความปลอดภัยมาใช้ในการการบริหารจัดการโรงเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

การตอบแบบสอบถาม

ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา โปรดประเมินตนเอง แล้วให้คะแนนในช่องที่ตรงกับการปฏิบัติตามองค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมจริงของท่าน โดยแต่ละรายการจะมีการประเมิน 5 ระดับ ซึ่งแต่ละระดับมีความหมายดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง เป็นองค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง เป็นองค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง เป็นองค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง เป็นองค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง เป็นองค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ระยะเวลาในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 50 รายการ ใช้เวลาในการตอบประมาณ 10-15 นาที โปรดตรวจสอบคำตอบก่อนส่งเพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องและครบถ้วน

การรักษาความลับของข้อมูล

ข้อมูลทั้งหมดที่ท่านให้มาจะถูกเก็บรักษาไว้เป็นความลับ และจะใช้เพื่อการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษาเท่านั้น โดยจะไม่มีการระบุชื่อหรือข้อมูลส่วนบุคคลในรายงาน

<u>คำชี้แจง</u> โปรดทำเครื่องหมาย ✓ลงในช่องการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนของท่าน หรือที่ท่านปฏิบัติงานอยู่ในปัจจุบัน โดยพิจารณาตามเกณฑ์ต่อไปนี้

ระดับ 5 หมายถึง โรงเรียนของท่านมีการปฏิบัติมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง โรงเรียนของท่านมีการปฏิบัติมาก

ระดับ 3 หมายถึง โรงเรียนของท่านมีการปฏิบัติปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง โรงเรียนของท่านมีการปฏิบัติน้อย

ระดับ 1 หมายถึง โรงเรียนของท่านมีการการปฏิบัติน้อยที่สุด

ข้อ	รายการ	สภาพการปฏิบัติด้านความปลอดภัยในโรงเรียน					หมายเหตุ
		5	4	3	2	1	
วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายขององค์กรด้านความปลอดภัย							
1	โรงเรียนกำหนดวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายด้านความปลอดภัยในโรงเรียนให้เห็นชัดเจน						
2	โรงเรียนมีกลยุทธ์ด้านความปลอดภัยที่สัมพันธ์กับบริบทของโรงเรียน						
3	โรงเรียนกำหนดเป้าหมายด้านความปลอดภัยสัมพันธ์กับบริบทของโรงเรียน						
4	โรงเรียนกำหนดแผนงาน กิจกรรม ด้านความปลอดภัยที่สอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียน						
5	บุคลากรในโรงเรียนรับรู้และเข้าใจวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์และเป้าหมายด้านความปลอดภัยร่วมกัน						

ข้อ	รายการ	สภาพการปฏิบัติด้านความปลอดภัยในโรงเรียน					หมายเหตุ
		5	4	3	2	1	
ภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย							
6	ผู้บริหารกำหนดนโยบายที่มุ่งเน้นความปลอดภัยของบุคลากร นักเรียน ในโรงเรียน						
7	ผู้บริหาร มีองค์ความรู้ด้านความปลอดภัยและสามารถถ่ายทอดความรู้สู่นักเรียน ชุมชน ได้						
8	ผู้บริหารส่งเสริมคณะครูเข้ารับการอบรมด้านความปลอดภัยเพื่อพัฒนาตนเอง						
9	ผู้บริหารมีการแก้ไขปัญหาด้วยการเสริมแรงบวก						
10	ผู้บริหารสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยอย่างยั่งยืน						
โครงสร้างด้านความปลอดภัย							
11	โรงเรียนกำหนดโครงสร้างการดำเนินการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนอย่างชัดเจน						
12	โรงเรียนมีบุคลากรเพียงพอต่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในโรงเรียน						
13	ผู้บริหารโรงเรียนจัดตั้งคณะทำงานด้านความปลอดภัย						
14	ผู้บริหารโรงเรียนมีการกำกับติดตามและประเมินผลความปลอดภัยในโรงเรียน						
15	โรงเรียนรายงานข้อมูลด้านความปลอดภัยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ						
มาตรการด้านความปลอดภัย							
- ป้องกัน							
16	โรงเรียนมีมาตรการด้านความปลอดภัยที่ชัดเจนปฏิบัติได้						
17	โรงเรียนมีการประเมินความเสี่ยงด้านควมปลอดภัยภายในโรงเรียนทุกภาคเรียน						

ข้อ	รายการ	สภาพการปฏิบัติด้านความปลอดภัยในโรงเรียน					หมายเหตุ
		5	4	3	2	1	
18	โรงเรียนกำหนดพื้นที่เสี่ยง พื้นที่ปลอดภัย โดยมีสัญลักษณ์ ป้ายประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ แสดงความเสี่ยง						
19	โรงเรียนจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศด้านความปลอดภัยในโรงเรียนให้เป็นปัจจุบันและเป็นระบบ						
20	โรงเรียนมีการจัดระบบโครงสร้างการบริหารจัดการความปลอดภัยภายใน						
- ปลูกฝัง							
21	โรงเรียนพัฒนาหลักสูตร ด้านความปลอดภัยให้กับนักเรียนทุกคน						
22	โรงเรียนจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านความปลอดภัยให้แก่ ครู บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนสม่ำเสมอ						
23	โรงเรียนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมด้านความปลอดภัยให้นำความรู้ มาปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน						
24	โรงเรียนมีการอบรมทักษะชีวิตให้กับนักเรียนเป็นประจำทุกปี						
25	โรงเรียนมีกิจกรรมสร้างเจตคติที่ดีให้กับนักเรียน						
-ปราบปราม							
26	โรงเรียนมีมาตรการป้องกันความรุนแรงในโรงเรียน						
27	โรงเรียนตั้งศูนย์บริการด้านความปลอดภัยเพื่อช่วยเหลือ เยียวยา ฟื้นฟูจิตใจให้กับนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่ประสบเหตุความไม่ปลอดภัย						

ข้อ	รายการ	สภาพการปฏิบัติด้านความปลอดภัยในโรงเรียน					หมายเหตุ
		5	4	3	2	1	
28	โรงเรียนมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง						
29	โรงเรียนเตรียมบุคลากรและเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ที่พร้อมรับสถานการณ์เหตุอันตราย						
30	โรงเรียนมีระบบการคัดกรองและดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งทางด้านการเรียน เศรษฐกิจ สุขภาพร่างกาย						
วัฒนธรรมองค์การด้านความปลอดภัย							
31	โรงเรียนสร้างความตระหนักและเข้าใจถึงความปลอดภัยให้กับบุคลากรในโรงเรียน						
32	โรงเรียนนำเทคโนโลยีมาช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน						
33	โรงเรียนมีการจูงใจและสร้างความพึงพอใจในการทำงานด้านความปลอดภัย						
34	บุคลากรทุกระดับในโรงเรียนร่วมกันสร้างและขับเคลื่อน ความปลอดภัยในการทำงาน						
35	บุคลากรทุกคนในโรงเรียนมีเป้าหมายด้านความปลอดภัยร่วมกัน						
บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัย							
36	โรงเรียนมีอาคารสถานที่ ที่มีความปลอดภัย ได้รับการตรวจสภาพอยู่เสมอ						
37	โรงเรียนมีการแต่งตั้งครูผู้รับชอบ ครูเวร ในการปฏิบัติหน้าที่สอดส่องดูแล ในการเสริมสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัย						
38	โรงเรียนมีการตรวจสอบความปลอดภัยระบบเครื่องใช้ไฟฟ้าทุกชนิด						

ข้อ	รายการ	สภาพการปฏิบัติด้านความปลอดภัยในโรงเรียน					หมายเหตุ
		5	4	3	2	1	
39	โรงเรียนมีการกำหนดบริเวณเพื่อให้นักเรียนปลอดภัย						
40	โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมด้านความปลอดภัยให้กับนักเรียน						
การวางแผนเหตุความปลอดภัย							
41	โรงเรียนจัดทำแผนเผชิญเหตุที่ครอบคลุมสถานการณ์ด้านความปลอดภัยทุกสถานการณ์						
42	โรงเรียนมีการแต่งตั้ง มอบหมายหน้าที่ผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน						
43	โรงเรียนมีปฏิทินการฝึกซ้อมตามแผนเผชิญเหตุอย่างชัดเจน						
44	โรงเรียนมีการอบรมความรู้ให้กับนักเรียนพร้อมเผชิญเหตุการณ์ในภาวะฉุกเฉิน						
45	จัดตั้งศูนย์บริการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับภัยใหม่ รับเรื่องร้องทุกข์						
การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย							
46	โรงเรียนร่วมกับภาคีเครือข่าย ในการจัดทำแผนความปลอดภัยในโรงเรียน						
47	โรงเรียนประสานความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายในการกำหนดนโยบาย ดำเนินกิจกรรมที่สร้างความปลอดภัย ตลอดจนการประเมินผลติดตาม						
48	โรงเรียนมีการจัดประชุมว่าด้วยเรื่องการเฝ้าระวังดูแลนักเรียนร่วมกับบุคคลภายนอก						
49	โรงเรียนร่วมกับชุมชน บุคคลภายนอกดำเนินกิจกรรมที่สร้างความปลอดภัยในโรงเรียน						

ข้อ	รายการ	สภาพการปฏิบัติด้านความปลอดภัยในโรงเรียน					หมายเหตุ
		5	4	3	2	1	
50	โรงเรียนรายงานผลการดำเนินการเฝ้าระวังดูแลนักเรียนให้บุคคลภายนอกทราบ						

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์สำหรับการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ฉ แบบสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย

เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

THE COMPONENTS FOR PARTICIPATORY SAFETY MANAGEMENT IN SECONDARY SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION

.....

ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.โสภา อำนวยรัตน์

กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ

กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำฝน กันมา

ชื่อผู้วิจัย นายสุทธิกิตติ์ จังหาร

หลักสูตร การศึกษาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชา การบริหารการศึกษา

วิทยาลัยการศึกษา

มหาวิทยาลัยพะเยา

โทรศัพท์: 084-4885455

แบบสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย
เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

<u>คำชี้แจง</u>

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์ โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ของท่านจะเป็นประโยชน์มากในการพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 2 ตอน จำนวน 19 ข้อ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับ “แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” มีรายละเอียดอย่างไร ที่บรรลุผลสำเร็จเกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ถามเพื่อให้ได้ข้อมูลในแต่ละส่วนงานเป็นคำถามเปิดเพื่อแสดงความคิดเห็น เพื่อให้ได้ถึงข้อมูลและทราบว่าข้อมูลที่ได้สอดคล้องตามกรอบแนวคิดหรือไม่อย่างไร ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จักได้รับความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์เป็นอย่างยิ่ง จึงขอขอบพระคุณที่ท่านให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์เป็นอย่างดี

นายสุทธิกิตติ์ จังหาร

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้การสัมภาษณ์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ลงในช่องที่เป็นจริงและเขียนรายละเอียดสถานภาพของท่าน

1. เพศ

☐ 1. ชาย

☐ 2. หญิง

2. อายุ.....ปี

3. การศึกษาสูงสุด

☐ 1. ปริญญาตรี

☐ 2. ปริญญาโท

☐ 3. ปริญญาเอก

☐ 4. อื่น ๆ.....

4. ตำแหน่ง ผู้ให้สัมภาษณ์

.....

5. วัน เดือน ปี ที่ให้สัมภาษณ์

.....

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับ “แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน”

คำชี้แจง โปรดให้คำตอบหรือข้อเสนอได้ตามที่ท่านต้องการ

1. **แนวทาง**การบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา **ด้านวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมาย ด้านความปลอดภัย** ควรมีแนวทางเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

2. **แนวทาง**การบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา **ภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย** ควรมีแนวทางเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

3. **แนวทาง**การบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา**โครงสร้างด้านความปลอดภัย** ควรมีแนวทางเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

4. แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา **มาตรการด้านความปลอดภัย** ควรมีแนวทางเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

5. แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัย ในสถานศึกษาวัฒนธรรมด้านความปลอดภัย ควรมีแนวทางเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

6. **แนวทาง**การบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัย ในสถานศึกษา**บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัย** ควรมีแนวทางเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

7. **แนวทาง**การบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัย ในสถานศึกษา**การวางแผนด้านความปลอดภัย** ควรมีแนวทางเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

8. **แนวทาง**การบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัย ในสถานศึกษา **การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายด้านความปลอดภัย** ควรมีแนวทางเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

9. **หลักการ**ของการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ท่านใช้หลักการใดบ้างในการบริหารจัดการ

.....

.....

.....

.....

10. **วัตถุประสงค์**ของการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ท่านมีวัตถุประสงค์ใดบ้างในการบริหารจัดการ

.....

.....

.....

.....

11. ท่านคิดว่า**ปัจจัยนำเข้า**กระบวนการการการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ประสบผลสำเร็จในการบริหารความปลอดภัย มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

12. ท่านคิดว่าปัจจัยความสำเร็จ (Key Success Factors) ที่ทำให้การการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ประสบผลสำเร็จ มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

13. ท่านมีข้อเสนอแนะต่อ**การบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา** อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

14. ท่านมีข้อเสนอแนะองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ขององค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สัมภาษณ์

(นายสุทธิกิตติ์ จังหาร)

นิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา

ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง

ภาคผนวก ช แบบสอบถามเพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ

แบบสอบถามเพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ

เรื่อง "รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน"

THE PARTICIPATORY SAFETY MANAGEMENT MODEL OF SECONDARY SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION

.....

ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.โสภา อำนวยรัตน์

กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ

กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำฝน กันมา

ชื่อผู้วิจัย นายสุทธิกิตติ์ จังหาร

หลักสูตร การศึกษาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชา การบริหารการศึกษา

วิทยาลัยการศึกษา

มหาวิทยาลัยพะเยา

โทรศัพท์: 084-4885455

คำชี้แจง

1. แบบประเมินฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. แบบประเมินนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลโดยทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องตามความคิดเห็นของท่าน ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งกำหนดค่าระดับคะแนน ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึงมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึงมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. ขอความกรุณาท่านพิจารณาและลงความเห็นในรายการประเมินเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมให้ข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปปรับปรุงต่อไป ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบประเมินมา ณ โอกาสนี้

รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

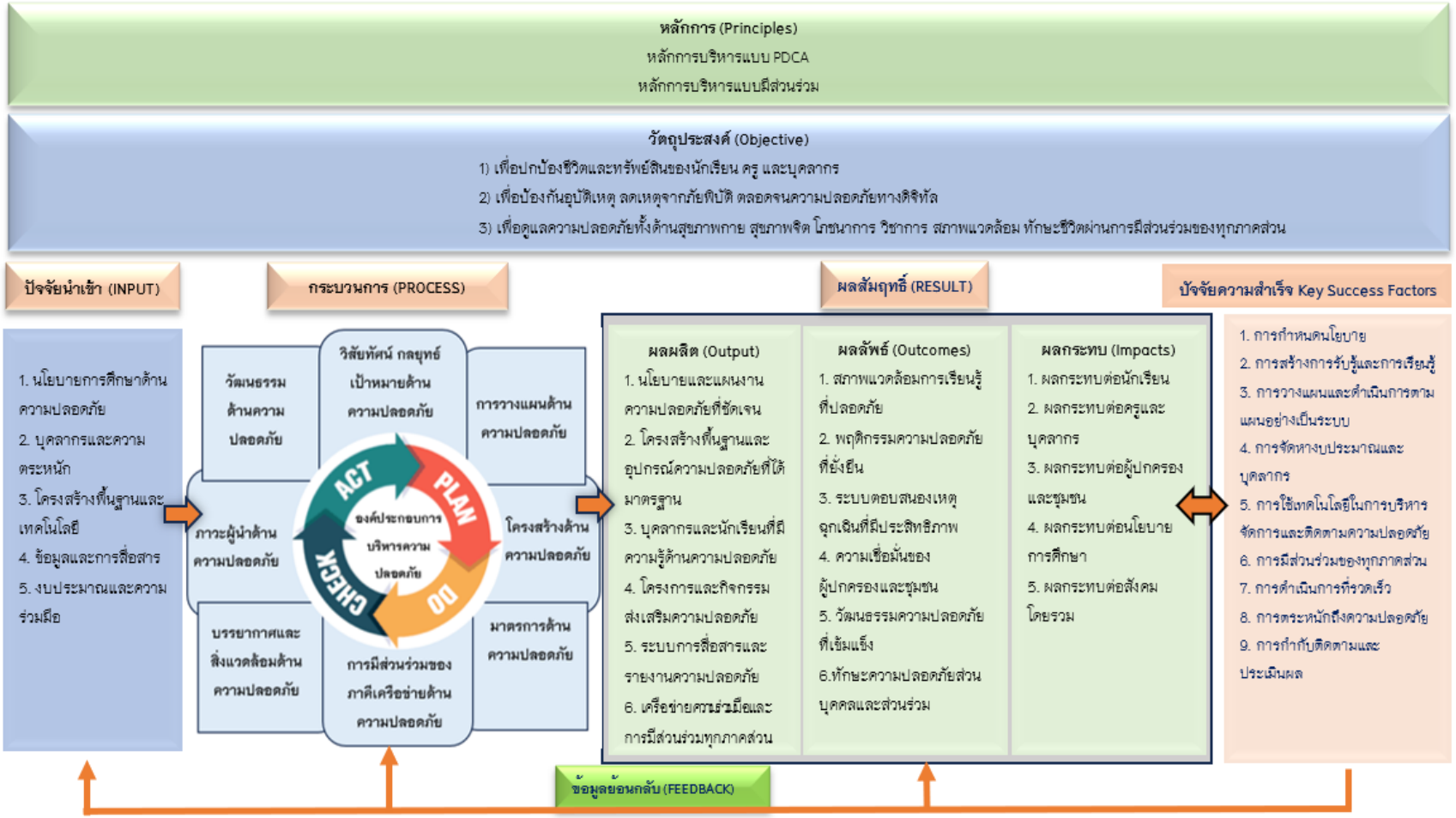

ภาพ 14 รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 1 ข้อมูลโดยทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ

ชื่อ-นามสกุล .....

ตำแหน่ง..... สถานที่ทำงาน .....

ประสบการณ์การทำงาน.....วันที่ประเมิน.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญกับความเหมาะสม (Suitability) ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โปรดพิจารณาความเหมาะสม (Suitability) ขององค์ประกอบของ(ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องด้านขวามือ ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ซึ่งมีความหมาย ดังต่อไปนี้

รายการตรวจสอบ	**ระดับความเหมาะสม**					**ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง**
	5	**4**	**3**	**2**	**1**	
1. หลักการ						
1.1 หลักการบริหารแบบ PDCA คือ แนวทางบริหารที่มุ่งเน้นการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก คือ การวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปรับปรุงและพัฒนา						
1.2 หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ แนวทางที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้มีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมดำเนินการในกระบวนการบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน โดยมุ่งเน้นความร่วมมือจากทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง						

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
	5	4	3	2	1	
2. วัตถุประสงค์						
2.1 เพื่อปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของนักเรียน ครู และบุคลากร						
2.2 เพื่อป้องกันอุบัติเหตุ ลดเหตุจากภัยพิบัติ ตลอดจนความปลอดภัยทางดิจิทัล						
2.3 เพื่อดูแลความปลอดภัยทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต โภชนาการ วิชาการ สภาพแวดล้อม ทักษะชีวิต ผ่านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน						
3. องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา						
Plan (วางแผน) กำหนดกลยุทธ์และมาตรการความปลอดภัยในโรงเรียน เช่น การวางแผนเกี่ยวกับการตรวจสอบอุบัติเหตุและการประเมินความเสี่ยง รวมถึงการตั้งเป้าหมายด้านความปลอดภัย.						
Do (ดำเนินการ) นำแผนที่วางไว้มาปฏิบัติจริง เช่น การฝึกอบรมบุคลากรเกี่ยวกับมาตรการความปลอดภัย จัดตั้งคณะกรรมการความปลอดภัย ประกอบด้วย ครู-นักเรียน-ผู้ปกครอง การติดตั้งระบบความปลอดภัย และการดำเนินกิจกรรมเสริมสร้างความปลอดภัย.						

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
	5	4	3	2	1	
Check (ตรวจสอบ): ประเมินผลการดำเนินการที่ทำไปแล้วว่ามีความปลอดภัยตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ เช่น การตรวจสอบประสิทธิภาพของการรักษาความปลอดภัยในโรงเรียน. สำรวจจุดเสี่ยงด้วยแอปพลิเคชันรายงานจุดอันตราย (เช่น แอป MOE Safety Center)						
Act (ปรับปรุง): นำผลการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในอนาคต เช่น การปรับเปลี่ยนนโยบายหรือการจัดการเพื่อป้องกันปัญหาความปลอดภัยที่อาจเกิดขึ้นเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนและส่งเสริมจิตสำนึก						
1. ปัจจัยนำเข้า (INPUT)						
1.1 นโยบายการศึกษาด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา เป็นกระบวนการนำนโย บายมาดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาปลอดภัยและการพัฒนาตามรูปแบบด้วยแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาปลอดภัย						
1.2 สร้างเครือข่ายความร่วมมือประสานประสานงานกับหน่วยงานภายนอกและชุมชน เพื่อเสริมความแข็งแกร่งด้านความปลอดภัย ให้กับสถานที่ บุคลากร นักเรียน						

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
	5	4	3	2	1	
1.3 โครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยีความปลอดภัย เป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมโดยให้ทุกฝ่ายเข้าถึงและใช้ประโยชน์ร่วมกันเป็นระบบทางกายภาพเพื่อป้องกันและลดความเสี่ยง เช่น ระบบกล้อง CCTV อุปกรณ์ดับเพลิง และแพลตฟอร์มรายงานเหตุฉุกเฉิน						
1.4 ข้อมูลและการสื่อสารความปลอดภัยในสถานศึกษา เป็นระบบการจัดเก็บข้อมูลความเสี่ยงและการสื่อสารระหว่างผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดการรับรู้ แจ้งเตือน และแก้ไขปัญหาความปลอดภัยได้ทันท่วงที						
1.5 งบประมาณและความร่วมมือความปลอดภัยในสถานศึกษา เป็นการบริหารจัดการทรัพยากรทางการเงินและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่สนับสนุนการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยให้มีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความปลอดภัยสำหรับนักเรียนและบุคลากร						
องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม						
1) วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายด้านความปลอดภัย						

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
	5	4	3	2	1	
1.1 การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจนและท้าทาย การสร้างวิสัยทัศน์ที่เป็นรูปธรรมและท้าทายในการพัฒนาความปลอดภัย การตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อให้ทุกฝ่ายเข้าใจและมุ่งมั่นไปในทิศทางเดียวกัน						
1.2 การกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา การพัฒนากลยุทธ์ที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์และความต้องการเฉพาะของโรงเรียน การกำหนดกลยุทธ์ที่สามารถนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการได้ในระยะยาว						
1.3 การวางแผนและกำหนดกิจกรรมด้านความปลอดภัย การจัดทำแผนงานที่ครอบคลุมด้านความปลอดภัยตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ การออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมความปลอดภัยทั้งทางกายภาพและจิตใจ						
1.4 การทำให้บุคลากรรับรู้และเข้าใจวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย การสื่อสารวิสัยทัศน์และพันธกิจให้ทุกบุคลากรในโรงเรียนรับรู้และมีความเข้าใจตรงกัน การเสริมสร้างความร่วมมือในหมู่บุคลากรเพื่อบรรลุเป้าหมายด้านความปลอดภัย						

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
	5	4	3	2	1	
2) การวางแผนเหตุด้านความปลอดภัย						
2.1 การหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอันตราย การประเมินความเสี่ยงของกิจกรรมต่าง ๆ และหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่อาจนำไปสู่ความเสี่ยงหรืออันตราย						
2.2 การจัดระบบดูแลความปลอดภัยอย่างใกล้ชิด การตั้งระบบที่เข้มงวดในการดูแลความปลอดภัยในกิจกรรมต่าง ๆ และตรวจสอบสถานที่เพื่อป้องกันอันตราย						
2.3 การให้ความรู้นักเรียนเกี่ยวกับการร่วมกิจกรรมอย่างปลอดภัย การให้ข้อมูลและฝึกทักษะการปฏิบัติตัวที่ปลอดภัยในกิจกรรมต่าง ๆ โดยนักเรียนต้องมีความรู้และทักษะในการป้องกันอันตราย						
2.4 การจัดครูควบคุมและดูแลระเบียบวินัย การมีครูหรือบุคลากรที่มีหน้าที่ในการควบคุมและดูแลนักเรียนให้ปฏิบัติตามระเบียบวินัย และมีการควบคุมกิจกรรมอย่างเข้มงวด						
2.5 การตรวจสอบความเหมาะสมของสถานที่ การประเมินและตรวจสอบว่าสถานที่หรือพื้นที่กิจกรรมมีความปลอดภัยและไม่มีอันตราย						

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
	5	4	3	2	1	
2.6 การประสานงานกับเจ้าหน้าที่ด้านการรักษาความปลอดภัยท้องถนน การทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ที่ดูแลด้านความปลอดภัยในเรื่องการจราจร เพื่อลดอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นในขณะกิจกรรมหรือการเดินทาง						
2.7 การเตรียมหน่วยปฐมพยาบาล การมีการเตรียมพร้อมหน่วยปฐมพยาบาลที่สามารถให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน						
3) โครงสร้างด้านความปลอดภัย						
3.1 โครงสร้างสถานศึกษาด้านความปลอดภัย การมีโครงสร้างที่ชัดเจนในการบริหารจัดการความปลอดภัยทั้งด้านสิ่งแวดล้อมและบุคคลภายในสถานศึกษา						
3.2 การกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากร การกำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรในแต่ละส่วนเพื่อให้มีความรับผิดชอบและสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ						
3.3 ความยืดหยุ่นในการดำเนินการระบบและกลไกการจัดการความปลอดภัยที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามภารกิจและความเหมาะสม						
3.4 การกระจายอำนาจ การกระจายอำนาจจากผู้บังคับบัญชาเพื่อเสริมสร้างความคล่องตัวในการตัดสินใจและการปฏิบัติงาน						

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
	5	4	3	2	1	
3.5 การกำกับติดตาม การมีการติดตามและกำกับดูแลเพื่อให้การดำเนินการตามโครงสร้างที่วางไว้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ						
4) มาตรการด้านความปลอดภัย						
4.1 มุ่งเน้นความปลอดภัยอย่างยั่งยืน การให้ความสำคัญกับความปลอดภัยทั้งต่อนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างยั่งยืน						
4.2 มาตรการความปลอดภัย 3 ป การดำเนินการตามมาตรการความปลอดภัยในสถานศึกษาผ่านหลัก 3 ป ได้แก่ การป้องกัน, การปลูกฝัง, และการปราบปราม						
4.3 การป้องกัน การใช้มาตรการเพื่อป้องกันอันตรายและภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้นในสถานศึกษา						
4.4 การปลูกฝัง การปลูกฝังจิตสำนึกความปลอดภัยและสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยในสถานศึกษา						
4.5 การปราบปราม การดำเนินการที่เข้มงวดในการปราบปรามพฤติกรรมที่เสี่ยงหรืออันตรายภายในสถานศึกษา						

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
	5	4	3	2	1	
5) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายด้านความปลอดภัย						
5.1 การมีส่วนร่วมของสถานศึกษาและภาคีเครือข่าย โรงเรียนร่วมกับบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกในการจัดทำแผนความปลอดภัยในโรงเรียน						
5.2 การบริหารจัดการความปลอดภัย ผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาจัดสภาพการบริหารควบคุม ส่งเสริม และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการ						
5.3 การประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย โรงเรียนทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในการกำหนดนโยบายและดำเนินกิจกรรมที่สร้างความปลอดภัย						
5.4 การติดตามและประเมินผล การติดตามและประเมินผลการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่เห็นพ้องต้องกัน						
5.5 การเฝ้าระวังและดูแลนักเรียนร่วมกับบุคคลภายนอก การจัดประชุมและดำเนินกิจกรรมที่สร้างความปลอดภัย โดยบุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลนักเรียนและรายงานผลการดำเนินการ						

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
	5	4	3	2	1	
6) บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัย						
6.1 การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในสถานศึกษา การสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมพฤติกรรมและทัศนคติที่เอื้อต่อความปลอดภัยในสถานศึกษา						
6.2 ความปลอดภัยในอาคารและสถานที่ โรงเรียนมีการตรวจสอบสภาพอาคารและสถานที่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้แน่ใจว่ามีความปลอดภัย						
6.3 การแต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบและครูเวร การกำหนดบทบาทของครูผู้รับผิดชอบและครูเวรในการสอดส่องดูแลและเสริมสร้างบรรยากาศความปลอดภัย						
6.4 การตรวจสอบระบบเครื่องใช้ไฟฟ้า การตรวจสอบความปลอดภัยของเครื่องใช้ไฟฟ้าในโรงเรียนเป็นประจำเพื่อป้องกันอันตราย						
6.5 การจัดกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมความปลอดภัย การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมด้านความปลอดภัยให้กับนักเรียน โดยมุ่งเน้นการป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างมีแผนการจัดการที่เหมาะสม						
7) ภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย						
7.1 การปฏิบัติที่มุ่งเน้นความปลอดภัย ผู้นำส่งเสริมการปฏิบัติที่เน้นความปลอดภัยของบุคลากรและนักเรียนในสถานศึกษา						

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
	5	4	3	2	1	
7.2 การสร้างการรับรู้เพื่อเรียนรู้ด้านความปลอดภัย การสร้างความตระหนักรู้และการเรียนรู้ด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา						
7.3 เทคนิคการสังเกตและแก้ไขความปลอดภัย การใช้เทคนิคในการสังเกตและแก้ไขปัญหาความปลอดภัยอย่างถูกต้อง						
7.4 การเสริมแรงบวก การใช้การเสริมแรงบวกเพื่อกระตุ้นพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา						
7.5 การสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยเพื่อความยั่งยืน การสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยที่ยั่งยืนผ่านการนำผู้นำในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ด้านความปลอดภัย						
8) วัฒนธรรมด้านความปลอดภัย						
8.1 การตระหนักและเข้าใจถึงความปลอดภัยร่วมกัน พฤติกรรมของบุคลากรที่แสดงถึงการตระหนักและเข้าใจถึงความปลอดภัยร่วมกันในสถานศึกษา						
8.2 การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการความปลอดภัย การใช้เทคโนโลยีในการช่วยในการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา						
8.3 การกำหนดกลยุทธ์ที่ให้วามสำคัญกับความปลอดภัย การวางกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นความปลอดภัยเป็นหลักในสถานศึกษา						

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
	5	4	3	2	1	
8.4 การกำหนดบทบาทและหน้าที่ที่ชัดเจน การกำหนดบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบด้านความปลอดภัยอย่างชัดเจน						
8.5 การทำงานเป็นทีมและการจูงใจ การทำงานร่วมกันเป็นทีมเพื่อสร้างความพึงพอใจและความจูงใจในงานด้านความปลอดภัย						
5. ปัจจัยความสำเร็จ						
5.1 การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผ่านกลไกการสื่อสารสองทางและการกระจายบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน เพื่อร่วมกันออกแบบและขับเคลื่อนมาตรการความปลอดภัยที่สอดคล้องกับความต้องการของบริบทพื้นที่						
5.2 การสร้างการรับรู้และการเรียนรู้ สร้างการรับรู้และการเรียนรู้เป็นกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ ทักษะ และเจตคติเกี่ยวกับความปลอดภัยผ่านหลักสูตร กิจกรรมเสริมประสบการณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัล โดยเน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อพัฒนาศักยภาพในการป้องกันและรับมือความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพ						

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
	5	4	3	2	1	
5.3 การวางแผนและดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบ วางแผนและดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบเป็นกระบวนการกำหนดแนวทาง มาตรการและกลยุทธ์ด้านความปลอดภัยที่ชัดเจน โดยใช้หลักการบริหารจัดการเชิงรุก (Proactive Management) ควบคู่กับวงจร PDCA เพื่อให้เกิดการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพในการป้องกันและลดความเสี่ยงในสถานศึกษา						
5.4 การกำหนดนโยบายจัดทำกรอบนโยบายความปลอดภัยที่ชัดเจน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การวิเคราะห์ข้อมูลความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ และการอ้างอิงกรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างทิศทางการจัดการความปลอดภัยที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน						
5.5 การจัดหางบประมาณและบุคลากรจัดสรรทรัพยากรทางการเงินและกำลังคนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยพิจารณาจากความจำเป็นตามแผนงานความปลอดภัยของโรงเรียน ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับนโยบายของ สพฐ. และมีการติดตามประเมินผลการใช้ทรัพยากรอย่างเป็นระบบ						

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
	5	4	3	2	1	
5.6 การใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการและติดตามความปลอดภัย ประยุกต์ใช้ระบบดิจิทัลและแพลตฟอร์มเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการทำงานเชิงรุก ทั้งในด้านการเฝ้าระวัง การรายงานเหตุ การวิเคราะห์ข้อมูลความเสี่ยง และการสื่อสารแบบเรียลไทม์ระหว่างโรงเรียนกับเครือข่ายผู้เกี่ยวข้อง						
5.7 การกำกับติดตามและประเมินผลตรวจสอบความก้าวหน้าและประสิทธิผลของมาตรการความปลอดภัยอย่างเป็นระบบ ด้วยเครื่องมือประเมินที่ได้มาตรฐาน เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงแผนงานอย่างต่อเนื่อง						
5.8 การตระหนักถึงความปลอดภัย สร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยผ่านการให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง การฝึกซ้อมสถานการณ์จำลอง และการสื่อสารสองทาง เพื่อให้ผู้เรียนและบุคลากรมีพฤติกรรมความปลอดภัยที่เกิดขึ้นจากความเข้าใจและความรับผิดชอบร่วม						
6. ทักษะความปลอดภัยและข้อเสนอแนะอื่น ๆ						
6.1 ความปลอดภัยทางกายภาพ ความสามารถของนักเรียนและบุคลากรในการรับรู้ วิเคราะห์ และตอบสนองต่อปัจจัยเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดอันตรายในบริเวณโรงเรียน โดยอาศัยแนวทาง						

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
	5	4	3	2	1	
การบริหารจัดการเชิงป้องกัน เช่น การใช้ระบบเฝ้าระวังอัจฉริยะ มาตรการรักษาความปลอดภัยสถานที่ และการฝึกซ้อมสถานการณ์ฉุกเฉินร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและลดโอกาสเกิดอุบัติเหตุหรือภัยคุกคามทางกายภาพอย่างมีประสิทธิภาพ						
6.2 ความปลอดภัยทางสุขภาพจิต ความสามารถของนักเรียนและบุคลากรในการตระหนักรู้ จัดการ และรับมือกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตในสภาพแวดล้อมทางการศึกษา โดยอาศัยกลไกการดูแลเชิงระบบ เช่น การให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ การสร้างเครือข่ายสนับสนุนทางอารมณ์ และการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมสุขภาวะจิตใจร่วมกับชุมชน เพื่อป้องกันปัญหาความเครียด วิกฤตอารมณ์ และพฤติกรรมเสี่ยงที่อาจส่งผลต่อคุณภาพชีวิตทางการศึกษาอย่างยั่งยืน						
6.3 ความปลอดภัยทางดิจิทัล ความสามารถของนักเรียนและบุคลากรในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย มีจริยธรรม และรับมือกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ เช่น การป้องกันข้อมูลส่วนบุคคล การรับรู้และจัดการ Cyberbullying ตลอดจนการพัฒนา						

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
	5	4	3	2	1	
แนวทางการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ โดยโรงเรียนมีบทบาทในการส่งเสริมความรู้ผ่านหลักสูตรบูรณาการ มาตรการเฝ้าระวัง และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง						
6.4 ความปลอดภัยทางสังคม ความสามารถของนักเรียน โรงเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการร่วมกันสร้างสัมพันธภาพที่ปลอดภัย ลดความขัดแย้ง และป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงผ่านการสื่อสารเชิงบวก การสร้างความตระหนักรู้ และการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งในด้านการพัฒนาทักษะส่วนบุคคล การจัดการความเสี่ยงเชิงรุก และการเสริมสร้างระบบป้องกันภัยอย่างมีส่วนร่วม						
6.5 ความปลอดภัยเชิงนโยบายและข้อมูล ความสามารถของโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องในการออกแบบนโยบายความปลอดภัยที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ พัฒนาระบบบริหารข้อมูลความเสี่ยงทั้งเชิงรับและเชิงรุก ตลอดจนสร้างกลไกติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยฐานข้อมูลที่ถูกต้องและเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจและกำหนดมาตรการป้องกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ						

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

(.....)

ตำแหน่ง.....

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์สำหรับการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ซ แบบประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

แบบประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์
เรื่อง "รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน"
****

คำชี้แจง

1. ผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นฉบับนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. แบบสอบถามฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีต่อความเป็นไปได้และเป็นความประโยชน์ ต่อการนำรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

4. แบบสอบถามฉบับนี้ ใช้สำหรับเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น โดยข้อมูล ที่ทุกท่านตอบจะเก็บไว้เป็นความลับ และจะนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวม ซึ่งไม่ส่งผลกระทบใด ๆ ต่อการปฏิบัติงานของท่าน ขอให้ท่านได้โปรดกรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบและตรงกับสภาพความเป็นจริงทุกข้อ เพื่อผลการวิจัยครั้งนี้จะได้มีความสมบูรณ์และเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้มา ณ โอกาสนี้

นายสุทธิกิตติ์ จังหาร
นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดให้รายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับท่าน โดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่าน โดยพิจารณาในประเด็น ดังนี้

1. เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ (โปรดระบุ... ปี, กรณีเกิน 6 เดือนคิดเป็น 1 ปี)

☐ น้อยกว่า 30 ปี ☐ 31-40 ปี

☐ 41-50 ปี ☐ 51-60 ปี

3. วุฒิการศึกษา

☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท

☐ ปริญญาเอก

4. ประสบการณ์ด้านการบริหารโรงเรียน (กรณีเกิน 6 เดือนคิดเป็น 1 ปี)

☐ น้อยกว่า 5 ปี ☐ 6–10 ปี

☐ 11–15 ปี ☐ มากกว่า 15 ปี

5. ข้อมูลด้านสถานภาพ

☐ ผู้อำนวยการโรงเรียน ☐ รองผู้อำนวยการโรงเรียน

☐ ครู รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน

6. ขนาดของโรงเรียน

☐ ขนาดเล็ก (นักเรียน จำนวน 119 คน ลงมา)

☐ ขนาดกลาง (นักเรียน จำนวน 120-719 คน)

☐ ขนาดใหญ่ (นักเรียน จำนวน 720-1,679 คน)

☐ ขนาดใหญ่พิเศษ (นักเรียน จำนวน 1,680 คน ขึ้นไป)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านเพียงข้อละหนึ่งเครื่องหมายเท่านั้น โดยมีข้อพิจารณา ดังนี้

1. ประเด็นพิจารณาการตอบแบบประเมิน 2 ประเด็น ได้แก่

ประเด็นที่ 1 ความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปใช้ หมายถึง สอบถามความเป็นไปได้ ว่ารูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มากน้อยเพียงใด

ประเด็นที่ 2 ความเป็นประโยชน์ของการนำรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปใช้ หมายถึง สอบถามความเป็นประโยชน์ ว่ารูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มากน้อยเพียงใด

ความหมายของระดับความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปใช้

5 หมายถึง ความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์ในการนำรูปแบบไปใช้ อยู่ในระดับ มากที่สุด

4 หมายถึง ความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์ในการนำรูปแบบไปใช้ อยู่ในระดับ มาก

3 หมายถึง ความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์ในการนำรูปแบบไปใช้ อยู่ในระดับ ปานกลาง

2 หมายถึง ความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์ในการนำรูปแบบไปใช้ อยู่ในระดับ น้อย

1 หมายถึง ความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์ในการนำรูปแบบไปใช้ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

2. ในการสอบถามครั้งนี้ เป็นการพิจารณาแสดงความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ท่านแสดงความเห็น โดยพิจารณาจากข้อมูลที่ให้ในแต่ละด้านประกอบการตอบแบบประเมิน แต่ละรายการประเมิน พร้อมให้ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบประเมินมา ณ โอกาสนี้

ในการสอบถามครั้งนี้ เป็นการพิจารณาแสดงความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ท่านแสดงความเห็น โดยพิจารณาจากข้อมูลที่ให้ในแต่ละด้านประกอบการตอบแบบประเมินแต่ละรายการประเมิน

แบบประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรม การการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายการตรวจสอบ	ระดับความคิดเห็น									
	ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
ส่วนที่ 1. หลักการในการบริหารจัดการความปลอดภัย แบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน										
1. หลักการบริหารแบบ PDCA สถานศึกษามีการบริหารที่มุ่งเน้นการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก คือ การวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปรับปรุงและพัฒนา										
2. หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม สถานศึกษามีแนวทางที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้มีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมดำเนินการในกระบวนการบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน โดยมุ่งเน้นความร่วมมือจากทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง										
ส่วนที่ 2. วัตถุประสงค์ในการบริหารจัดการความปลอดภัย แบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน										
2.1 เพื่อปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของนักเรียน ครู และบุคลากร										

รายการตรวจสอบ	ระดับความคิดเห็น									
	ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2.2 เพื่อป้องกันอุบัติเหตุ ลดเหตุจากภัยพิบัติ ตลอดจนความปลอดภัยทางดิจิทัล										
2.3 เพื่อดูแลความปลอดภัยทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต โภชนาการ วิชาการ สภาพแวดล้อม ทักษะชีวิตผ่านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน										
ส่วนที่ 3 องค์ประกอบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน										
3.1 ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)										
3.1.1 นโยบายการศึกษาด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา										
1) วิเคราะห์ความเสี่ยงและจัดทำแผนเผชิญเหตุ โรงเรียนสำรวจจุดเสี่ยงทางด้านกายภาพ ด้านสุขภาพจิตของผู้เรียน ด้านดิจิทัล มีการกำหนดมาตรการ เช่น ฝึกซ้อมเหตุฉุกเฉินแผ่นดินไหว ไฟไหม้ น้ำท่วม ป้องกันการบูลลี่										
2) แต่งตั้งทีมและสร้างการมีส่วนร่วม โรงเรียนตั้งคณะกรรมการความปลอดภัย ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน พร้อมทั้งชี้แจงนโยบายและบทบาทให้ทุกฝ่ายเข้าใจร่วมกัน										
3) ดำเนินมาตรการตามแผน โดยการปรับปรุงสภาพแวดล้อม ติดตั้ง CCTV ทางหนีไฟ เครื่องมือและอุปกรณ์ที่สามารถป้องกันเหตุได้ จัดกิจกรรมฝึกอบรม ฝึกซ้อมแผนอพยพ การปฐมพยาบาลและการป้องกันภัยออนไลน์										
4) ติดตามและประเมินผล ตรวจสอบความคืบหน้าทุกเดือนและเป็นประจำ สำรวจความพึงพอใจและปัญหาจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย										

รายการตรวจสอบ	ระดับความคิดเห็น									
	ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
5) สร้างเครือข่ายความร่วมมือ ประสานประสานงานกับหน่วยงานภายนอกและชุมชน เพื่อเสริมความแข็งแกร่งด้านความปลอดภัย ให้กับสถานที่ บุคลากร นักเรียน										
3.1.2 บุคลากรและความตระหนัก ความปลอดภัยในปัจจุบัน										
1) สถานศึกษาจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการในความปลอดภัยและป้องกันรับมือเหตุฉุกเฉินทุกประเภทประจำปีให้ครูและบุคลากร										
2) สถานศึกษามอบหมายหน้าที่ชัดเจน มีการกำหนดผู้รับผิดชอบด้านความปลอดภัยในแต่ละจุดของโรงเรียน พร้อมติดป้ายแสดงบทบาทและข้อมูลติดต่อ										
3) สถานศึกษาประเมินความตระหนักอย่างสม่ำเสมอ มีแบบทดสอบและสังเกตการณ์เพื่อวัดระดับความเข้าใจเรื่องความปลอดภัยของบุคลากรทุกภาคเรียน										
4) สถานศึกษาสร้างวัฒนธรรมการรายงานเหตุ เปิดช่องทางแจ้งเหตุ ทั้งแบบเปิดเผยและไม่เปิดเผยตัว พร้อมให้รางวัลการรายงานที่มีประโยชน์										
5) สถานศึกษาจัดกิจกรรมกระตุ้นจิตสำนึก จัดนิทรรศการ ประกวดผลงานด้านความปลอดภัยทุกเดือน เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง										

รายการตรวจสอบ	ระดับความคิดเห็น									
	ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3.1.3 โครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยีความปลอดภัย										
1) สำรวจและประเมินความต้องการพื้นฐานของสถานศึกษา ตรวจสอบสภาพโครงสร้างอาคาร จุดเสี่ยง และความจำเป็นด้านเทคโนโลยีเพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขอย่างตรงจุด										
2) ติดตั้งระบบความปลอดภัยพื้นฐาน มีการจัดหากล้องวงจรปิด ระบบแจ้งเตือนภัย อุปกรณ์ดับเพลิง และป้ายแสดงทางหนีไฟให้ครบถ้วน										
3) พัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเสริมความปลอดภัย นำแพลตฟอร์มดิจิทัลมาใช้ แอปรายงานเหตุฉุกเฉิน ระบบควบคุมการเข้าออกด้วยบัตรหรือลายนิ้วมือ										
4) กำหนดแผนตรวจสอบอุปกรณ์ประจำเดือน จัดทำระบบบำรุงรักษาและจัดสรรงบประมาณสำหรับการปรับปรุงระบบอย่างต่อเนื่อง										
5) จัดการอบรมผู้เกี่ยวข้องให้สามารถใช้งานระบบและอุปกรณ์ความปลอดภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ										
3.1.4 ข้อมูลและการสื่อสารความปลอดภัยในสถานศึกษา										
1) สถานศึกษาจัดทำระบบฐานข้อมูลความปลอดภัย รวบรวมและจัดเก็บข้อมูลจุดเสี่ยง อุบัติเหตุ และเหตุการณ์ความไม่ปลอดภัยในรูปแบบที่เข้าถึงง่าย										

รายการตรวจสอบ	ระดับความคิดเห็น									
	ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2) พัฒนาช่องทางการสื่อสารหลายรูปแบบ ทั้งช่องทางออนไลน์ และช่องทางกายภาพธรรมดา										
3) ออกแบบระบบแจ้งเตือนเหตุฉุกเฉินแบบเรียลไทม์ พร้อมขั้นตอนการรายงานเหตุฉุกเฉินที่ชัดเจน										
4) จัดทำคู่มือสื่อสารความปลอดภัย เผยแพร่แนวทางการปฏิบัติ ในสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ครู นักเรียน และผู้ปกครองเข้าใจตรงกัน										
5) ประเมินประสิทธิภาพระบบเป็นระยะ ตรวจสอบความเร็วและความแม่นยำของการสื่อสาร พร้อมปรับปรุงระบบทุกภาคเรียน										
3.1.5 งบประมาณและความร่วมมือความปลอดภัยในสถานศึกษา										
1) สถานศึกษาจัดทำแผนงบประมาณรายปีด้านความปลอดภัย วิเคราะห์ความต้องการและจัดลำดับความสำคัญของโครงการด้านความปลอดภัย และจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสม										
2) สถานศึกษาระดมทรัพยากรจากเครือข่ายความร่วมมือ สร้างสัมพันธ์กับหน่วยงานท้องถิ่น ภาคเอกชนและผู้ปกครองเพื่อสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรบุคคล										
3) สถานศึกษาจัดระบบติดตามการใช้จ่ายบประมาณ รายงานการใช้จ่ายอย่างโปร่งใส พร้อมประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการที่ดำเนินการแล้ว										

รายการตรวจสอบ	ระดับความคิดเห็น									
	ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4) สถานศึกษาจัดกิจกรรมระดมทุนและรับบริจาค พร้อมสร้างแรงจูงใจให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมสนับสนุนทางการเงิน										
5) สถานศึกษาประเมินผลและปรับปรุงแผนงบประมาณ ทบทวนประสิทธิภาพการใช้จ่ายประจำปี และปรับแผนงบประมาณให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน										
3.2 ด้านกระบวนการ (Process)										
3.2.1 วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายด้านความปลอดภัย (Plan)										
1) กำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจนและท้าทาย สร้างวิสัยทัศน์ที่เป็นรูปธรรมและท้าทายในการพัฒนาความปลอดภัย การตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อให้ทุกฝ่ายเข้าใจและมุ่งมั่นไปในทิศทางเดียวกัน										
2) กำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา พัฒนากลยุทธ์ที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์และความต้องการเฉพาะของโรงเรียน กำหนดกลยุทธ์ที่สามารถนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการได้ในระยะยาว										
3) วางแผนและกำหนดกิจกรรมด้านความปลอดภัย จัดทำแผนงานที่ครอบคลุมด้านความปลอดภัยตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมความปลอดภัยทั้งทางกายภาพและจิตใจ										

รายการตรวจสอบ	ระดับความคิดเห็น									
	ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4) บุคลากรรับรู้และเข้าใจวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย สื่อสารวิสัยทัศน์และพันธกิจให้ทุกบุคลากรในโรงเรียนรับรู้และมีความเข้าใจตรงกัน เสริมสร้างความร่วมมือในหมู่บุคลากรเพื่อบรรลุเป้าหมายด้านความปลอดภัย										
3.2.2 วางแผนเหตุด้านความปลอดภัย (Plan)										
1) หลีกเลี่ยงกิจกรรมที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอันตราย ประเมินความเสี่ยงของกิจกรรมต่าง ๆ และหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่อาจนำไปสู่ความเสี่ยงหรืออันตราย										
2) จัดระบบดูแลความปลอดภัยอย่างใกล้ชิด ตั้งระบบที่เข้มงวดในการดูแลความปลอดภัยในกิจกรรมต่าง ๆ และตรวจสอบสถานที่เพื่อป้องกันอันตราย										
3) ให้ความรู้นักเรียนเกี่ยวกับการร่วมกิจกรรมอย่างปลอดภัย ให้ข้อมูลและฝึกทักษะการปฏิบัติตัวที่ปลอดภัยในกิจกรรมต่าง ๆ โดยนักเรียนต้องมีความรู้และทักษะในการป้องกันอันตราย										
4) จัดครูควบคุมและดูแลระเบียบวินัย ครูหรือบุคลากรที่มีหน้าที่ในการควบคุมและดูแลนักเรียนให้ปฏิบัติตามระเบียบวินัย และมีการควบคุมกิจกรรมอย่างเข้มงวด										
5) ตรวจสอบความเหมาะสมของสถานที่ประเมินและตรวจสอบว่าสถานที่หรือพื้นที่กิจกรรมมีความปลอดภัย และไม่มีอันตราย										

รายการตรวจสอบ	ระดับความคิดเห็น									
	ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
6) ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ด้านการรักษาความปลอดภัยท้องถนน ทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ที่ดูแลด้านความปลอดภัยในเรื่องการจราจร เพื่อลดอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นในขณะกิจกรรมหรือการเดินทาง										
7) มีการเตรียมพร้อมหน่วยปฐมพยาบาลที่สามารถให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน										
3.2.3 โครงสร้างด้านความปลอดภัย (Do)										
1) มีโครงสร้างที่ชัดเจนในการบริหารจัดการความปลอดภัยทั้งด้านสิ่งแวดล้อมและบุคคลภายในสถานศึกษา										
2) กำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรในแต่ละส่วนเพื่อให้มีความรับผิดชอบและสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ										
3) มีระบบและกลไกการจัดการความปลอดภัยที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามภารกิจและความเหมาะสม										
4) การกระจายอำนาจจากผู้บังคับบัญชาเพื่อเสริมสร้างความคล่องตัวในการตัดสินใจและการปฏิบัติงาน										
5) ติดตามและกำกับดูแลเพื่อให้การดำเนินการตามโครงสร้างที่วางไว้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ										

รายการตรวจสอบ	ระดับความคิดเห็น									
	ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3.2.4 มาตรการด้านความปลอดภัย (Do)										
1) ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยทั้งต่อนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างยั่งยืน										
2) ดำเนินการตามมาตรการความปลอดภัยในสถานศึกษาผ่านหลัก 3 ป ได้แก่ การป้องกัน, การปลูกฝัง, และการปราบปราม										
3) ใช้มาตรการเพื่อป้องกันอันตรายและภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้นในสถานศึกษา										
4) ปลูกฝังจิตสำนึกความปลอดภัยและสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยในสถานศึกษา										
5) ดำเนินการที่เข้มงวดในการปราบปรามพฤติกรรมที่เสี่ยงหรืออันตรายภายในสถานศึกษา										
3.2.5 การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายด้านความปลอดภัย (Do)										
1) โรงเรียนร่วมกับบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกในการจัดทำแผนความปลอดภัยในโรงเรียน										
2) ผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาจัดสภาพการบริหารควบคุม ส่งเสริม และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการ										
3) โรงเรียนทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในการกำหนดนโยบายและดำเนินกิจกรรมที่สร้างความปลอดภัย										
4) ติดตามและประเมินผลการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่เห็นพ้องต้องกัน										

รายการตรวจสอบ	ระดับความคิดเห็น									
	ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
5) จัดประชุมและดำเนินกิจกรรมที่สร้างความปลอดภัย โดยบุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลนักเรียนและรายงานผลการดำเนินการ										
3.2.6 บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัย (Check)										
1) จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในสถานศึกษา สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมพฤติกรรมและทัศนคติที่เอื้อต่อความปลอดภัยในสถานศึกษา										
2) โรงเรียนมีการตรวจสอบสภาพอาคารและสถานที่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้แน่ใจว่ามีความปลอดภัย										
3) แต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบและครูเวร กำหนดบทบาทของครูผู้รับผิดชอบและครูเวรในการสอดส่องดูแลและเสริมสร้างบรรยากาศความปลอดภัย										
4) ตรวจสอบระบบเครื่องใช้ไฟฟ้า มีการตรวจสอบความปลอดภัยของเครื่องใช้ไฟฟ้าในโรงเรียนเป็นประจำเพื่อป้องกันอันตราย										
5) จัดกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมความปลอดภัย จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมด้านความปลอดภัยให้กับนักเรียน โดยมุ่งเน้นการป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างมีแผนการจัดการที่เหมาะสม										
3.2.7 ภาวะผู้นำด้านความปลอดภัย (Act)										
1) ผู้นำส่งเสริมการปฏิบัติที่เน้นความปลอดภัยของบุคลากรและนักเรียนในสถานศึกษา										

รายการตรวจสอบ	ระดับความคิดเห็น									
	ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2) สร้างการรับรู้เพื่อเรียนรู้ด้านความปลอดภัย สร้างความตระหนักรู้และการเรียนรู้ด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา										
3) เทคนิคการสังเกตและแก้ไขความปลอดภัย มีเทคนิคในการสังเกตและแก้ไขปัญหาความปลอดภัยอย่างถูกต้อง										
4) เสริมแรงบวก ใช้การเสริมแรงบวกเพื่อกระตุ้นพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา										
5) สร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยที่ยั่งยืนผ่านการนำผู้นำในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ด้านความปลอดภัย										
3.2.8 วัฒนธรรมด้านความปลอดภัย (Act)										
1) ตระหนักและเข้าใจถึงความปลอดภัยร่วมกัน พฤติกรรมของบุคลากรที่แสดงถึงการตระหนักและเข้าใจถึงความปลอดภัยร่วมกันในสถานศึกษา										
2) นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการความปลอดภัย ใช้เทคโนโลยีในการช่วยในการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา										
3) กำหนดกลยุทธ์ที่ให้ความสำคัญกับความปลอดภัย วางกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นความปลอดภัยเป็นหลักในสถานศึกษา										
4) กำหนดบทบาทและหน้าที่ที่ชัดเจน กำหนดบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบด้านความปลอดภัยอย่างชัดเจน										

รายการตรวจสอบ	ระดับความคิดเห็น									
	ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
5) ทำงานเป็นทีมและการจูงใจ ทำงานร่วมกันเป็นทีมเพื่อสร้างความพึงพอใจและความจูงใจในงานด้านความปลอดภัย										
3.3 ด้านสัมฤทธิ์ (Result)										
3.3.1 ผลผลิต (Output)										
1) นโยบายและแผนความปลอดภัย สถานศึกษามีนโยบายและแผนความปลอดภัยที่ชัดเจน ครอบคลุมทุกด้าน และได้รับความเห็นชอบจากทุกฝ่าย เกิด คู่มือหรือแนวปฏิบัติในการดูแลความปลอดภัย ที่สามารถนำไปใช้ได้จริง และมีระบบติดตามและประเมินผลแผนความปลอดภัยอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ										
2) โครงสร้างและแนวทางการบริหารความปลอดภัย มีคณะกรรมการหรือทีมงานความปลอดภัยในสถานศึกษา ที่มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน จัดทำ โครงสร้างการบริหารความปลอดภัยที่ชัดเจน พร้อมบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายร่วมกัน มี แนวทางและมาตรการจัดการเหตุการณ์ฉุกเฉิน และป้องกันความเสี่ยงที่เป็นระบบ										
3) มาตรการและแผนปฏิบัติความปลอดภัย มีมาตรการและคู่มือปฏิบัติความปลอดภัย ครอบคลุมทุกสถานการณ์ จัดทำแผนปฏิบัติการรองรับเหตุฉุกเฉิน และการฝึกซ้อมประจำปี มีระบบติดตามและประเมินผลมาตรการความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง										

รายการตรวจสอบ	ระดับความคิดเห็น									
	ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4) สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ได้มาตรฐานความปลอดภัย ทางหนีไฟ ระบบไฟฟ้า CCTV ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและแก้ไขจุดเสี่ยงอย่างสม่ำเสมอ เกิดความตระหนักรู้ร่วมกันในการรักษาความปลอดภัย										
5) การพัฒนาศักยภาพบุคลากร ครูและบุคลากรมีความรู้ มีทักษะในการป้องกันและจัดการความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถฝึกอบรมและประสานงานได้อย่างต่อเนื่อง บุคลากรมีจิตสำนึกรับผิดชอบร่วมกันในการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยอย่างยั่งยืน										
6) เครือข่ายความร่วมมือและการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนเกิดความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาและป้องกันความเสี่ยง มีช่องทางสื่อสารและแจ้งเตือนภัยที่รวดเร็วจากทุกภาคส่วน รวมทั้งสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังและสนับสนุนทรัพยากรเพื่อความปลอดภัยอย่างยั่งยืน										
7) วัฒนธรรมความปลอดภัยในสถานศึกษา นักเรียนและบุคลากรมีพฤติกรรมเชิงป้องกันและตระหนักถึงความปลอดภัยเป็นนิสัย เกิดบรรทัดฐานร่วมในการปฏิบัติตามกฎความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด สถานศึกษามีสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ทุกคนกล้าแสดงออกและแจ้งเหตุเสี่ยงโดยไม่ละเลย										

รายการตรวจสอบ	ระดับความคิดเห็น									
	ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3.3.2 ผลลัพธ์ (Outcomes)										
1) ความปลอดภัยทางกายภาพ ความสามารถของนักเรียนและบุคลากรในการรับรู้ วิเคราะห์ และตอบสนองต่อปัจจัยเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดอันตรายในบริเวณโรงเรียน โดยอาศัยแนวทางการบริหารจัดการเชิงป้องกัน เช่น การใช้ระบบเฝ้าระวังอัจฉริยะ มาตรการรักษาความปลอดภัยสถานที่ และการฝึกซ้อมสถานการณ์ฉุกเฉินร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและลดโอกาสเกิดอุบัติเหตุหรือภัยคุกคามทางกายภาพอย่างมีประสิทธิภาพ										
2) ความปลอดภัยทางสุขภาพจิต ความสามารถของนักเรียนและบุคลากรในการตระหนักรู้ จัดการ และรับมือกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตในสภาพแวดล้อมทางการศึกษา โดยอาศัยกลไกการดูแลเชิงระบบ เช่น การให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ การสร้างเครือข่ายสนับสนุนทางอารมณ์ และการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมสุขภาวะจิตใจร่วมกับชุมชน เพื่อป้องกันปัญหาความเครียด วิกฤตอารมณ์ และพฤติกรรมเสี่ยงที่อาจส่งผลต่อคุณภาพชีวิตทางการศึกษาอย่างยั่งยืน										
3) ความปลอดภัยทางสังคม ความสามารถของนักเรียน โรงเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการร่วมกันสร้างสัมพันธภาพที่ปลอดภัย ลดความขัดแย้ง และป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงผ่านการสื่อสารเชิงบวก										

รายการตรวจสอบ	ระดับความคิดเห็น									
	ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
การสร้างความตระหนักรู้ และการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งในด้านการพัฒนาทักษะส่วนบุคคล การจัดการความเสี่ยงเชิงรุก และการเสริมสร้างระบบป้องกันภัยอย่างมีส่วนร่วม										
4) ความปลอดภัยทางดิจิทัล ความสามารถของนักเรียนและบุคลากรในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย มีจริยธรรม และรับมือกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ เช่น การป้องกันข้อมูลส่วนบุคคล การรับรู้และจัดการ Cyberbullying ตลอดจนการพัฒนาแนวทางการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ โดยโรงเรียนมีบทบาทในการส่งเสริมความรู้ผ่านหลักสูตรบูรณาการ มาตรการเฝ้าระวัง และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง										
5) ความปลอดภัยเชิงนโยบายและข้อมูล ความสามารถของโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องในการออกแบบนโยบายความปลอดภัยที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ พัฒนาระบบบริหารข้อมูลความเสี่ยงทั้งเชิงรับและเชิงรุก ตลอดจนสร้างกลไกติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยฐานข้อมูลที่ถูกต้องและเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจและกำหนดมาตรการป้องกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ										
6) การประเมินความเสี่ยงส่วนบุคคล ทำให้ผู้มีส่วนร่วมสามารถรับรู้ วิเคราะห์และประเมินสถานการณ์เสี่ยงรอบตัวได้อย่างถูกต้อง พร้อมร่วมกันวางแผนและป้องกันอันตรายในสถานศึกษาได้										

รายการตรวจสอบ	ระดับความคิดเห็น									
	ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนและบุคลากรสามารถระบุและจัดการกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที ป้องกันเหตุหรือลดความร้ายแรงอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น										
7) การสื่อสารเพื่อความปลอดภัย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถแลกเปลี่ยน แจ้งเตือน และสื่อสารข้อมูลด้านความปลอดภัยได้อย่างรวดเร็ว ชัดเจน และถูกต้อง ลดความเสี่ยงและเพิ่มการป้องกันเหตุในสถานศึกษาอย่างมีระบบ มีช่องทางแจ้งเหตุและรับความช่วยเหลือที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ										
8) การสร้างเครือข่ายความปลอดภัยส่วนบุคคล เชื่อมโยงและประสานความร่วมมือระหว่างนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน หน่วยงานราชการ หน่วยงานองค์กรอื่น ในการดูแลป้องกันภัยร่วมกัน เสริมระบบแจ้งเหตุและช่วยเหลืออย่างมีประสิทธิภาพในสถานศึกษา										
3.3.3 ผลกระทบ (Impacts)										
1) ผลกระทบด้านนักเรียน นักเรียนรู้จักป้องกันตนเอง มีทักษะด้านความปลอดภัย และเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ลดปัญหาความรุนแรง การกลั่นแกล้ง และพฤติกรรมเสี่ยง เสริมสร้างความมั่นใจและสุขภาพจิตที่ดี										

รายการตรวจสอบ	ระดับความคิดเห็น									
	ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2) ผลกระทบด้านครูและบุคลากร ครูมีความตระหนักและสามารถจัดการเหตุการณ์ฉุกเฉินได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน และลดความเครียดจากปัญหาความไม่ปลอดภัย เสริมสร้างความร่วมมือในทีมและการบริหารที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น										
3) ผลกระทบต่อผู้ปกครองและชุมชน ผู้ปกครองไว้วางใจ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการความปลอดภัย ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมช่วยดูแลและเฝ้าระวังภัย รอบโรงเรียน สร้างเครือข่ายการสื่อสารและการสนับสนุนระหว่างโรงเรียนกับชุมชน										
4) ผลกระทบต่อนโยบายการศึกษา ส่งเสริมการบูรณาการนโยบายด้านความปลอดภัยเข้ากับแผนการศึกษาแห่งชาติ ผลักดันการออกกฎระเบียบหรือมาตรการสนับสนุนความปลอดภัยในระดับท้องถิ่นและประเทศ เกิดระบบติดตามและประเมินผลที่ช่วยพัฒนานโยบายอย่างต่อเนื่อง										
5) ผลกระทบต่อสังคมโดยรวม ลดอัตราอาชญากรรมและพฤติกรรมเบี่ยงเบนในเยาวชน สร้างสังคมที่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และปลอดภัยมากขึ้น พัฒนาคนที่มีคุณภาพและปลอดภัยต่อไปในอนาคต										

รายการตรวจสอบ	ระดับความคิดเห็น									
	ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
ส่วนที่ 4 ปัจจัยความสำเร็จ Key Success Factors										
1. การกำหนดนโยบาย จัดทำกรอบนโยบายความปลอดภัยที่ชัดเจน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การวิเคราะห์ข้อมูลความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ และการอ้างอิงกรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างทิศทางการจัดการความปลอดภัยที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน										
2. การสร้างการรับรู้และการเรียนรู้ สร้างการรับรู้และการเรียนรู้เป็นกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ ทักษะ และเจตคติเกี่ยวกับความปลอดภัย ผ่านหลักสูตร กิจกรรมเสริมประสบการณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัล โดยเน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อพัฒนาศักยภาพในการป้องกันและรับมือความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพ										
3. การวางแผนและดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบ วางแผนและดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบเป็นกระบวนการกำหนดแนวทาง มาตรการ และกลยุทธ์ด้านความปลอดภัยที่ชัดเจน โดยใช้หลักการบริหารจัดการเชิงรุก (Proactive Management) ควบคู่กับวงจร PDCA เพื่อให้เกิดการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพในการป้องกันและลดความเสี่ยงในสถานศึกษา										

รายการตรวจสอบ	ระดับความคิดเห็น									
	ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4. การจัดหางบประมาณและบุคลากร จัดสรรทรัพยากรทางการเงินและกำลังคนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยพิจารณาจากความจำเป็นตามแผนงานความปลอดภัยของโรงเรียน ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับนโยบายของ สพฐ. และมีการติดตามประเมินผลการใช้ทรัพยากรอย่างเป็นระบบ										
5. การใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการและติดตามความปลอดภัย ประยุกต์ใช้ระบบดิจิทัลและแพลตฟอร์มเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการทำงานเชิงรุก ทั้งในด้านการเฝ้าระวัง การรายงานเหตุ การวิเคราะห์ข้อมูลความเสี่ยง และการสื่อสารแบบเรียลไทม์ระหว่างโรงเรียนกับเครือข่ายผู้เกี่ยวข้อง										
6. การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผ่านกลไกการสื่อสารสองทางและการกระจายบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน เพื่อร่วมกันออกแบบและขับเคลื่อนมาตรการความปลอดภัยที่สอดคล้องกับความต้องการของบริบทพื้นที่										
7. การดำเนินการที่รวดเร็ว สถานศึกษามีระบบแจ้งเตือนและการสื่อสารที่รวดเร็ว มีประสิทธิภาพรับมือทุกสถานการณ์ได้ทันที กำหนดบทบาทและขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจนของทุกฝ่าย และการฝึกซ้อมเตรียมความพร้อมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทุกภาคส่วนสามารถตอบสนองต่อเหตุฉุกเฉินได้อย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ										

รายการตรวจสอบ	ระดับความคิดเห็น									
	ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
8. การตระหนักถึงความปลอดภัย สร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยผ่านการให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง การฝึกซ้อมสถานการณ์จำลอง และการสื่อสารสองทาง เพื่อให้ผู้เรียนและบุคลากรมีพฤติกรรมความปลอดภัยที่เกิดขึ้นจากความเข้าใจและความรับผิดชอบร่วม										
9. การกำกับติดตามและประเมินผล ตรวจสอบความก้าวหน้าและประสิทธิผลของมาตรการความปลอดภัยอย่างเป็นระบบ ด้วยเครื่องมือประเมินที่ได้มาตรฐาน เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงแผนงานอย่างต่อเนื่อง										

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงในการตอบแบบประเมินมา ณ โอกาสนี้

ลงชื่อ .....

(.....)

ตำแหน่ง.....

ภาคผนวก ณ ภาพการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ภาพการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ภาพการสัมภาษณ์ ดร.ภูธร จันทะหงษ์ ปุณยจรัสธำรง
ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

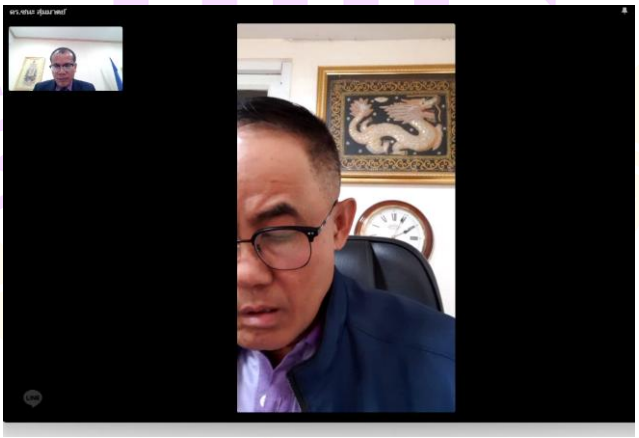

ภาพการสัมภาษณ์ ดร.ชนะ สุ่มมาตย์
นักการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาการแนะแนว รักษาการในตำแหน่งที่ปรึกษาด้านการศึกษาพิเศษและผู้ด้อยโอกาส, คณะทำงานจัดทำคู่มือสถานศึกษาปลอดภัยปี 2564 ของสพฐ

ภาพการสัมภาษณ์ ดร.สมพร สุขอร่าม
ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา อดีตผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย

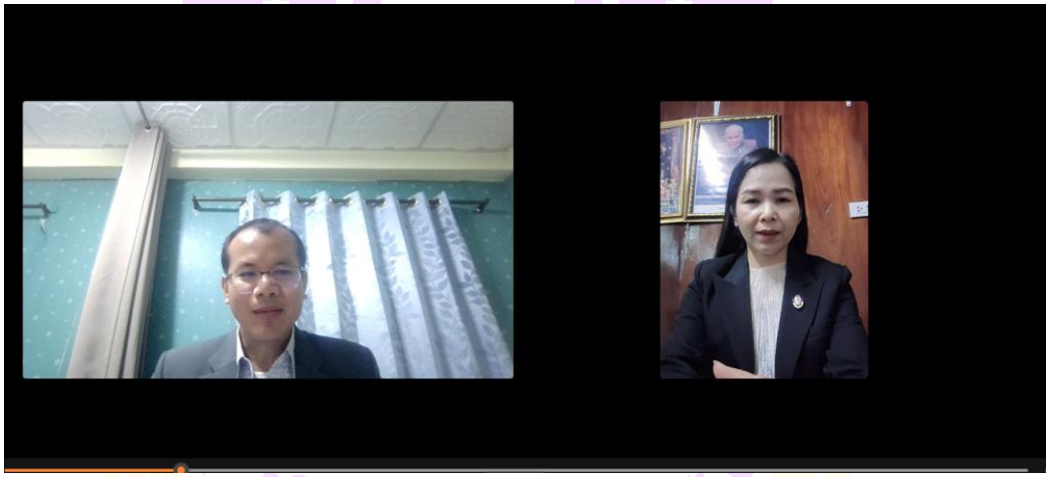

ภาพการสัมภาษณ์ ผอ.นัฑวิภรณ์ จันต๊ะพรมมา
ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาน่าน ผู้อำนวยการตรวจราชการเขต 16

ภาพการสัมภาษณ์ ผอ.เกรียงศักดิ์ ยอดสาร
ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย

ภาพการสัมภาษณ์ ดร.มยุรีย์ แพร่หลาย
ผู้อำนวยการโรงเรียนแจงร้อนวิทยา สพม.กรุงเทพมหานคร เขต 1

ภาพการสัมภาษณ์ ดร.ทวีศักดิ์ เจริญเตีย
ผู้อำนวยการโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัยชลบุรี จังหวัดชลบุรี
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

ภาคผนวก ญ ภาพการสนทนากลุ่ม

ภาพการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

วันศุกร์ ที่ 4 เดือน เมษายน พ.ศ. 2568

ณ ห้องประชุมอินทนิล โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม 2

และผ่านช่องทางออนไลน์โดยใช้ Application Google Meet

ภาพ : ผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม

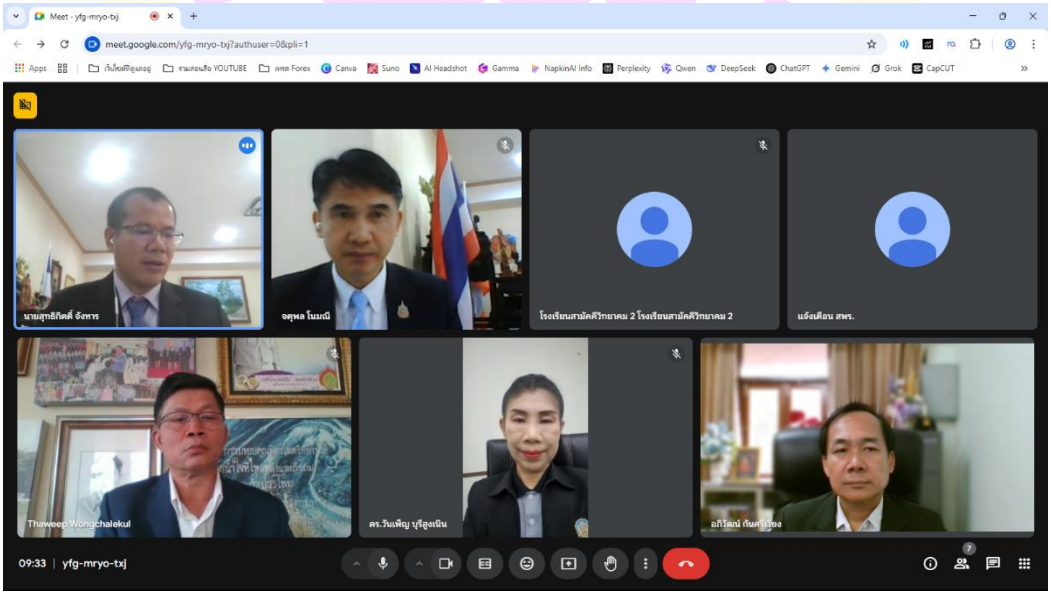

ภาพ : การสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ

ภาพ : การสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ

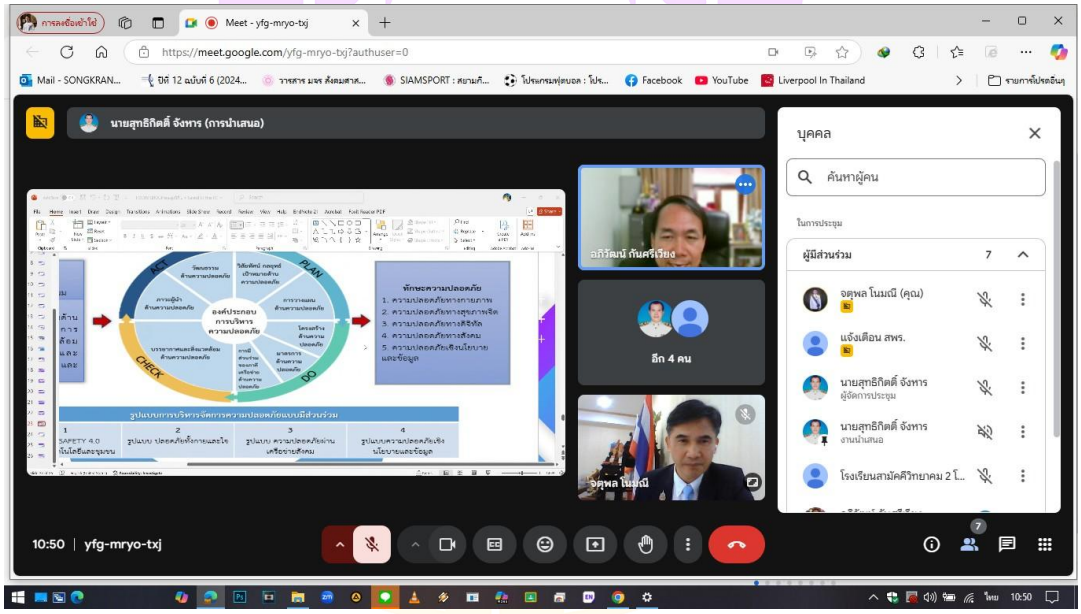

ภาพ : การสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	สุทธิกิตติ์ จังหาร
วัน เดือน ปี เกิด	11 มกราคม 2519
สถานที่เกิด	จังหวัดขอนแก่น
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2553 ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ พ.ศ. 2542 ค.บ. (ฟิสิกส์), สถาบันราชภัฏเลย, เลย
ที่อยู่ปัจจุบัน	253/6 หมู่ 15 ถ. ราชโยธา ซ 2/2 ตำบลรอบเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57000
ผลงานตีพิมพ์	สุทธิกิตติ์ จังหาร. (อยู่ระหว่างการตีพิมพ์). องค์ประกอบและแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารสันตยาภิวัฒน์ วัดหนองนกกด, 3(3). สุทธิกิตติ์ จังหาร. (อยู่ระหว่างการตีพิมพ์). รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารสันตยาภิวัฒน์ วัดหนองนกกด, 3(5).